

SBÍRKA
SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ A STANOVISEK

NEJVYŠŠÍHO SOUDU
ČESKÉ REPUBLIKY

3/2014

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech trestních

Adhezní řízení	č. 14
Legalizace výnosů z trestné činnosti	č. 12
Odposlech a záznam telekomunikačního provozu	č. 13
Podvod	č. 12
Podílnictví	č. 12
Právo na spravedlivý proces	č. 10
Příkaz k domovní prohlídce	č. 13
Rozhodnutí soudu	č. 14
Řízení o odvolání	č. 10
Subjektivní stránka	č. 11
Zvlášť závažný zločin	č. 10
Vražda	č. 11

OBSAH

Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Daň z přidané hodnoty	č. 28
Dovolání	č. 26
Exekuce	č. 26
Insolvence	č. 33, č. 34
Insolvenční návrh	č. 33
Konkurs	č. 30
Náhrada škody	č. 28, č. 29, č. 30, č. 31
Nájem bytu	č. 32
Náklady řízení	č. 29
Odpovědnost státu za škodu	č. 29
Podílové spoluvlastnictví	č. 27
Pojištění	č. 31
Postoupení pohledávky	č. 26
Pravomoc soudu	č. 24
Přípustnost dovolání	č. 26
Rozhodčí doložka	č. 24
Rozhodčí řízení	č. 24
Rozsudek mezitímní	č. 27
Rozsudek pro uznání	č. 25
Správce konkursní podstaty	č. 30
Vedlejší účastník	č. 25
Vzájemné plnění	č. 26

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH TRESTNÍCH

I. Pokud důkaz sice nebyl součástí spisu v přípravném řízení a byl předložen soudu teprve po podání obžaloby (srov. § 180 odst. 2, 3 tr. ř.), avšak stranám byla později dána možnost se s ním seznámit a předmětný důkaz byl řádně proveden v rámci dokazování v hlavním líčení, přičemž obviněný měl možnost se k němu vyjádřit, nedošlo tímto postupem ke zkrácení práv obviněného na obhajobu. Proto nejde o podstatnou vadu řízení ve smyslu ustanovení § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. a jen z toho důvodu, že určitý důkaz byl proveden v pozdější fázi trestního řízení, nelze dovést porušení zásad spravedlivého procesu.

II. Pro závěr, že jde o zvlášť závažný zločin ve smyslu § 14 odst. 3 tr. zákoníku, není významná dolní hranice trestní sazby odnětí svobody posuzovaného trestného činu, popřípadě výměra soudem uloženého trestu odnětí svobody, neboť pro zařazení trestného činu do kategorie zvlášť závažných zločinů je rozhodné jen to, zda zákon na něj stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 2. 2013,
sp. zn. 3 Tdo 148/2013)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného B. K. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 18. 4. 2012, sp. zn. 55 To 83/2012, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Olomouci pod sp. zn. 6 T 165/2011.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Olomouci ze dne 25. 1. 2012, č.j. 6 T 165/2011-359, byl obviněný B. K. uznán vinným v bodech ad II/ 1) – 8) odsuzující části výroku o vině zvlášť závažným zločinem nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) trestního zákoníku (tj. zákona č. 40/2009 Sb., účinného od 1. 1. 2010 /dále jen „tr. zákoník“) na tom skutkovém základě, že

„1) v přesně nezjištěné době od letních měsíců r. 2009 do 8. 3. 2011 v O. na ulici V. č. 14, kde v té době bydlel, a také v objektu JM – a. J. M. ve Š. na ulici N. v areálu bývalé Ch. nejméně ve 35-ti případech neoprávněně vyrobil zpravidla ze dvou až tří balení léčiva Nurofen nezjištěné množství drogy metamfetaminu,

2) v přesně nezjištěné době od letních měsíců r. 2009 do 8. 3. 2011 v O. na ulici V. č. 14 předal zdarma Z. K. nejméně v 5-ti případech, vždy po dávkce drogy metamfetaminu, tzv. lajny o velikosti zápalky, tedy přibližně 1 gram této drogy,

3) v přesně nezjištěné době v průběhu roku 2010 do 8. 3. 2011 v O. na ulici V. č. 14 předal zdarma P. K. nejméně v 10-ti případech vždy po dávce drogy metamfetaminu o hmotnosti přibližně 0,2 gramy, tedy celkem přibližně 2 gramy této psychotropní látky,

4) v přesně nezjištěné době od roku 2009 do 8. 3. 2011 na neustanovených místech v O., v okolí restaurace J. a dále ve třech případech ve Š., tedy celkem ve 20-ti případech zčásti prodal za částky 200 Kč a zčásti za protislužbu ve stejné hodnotě D. K. vždy po dávce drogy metamfetaminu o hmotnosti 0,2 gramy, tedy o celkové hmotnosti přibližně 4 gramy, přičemž v 5 až 6-ti případech zprostředkovala prodej metamfetaminu přítelkyně obžalovaného Z. K.,

5) v přesně nezjištěné době od měsíce října nebo listopadu r. 2010 do konce měsíce února r. 2011 na různých místech v okrese O., celkem ve 40-ti případech zčásti předal zdarma a zčásti za protislužbu J. S. vždy po dávce drogy metamfetaminu obsahující od 4 do 10 tzv. lajn o velikosti zápalky, a takto mu celkem předal přibližně 32 gramů této psychotropní látky,

6) v přesně nezjištěné době od měsíce června 2010 do konce měsíce února r. 2011 v O. na ulici V. č. 14 předal zdarma ve dvou případech K. V. vždy po dávce drogy metamfetaminu, tzv. lajně, tedy o celkové hmotnosti přibližně 0,4 gramů,

7) v přesně nezjištěné době od měsíce listopadu r. 2009 do měsíce listopadu r. 2010 v přesně neustanoveném vozidle, před domem č. 14 na ulici V. v O., nejméně v 5-ti případech zčásti prodal za finanční částky 500 Kč, zčásti za protislužbu A. W. vždy po dávce drogy metamfetaminu, ze které bylo možno vytvořit 2 tzv. lajny o velikosti zápalky, a takto této odběratelce OPL předal přibližně 1 gram psychotropní látky metamfetaminu, přičemž ve třech případech prodej drogy zprostředkovala Z. K.,

8) v přesně nezjištěné době od měsíce května r. 2009 do měsíce prosince r. 2010 na různých místech v O. předal nejméně v 6-ti případech, zčásti zdarma a zčásti za protislužbu vždy po dávce v hodnotě 100 Kč, J. M. přibližně 0,6 gramů psychotropní látky metamfetaminu,

přičemž jednání pod body 1) až 8) se dopustil, přestože dne 10. 4. 2009 byl propuštěn z výkonu trestu, který vykonával na základě rozsudku Okresního soudu v Olomouci ze dne 4. 12. 2007, č.j. 6 T 138/2007-232, který nabyl právní moci dne 4. 2. 2008 a kterým byl obžalovaný odsouzen pro trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů podle § 187 odst. 1 trestního zákona k nepodmíněnému trestu ve výměře 16-ti měsíců se zařazením do věznice s ostrahou a současně bylo rozhodnuto o zabrání věcí, přičemž výrok o trestu z tohoto rozsudku byl zrušen následujícím rozhodnutím Okresního soudu v Olomouci ze dne 6. 3. 2008, sp. zn. 8 T 69/2007, kdy byl obžalovanému uložen souhrnný trest ve výměře 26-ti měsíců nepodmíněně se zařazením do věznice s ostrahou, a metamfetamin je uveden jako psychotropní látka v příloze

č. 5 zákona č. 167/1998 Sb., zařazená do seznamu II. Úmluvy o psychotropních látkách“.

Za to byl obviněný podle § 283 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k trestu odnětí svobody v trvání čtyř roků, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku mu byl zároveň uložen trest propadnutí věci, a to věci jednotlivě specifikovaných ve výroku rozsudku, zajištěných při domovní prohlídce provedené v této trestní věci dne 8. 3. 2011. Rozsudek obsahoval rovněž zprošťující výrok podle § 226 písm. a) tr. ř. pro dílčí skutky, v nichž byl obžalobou spatřován zvláště závažný zločin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

O odvolání obviněného proti odsuzující části předmětného rozsudku rozhodl ve druhém stupni Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci, usnesením ze dne 18. 4. 2012, č.j. 55 To 83/2012-401, jímž je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodné.

Proti shora citovanému rozhodnutí odvolacího soudu podal obviněný B. K. následně dovolání, v němž uplatnil dovolací důvody uvedené v ustanoveních § 265b odst. 1 písm. g), l) tr. ř.

V odůvodnění tohoto mimořádného opravného prostředku obviněný (dovolatel) – s odkazem na ustanovení § 14 odst. 3, věta za středníkem, tr. zákoníku – předně namítl, že měl být s ohledem na sazbu stanovenou tr. zákoníkem za trestný čin podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) uznán vinným nikoli zvláště závažným zločinem, nýbrž toliko zločinem. Dále má zato, že mělo dojít buď ke zproštění z obžaloby v celém rozsahu, anebo jeho jednání mělo být právně posouzeno nejvýše jako trestný čin (přečin) šíření toxikomanie podle § 287 odst. 1 tr. zákoníku. Pochybení soudů obou stupňů spatřoval v tom, že při svém rozhodování toliko presumovaly jeho nakládání se zakázanou látkou metamfetamin – drogou zvanou pervitin – ačkoli se ve skutečnosti jednalo o zcela legální syntetickou látku mefedron, která byla později sice označena za náhražku drogy pervitin, ovšem na seznam zakázaných látek (zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách) byla uvedena až s účinností od 22. 4. 2011, tedy dávno po jeho zadržení a vzetí do vazby dne 8. 3. 2011. Dovolatel připouští, že mohlo jít o návykovou látku, což ovšem v době svého jednání nemohl vědět; tím spíše, pokud se tato látka běžně prodávala a byla dostupná veřejnosti bez jakéhokoli omezení. V rozhodné době tedy nemohl páchat žádnou úmyslnou trestnou činnost. Důkazní situace pak podle něj v žádném případě neumožňovala odsuzující rozhodnutí. Přípravné řízení bylo provedeno neúplně, zejména proto, že nebyli podrobně vyslechnuti svědci ke všem relevantním skutečnostem (k možným syntetickým náhražkám). V tomto směru bylo dokazování doplněno teprve až v hlavním líčení. Ačkoliv všichni vyslechnutí svědci připustili, že se jednalo právě o syntetickou náhražku drogy pervitin, soudy k této skutečnosti nepřihlížely. Dovolatel navíc poukázal na to,

že žádný pervitin u něho nebyl nalezen ani při domovních prohlídkách, kde jej měl údajně vyrábět. Soudům obou stupňů současně vytkl, že „nesprávně právně posoudily použití nepřijatelných důkazů“ získaných odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu, k jejichž provedení přistoupily přesto, že to v dané fázi řízení bylo nepřijatelné. Důkazy získané odposlechem telekomunikačního provozu se totiž ve spise objevily až po zahájení hlavního líčení. Přitom do spisu je nechal založit policejní orgán, který však v té době již nebyl stranou trestního řízení. V přípravném řízení tak zůstaly uvedené důkazy obviněnému (dovolateli) utajeny. V důsledku toho neměl možnost se s nimi seznámit ani v rámci prostudování spisu před podáním obžaloby. Přestože předmětné důkazy jinak byly získány v souladu se zákonem, došlo k pochybení spočívajícímu v tom, že nebyly v trestním řízení procesně akceptovatelným způsobem předloženy. Tím bylo porušeno právo obviněného na obhajobu jako součást práva na spravedlivý proces. Pokud soud chtěl důkaz provedenými odposlechy použít, musel podle názoru dovolatele v každém případě striktně postupovat podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. a vrátit věc státnímu zástupci k došetření, což však neučinil. Navíc i za předpokladu, že by takto postupoval, došlo by nápravou namítané procesní vady k porušení zásady zákazu reformationis in peius.

Z výše uvedených důvodů dovolatel závěrem navrhl, aby dovolací soud napažené rozhodnutí, jakož i jemu předcházející řízení včetně rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil a sám ve věci rozhodl tak, že se obviněný zproštuje obhajoby podle § 226 písm. a), popř. písm. b) tr. ř., anebo aby věc „vrátil“ soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud jako soud dovolací dospěl mimo jiné k těmto závěrům:

S ohledem na zákonem vymezené důvody dovolání je zřejmé, že dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. neodpovídá argumentace obviněného, v jejímž rámci namítá nesprávnost skutkových zjištění soudů, podle nichž jednotlivým svědkům – odběratelům předával zdarma, za protislužbu či za úplatu v rozsudku soudu prvního stupně popsanych případech drogu metamfetamin. Námitku nesprávného právního posouzení svého jednání založil především na vlastní skutkové verzi, podle které jednotlivým svědkům namísto inkriminované drogy (metamfetaminu) poskytoval v rozhodné době legální syntetickou náhražku mefedron, běžně prodávanou a dostupnou široké veřejnosti. V této souvislosti pak směřoval své námitky proti způsobu, jakým soudy obou stupňů hodnotily ve věci provedené důkazy, především výpovědi jednotlivých ve věci slyšených svědků, a poukazyval na procesní nepoužitelnost důkazu získaného odposlechem a záznamem telekomunikačního provozu, který byl předložen až ve fázi řízení před soudem prvního stupně a proveden teprve v rámci hlavního líčení. Takové námitky se ovšem primárně týkají procesní stránky věci a ve své podstatě směřují k revizi skutkových zjištění, ze kterých soudy při hmotně právním posouzení skutku vycházely. Teprve v návaznosti na ně dovolatel namítal nesprávné právní

posouzení svého jednání v bodě ad III/ 1) – 8) výroku o vině z rozsudku soudu prvního stupně jako zvlášť závažného zločinu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku.

Nejvyšší soud při svém rozhodování plně respektuje názor opakovaně vyslovený v rozhodnutích Ústavního soudu, že o relevanci námitek proti skutkovým zjištěním soudů je – s ohledem na zásady vyplývající z práva obviněného na spravedlivý proces – nutno uvažovat i v dovolacím řízení, avšak pouze v těch případech, kdy je dán extrémní rozpor mezi skutkovým stavem věci v soudy dovozané podobě a provedenými důkazy (k tomu srov. např. nálezy Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 4/04 nebo sp. zn. III. ÚS 84/94 a přiměřeně též usnesení ve věci sp. zn. III. ÚS 3136/09).

Takový rozpor je ovšem dán tehdy, jestliže zásadní skutková zjištění v rozhodnutí zcela chybí vzhledem k absenci příslušných procesně účinných důkazů, popř. zjevně nemají žádnou vazbu na soudem deklarovaný obsah provedeného dokazování, či jsou dokonce zřetelným opakem toho, co bylo skutečným obsahem dokazování.

V posuzované věci však nelze soudům vytknout, že s ohledem na obsah provedeného dokazování měly správně dospět k závěru, že spáchání stíhaného jednání popsaného pod bodem ad III/ 1) – 8) výroku o vině z rozsudku soudu prvního stupně nebylo dovolateli procesně použitelnými důkazy prokázáno. Soud prvního stupně se ve svém rozsudku s provedenými důkazy vypořádal jak jednotlivě, tak i ve vzájemných souvislostech. Přitom podrobně vyhodnotil jejich obsah a zároveň vyložil a odůvodnil (§ 125 odst. 1 tr. ř.), jaké skutečnosti vzal ve vztahu k obviněným popírané trestné činnosti za prokázané. Zvýšenou pozornost věnoval zejména změně ve výpovědích některých svědků – odběratelů metamfetaminu – v průběhu trestního řízení a náležitě vysvětlil, proč – s ohledem na další ve věci provedené důkazy – vycházel z jejich výpovědí učiněných za přítomnosti obhájce obviněného v přípravném řízení před policejním orgánem, zatímco jejich pozdější výpovědi v rámci hlavního líčení považoval za nevěrohodné a účelové, vedené snahou zbavit obviněného trestní odpovědnosti za jeho protiprávní jednání (v podrobnostech viz str. 8 a str. 9 odůvodnění rozsudku). Odvolací soud v rámci svého přezkumu (§ 254 odst. 1 tr. ř.) neměl ke skutkovým zjištěním soudu prvního stupně podstatnějších výhrad a na jím zjištěný skutkový stav, který byl podkladem pro právní posouzení jednání obviněného, plně navázal, což rovněž v souladu s ustanovením § 134 odst. 2 tr. ř. v potřebném rozsahu odůvodnil. Zabýval se obdobnou argumentací obviněného (dovolatele) jako v nyní projednávaném mimořádném opravném prostředku a v napadeném rozhodnutí vyložil, proč námitkám obhajoby nepřisvědčil. Také on se náležitě vypořádal zejména s otázkou věrohodnosti výpovědí ve věci slyšených svědků a nad rámec odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně zdůvodnil, proč změny

v těchto výpovědích v hlavním líčení oproti řízení přípravnému přičítal předchozímu působení obviněného na tyto svědky (viz str. 3 a 4 napadeného usnesení).

Nejvyšší soud proto nesdílí názor, že by soudy nižších stupňů v projednávaném případě zjišťovaly skutkový stav věci nedostatečně či povrchně. Nad rámec uvedeného pak jako *obiter dictum* dodává, že věrohodnosti prvotních, procesně bezchybných výpovědí vyslechnutých svědků z přípravného řízení k výrobě a distribuci metamfetaminu obviněným nasvědčovaly nejen skutečnosti zjištěné z odposlechlů a záznamu o telekomunikačním provozu, ale i důkazy další, zejména závěry odborných kriminalistických znaleckých expertíz provedených na věcech sloužících k výrobě pervitinu, které policejní orgán zajistil při domovní prohlídce provedené v bydlišti obviněného. Konečně je třeba poznamenat, že samotnou zákonnost výše uvedených odposlechlů a záznamů telekomunikačního provozu nezpochybňuje ani sám dovolatel. Jeho výtky směřuje pouze vůči tomu, že tento důkaz nebyl původně součástí spisu a byl soudu předložen teprve po podání obžaloby. Protože stranám byla – byť později – dána možnost se s ním seznámit a předmětný důkaz byl pak řádně proveden v rámci dokazování v hlavním líčení a obviněný (dovolatel) měl právo se k němu vyjádřit, nelze mu přisvědčit v tom, že by ve vytýkaném směru byl jakkoliv zkrácen na svých právech a že by došlo k porušení zásad spravedlivého procesu jen z toho důvodu, že by byl určitý důkaz uplatněn v pozdější fázi trestního řízení. Soud prvního stupně pak neponechal uvedenou otázku bez povšimnutí a na str. 8 svého rozsudku se s ní právně akceptovatelným způsobem vypořádal.

Pokud jde o hmotné právní námitku dovolatele, že s ohledem na rozmezí sazby trestu odnětí svobody uvedenou v ustanovení § 283 odst. 2 tr. zákoníku, která činí dvě až deset let, se nedopustil zvláště závažného zločinu, nýbrž toliko zločinu, nebylo jí možno přiznat opodstatnění. Z jazykového výkladu ustanovení § 14 odst. 3, věty za středníkem, tr. zákoníku totiž jednoznačně vyplývá, že zvláště závažným zločinem je takový úmyslný trestný čin, na nějž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let. Dolní hranice trestní sazby odnětí svobody při vymezení kategorie zločinu (ostatního) a jejím rozhraničení od kategorie zvláště závažného zločinu přitom nehraje roli. Poněkud nesrozumitelná interpretace dovolatele, že za trestný čin podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zákoníku lze uložit trest odnětí svobody na dvě léta až deset let, „tj. maximálně v této desetileté výši, nikoli nejméně v této hranici, resp. alespoň v této hranici“, obsahu ustanovení § 14 odst. 3 tr. zákoníku neodpovídá, neboť zde nejde o otázku ukládání (výměry) trestu, nýbrž o trestní sazbou vyjádřenou typovou odlišnost zvláště závažných zločinů na rozdíl od zločinů ostatních.

Ústava České republiky, Listina základních práv a svobod, popř. mezinárodněprávní smlouvy, kterými je Česká republika vázána, nijak neupravují právo na přezkum rozhodnutí o odvolání v rámci dalšího řádného či dokonce mimo-

řádného opravného prostředku. Zákodárce tak mohl z hlediska požadavků ústavnosti věcné projednání dovolání omezit v rovině jednoduchého práva stanovením jednotlivých zákonných dovolacích důvodů, jejichž existence je pro přezkum pravomocného rozhodnutí v dovolacím řízení nezbytná. Není-li existence dovolacího důvodu Nejvyšším soudem zjištěna, není dána ani jeho zákonná povinnost dovolání věcně projednat (viz např. rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech sp. zn. II. ÚS 651/02 a sp. zn. III. ÚS 296/04).

Kromě toho je třeba připomenout, že dovolatel je v souladu s § 265f odst. 1 tr. ř. na jedné straně povinen odkázat v dovolání jednak na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a) – l) tr. ř., přičemž na straně druhé musí obsah konkrétně uplatněných dovolacích důvodů odpovídat důvodům předpokládaným v příslušném ustanovení zákona. V opačném případě nelze dovodit, že se dovolání opírá o důvody podle § 265b odst. 1 tr. ř., byť je v něm na příslušné zákonné ustanovení formálně odkazováno (k těmto otázkám srov. přiměřeně např. rozhodnutí Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02 a III. ÚS 282/03, II. ÚS 651/02, IV. ÚS 449/03, str. 6, IV. ÚS 73/03, str. 3, 4, III. ÚS 688/05 str. 5, 6).

Protože dovolání obviněného B. K. bylo ve skutečnosti opřeno převážně o procesní námitky, které nelze podřadit pod použitý hmotně právní dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., ale ani pod žádný jiný z důvodů dovolání podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., a o jedinou hmotně právní námitku, která neměla opodstatnění, nelze tomuto mimořádnému opravnému prostředku přiznat opodstatnění ani z hlediska dalšího důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř. uplatněného v jeho druhé alternativě. Proto Nejvyšší soud rozhodl tak, že se podané dovolání podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítá.

Kvalifikované formy úmyslu, tj. rozmysl a předchozí uvážení jako znaky trestného činu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, jsou pojmově vedle sebe neslučitelné, protože předchozí uvážení v sobě zahrnuje i to, co je podstatou rozmyslu, a proto nelze v právní větě výroku o vině tyto znaky použít současně.

Rozmysl (reflexe) totiž představuje méně intenzivní stupeň racionální kontroly pachatele nad trestným jednáním než předchozí uvážení.

Předchozí uvážení oproti rozmyslu předchází trestnému ději s určitým předstihem a zahrnuje plán – předem utvořenou představu postupu pachatele při spáchání trestného činu.

(Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. 7. 2012,
sp. zn. 7 To 51/2012)

Vrchní soud v Praze k odvolání obviněného P. K. zrušil v celém rozsahu rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 16. 4. 2012, sp. zn. 42 T 3/2012, a sám ve věci znovu rozhodl o vině obviněného P. K., o uložení trestu a povinnosti k náhradě škody.

Z o d ů v o d n ě n í :

Napadeným rozsudkem Městského soudu v Praze byl obžalovaný P. K. uznán vinným pokusem zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 2 tr. zákoníku, za což byl odsouzen podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání dvanácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Podle § 70 odst. 1 tr. zákoníku byl obžalovanému uložena trest propadnutí věci, a to sekery, která je přílohou č. 1 spisu. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byl obžalovaný uznán povinným zaplatit poškozeným VZP ČR K. p. pro hl. m. P., se sídlem Na P. 6/239, P. 1, částku 143 656 Kč a I. K., bytem P. 296/13, P. 10, zastoupené zmocněnkyní JUDr. M. S., advokátkou, se sídlem C. 638, P. 4 částku 1 133 041 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % z této částky ročně od právní moci tohoto rozsudku do zaplacení.

Podle skutkových zjištění městského soudu se měl obžalovaný dopustit uvedeného pokusu zločinu tím, že po předchozích delší dobu trvajících sporech se svou matkou poškozenou I. K., ohledně výchovy nezletilých dcer, dne 27. 10. 2011 ve 21.45 hod. odjel se svým vozidlem, tov. zn. Š. O., kde měl uloženu sekeru s délkou topůrka 32 cm, z bydlíště své přítelkyně P. K. v P. 4, K. 740/7, do bytu své matky poškozené I. K. v P. 10, P. 296/13, situovaného v pátém patře domu a v úmyslu ji usmrtit odemkl byt vlastními klíči, vešel do pokoje, kde

poškozená ležela na gauči s hlavou podloženou peřinou a pravděpodobně spala u televizního programu, a udeřil ji jednou ranou vedenou velkou silou nečekaně a bez jakékoliv výstrahy tzv. „čepcem“, tedy tupou částí přinesené sekery s nasazeným koženkovým pouzdrém, do pravé části hlavy v oblasti pravé spánkové kosti, čímž jí způsobil bezprostředně život ohrožující poranění, které by v případě neposkytnutí včasné specializované lékařské pomoci vedlo k její smrti, a to tržně zhmožděnou ránu v pravé čelně spánkové krajině délky asi 4 cm, tříštivou zlomeninu v pravé čelně spánkové krajině s vpáčeným úlomkem velikosti 20 x 16 mm a vpáčením o 12 mm, zlomeninu stropu vnitřní i zevní stěny pravé očnice a jařmového oblouku vpravo, pohmoždění pravého čelního laloku mozku, kdy došlo ke krvácení pod pavučnici, masivní proniknutí vzduchu do lební dutiny i do očnice, ke krvácení do klínové, čelní a čichové dutiny vpravo a krevnímu výronu očních víček a pod spojivkou pravého oka, po tomto útoku z bytu ihned utekl; poté, co si poškozená sama přivolala pomoc, byla převezena RZS do FN K. V., přičemž následně v důsledku poranění u ní došlo ještě k částečné obrně II. a III. hlavového nervu projevující se poklesem pravého očního víčka a poruchou hybnosti pravé oční koule.

Proti tomuto rozsudku podal ve lhůtě uvedené v § 248 odst. 1 tr. ř. obžalovaný P. K. prostřednictvím svého obhájce odvolání.

Odvolatel směřoval opravný prostředek do výroku o vině, trestu i náhradě škody. Pro kvalifikovanou skutkovou podstatu zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku je rozhodující, že rozmyšlené nebo předem uvážené jednání je podstatnou příčinou následku. Průběh děje v dané věci však takový závěr neodůvodňuje. Dřívější verbální projevy obžalovaného vůči poškozené je nutno hodnotit ve světle dlouhodobě probíhajících sporů o výchovu nezletilých dcer obžalovaného. Případné výhrůžky byly jen impulsivní reakcí na vyhocenou aktuální situaci, jež byla podpořena typem osobnosti obžalovaného projevujícího se emoční labilitou, zvýšeným sklonem jednat neuváženě, pod vlivem emocí. Ani okolnosti napadení nnesvědčí pro premeditaci ze strany obžalovaného. Ten si přinesl sekerku z auta do bytu proto, že s ní chtěl učinit výzvu poškozené, aby zanechala svých snah o zbavení obžalovaného rodičovských práv, důraznější. Poté, kdy jedinou reakcí poškozené byl ironický pohled, obžalovaný v náhlém hnutí myslí udeřil. Plánoval-li by útok sekerkou, mohl z ní odstranit pouzdro, udeřit poškozenou ostrou hranou, ale zejména mohl úder zopakovat. Právě tyto okolnosti vzbuzují pochybnosti o závěrech soudu prvního stupně, které učinil ve vztahu k zavinění. Odvolatel dále poukázal na ustanovení trestního zákoníku o dobrovolném upuštění od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a na s tím související právní teorii a praxi týkající se ukončeného a neukončeného pokusu. Názor soudu prvního stupně, že skutečnost, že zločin zůstal toliko ve stadiu pokusu, není zásluhou obžalovaného, nelze považovat za správný. Obžalovaný udeřil poškozenou v náhlém hnutí myslí. Následně po jediném

úderu ve svém jednání ustal, ačkoliv mu nic nebránilo, aby v útoku pokračoval a trestnou činnost dokončil. Po návratu do bytu svědkyně P. K., kdy cesta mohla trvat jen deset minut, poté, co byl již schopen racionálně uvažovat, neprodleně zavolal na linku 112 a zároveň se hned vrátil zpět do bytu poškozené. Obžalovaný se tedy aktivně přičinil o to, aby nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem, bylo odstraněno a aby poškozené byla poskytnuta specializovaná zdravotnická péče. Obžalovaný dobrovolně upustil od dalšího jednání směřujícího k dokonání trestného činu a zároveň aktivně zasáhl k odvrácení nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem. S ohledem na tuto skutečnost a ustanovení § 21 odst. 5 tr. zákoníku je nutno předmětný skutek kvalifikovat jako trestný čin podle § 145 odst. 1 tr. zákoníku. Při výměře trestu nalézací soud dostatečně nepřihlédl k polehčujícím okolnostem ani k tomu, že tato událost zasáhne do života obou dcer obžalovaného. S ohledem na okolnosti činu a aktivní zásah obžalovaného jsou v daném případě splněny podmínky pro postup podle § 58 odst. 5 tr. zákoníku. Nesouhlas vyslovil odvolatel i s uloženou povinností nahradit poškozené částku 934 200 Kč za ztížení společenského uplatnění. Jak podle vyhlášky č. 440/2001 Sb. tak i podle závěrů znalce z oboru soudního lékařství je zřejmé, že tato částka by měla být přiznána až po uplynutí jednoho roku od vzniku poranění. Z lékařských posudků vypracovaných MUDr. F. není dále dost dobře zřejmé, proč došlo ke zvýšení celkové částky za duševní následky o 50 % a proč byly tyto následky psychického charakteru ohodnoceny maximální bodovou sazbou. S ohledem na tyto skutečnosti neměl nalézací soud dostatečný podklad pro uložení povinnosti uhradit částku 934 200 Kč. Závěrem odvolatel navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a v intencích shora uvedených sám ve věci rozhodl.

Vrchní soud v Praze z podnětu podaného odvolání přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

V řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, byly provedeny řádným způsobem veškeré důkazy významné pro objasnění skutečného stavu věci při dodržení všech zákonných ustanovení, jimiž se má zabezpečit právo obžalovaného na řádnou obhajobu. Provedené dokazování je proto úplné a řízení předcházející napadenému rozsudku nevykazuje takové procesní vady, na něž by bylo nutno reagovat postupem podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.

Městský soud vedl dokazování způsobem a v rozsahu předpokládanými v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř., když důsledně postupoval tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a při svém rozhodování z takto zjištěného stavu správně vycházel. Lze ostatně konstatovat, že regularnost procesu ani rozsah provedeného dokazování nebyly odvolatelem nijak zpochybňovány.

Ve vztahu k významným skutkovým okolnostem postupoval nalézací soud ve smyslu ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř., když v souladu s procesní zásadou volného hodnocení důkazů náležitě zhodnotil provedené důkazy na podkladě svého vnitřního přesvědčení, které však bylo zjevně založeno na uvážení všech okolností případu, jak jednotlivě, tak i v jejich souhrnu a ve vzájemných souvislostech. Své logické postupy, na podkladě nichž k těmto závěrům dospěl, městský soud v odpovídajících pasážích odůvodnění rozsudku zdůvodnil tak, jak mu ukládá ustanovení § 125 tr. ř., stručně a srozumitelně v nich vyložil, které skutečnosti vzal za spolehlivě prokázané a o které konkrétní důkazy tato svá skutková zjištění opřel, a podrobně zde uvedl, jakými úvahami se řídil při hodnocení věrohodnosti a důkazní síly jednotlivých provedených důkazů. Vrchní soud v Praze se s argumentací a skutkovými závěry Městského soudu v Praze plně ztotožňuje a na tyto závěry rozvedené v odůvodnění napadeného rozsudku odkazuje.

V projednávané věci bylo ve smyslu § 89 odst. 1. tr. ř. bezpochyby prokázáno, že se stal skutek, v němž je spatřován trestný čin, i že tento skutek, popsáný ve výroku napadeného rozsudku, spáchal obžalovaný P. K. Náležitým způsobem byly též objasněny podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti činu a umožňující stanovení následku. Obžalovaný nepopírá, že by se projednávaného činu dopustil, jeho doznání je stran objektivní stránky trestného činu v zásadě v souladu i s dalšími provedenými důkazy.

Obhajoba odvolatele spočívá v podstatě v tom, že v projednávaném případě a) obžalovaný dobrovolně upustil od dalšího jednání potřebného k dokonání trestného činu vraždy a odstranil nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z podniknutého pokusu, a b) nešlo o premeditativní zločin vraždy. S touto obhajobou se však odvolací soud stejně jako soud prvního stupně nemůže ztotožnit.

Ve vztahu k první obhajovací námitce obžalovaného je vhodné zdůraznit, že dobrovolnost upuštění od pokusu trestného činu je dána jen tehdy, jestliže pachatel ví, že mu nic nebrání dokončit trestnou činnost ani mu nehrozí žádné nebezpečí, tedy předpokládá, že jeho trestná činnost je uskutečnitelná (a to třeba i mylně), a přesto se rozhodne upustit od dokonání. Přitom musí také odstranit nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu. Pachatel tedy musí jednat s vědomím možnosti dokonat čin v souladu se svými představami a sám z vlastní vůle se rozhodne upustit od dalšího jednání směřujícího k dokonání činu. Při řešení otázky, zda zanikla trestnost pokusu trestného činu za podmínek § 21 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku (popřípadě i z důvodů podle § 21 odst. 3 písm. b) tr. zákoníku) je třeba rozlišovat, zda se jednalo o pokus ukončený či pokus neukončený.

Vrchní soud v Praze nemá pochybnosti o tom, že se v posuzované věci jedná o ukončený pokus. Tento závěr plně odpovídá zásadám, podle nichž jde o tuto právní kategorii, jestliže pachatel učiní vše, co pokládá za nezbytné k dokonání

trestného činu, avšak k jeho dokonání přesto nedojde. V takovém případě pachatel nicméně zpravidla nemá možnost splnit podmínky zániku trestnosti uvedené v § 21 odst. 3 písm. a), resp. b) tr. zákoníku. Má je jen v těch výjimečných případech, kdy mezi jeho jednáním a způsobením zamýšleného následku podle povahy použitého prostředku a podle záměru pachatele zbývá ještě určitá doba, v které je možno zabránit následku. V takových případech, jež však neodpovídají okolnostem nyní posuzované věci, nestačí pouhé zdržení se dalšího jednání jako u neukončeného pokusu, nýbrž je třeba dobrovolného aktivního zásahu pachatele k odvrácení nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z podniknutého pokusu, popřípadě je třeba dobrovolně učinit oznámení o pokusu v době, kdy takové nebezpečí mohlo být ještě odstraněno příslušným orgánem (srov. rozhodnutí pod č. 16/1979 Sb. rozh. tr., dále rozhodnutí publikované v Bulletinu býv. Nejvyššího soudu ČR pod č. 3/1980-20). V tomto směru nelze obecně stanovit míru aktivity pachatele. Je třeba posuzovat individuálně se zřetelem na okolnosti a poměry pachatele, zda pachatel učinil vše potřebné, aby zabránil následku, a zda to, co učinil, za daných okolností postačovalo k zabránění následku a bylo v příčinné souvislosti s odvrácením nebezpečí, které hrozilo zájmu chráněnému trestním zákonem (srov. rozhodnutí č. 27/1987 Sb. rozh. tr.). Je tedy nutné, aby obžalovaný svým jednáním projevila, že se subjektivně neztotožňuje s tím, co původně zamýšlel, a proto buď upustí od dalšího jednání, anebo věc oznámí způsobem předpokládaným zákonem, tzn. že udělá vše pro to, aby zabránil možnosti, že nastane původně zamýšlený následek.

Podle skutkových zjištění popsanych ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně se obžalovaný dopustil posuzovaného pokusu trestného činu tím, že vešel do pokoje, kde poškozená ležela na gauči s hlavou podloženou peřinou a pravděpodobně spala u televizního programu, a udeřil ji jednou ranou vedoucí velkou silou nečekaně a bez jakékoliv výstrahy tzv. „čepcem“, tedy tupou částí přinesené sekery s nasazeným koženkovým pouzdrem, do pravé části hlavy v oblasti pravé spánkové kosti, čímž jí způsobil bezprostředně život ohrožující poranění, a po tomto útoku z bytu ihned utekl.

Popsané jednání spočívající v úderu sekerou do hlavy, kde podle úmyslu pachatele mohou být zasaženy životně důležité orgány (hlavně mozek), avšak k jeho nenávratnému poškození nedojde pro překážku nezávislou na vůli pachatele, je třeba považovat za bezúspěšný ukončený pokus trestného činu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 tr. zák., neboť obžalovaný vykonal již vše, co považoval za nezbytné pro dokonání trestného činu vraždy. Nelze přehlédnout, že již v této době poškozené způsobil v podstatě smrtelné zranění, což vyplývá ze znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví soudního lékařství. Následek zamýšlený obžalovaným nenastal z příčin na jeho vůli a dalším jednáním nezávislých. Upuštěním, byť i dobrovolným, od opakování pokusu trestnost již ukončeného pokusu nezanikla, a to ani tehdy, jestliže obžalovaný mohl bez obtíží tento pokus

opakovat. Nelze proto akceptovat, že další fáze jednání obžalovaného, který v násilném jednání vůči poškozené ustal, vykazuje znaky dobrovolného upuštění od dokonání trestného činu vraždy ve smyslu § 21 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Tuto fázi jednání obžalovaného je možno hodnotit jen jako polehčující okolnost podle § 41 písm. j) tr. zákoníku

Pro posouzení, zda nastaly všechny skutečnosti významné podle zákona pro zánik pokusu trestného činu podle § 21 odst. 3 tr. zákoníku, lze v dané věci přesto posoudit i jednání a chování obžalovaného poté, co spáchal čin skutkově popsany a právně správně posouzený jako ukončený pokus. Stran další zákonné podmínky, a to odstranění vzniklých následků, je třeba vidět, že obžalovaný lékařskou pomoc nezavolal ihned po činu, nýbrž s odstupem řádově desítek minut, a před příjezdem rychlé záchranné služby tak ponechal těžce zraněnou poškozenou v nejkritičtější době de facto bez pomoci. Bylo tudíž zcela věci náhody, zda v mezidobí, kdy byla nechána napospas, poškozená zemře, čímž dojde k následku zamýšlenému obžalovaným, či zůstane naživu. Vztah obžalovaného k jakémukoli z těchto dvou možných následků byl v této rozhodné době zjevně zcela lhostejný. S ohledem na konkrétně způsobené zranění poškozené nepostačuje pro naplnění podmínky vyjádřené v ustanovení § 21 odst. 3 písm. a) tr. zákoníku, pokud pachatel ponechá smrtelně zraněnou poškozenou bez jakékoli pomoci a teprve s odstupem desítek minut se stará o přivolání zdravotní služby. V takovémto případě je totiž jen otázkou náhody, zda dojde k odvrácení zamýšleného následku v podobě smrti poškozené, pokud bude lékařská pomoc na místě dostatečně brzy, anebo tento následek nastane, jestliže přivolaná pomoc přijde později.

Ohledně druhé námitky odvolatele Vrchní soud v Praze poznamenává, že v žádném případě nešlo o vraždu „prostou“ ve stadiu pokusu, tj. jen o nějakou spontánní, agresivní a nepromyšlenou reakci obžalovaného na emociemi vyhrocený interpersonální konflikt, nýbrž o jeho zralejší rozumovou úvahu a o jednání sledující s určitým časovým předstihem alespoň do jisté míry racionálně odůvodnitelný účel. Předchozí uvážení a rozmysl charakterizují případy, kdy měl pachatel vraždy nad svým jednáním určitou vyšší míru racionální kontroly. Vnitřní psychický vztah takového pachatele k zamýšlenému následku je těsnější, než kdyby násilím spontánně reagoval na vyhrocenou konfliktní situaci. Jde o pachatele, který měl příležitost vypořádat se ve své mysli s motivy jej od vraždy odrazujícími, přesto však ve svém zločinném úmyslu setrval.

Obžalovaný se pokusil usmrtit poškozenou v úmyslu přímém. Přesto k otázce zavinění lze dodat, že rozmysl či předchozí uvážení (tzv. premeditace v širším slova smyslu) není zvláštní znak či složka úmyslu dle § 15 tr. zákoníku. Premeditace rovněž nemusí přistupovat toliko k úmyslu přímému, ale jako kvalifikační znak se může objevit i u trestných činů spáchaných v úmyslu nepřímém (eventuálním). Vůle pachatele, která z procesu premeditace vzešla, nemusí být

nutně „zamiřena na výsledek“ či být provázena jistotou, že pachatel svým jednáním takový výsledek způsobí. Tato vůle může mít v případě vražd jak podobu výslovného chtění či žádání si smrti oběti, tak i formu srozumění s takovým následkem, jenž uvážené jednání pachatele s určitou pravděpodobností přivodí. Předchozí úvaha tak nevyžaduje detailní rozplánování všech kroků, ani zvážení všech okolností, důležitých z hlediska dokonání trestného činu. Postačí, zvažili-li pachatel rozhodující okolnosti. Není ani rozhodné, že útok proběhl jinak, než si pachatel představoval a plánoval. Podstatné je, že o věci přemýšlel a následně jednal způsobem, který naplňuje znaky skutkové podstaty zločinu vraždy, resp. jejího pokusu.

Podle skutkových zjištění obžalovaný v inkriminovanou dobu znenadání odjel se svým vozidlem, tov. zn. Š. O. z bydliště své přítelkyně P. K. v P. 4, K. 740/7, do bytu své matky poškozené I. K. v P. 10, P. 296/13. Z vozidla vzal před vstupem do bytu sekeru s délkou topůrka 32 cm. Byt odemkl vlastními klíči, vešel do pokoje, kde poškozená ležela na gauči s hlavou podloženou peřinou a pravděpodobně spala u televizního programu, a udeřil ji jednou ranou vedenou velkou silou nečekaně a bez jakékoliv výstrahy tzv. „čepcem“, tedy tupou částí přinesené sekery s nasazeným koženkovým pouzdrém, do pravé části hlavy v oblasti pravé spánkové kosti. V průběhu tohoto děje obžalovaný neučinil nic, co by nasvědčovalo jím deklamované výzvě vůči poškozené, aby zanechala svých snah o zbavení obžalovaného rodičovských práv. Obžalovaný naopak bez jakéhokoliv slovního doprovodu na matku zaútočil, a to donesenou zbraní. Rozhodně tedy nelze hovořit o jakémsi hnutí mysli (tj. určitému afektu), jež jej k tomuto jednání pohnulo až v bytě, nýbrž minimálně o takové myšlenkové činnosti, která vražednému útoku musela předcházet s určitým časovým odstupem a která trestné jednání provázela pravděpodobně od odjezdu z bytu přítelkyně, minimálně jistě však od výstupu z auta v P. 10. Skutečnosti, že obžalovaný ze sekery neodstranil pouzdro, poškozenou neudeřil ostrou hranou a úder nezopakoval, nejsou ve světle výše uvedeného, zejm. intenzity rány a vzniklého následku, pro právní hodnocení vraždy spáchané s rozmyslem až tolik významné.

Městskému soudu je nicméně třeba vytknout, že v právní větě ve výroku napadeného rozsudku použil oba znaky skutkové podstaty zločinu vraždy podle § 140 odst. 2 tr. zákoníku, a to rozmysl i předchozí uvážení, ačkoliv jsou pojmově vedle sebe neslučitelné. Rozmysl (reflexe) představuje méně intenzivní stupeň racionální kontroly pachatele nad trestným jednáním než předchozí uvážení, kdy jej lze v podstatě považovat za vlastní dělítko mezi prostou vraždou podle § 140 odst. 1 a vraždou kvalifikovanou podle odstavce druhého. Předchozí uvážení je oproti rozmyslu vymezeno časově jinak – má trestnému ději předcházet s určitým odstupem a zahrnovat plán – předem utvořenou představu postupu pachatele při spáchání trestného činu. V dané věci, bude-li se vycházet z toho, že myšlenková činnost obžalovaného ve vztahu k posuzovanému jednání předcháze-

la útoku na poškozenou jen minimálně od výstupu z auta v P. 10 a maximálně od odjezdu z bytu přítelkyně a že se tato činnost neshodila s potřebnou a požadovanou mírou plánovitosti a propracovanosti, přičemž předchozí spory obžalovaného a poškozené nejsou zákonným znakem premeditace, nýbrž prvkem motivace, je zřejmé, že obžalovaný nejednal po předchozím uvážení, nýbrž toliko s rozmyslem.

Vrchní soud v Praze proto z podnětu podaného odvolání podle § 258 odst. 1 písm. d) tr. ř. napadený rozsudek v celém rozsahu zrušil a při nezměněné skutkové větě sám podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obžalovaného P. K. uznal vinným pokusem zločinu vraždy podle § 21 odst. 1 k § 140 odst. 2 tr. zákoníku, a to ve znění právní věty, že se obžalovaný dopustil jednání, které bezprostředně směřovalo k dokonání toho, aby jiného úmyslně usmrtil s rozmyslem, jehož se dopustil v úmyslu trestný čin spáchat, avšak k jeho dokonání nedošlo.

Důsledkem zrušení výroku o vině bylo i zrušení výroku o trestu a výroku o náhradě škody. Při stanovení nového druhu trestu a v případě trestu odnětí svobody i jeho výměry v návaznosti na nový výrok o vině vycházel odvolací soud ze všech rozhodných skutečností a okolností vyjádřených v odůvodnění napadeného rozsudku, přičemž v potřebné míře zvažoval též otázku přiměřenosti trestní sankce ve smyslu § 38 odst. 1 tr. zákoníku. Nelze v žádném případě souhlasit s odvoláním obžalovaného, že nebylo zohledněno, že událost zasáhne do života jeho dcer, neboť trest byl přes výrazné přitěžující okolnosti uložen na samé spodní hranici zákonné trestní sazby § 140 odst. 2 tr. zákoníku. Na tomto místě, kdy ani vrchní soud neshledal podmínky pro postup podle § 58 trestního zákoníku, je třeba si uvědomit, že nový trestní zákoník trestní sankce za trestné činy proti životu a zdraví výrazně zpřísnil, a to nejvíce právě u zločinu vraždy.

Pro výkon trestu zařadil odvolací soud ve shodě a s prvostupňovým soudem obžalovaného do věznice s ostrahou, neboť jednak tento výrok nelze z důvodu zákazu reformace in peius změnit v neprospěch odvolatele a jednak postup podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku odůvodňují přes výši uloženého trestu dosavadní zachovalost a povaha narušení obžalovaného, který nebyl dosud soudně postihován (jediné jeho odsouzení je zahlazeno) a který podle znalce psychologa má ještě vcelku příznivou možnost resocializace. Za tohoto stavu výrok o trestu odnětí svobody nedává prostor k jakýmkoli výhradám.

Z napadeného rozsudku byl v nezměněné podobě přejat i trest propadnutí věci, neboť zajištěná sekera byla užita ke spáchání trestného činu a jde o věc náležející obžalovanému.

Zákonný a plně odůvodněný výrok o náhradě škody ve vztahu k poškozené VZP ČR K. p. pro hl. m. P., se sídlem Na P. 6/239, P. 1, převzatý vrchním soudem z napadeného rozsudku je poplatný ustanovení § 420 odst. 1 občanského zákoníku a § 55 odst. 1 zák. č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, když částka 143 656 Kč představuje náklady spojené s léčbou poškozené.

Pochybení shledal vrchní soud ve výroku o náhradě škody, který se týká poškozené I. K. Vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, uvádí v paragrafu 8 (Lékařský posudek): „(odst. 1) Lékařský posudek za účelem stanovení výše odškodnění v jednotlivých případech a) zpracovává posuzující lékař, který je ošetřujícím lékařem poškozeného; v případě nemoci z povolání je tímto lékařem ošetřující lékař zdravotnického zařízení oprávněného k posuzování nemocí z povolání, b) vydává zdravotnické zařízení, jehož posuzující lékař zpracoval lékařský posudek, a v případě nemoci z povolání zdravotnické zařízení oprávněné k posuzování nemocí z povolání, jehož posuzující lékař zpracoval lékařský posudek. (odst. 2) Lékařský posudek se vydává a) u bolesti, jakmile je možno zdravotní stav poškozeného považovat za ustálený, b) u ztížení společenského uplatnění zpravidla až po jednom roce poté, kdy došlo ke škodě na zdraví. Nový lékařský posudek lze vydat v případě výrazného zhoršení následků. Tento posudek nahradí dosavadní lékařský posudek.“ V duchu této vyhlášky je možno poukázat i na související rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 333/2005, z něhož vyplývá, že o škodě spočívající ve ztížení společenského uplatnění se poškození ve smyslu ustanovení § 263 odst. 3 zákoníku práce zpravidla dozví v době, kdy se po léčení jeho zdravotní stav natolik ustálil, že bylo patrné, zda a v jakém rozsahu ke ztížení jeho uplatnění v životě a ve společnosti došlo, a kde se tedy na základě skutkových okolností, které má k dispozici, dá objektivně provést jeho ohodnocení.

V souladu s odvolacími námitkami obžalovaného má proto Vrchní soud v Praze za to, že o částce za ztížení společenského uplatnění poškozené zejm. s ohledem na postoj znalce z odvětví soudního lékařství stran dosud neustáleného zdravotního stavu poškozené je nutno tak jako i v jiných obdobných případech rozhodovat až po uplynutí jednoho roku od vzniku poranění. Kromě toho lze souhlasit s obhajobou, že z lékařských posudků vypracovaných MUDr. F. není dost dobře zřejmé, proč došlo ke zvýšení celkové částky za duševní následky o 50 % a proč byly tyto následky psychického charakteru ohodnoceny maximální bodovou sazbou. Objasnění této problematiky nepochybně vyžaduje další dokazování (což ostatně navrhuje v písemném vyjádření k odvolání i sama zmocněnkyně poškozené), které svoji povahou jde nad rámec trestního řízení.

Vrchní soud v Praze proto po zrušení napadeného rozsudku i z důvodu § 258 odst. 1 písm. f) tr. ř. rozhodl tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uznal obžalovaného povinným zaplatit poškozené I. K., bytem P. 296/13, P. 10., zastoupené zmocněnkyní JUDr. M. S., advokátkou, se sídlem C. 638, P. 4, částku 398 841 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % z této částky ročně od právní moci tohoto rozsudku do zaplacení, s tím, že se zbytkem nároku na náhradu škody spočívající ve ztížení společenského uplatnění odkázal poškozenou podle § 229 odst. 2 tr. ř. na řízení ve věcech občanskoprávních.

Jednání pachatele, který poté, co získal věc majetkovým trestným činem, tuto věc dále převede na jinou osobu, zejména formou smlouvy kupní či směnné, nelze kvalifikovat jako trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku.

Stejně tak nelze jako trestný čin podvodu kvalifikovat jednání pachatele, který věc získanou majetkovým trestným činem obdržel od pachatele základního trestného činu a tuto věc dále (formou prodeje či směny) převede na jinou osobu, ačkoliv si je vědom, že jde o věc pocházející z trestného činu. Takové jednání může podle okolností vykazovat znaky trestného činu podílnictví podle § 214 tr. zákoníku nebo legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 tr. zákoníku.

(Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27. 2. 2013,
sp. zn. 4 To 7/2013)

Vrchní soud v Praze v trestní věci obviněných J. G. a spol. zamítl jako nedůvodnou stížnost státního zástupce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2012, sp. zn. 45 T 9/2012.

Z o d ů v o d n ě n í

I.

Napadeným usnesením rozhodl Městský soud v Praze tak, že podle § 188 odst. 1 písm. e) tr.ř. se tato trestní věc vrací státnímu zástupci k došetření. Rozhodl tak poté, co byla k Městskému soudu v Praze podána obžaloba pro skutky právně kvalifikované ohledně obviněných J. G., L. K. a P. O. jako zvláště závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku, v případě obviněného L. K. dále (bod 10 obžaloby) jako zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, a ohledně obviněného D. N. jako zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku.

Napadené usnesení odůvodnil městský soud tím, že nebyly objasněny základní skutkové okolnosti, bez kterých není možné ve věci v hlavním líčení rozhodovat, a kromě toho je třeba žalovaný skutek posoudit podle jiného ustanovení zákona, než jej posuzovala obžaloba. Trestní stíhání obviněných bylo zahájeno pro zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, přičemž v průběhu vyšetřování byli obvinění upozorněni na změnu právní kvalifikace na zvláště závažný zločin podvodu podle § 209 odst. 1, 5, příp. odst. 4 tr. zákoníku, vyjma skutku pod bodem 10 obžaloby. Do popisů

skutků v obžalobě však byl převzat jejich popis z usnesení o zahájení trestního stíhání, aniž by zde bylo jakkoli vyjádřeno, v čem měl spočívat podvodný úmysl obviněných. Popis skutku v obžalobě tak neodpovídá právní kvalifikaci a lze se pouze domnívat, že podvodné jednání mělo spočívat v převodu a následném prodeji vozů s pozměněnou identitou. Není tudíž z něho zcela zřejmé, jakým způsobem měli být poškození vlastně poškozeni a jaká a komu vznikla škoda, v tomto směru zde chybí jakýkoliv popis subjektivní stránky, tj. úmyslu. Soud v této souvislosti poukazuje na ustálenou judikaturu, podle které, v případě trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, musí být podvodný úmysl jednání pachatele přítomen již od samého počátku, v tomto případě tedy v době převodu vozů na nové nabyvatele. Protože ohledně skutků popsanych v obžalobě nebyly v přípravném řízení získány žádné důkazy, jež by nasvědčovaly tomu, že obvinění se jakkoliv podíleli na odcizení vozů či na jejich registraci v ČR, naskýtá se otázka správnosti použité právní kvalifikace jako trestného činu podvodu podle § 209 tr. zákoníku, neboť chybí základní znak tohoto trestného činu ve formě zavinění, tj. podvodný úmysl obviněných, spočívající při jejich prodeji v předstírání, že jde o legálně nabyté vozy, a stejně tak i úmysl způsobit kupující škodu (která navíc vznikla dodatečně, v souvislosti se zajištěním vozů policií). Při absenci výše uvedených důkazů by trestný čin podvodu přicházel v úvahu, pokud by obvinění při prodeji, při zamlčení podstatných údajů o stavu vozů a jejich původu, nadhodnotili jejich cenu tak, že by neodpovídala skutečné tržní ceně vozů, tedy ceně, za kterou by se takové vozy v místě a době prodeje prodávaly. V přípravném řízení však skutečná cena vozů nebyla zjištěna, takže z tohoto hlediska rovněž nebylo podvodné jednání prokázáno. Opětovně soud konstatoval, že popis skutků uvedených v obžalobě neodpovídá výsledkům přípravného řízení, stejně tak jako použitá právní kvalifikace. Právní kvalifikace jednání obviněných tak, jak je uvedena v obžalobě, vzbuzuje vážné pochybnosti, neboť z dosud shromážděných důkazů nevyplývá podvodný úmysl obviněných, jež je zákonným znakem trestného činu podvodu. V daném případě však nelze vyloučit, že by se mohlo podle soudu jednat o trestný čin podílnictví podle § 251 odst. 1, příp. odst. 3 písm. a), b) tr. zákona účinného do 31. 12. 2009, případně i v jeho nedbalostní formě dle odst. 2 cit. ustanovení. V daném případě tak bude podle soudu nutné v průběhu došetření opatřit další důkazy, přičemž od takto doplněných důkazů se pak bude odvíjet použitá právní kvalifikace.

II.

Proti tomuto usnesení podal v zákonné lhůtě stížnost státní zástupce Městského státního zastupitelství v Praze. S uvedeným usnesením a jeho odůvodněním se neztotožnil. Namítl, že skutková zjištění jsou dostatečně obsažena v popisu jednotlivých skutků v žalobním návrhu a jsou dostatečně podložena. Ze skutkové věty obžaloby je rovněž přinejmenším odvoditelná subjektivní

stránka trestného činu podvodu, neboť je uvedeno, že obvinění vždy jednali s vědomím, že původ vozidel je jiný, než byl deklarován při jejich registraci, a v případě prodeje těchto vozidel současně v úmyslu získat tím ke škodě kupujících majetkový prospěch. Výsledná právní kvalifikace je plně na úvaze soudu. V napadeném usnesení však soud dostatečně nekonkretizoval zákonné ustanovení, jehož je třeba použít. Není také specifikováno, k čemu by mělo soudem požadované doplnění šetření v konečném důsledku vést a provedení kterých úkonů a z jakých důvodů by bylo v řízení před soudem v porovnání s přípravným řízením spojeno s výraznými obtížemi nebo by bylo na újmu rychlosti řízení. Všichni obvinění byli k předmětu trestního stíhání, včetně skutečností, které jim jsou známy k původu vozidel a k okolnostem dispozic s nimi, podrobně a zákonným způsobem vyslechnuti. Státní zástupce je přesvědčen, že předmětným jednáním byla poškozeným způsobena škoda ve výši jimi uhrazené kupní ceny za vozidla, o jejichž původu a identitě byli uvedeni v omyl. Pokud by soud shledal nezbytným upřesnění či nové zjištění hodnoty vozidel, může to bez potíží zajistit sám. Obdobné je to s opatřením výpisů z účtů soudem blíže nespecifikovaných společností k prokázání nákupů vozů za finanční prostředky náležející těmto společnostem, byť nic takového v obžalobě není tvrzeno a k žalovaným skutkům to nemá jakýkoli vztah.

Státní zástupce navrhl, aby vrchní soud napadené usnesení zrušil a aby uložil soudu prvního stupně, aby o věci znovu jednal a rozhodl.

III.

Vrchní soud v Praze z podnětu podané stížnosti přezkoumal v neveřejném zasedání podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k závěru, že stížnost není důvodná.

Podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. soud po předběžném projednání obžaloby vrátí věc státnímu zástupci k došetření, je-li toho třeba k odstranění závažných procesních vad přípravného řízení, které nelze napravit v řízení před soudem, nebo k objasnění základních skutkových okolností, bez kterých není možné v hlavním líčení ve věci rozhodnout, a v řízení před soudem by takové došetření bylo v porovnání s možnostmi opatřit takový důkaz v přípravném řízení spojeno s výraznými obtížemi nebo by zřejmě bylo na újmu rychlosti řízení.

Vrchní soud se ztotožnil se závěrem městského soudu, že věc trpí neujasněností (být předběžných) skutkových zjištění a na ně navazující právní kvalifikace. Orgány činné v přípravném řízení si nevytvořily žádnou pevnou koncepci, na základě které by věc posuzovaly a prováděly důsledné vyšetřování o okolnostech důležitých pro trestní řízení. Jejich postup tak ve svém důsledku vedl k porušení práv obhajoby v přípravném řízení.

Trestní stíhání obviněných bylo zahájeno pro zločin legalizace výnosů z trestné činnosti podle § 216 odst. 1, odst. 4 písm. c) tr. zákoníku, spáchaný ve

spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, který byl v usnesení ze dne 28. 3. 2011 popsán ohledně osmi dílčích skutků tak, že obvinění dosud nezjištěným způsobem získali vozidla pocházející z trestné činnosti, tato po vzájemné dohodě v úmyslu zastříit jejich původ nechali na základě padělaných dokladů a pozměněných identifikačních znaků VIN zaregistrovat na příslušných úřadech v České republice, případně požádali o schválení technické způsobilosti těchto vozidel, a to jménem společností A. N. S., a.s. a M. C., s.r.o., jejichž vlastníkem a zároveň jednatelem byl obviněný O., respektive obviněný K., následně předmětná vozidla, vydávaná za legálně zakoupená, prodali za účelem dosažení prospěchu dalším zájemcům, tedy takovým způsobem usilovali o to, aby bylo znemožněno zjištění původu uvedených motorových vozidel; jednotlivé případy jsou pak konkrétně popsány, a to obdobně jako v žalobním návrhu, ovšem s tím, že není uvedeno způsobení škody, nýbrž pouze výše prospěchu získaného jednotlivými obviněnými, vždy v částce rovnající se součtu kupních cen za prodaná předmětná vozidla, na jejichž realizaci se jednotliví obvinění podíleli. Obdobným způsobem (a za použití stejné právní kvalifikace) jsou koncipována i další usnesení o zahájení trestního stíhání v této věci, vydaná 21. 4. 2011 a 4. 8. 2011. Dnem 25. 10. 2011 je datováno vyrozumění obviněných (a obhájců), že jejich jednání bude nadále posuzováno jako trestný čin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 5 písm. a) tr. zákoníku. Obviněným J. G. a L. K. bylo současně sděleno, že i původní právní kvalifikace zůstává zachována. Tato vyrozumění neobsahují žádné odůvodnění. Ve spise je dále založena „stížnost proti změně právní kvalifikace“ obviněného P. O. ze dne 31. 10. 2011, v níž namítá, že z šetření nevyplývá, jakým způsobem naplnil skutkovou podstatu jemu za vinu kladeného trestného činu, a dále mimo jiné to, že mu nebyl prokázán úmysl.

Dne 26. 9. 2012 byla pak po skončení přípravného řízení na obviněné podána obžaloba pro skutky spočívající podle žalobního návrhu v tom, že:

1) obviněný J. G.

po předchozí dohodě s již zemřelým F. D. zajistil dne 25. 8. 2008, prostřednictvím dosud neztotožněné osoby vydávající se za R. D., na Městském úřadě v Č., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v N. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla, označeného VIN, a vozidlo bylo téhož dne na R. D. zaregistrováno, následně D. vozidlo dne 2. 9. 2008 na Magistrátu hl. m. P. přehlásil na společnost S. C., s.r.o., se sídlem N. Z. 3172/6, P. 5, ve které byl jednatelem, a dne 22. 10. 2008 bylo vozidlo prostřednictvím E. R., jednatele auto-prodeje B. C., s.r.o., prodáno za částku 950 000 Kč společnosti ZK – T., s.r.o., se sídlem L. 1847/14, P. 9, zastoupené jednatelem Z. K., přičemž 285 000 Kč bylo zapláceno touto společností k rukám E. R., který částku předal obviněnému G., a na zbylou částku ve výši 665 000 Kč obdržela společnost ZK – T. úvěr od společnosti GE M. M., a.s., se sídlem P. 4, V. 1422/1a, jež tuto částku zaslala na účet

společnosti B. C., která jej následně zaslala na účet společnosti S. C., ze kterého byla částka přeposlána na účet společnosti R. P. G., ke kterému má obviněný G. dispoziční práva, posléze dne 12. 11. 2008 bylo předmětné vozidlo poškozené společnosti zabaveno v SRN, neboť bylo zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. BMW 335i, odcizené dne 18. 3. 2007 z autosalonu ve městě K., Š., a tímto jednáním byla poškozené společnosti ZK – T. způsobena škoda ve výši nejméně 950 000 Kč,

2) obviněný J. G. společně s obviněným D. N.

po předchozí vzájemné dohodě společně s již zemřelým F. D. zajistili dne 13. 11. 2008, prostřednictvím dosud neztotožněné osoby vydávající se za M. H., roz. B., na Městském úřadě v Č., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v N. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. Audi A4, označeného VIN, následně bylo vozidlo J. S., na základě zplnomocnění přítelkyně obviněného G. M. R., zaregistrováno na Magistrátu hl. m. P. na společnost R. P. G., s.r.o., se sídlem P. 5, N. Z. 3172/6, ve které byla R. v té době jednatelem, dále bylo dne 28. 11. 2008 prodáno za částku 800 000 Kč společnosti E. B., a.s., se sídlem P. 1923/10, P. 1, zastoupené obviněným N. jako předsedou představenstva, přičemž 400 000 Kč bylo zaplaceno společností E. B. a na zbylou částku ve výši 400 000 Kč obdržela tato společnost úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., se sídlem R. 14/3201, P. 5, jež tuto částku zaslala na účet, ke kterému mají dispoziční práva pouze R. a obviněný G., který byl v té době také členem představenstva společnosti E. B., posléze dne 22. 1. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. Audi A4, odcizené v době od 13. 8. 2008 do 14. 8. 2008 ze společnosti E. na adrese L. 38, V., R., a tímto jednáním byla poškozené společnosti U. L. CZ, a.s., způsobena škoda ve výši nejméně 400 000 Kč a poškozené I. Š. škoda ve výši 74 968 Kč,

3) obviněný P. O. společně s obviněným J. G.

po předchozí vzájemné dohodě zajistili dne 15. 1. 2009, prostřednictvím dosud neztotožněné osoby vydávající se za T. M., na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v N. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. BMW X5, označeného VIN, následně vozidlo dne 29. 1. 2009 obviněný O. zaregistroval na společnost A. N. S., a.s., která toto dne 29. 4. 2009 za částku 1 400 000 Kč prodala společnosti E. B., a.s., jejímž členem představenstva byl v té době obviněný G., přičemž 560 000 Kč mělo být zaplaceno touto společností a na zbylou částku ve výši 840 000 Kč společnost E. B., a.s., obdržela úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., jež tuto částku zaslala dne 5. 5. 2009 na účet společnosti A. N. S., kdy obviněný G. téhož dne jako majitel a jediný disponent tohoto účtu z něho vybral částku ve výši 800 000 Kč, při-

čemž společnost E. B., a.s., nezaplatila ani jednu leasingovou splátku, navíc dne 15. 7. 2009 byla společnost E. B. účelově převedena na R. Z., dne 14. 9. 2009 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. BMW X5, odcizené v době od 19:30 hodin dne 30. 12. 2008 do 09:00 hodin dne 31. 12. 2008 ve skladu společnosti T. ve městě F. im W. v N., a tímto jednáním byla poškozené společnosti U. L. CZ, a.s., způsobena škoda ve výši nejméně 840 000 Kč,

4) obviněný P. O. společně s obviněnými J. G. a D. N.

po předchozí vzájemné dohodě zajistili dne 23. 1. 2009, prostřednictvím dosud neztotožněné osoby vydávající se za R. D., nar. 18. 9. 1973, na Městském úřadě v Č., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v N. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. Mercedes Benz GL 320, označeného VIN, následně dne 17. 2. 2009 na Magistrátu města O. obviněný O. vozidlo přehlásil na společnost A. N. S., a.s., dne 24. 2. 2009 pak toto bylo společností A. N. S., zastoupené obviněným O., za částku 1 500 000 Kč prodáno L. V., kterému prodej zprostředkoval obviněný G., přičemž 600 000 Kč bylo zaplaceno kupcem a na zbylou částku ve výši 900 000 Kč obdržel L. V. úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., jež tuto částku zaslala téhož dne na účet společnosti A. N. S., kdy obviněný N. dne 25. 2. 2009, jako majitel a jediný disponent tohoto účtu, z něj částku ve výši 900 000 Kč vybral, přičemž následně bylo zjištěno, že vozidlo zn. Mercedes Benz výše uvedeného VIN je registrováno a užíváno ve Š. a v N. nebylo pod tímto VIN žádné vozidlo zaregistrováno, a tímto jednáním byla poškozené společnosti U. L. CZ, a.s., způsobena škoda ve výši nejméně 900 000 Kč a poškozenému L. V. škoda ve výši cca 100 000 Kč,

5) obviněný P. O. společně s obviněným J. G.,

po předchozí vzájemné dohodě dne 3. 3. 2009 nechal obviněný O. jako jednatel společnosti A. N. S., a.s., na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v N. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválit technickou způsobilost motorového vozidla zn. Land Rover, označeného VIN, dne 12. 3. 2009 pak toto bylo společností A. N. S., zastoupené obviněným O., za částku 750 000 Kč prodáno společnosti M., s.r.o., zastoupené R. S., kterému prodej zprostředkoval obviněný G., přičemž 75 000 Kč bylo zaplaceno touto společností a na zbylou částku ve výši 675 000 Kč obdržela společnost M. úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., jež tuto částku zaslala dne 16. 3. 2009 na účet společnosti A. N. S., kdy obviněný G. téhož dne, jako majitel a jediný disponent tohoto účtu, z něho vybral částku ve výši 650 000 Kč, posléze dne 8. 7. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. Range Rover, odcizené v době od 28. 1. 2009 do 29. 1. 2009 ze společnosti C., Gmbh, na adrese N., R., a tímto jednáním byla poškozené společnosti M. způsobena

škoda ve výši nejméně 750 000 Kč a poškozené společnosti U. L. CZ, a.s., škoda ve výši nejméně 643 966 Kč,

6) obviněný P. O. společně s obviněnými J. G. a D. N.,

po předchozí vzájemné dohodě dne 8. 3. 2009 nechal obviněný O. jako jednatel společnosti A. N. S., a.s., na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v N. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválit technickou způsobilost motorového vozidla zn. Audi A4, označeného VIN, dne 16. 3. 2009 pak toto bylo společností A. N. S., zastoupené obviněným O., za částku 760 000 Kč prodáno společnosti E. t. i., s.r.o., zastoupené jednatelem společnosti Z. J., které prodej zprostředkoval obviněný G., přičemž 532 000 Kč bylo zaplaceno kupcem v hotovosti a na zbylou částku ve výši 228 000 Kč obdržela společnost úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., jež tuto částku zaslala dne 25. 3. 2009 na účet společnosti A. N. S., kdy obviněný N., jako majitel a jediný disponent tohoto účtu, dne 26. 3. 2009 z něho vybral částku ve výši 240 000 Kč, posléze dne 12. 7. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. AUDI A 4, odcizené v době od 13. 8. 2008 do 14. 8. 2008 ze společnosti E. na adrese L. 38, V., R., a tímto jednáním byla poškozené společnosti E. t. i., s.r.o., způsobena škoda ve výši nejméně 760 000 Kč a poškozené společnosti U. L. CZ, a.s., škoda ve výši nejméně 106 675 Kč,

7) obviněný P. O. společně s obviněným J. G.,

po předchozí vzájemné dohodě dne 27. 4. 2009 nechal obviněný O. jako jednatel společnosti A. N. S., a.s., na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválit technickou způsobilost motorového vozidla zn. BMW X5, označeného VIN, dne 4. 5. 2009 pak toto bylo společností A. N. S., zastoupené obviněným O., za částku 1 790 000 Kč prodáno M. D., kterému prodej zprostředkoval obviněný G., přičemž 1 290 000 Kč bylo zaplaceno obviněnému G. hotově kupcem a na zbylou částku ve výši 500 000 Kč obdržel M. D. úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., jež tuto částku zaslala dne 6. 5. 2009 na účet společnosti A. N. S., kdy obviněný G., jako majitel a jediný disponent tohoto účtu, z něho částku ve výši 500 000 Kč vybral, posléze dne 8. 7. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. BMW X5, odcizené dne 27. 2. 2009 v P. z pozemku v sídle majitele vozidla společnosti I., s.r.o., se sídlem R. 1422/111, P. 4, a tímto jednáním byla poškozenému M. D. způsobena škoda ve výši nejméně 1 790 000 Kč,

8) obviněný L. K. společně s obviněným J. G.,

po předchozí vzájemné dohodě dne 12. 5. 2009 nechal obviněný K. jako jednatel společnosti M. C., s.r.o., na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných

identifikačních znaků VIN, schválit technickou způsobilost motorového vozidla zn. BMW X6, označeného VIN, dne 20. 5. 2009 pak toto bylo společností M. C., zastoupené obviněným K., za částku 2 200 000 Kč prodáno R. K., kterému prodej zprostředkoval obviněný G., přičemž 1 700 000 Kč bylo zaplaceno kupcem hotově a na zbylou částku ve výši 500 000 Kč obdržel R. K. úvěr od společnosti U. L. CZ, a.s., jež tuto částku zaslala dne 22. 5. 2009 na účet společnosti M. C., kdy obviněný K., jako majitel a jediný disponent účtu dne 25. 5. 2009 z něho částku ve výši 500 000 Kč vybral, posléze dne 7. 12. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. BMW X6, odcizené dne 23. 4. 2009 ve Z. – L., před prodejnou majitele vozidla společnosti S. A., a.s., se sídlem V. 907, U. H. – M., a tímto jednáním byla poškozenému R. K. způsobena škoda ve výši nejméně 2 200 000 Kč,

9) obviněný P. O.

dne 9. 6. 2009 zajistil, prostřednictvím P. R., který konal na základě padělané plné moci obviněného K., zastupujícího společnost M. C., s.r.o., na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. AUDI Q7, označeného VIN, které bylo následně nezjištěným způsobem a za nezjištěnou finanční hotovost prodáno společnosti A. N. s., a.s., která, zastoupená obviněným, uvedené vozidlo téhož dne prodala za částku 1 981 350 Kč poškozené společnosti G. G. I. G. SE, zastoupené Ing. M. Ž., přičemž částka byla zaplacena kupujícím hotově v pěti splátkách v průběhu jednoho týdne ode dne sepsání kupní smlouvy, posléze dne 8. 11. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. AUDI Q7, odcizené v době od 22.30 hodin dne 14. 5. 2009 do 07.30 hodin dne 15. 5. 2009 v ulici Č. na P. 9, v areálu majitele vozidla A. E., s.r.o., se sídlem N. h. 474, P., a tímto jednáním byla poškozené společnosti G. G. I. G. SE způsobena škoda ve výši nejméně 1 981 350 Kč,

10) obviněný L. K.

dne 29. 6. 2009, jako jednatel společnosti M. C., s.r.o., nechal prostřednictvím nezjištěné osoby, která se za něj vydávala, na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných v B. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválit technickou způsobilost motorového vozidla zn. BMW X5, označeného VIN, a vozidlo následně sám užíval na převozních značkách až do dne 14. 9. 2009, kdy bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. BMW X5, odcizené dne 2. 7. 2009, ve V. ul. R.W. č. 4, v R., ku škodě majitele vozidla společnosti S. A., GmbH, již bylo toto vozidlo o hodnotě 67 000 UR následně vráceno, a dále bylo zjištěno, že vozidlo zn. BMW je registrováno a užíváno v B.,

11) obviněný J. G. společně s obviněným L. K. a s obviněným D. N. po předchozí vzájemné dohodě zajistili dne 19. 8. 2009, prostřednictvím J. K., který konal na základě zplnomocnění od dosud neztotožněné osoby vydávající se za dovozce vozidla V. L., na Magistrátu města O., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. BMW X6, označeného VIN, dne 21. 8. 2009 pak toto bylo prostřednictvím A. RS A. za částku 1 500 000 Kč prodáno společnosti E. B., a.s., se sídlem P. 1923/10, P. 1, zastoupené jako předsedou představenstva obviněným N., přičemž 750 000 Kč bylo zaplaceno touto společností hotově k rukám zaměstnance zmíněného autobazaru R. S. a na zbylou částku ve výši 750 000 Kč obdržela společnost E. B. úvěr od společnosti G. M. M., a.s., se sídlem P. 4, V. 1422/1a, jež tuto částku zaslala na účet autobazaru RS A., kdy tentýž den předal R. S. celkovou kupní částku obviněnému K., který vystupoval jako prodejce předmětného vozidla, přičemž obviněný G., který byl v té době členem představenstva společnosti E. B., prodej vozu zprostředkoval, společnost E. B. hradila splátky úvěru do května 2010 a v červenci 2010 pak byla převedena na R. Z., který dne 24. 8. 2010 zemřel, přičemž následně bylo zjištěno, že vozidlo zn. BMW výše uvedeného VIN je užíváno ve Š., a tímto jednáním byla poškozené společnosti G. M. A. způsobena škoda ve výši nejméně 728 361,17 Kč,

12) obviněný J. G. společně s obviněným L. K.

po předchozí vzájemné dohodě zajistili dne 14. 9. 2009, prostřednictvím J. K., který konal na základě zplnomocnění od dosud neztotožněné osoby vydávající se za dovozce vozidla S. V., na Magistrátu města O., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. BMW X5, označeného VIN, dne 23. 9. 2009 pak toto bylo prostřednictvím A. RS A. za částku 1 700 000 Kč prodáno společnosti w m., s.r.o., zastoupené M. M., přičemž 510 000 Kč bylo zaplaceno touto společností hotově k rukám zaměstnance autobazaru R. S., a na zbylou částku ve výši 1 190 000 Kč obdržela společnost w m. úvěr od společnosti G. M. M., a.s., se sídlem P. 4, V. 1422/1a, jež tuto částku zaslala na účet autobazaru RS A., kdy tentýž den předal R. S. celkovou kupní částku obviněnému G., který prodej vozu zprostředkoval, přičemž obviněný K. jako jednatel společnosti M. C., s.r.o., se sídlem N. Z. 3172/6, P. 5, vystupoval jako prodejce předmětného vozidla, posléze dne 15. 2. 2011 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. BMW X5, odcizené v době od 19.30 hodin do 21.00 hodin dne 1. 7. 2009 ve městě M., N., a tímto jednáním byla poškozené společnosti G. M. A. způsobena škoda ve výši nejméně 952 561,96 Kč a poškozenému P. S., který hradil splátky poskytnutého úvěru, škoda v dosud přesně nezjištěné výši,

13) obviněný G.

dne 18. 11. 2009 zajistil, prostřednictvím dosud neztotožněné osoby vydávající se za J. Z., po vzájemné dohodě s touto osobou, na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. Audi Q7, označeného VIN, dne 7. 12. 2009 pak toto bylo prostřednictvím A. RS A. za částku 1 100 000 Kč prodáno společnosti M., s.r.o., zastoupené R. S., které prodej zprostředkoval obviněný G., přičemž 600 000 Kč bylo zaplaceno touto společností hotově osobě vydávající se za J. Z. a na zbylou částku ve výši 500 000 Kč obdržela společnost M. úvěr od společnosti G. M. M., a.s., se sídlem P. 4, V. 1422/la, jež tuto částku zaslala téhož dne 7. 12. 2009 na účet A. RS A., kdy tentýž den jeho zaměstnanec R. S., tuto částku předal osobě vydávající se za J. Z., posléze dne 22. 6. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve skutečnosti jedná o vozidlo zn. Audi Q7, odcizené v době od 16.30 hodin dne 6. 9. 2008 do 08.00 hodin dne 8. 9. 2008 ve městě P., N., a tímto jednáním byla poškozené společnosti M. způsobena škoda ve výši nejméně 1 100 000 Kč a poškozené společnosti G. M. A. škoda ve výši nejméně 385 817 Kč,

14) obviněný J. G. společně s obviněným L. K.

po předchozí vzájemné dohodě zajistili dne 23. 11. 2009, prostřednictvím M. D., na Městském úřadě B., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. BMW X6, označeného VIN, přičemž obviněný G. zprostředkoval prodej tohoto vozidla M. D. za částku 1 638 000 Kč a po obdržení části kupní ceny mu také vozidlo předal, kdy zbytek kupní ceny obdržel od M. D. obviněný K., který s ním téhož dne podepsal kupní smlouvu a protokol o předání vozidla, později dne 6. 12. 2010 bylo toto vozidlo M. D. odcizeno v M., přičemž následně bylo zjištěno, že vozidlo zn. BMW výše uvedeného VIN je registrováno a užíváno ve Š. a ve F. nebylo pod tímto VIN žádné vozidlo zaregistrováno, a tímto jednáním byla poškozenému M. D. způsobena škoda ve výši nejméně 1 638 000 Kč,

15) obviněný G.

dne 15. 2. 2010 zajistil, prostřednictvím P. Š., který konal na základě padělané plné moci J. D., za kterého se obviněný G. vydával, na Magistrátu hl. m. P., na základě předložených falešných dokladů o původu vozidla údajně vydaných ve F. a pozměněných identifikačních znaků VIN, schválení technické způsobilosti motorového vozidla zn. Škoda Superb, označeného VIN, dne 22. 2. 2010 pak toto bylo obviněným G., vydávajícím se za R. S., za částku 535 000 Kč prodáno M. P. P., přičemž uvedená částka byla zaplacena kupujícím hotově při podpisu smlouvy a převzetí vozidla, posléze dne 23. 7. 2010 bylo předmětné vozidlo zajištěno orgány Policie ČR a následnou expertizou zjištěno, že se ve

skutečnosti jedná o vozidlo zn. Škoda Superb, odcizené v době od 13.00 hodin dne 3. 8. 2009 do 16.00 hodin dne 4. 8. 2009 v ulici K U. na P. 10, v areálu A. E., ku škodě majitele P. H., a tímto jednáním byla poškozenému M. P. P. způsobena škoda ve výši 520 000 Kč,

přičemž shora popsáním způsobem obvinění vždy jednali s vědomím, že původ vozidel je jiný, než byl deklarován při jejich registraci, a v případě prodeje těchto vozidel současně v úmyslu získat jím ke škodě kupujících majetkový prospěch.

Vrchní soud dospěl k závěru, že ve vztahu k právní kvalifikaci použité v obžalobě (s výjimkou bodu 10 je jednání obviněných kvalifikováno jen jako zločin podvodu) nebylo trestní stíhání řádně zahájeno. Jinak řečeno, na základě citovaného zahájení trestního stíhání nebylo možné vést trestní stíhání pro trestný čin podvodu. Podstatnou vadou přípravného řízení je podle ustálené soudní praxe skutečnost, že trestní stíhání nebylo řádně zahájeno, respektive že usnesení o zahájení trestního stíhání neobsahuje zákonné náležitosti. Podle § 160 odst. 1 tr. ř. musí výrok usnesení o zahájení trestního stíhání obsahovat popis skutku, ze kterého je osoba obviněna, aby nemohl být zaměněn s jiným, zákonné označení trestného činu a další náležitosti. Jde o to, zda výrok usnesení tak, jak byl výše citován, obsahuje dostatečně konkrétní popis skutku tak, aby dostal všem zákonným náležitostem. V daném případě tomu tak není. Nelze brát v úvahu jen doslovné znění ustanovení § 160 odst. 1 tr. ř., které klade toliko výslovný požadavek popisu skutku tak, aby nemohl být zaměněn s jiným. V tom je rozdíl oproti ustanovení § 177 písm. c) tr. ř., které stanoví náležitosti žalobního návrhu. Pomineli nyní vrchní soud, že ani obžaloba neobsahuje v tomto smyslu dostatečně konkrétní popis žalovaných skutků, je nutno zdůraznit, že rozdíl ve znění ustanovení § 160 odst. 1 tr. ř. a § 177 písm. c) tr. ř. nelze vykládat tak, že v usnesení o zahájení trestního stíhání postačí jakékoli vyjádření skutku tak, aby nemohl být zaměněn s jiným. Jednou ze základních zásad trestního řízení je zásada zákonnosti trestního stíhání, zakotvená v ustanovení § 2 odst. 1 tr. ř., podle něhož nikdo nemůže být stíhán jinak než ze zákonných důvodů a způsobem, který stanoví trestní řád. Tato zásada je též ústavně garantována, neboť podle článku 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod nikdo nesmí být stíhán jinak než z důvodů a způsobem, který stanoví zákon. Tato zásada řádného zákonného procesu je realizována zahájením trestního stíhání (a sdělením obvinění) a zajišťuje obviněnému, že bude stíhán pouze pro čin, který je zákonem označen za trestný, a že skutkovým důvodem stíhání bude pouze spáchání takového skutku, v němž jsou obsaženy zákonné znaky trestného činu. V usnesení o zahájení trestního stíhání proto musí být konkrétním způsobem vyjádřeno, v jakých skutečnostech je spatřováno naplnění všech znaků trestného činu. Pokud tomu tak není, jde o závažné porušení práva na obhajobu, neboť obviněnému musí být umožněno obhajovat se proti takovému obvinění, ze kterého je jasné, jaké konkrétní skutečnosti, napl-

ňující znaky trestného činu, se mu kladou za vinu. Je zde tudíž dána i přímá souvislost s ústavně garantovaným právem obviněného na obhajobu ve smyslu čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod. Náležitosti usnesení o zahájení trestního stíhání mají tedy přímý vztah k základním lidským právům garantovaným i v mezinárodních dokumentech, jimiž je Česká republika vázána, zejména v článku 6 odst. 3 písm. a), b), c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, který stanoví, že každý, kdo je obviněn z trestného činu, musí být neprodleně podrobně seznámen s povahou a důvodem obvinění proti němu, musí mít přiměřený čas a možnosti k přípravě své obhajoby, aby se mohl osobně nebo za pomoci obhájce obhajovat. Také článek 14 odst. 3 písm. a) Mezinárodního paktu o občanských a politických právech stanoví, že každý, kdo je obviněn z trestného činu, má být neprodleně a podrobně informován o povaze a důvodu obvinění proti němu. V usnesení o zahájení trestního stíhání musí být tedy alespoň tvrzeny základní skutečnosti odpovídající všem zákonným znakům skutkové podstaty stíhaného trestného činu z hlediska jak objektivní, tak subjektivní stránky činu, tedy zavinění. Jinak usnesení o zahájení trestního stíhání postrádá podstatnou náležitost a nelze je považovat za zákonné (srovnej nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 46/96 a IV. ÚS 582/99 a dále např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 11 Tz 55/2001, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2001, sp. zn. 7 Tz 125/2001). Na těchto závěrech nic nemění ani fakt, že trestní stíhání se vede o skutku, a nikoli o jeho popisu, a že v průběhu dalšího řízení, včetně řízení před soudem, může dojít ke změnám skutkového stavu, a to i podstatným (viz např. ustanovení § 221 odst. 1 tr. ř. a contrario). I když na počátku trestního stíhání není k dispozici přesný důkazní materiál a bližší okolnosti činu mohou být prokázány až v průběhu přípravného řízení, základní skutečnosti nasvědčující tomu, že se obviněný dopustil konkrétního (tím spíše úmyslného) trestného činu musí být uvedeny již v usnesení o zahájení trestního stíhání.

V usneseních o zahájení trestního stíhání nejsou znaky trestného činu podvodu vyjádřeny zjevně již proto, že tato právní kvalifikace nebyla tehdy vůbec uvažována a bylo vycházeno z toho, že obvinění se dopustili zločinu legalizace výnosů z trestné činnosti. Nedostatečné je vyjádření objektivních znaků skutkové podstaty trestného činu podvodu. Nemí specifikováno, s kým a který obviněný měl v jednotlivých případech uzavřít smlouvy o prodeji vozidel, které přitom podle pojetí posléze uplatněného v obžalobě měly být základem podvodného jednání, když právě při jejich uzavření mělo dojít k uvedení v omyl. Chybí i specifikace kupních, respektive úvěrových smluv jakožto úkonů učiněných v omylu. Zejména pak v usnesení o zahájení trestního stíhání chybí i další základní složka objektivní stránky trestného činu podvodu, a to zda, komu a případně v jaké výši měla být způsobena škoda a kterým z jednání popsaných v usnesení.

Nedostatečně je vyjádřena i subjektivní stránka trestného činu podvodu, což ale vyplývá z povahy věci. Jestliže je totiž obviněným v usneseních o zahájení trest-

ního stíhání kladeno za vinu, že jednali v přímém úmyslu zastříit původ vozidel a znemožnit zjištění jejich původu, jinak řečeno, že jednali s cílem vzbudit zdání, že předmětné automobily byly nabyty v souladu se zákonem, nemohli současně jednat v úmyslu způsobit škodu tím, že kupující zaplatí kupní cenu za vozidla a ta jim budou (vzápětí) jakožto odcizená odňata. To nebylo úmyslem obviněných již proto, že by to (podle logiky usnesení o zahájení trestního stíhání) umožňovalo jejich odhalení. Úmysl obviněných by naopak směřoval přímo a zásadně proti odhalení nelegálního původu vozidel. Pak ale nemohli být současně srozuměni s tím, že vozidla budou odhalena a zajištěna (odňata kupujícími). I když věděli o tom, že i taková eventualita může nastat, nepřáli si ji, měli k ní vztah ryze negativní. Jistě zde hraje určitou roli doba, která by uplynula do odhalení a odnětí vozidel, avšak pro obviněné (pokud jednali jako pachatelé trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti) byla optimální ta eventualita, že původ vozidel nebude odhalen nikdy, respektive že nabyvatelé vozidel spotřebují víceméně celou jejich užitnou hodnotu dříve, než budou vozidla odhalena. Podstatou legalizace výnosů z trestné činnosti je, že napomáhá tomu, aby zůstal beze změny stav vytvořený základním trestným činem, na který navazuje. Jde o to, aby výnos z trestné činnosti mohl být pachateli nebo jinými osobami bez problémů použit v jejich prospěch nebo ve prospěch jiných osob a aby trestná činnost nebyla odhalena. Z uvedeného vyplývá, že v usneseních o zahájení trestního stíhání nejen nebyl, ale ani nemohl být vyjádřen úmysl obviněných způsobit kupujícími škodu (která se měla podle státního zástupce shodovat s výší uhrazené kupní ceny). Ve skutečnosti úmysl obviněných podle usnesení o zahájení trestního stíhání musel směřovat k tomu, že kupující obdrží a spotřebují protihodnotu kupní ceny.

Jestliže tedy bylo trestní stíhání zahájeno způsobem výše uvedeným pro trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti, nemohlo poté na základě téhož usnesení pokračovat trestní stíhání pro trestný čin podvodu, a to ani po formálním písemném upozornění obviněných a obhájců na takovou změnu právní kvalifikace. Obvinění byli postaveni do situace, kdy se nemohli odpovídajícím způsobem obhajovat, dokonce byli postaveni do jakési dvojaké situace, kdy jejich obhajoba vůči jednomu ze zmíněných trestných činů by mohla být v určitých směrech v rozporu s obhajobou uplatňovanou ve vztahu ke druhému z těchto trestných činů. Takový postup orgánů přípravného řízení samozřejmě nemůže odůvodnit ani složitá důkazní situace v této věci, kdy v podstatě všichni obvinění trestnou činnost zcela popírají a posouzení jejich viny bude závislé na pečlivém zhodnocení nepřímých důkazů a všech okolností.

V přípravném řízení tak byla závažným způsobem porušena práva obviněných na obhajobu a tuto vadu nelze zhojit v řízení před soudem, což je důvod pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) tr.ř.

Obdobnými vadami jako usnesení o zahájení trestního stíhání trpí také obžaloba, byť došlo ke změně popisu skutku zejména v tom směru, že je v jed-

notlivých případech vyjádřena způsobená škoda (vyčíslená ve výši kupní ceny zaplacené za jednotlivá vozidla kupujícími a dále ve výši úvěrů poskytnutých jednotlivými úvěrujícími společnostmi) a je obecně vyjádřen i úmysl obviněných získat prodejem majetkový prospěch ke škodě kupujících. Na druhé straně vykazuje i žalobní návrh již zmíněný nedostatek, že není specifikováno, s kým a který obviněný měl v jednotlivých případech uzavřít smlouvy o prodeji vozidel, které přitom podle pojetí posléze uplatněného v obžalobě měly být základem podvodného jednání, když právě při jejich uzavření mělo dojít k uvedení v omyl. Chybí i specifikace kupních, respektive úvěrových smluv jakožto úkonů učiněných v omylu. Další zásadní pochybení v právní kvalifikaci a v celé koncepci obžaloby je patrné ze samotného znění žalobního návrhu, z něhož se naznačuje, že některé útoky naplňují spíše znaky trestného činu úvěrového podvodu než trestného činu podvodu, ale vyjádření znaků tohoto trestného činu rovněž chybí. Navíc obžaloba v rozporu s vyrozuměním o změně právní kvalifikace v žalobním návrhu kvalifikuje jednotlivé dílčí skutky pouze jako trestný čin podvodu, respektive buď pouze jako trestný čin podvodu, anebo (v případě ad 10 obžaloby) pouze jako trestný čin legalizace výnosů z trestné činnosti. Právě jen v tom případě, kdy obviněným nemohlo být kladeno za vinu, že vozidlo dále prodali, byla použita tato posléze uvedená právní kvalifikace. I to svědčí o nepochopení podstaty a vzájemných vztahů uvažovaných trestných činů.

Z výše uvedeného především z procesního hlediska vyplývá, že aby mohla být podána obžaloba pro trestný čin podvodu, muselo by dojít k novému zahájení trestního stíhání, které by odpovídalo shora podrobně rozebraným zákonným a ústavním požadavkům. Totéž by platilo v případě použití jiných právních kvalifikací zmiňovaných soudem prvního stupně, popřípadě kvalifikování skutku či některých útoků jako úvěrového podvodu. V tomto stadiu řízení se vrchní soud vzhledem k celkové již zmíněné nekonceptčnosti dosavadního řízení nemůže blíže k jednotlivým naznačeným právním kvalifikacím podrobněji vyjadřovat, neboť není předmětem řízení o stížnosti ukládat orgánům přípravného řízení, zda a pro jaký trestný čin budou jednotlivé osoby stíhat.

Nicméně považuje vrchní soud za potřebné upozornit na problematičnost právní kvalifikace skutku jako trestného činu podvodu. Nejprve je třeba obecně uvést, že jestliže pachatel získá věc majetkovým trestným činem a takovou věc dále převede na jinou osobu, zejména pokud ji prodá či smění (dále bude pro jednoduchost uvažován prodej věci získané krádeží), nelze takové jednání kvalifikovat jako trestný čin podvodu, byť jde o jednání ve vztahu k původnímu majetkovému trestnému činu relativně samostatně a pachatel jím uvádí třetí osobu – v tomto případě kupujícího – v omyl ohledně vlastnictví prodávané věci. V zásadě je třeba toto další jednání pachatele považovat za součást původního trestného jednání. Prodá-li pachatel odcizenou věc, jde o nakládání s věcí, které je zahrnuto už v přisvojení si věci krádeží, a proto nejde též o podvod. To pro-

to, že dalším prodejem odcizené věci již nevznikne škoda. I pokud je kupující (nabyvatel věci) povinen v trestním řízení odcizenou věc vydat, nejde o následek trestného činu podvodu, ale o zajištění věci, které se samo o sobě nedotýká majetkových práv osoby k vydané (popřípadě odňaté) věci. Podle § 80 odst. 1 tr. ř. není-li již k dalšímu řízení třeba věci, která byla vydána nebo odňata, a nepřichází v úvahu její propadnutí nebo zabrání, vrátí se tomu, kdo ji vydal nebo komu byla odňata. Jestliže na ni uplatňuje právo osoba jiná, vydá se tomu, o jehož právu na věc není pochyb. Při pochybnostech se věc uloží do úschovy a osoba, která si na věc činí nárok, se upozorní, aby jej uplatnila v řízení ve věcech občanskoprávních. Přitom právem na věc ve smyslu ustanovení § 80 odst. 1 tr. ř. se rozumí jakékoliv ochrany požívající právo, tedy nejen právo vlastnické, ale i například právo zástavní či držba. V rámci rozhodování podle § 80 odst. 1 tr. ř. není řešena otázka vlastnického práva k věci. Pokud tedy ten, jemuž byla věc odcizena, na ni právo neuplatní (například proto, že si mezitím opatřil jinou obdobnou věc nebo mu pachatel uhradil škodu), vrátí se věc tomu, kdo věc koupil od pachatele a poté ji vydal nebo mu byla odňata. I v případě, že věc je vydána tomu, komu byla odcizena, a tomu, kdo věc koupil, tak vznikne majetková újma, je rozhodující, že k této újmě nedochází v důsledku podvodného jednání pachatele při prodeji věci, nýbrž v důsledku procesního postupu, který může, ale nemusí být v konkrétním případě použit (nebude použit například tehdy, když věc byla již v mezidobí spotřebována, prodána další, neznámé osobě, zničena, ztracena apod.). Škoda na cizím majetku v případě trestného činu podvodu musí vzniknout přímo tím, že pachatel uvede někoho v omyl (nebo využije něčího omylu či zamlčí podstatné skutečnosti), a její vznik nemůže být závislý na budoucím nejistém úkonu další osoby. Vznik škody zde nemůže být dovozován ani z faktu, že kupující poskytuje za věc, k níž nemůže nabýt vlastnické právo (neboť jde o věc odcizenou), peníze, které jsou v jeho vlastnictví. Ve skutečnosti jde v případě takto uzavřené neplatné kupní smlouvy o oboustranné bezdůvodné obohacení, a nejde tedy o škodu. Avšak vznik škody by nebylo možné dovodit, ani pokud bychom pominuli uvedené občanskoprávní hledisko. Ustanovení o trestném činu podvodu hovoří o způsobení škody na cizím majetku, a to bez ohledu na to, zda věc je ve vlastnictví poškozeného, neboť ten ji má ve svém držení, ne vždy však je jejím vlastníkem. Je tedy třeba zabývat se zde nikoli otázkou zásahu do vlastnického práva nabyvatele (kupujícího), ale otázkou, zda kupujícímu vznikla koupí odcizené věci skutečně újma majetkové povahy. Jestliže pachatel prodává věc získanou trestným činem za cenu odpovídající její hodnotě nebo za cenu nižší, kupujícímu majetková újma nevznikne, protože jde o směnu ekvivalentních majetkových hodnot. Kupující, který je v dobré víře, získal v takovém případě věc, kterou chtěl, za odpovídající cenu, byť ji nezískal do vlastnictví, ale jen do oprávněné držby. Přitom neztrácí ani vlastnické právo k věci (peněžům), kterou za věc získanou trestným činem v rámci neplatné

(kupní) smlouvy vydal. Kromě toho není při prodeji odcizené věci pachatelem naplněn ani znak obohacení se. K obohacení pachatele došlo již původní trestnou činností a při zachování ekvivalentnosti plnění k žádnému dalšímu obohacení pachatele (nebo někoho jiného) v souvislosti s neplatnou kupní smlouvou nedojde a ani k němu žádné jednání nesměřuje. Obohacení z původní majetkové trestné činnosti zde pachateli přičítat nelze, neboť nevzniklo podvodným jednáním a navíc by mu bylo přičítáno dvakrát (srovnej přiměřeně Šámal, P.: K právnímu posouzení smluvního převodu věcí získaných majetkovým trestným činem. Socialistická zákonost 1987, č. 8, s. 449 – 455).

Uvedené závěry lze vztáhnout i na situaci, že odcizenou věc nabyvateli prodá třetí osoba, která ji získala (ať již přímo nebo zprostředkovaně) od pachatele základního majetkového trestného činu, tedy podílník, případně realizátor legalizace výnosů z trestné činnosti. Jde totiž stále o realizaci téže věci získané základním majetkovým trestným činem. Ani v tomto případě nemůže být kupujícímu způsobena škoda ve smyslu ustanovení o trestném činu podvodu a ani zde nemůže dojít duplicitně k obohacení z prodeje věci získané trestným činem. V této další fázi trestné činnosti jde opět – v případě prodeje – o plnění poskytnuté za ekvivalent v podobě kupní ceny. Podruhé již tedy nevzniká ani škoda, stejně jako zde již nedochází k obohacení pachatele (podílníka, resp. legalizátora výnosu z trestné činnosti).

Jedině v případě prodeje vozidel za podstatně vyšší cenu, než by byla znalcem určená obvyklá cena vozidel, by přicházelo v úvahu kvalifikovat toto jednání jako trestný čin podvodu, ovšem za podmínky, že by kupující byl úmyslně pachatelem podveden ohledně skutečné hodnoty prodávané věci. Na druhé straně z případného prodeje vozidel za výrazně nižší cenu, než by odpovídala jejich stáří a technickému stavu, by bylo možno (mimo jiné) dovozovat úmyslné zavinění ve vztahu k trestnému činu legalizace výnosů z trestné činnosti, popřípadě podílnictví (i proto je důvodný požadavek na ocenění vozidel).

Pro úplnost je třeba dodat, že pokud by pachatel nejednal s vědomím, že disponuje s věcí pocházející z trestného činu, stěží by mohl kupujícího uvést v omyl v tom smyslu, jak to klade obviněným za vinu obžaloba, byť se uchýlila k neurčité formulaci, že obvinění „... jednali s vědomím, že původ vozidel je jiný než byl deklarován při jejich registraci“.

Za nejprůběhavější a dosavadnímu obsahu dokazování nejvíce odpovídající lze považovat právní kvalifikaci jednání obviněných jako trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti, popřípadě jako trestného činu podílnictví. Pro tyto trestné činy by mohlo být vedeno trestní stíhání na podkladě stávajících výše zmíněných usnesení o zahájení trestního stíhání. Vzhledem k tomu, že městský soud zmiňuje výslovně možnou právní kvalifikaci skutku jako trestného činu podílnictví, je třeba dodat, že rozlišení mezi tímto trestným činem a trestným činem legalizace výnosů z trestné činnosti by v posuzovaném případě spočívalo

v tom, zda úmysl obviněných zahrnoval pouze prodej vozidel získaných trestným činem krádeže, anebo také skutečnost, že vozidla byla přihlášena na základě falešných dokladů o původu, případně že byly na vozidlech pozměněny identifikační znaky VIN anebo že byly učiněny jiné kroky k zastření pravého původu vozidel.

Protože kvalifikačním znakem trestného činu legalizace výnosů z trestné činnosti i trestného činu podílnictví je nejen výše prospěchu pachatele, ale i hodnota předmětné věci, bude třeba zajistit již v přípravném řízení ocenění vozidel, jichž se trestní řízení týká (patrně znalcem z oboru ekonomiky). Na místě bude opatřit i další důkazy požadované městským soudem, ovšem s tím, že opětovný výslech obviněných bude na zvážení orgánů přípravného řízení, neboť vzhledem k dosavadnímu postoji obviněných bude mít smysl jen tehdy, když bude reálně dán předpoklad, že právě výsledkem obviněných provedeným již v přípravném řízení (a nikoli až v řízení před soudem) budou objasněny důležité skutečnosti významné pro trestní stíhání.

IV.

Vrchní soud se z výše uvedených důvodů ztotožnil se závěrem městského soudu, že byly splněny zákonné podmínky ustanovení § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. pro vrácení věci státnímu zástupci k došetření, byť ne všechny zmíněné vady přípravného řízení by samy o sobě byly důvodem pro toto rozhodnutí. V návaznosti na výše uvedené výhrady městského i vrchního soudu bude třeba, aby orgány přípravného řízení zrevidovaly shromážděný důkazní materiál, ujasnily si podstatu jednotlivých skutků (útoků) a jejich případnou právní kvalifikaci ve vztahu k jednotlivým obviněným (bude třeba rovněž ujasnit, zda se na nich jednotliví obvinění měli podílet jako spolupachatelé, nebo jako účastníci) a v souvislosti s tím aby bylo provedeno i případné další doplnění dokazování. Teprve poté bude na místě podle výsledků přípravného řízení dospět k závěru o právní kvalifikaci skutků a zvážit podání nové obžaloby, včetně věcné příslušnosti soudu, kam by měla být obžaloba podána.

Z těchto důvodů Vrchní soud v Praze stížnost státního zástupce jako nedůvodnou podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. zamítl.

I. Zákonnost úkonů trestního řízení se posuzuje podle procesního předpisu (trestního řádu) účinného v době, kdy byl úkon proveden. Jestliže byl odposlech a záznam telekomunikačního provozu proveden v souladu se zákonem, nemohou následné legislativní změny vést k závěru, že jde o nezákonně opatřený a provedený důkaz, který z tohoto důvodu nelze provést v řízení před soudem, neboť pro přípustnost užití záznamu o odposlechu telekomunikačního provozu jako důkazu je rozhodující, zda k tomuto odposlechu a pořízení záznamu o něm byly v době jeho provádění splněny zákonné podmínky obsažené v ustanovení § 88 odst. 1, 2 tr. ř. Neuplatní se zde ustanovení o časové působnosti trestních zákonů podle § 16 odst. 1 tr. zák., resp. § 2 odst. 1 tr. zákoníku.

II. Pojem „úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva“ v § 88 odst. 1 tr. ř., nelze vykládat tak, že jde jen o trestné činy, u kterých ke stíhání takových činů přímo zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva. Uvedený pojem se vztahuje na všechny trestné činy, které mají podklad nebo navazují na mezinárodní smlouvy (např. Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví a její dodatky publikované pod č. 364/1921 Sb., č. 508/1921 Sb., č. 129/1931 Sb., č. 22/1933 Sb., č. 44/1933 Sb., č. 61/1936 Sb., č. 90/1962 Sb., č. 64/1975 Sb., č. 81/1985 Sb.), jež obsahují závazek pro státy, jako jejich smluvní strany, stíhat nebo postihovat některá jednání ve skutkových podstatách těchto trestných činů popsaných, i když konkrétní vnitrostátní postih se zásadně provádí podle skutkových podstat trestných činů, které jsou součástí právního řádu České republiky.

III. Soud před vydáním příkazu k domovní prohlídce (§ 83 odst. 1 tr. ř.) je povinen bedlivě zkoumat, zda v posuzované věci jsou pro nařízení domovní prohlídky splněny všechny zákonné podmínky, které je v odůvodnění příkazu povinen náležitě a zřetelně vyložit. Jestliže je příkaz k domovní prohlídce vydáván ve stadiu „prověřování podezřelého“, nikoli tedy ve stadiu trestního stíhání obviněného, je třeba v odůvodnění vysvětlit, proč jde o úkon neodkladný nebo neopakovatelný, popř. to uvést v protokolu o domovní prohlídce (§ 160 odst. 4 tr. ř.), což by mělo být z logiky věci obsaženo již v návrhu státního zástupce.

V případě, že takové zdůvodnění příkaz nebo protokol neobsahuje, lze odstranit nedostatek formálních podmínek příkazu nebo protokolu (tedy i o neodkladném úkonu) v dalším řízení, a to např. výslechem osob, které se provedení úkonu zúčastnily, popř. jej provedly (v postavení svědka). Smyslem a účelem povinnosti vyložit věcné důvody pro neodkladnost a neopakovatelnost úkonu v protokolu je totiž zaručit transparentnost trestního řízení a jeho kontrolovatelnost, tj. zajistit náležitou přezkoumatelnost těchto úko-

nů. Jestliže při následném posouzení a po zvážení všech souvislostí lze konstatovat, že věcné důvody pro neodkladnost či neopakovanost úkonu byly splněny, pak neexistence zdůvodnění neodkladnosti nebo neopakovatelnosti – byť je vadou řízení – nevede k závěru o nezákonnosti příslušných meritorních rozhodnutí, neboť jde ve své podstatě o vadu toliko formální, bez vlivu na věcnou správnost provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu.

(Usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu
ze dne 26. 6. 2013, sp. zn. 15 Tdo 510/2013)

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněných M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 3. 1. 2012, sp. zn. 68 To 395/2011, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu v Přerově pod sp. zn. 4 T 25/2009.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 4 T 25/2009, byli obviněni M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. uznáni vinnými ad 1a) a 1c) pokračujícím trestným činem poškozování spotřebitele podle § 121 odst. 1, alinea druhá, trestního zákona (zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dále jen „tr. zák.“), dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., pokračujícím trestným činem porušování práv k ochranné známce, obchodnímu jménu a chráněnému označení původu podle § 150 odst. 1 tr. zák., dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu podle § 8 odst. 1 tr. zák., a ad 1a) – 1 c) pokračujícím trestným činem zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák.

Za tyto trestné činy byl obviněný M. S. st. odsouzen podle § 148 odst. 3, § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let. Podle § 58 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon trestu podmíněně odložen a podle § 59 odst. 1 tr. zák. mu byla stanovena zkušební doba v trvání tří let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. mu bylo uloženo, aby ve zkušební době podle svých sil uhradil dlužnou spotřební daň z lihu. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře 200 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. mu byl stanoven pro případ, že by v určené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl obviněnému uložen trest propadnutí konkrétně uvedených věcí. Obviněný M. Š. byl odsouzen podle § 148 odst. 3, § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let. Podle § 58 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon trestu podmíněně odložen a podle § 59 odst. 1 tr. zák. mu byla stanovena zkušební doba v trvání tří

let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. bylo obviněnému uloženo, aby ve zkušební době podle svých sil uhradil dlužnou spotřební daň z lihu. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře 200 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. mu byl stanoven pro případ, že by v určené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. Obviněný M. S. ml. byl odsouzen podle § 148 odst. 3, § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let. Podle § 58 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon trestu podmíněně odložen a podle § 59 odst. 1 tr. zák. mu byla stanovena zkušební doba v trvání tří let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. bylo obviněnému uloženo, aby ve zkušební době podle svých sil uhradil dlužnou spotřební daň z lihu. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře 200 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. mu byl stanoven pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl obviněnému uložen trest propadnutí konkrétně uvedené věci. Obviněný J. S. byl odsouzen podle § 148 odst. 3, § 35 odst. 1 tr. zák. k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání dvou let. Podle § 58 odst. 1 tr. zák. mu byl výkon trestu podmíněně odložen a podle § 59 odst. 1 tr. zák. mu byla stanovena zkušební doba v trvání tří let. Podle § 59 odst. 2 tr. zák. bylo obviněnému uloženo, aby ve zkušební době podle svých sil uhradil dlužnou spotřební daň z lihu. Podle § 53 odst. 1 tr. zák. byl obviněnému uložen peněžitý trest ve výměře 200 000 Kč. Podle § 54 odst. 3 tr. zák. mu byl stanoven pro případ, že by ve stanovené lhůtě nebyl peněžitý trest vykonán, náhradní trest odnětí svobody v trvání deseti měsíců. Podle § 55 odst. 1 písm. a) tr. zák. byl obviněnému uložen trest propadnutí konkrétně uvedených věcí. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byli poškození N. D. s. r. o., se sídlem Č. T., Ú. 127, S. I. B. V., se sídlem L., IA r. T. E., S. 1445, odkázáni se svými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku soudu prvního stupně podali obvinění M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. odvolání, o nichž Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci, jako soud odvolací, usnesením ze dne 3. 1. 2012, sp. zn. 68 To 395/2011, rozhodl tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl.

Proti uvedenému usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 3. 1. 2012, sp. zn. 68 To 395/2011, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 4 T 25/2009, podali obvinění M. S. st., M. S. ml. a J. S. prostřednictvím obhájce Mgr. Z. M. dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obvinění M. S. st., M. S. ml. a J. S. v podrobnostech ve svém dovolání kromě jiného namítali, že byli uznáni vinnými podle ustanovení § 148 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák., avšak soudy měly jejich jednání správně kvalifikovat podle zákona č. 40/2009 Sb., tj. podle nového trestního zákoníku (dále „tr. zákoník“), neboť tato kvalifikace je pro ně příznivější, když z hlediska trestního zákoníku tento trestný čin nebyl v době rozhodování soudů zvláště závažným zloči-

nem. To by pro obviněné mělo ten důsledek, že by jako usvědčující důkaz nemohly být použity odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu. V tomto směru odkázali na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011. Pokud odvolací soud dovozuje použitelnost odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu se zdůvodněním, že mohly být použity, neboť obvinění byli ve smyslu § 88 odst. 1 tr. ř. stíháni i pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva (trestný čin podle § 150 odst. 1 tr. zák.), potom to nic nemění na tom, že kvalifikace jednání podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák. je s ohledem na shora uvedené nesprávná. Odvolací soud touto úvahou nezhojuje nesprávnou právní kvalifikaci, ale toliko použitelnost odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu. Avšak i tento názor odvolacího soudu je nesprávný, neboť tzv. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví a její dodatky není tou vyhlášenou mezinárodní smlouvou, která by zavazovala ke stíhání pro jiný úmyslný trestný čin. Pařížská úmluva nezavazuje náš stát ke stíhání pro trestné činy na úseku průmyslových práv.

Kromě toho dovolatelé namítali, že při zkonstatování důkazů, které byly nalézacím soudem použity jako základ pro rozhodnutí o jejich vině, je zřejmé, že většina těchto důkazů, ne-li rovnou všechny, byly buď zajištěny či provedeny neprocesním způsobem a jako takové jsou nezákonné a nemělo se k nim přihlížet. Jednak se jedná o odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu – viz argumenty shora, tedy tyto důkazy neměly být provedeny; jednak se jedná o věci zajištěné při domovních prohlídkách – zejména v domě č. p. 241 v Ú. – domovní prohlídky byly provedeny na základě příkazu k domovní prohlídce vydaného Okresním soudem v Přerově ze dne 18. 5. 2007, č.j. Nt 803/2007-3. V tomto příkazu k domovní prohlídce není nikde uvedeno, že jsou tyto povolovány jako neodkladný či neopakovatelný úkon, byť tomu tak ve skutečnosti bylo – trestní stíhání všech obviněných bylo zahájeno až dne 23. 11. 2007. V souvislosti s tímto odkázali na již ustálenou judikaturu Ústavního soudu České republiky, v poslední době např. na nález sp. zn. I. ÚS 3369/10 ze dne 10. 1. 2012, kde je výslovně uvedeno, že není-li v příkazu k domovní prohlídce tento úkon soudem označen jako neodkladný či neopakovatelný a není-li zde rovněž uvedeno, jaké důvody soud vedly k takovému postupu, tedy proč má být ve stadiu před zahájením trestního stíhání nařízena domovní prohlídka a po čem je pátráno, tak se jedná o porušení práva obviněných podle čl. 12 Listiny základních práv a svobod – pro provedení domovních prohlídek tak nebyl dán ústavně souladný základ, a protože tak nebyl dán legitimní důvod pro provedení prohlídek, nemůže být dán ani legitimní důvod k zajištění věcí, které byly při těchto domovních prohlídkách nalezeny (bod 22. uvedeného nálezu Ústavního soudu).

Závěrem svého mimořádného opravného prostředku dovolatelé navrhli, aby Nejvyšší soud napadené usnesení odvolacího soudu zrušil a sám postupem podle § 265m tr. ř. rozhodl tak, že obviněné zproští obžaloby z důvodu podle

§ 226 písm. a) tr. ř., případně aby napadené rozhodnutí odvolacího a nalézacího soudu zrušil a podle § 265l odst. 1 tr. ř. věc přikázal nalézacímu soudu, aby ji znovu projednal a rozhodl.

Proti usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 3. 1. 2012, sp. zn. 68 To 395/2011, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 4 T 25/2009, podal rovněž obviněný M. Š. prostřednictvím obhájce JUDr. J. S., Ph.D., dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Obviněný M. Š. ve svém mimořádném opravném prostředku namítal, že nalézací soud dospěl k závěru o jeho vině v podstatě výlučně na základě vyhodnocení záznamů telekomunikačního provozu. K závěru o důkazní relevanci předmětných záznamů telekomunikačního procesu dospěl soud na základě nesprávné úvahy o použitelnosti trestního zákona (zákona č. 140/1961 Sb.). Důkazní použitelnost odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je podle nového trestního zákoníku ve vztahu ke zločinu podle § 240 odst. 2 tr. zákoníku vyloučena, neboť podle ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. účinného ode dne 1. 1. 2010 (ve znění před novelou provedenou zákonem č. 459/2011 Sb.) přichází odposlech a záznam telekomunikačního provozu v úvahu jen tehdy, je-li vedeno trestní řízení pro zvláště závažný zločin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva. Trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle ustanovení § 240 odst. 2 tr. zákoníku není zvláště závažným zločinem a s odkazem na ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. s účinností od 1. 1. 2010 nelze zákonně použít odposlech telekomunikačního provozu v případě trestního stíhání pro tento zločin. Podle odvolacího soudu mohl nalézací soud tento důkaz provést, neboť byl použitelný vzhledem k tomu, že obvinění byli stíháni mimo jiné pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, a to trestný čin podle ustanovení § 150 tr. zák. (Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví a její dodatky). Dovolatel má však za to, že nelze pořízené odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu takto svévolně přiřadit k jinému trestnému činu nežli k tomu, pro který byly příkazem soudce povoleny. V těchto souvislostech dovolatel odkázal na nález Ústavního soudu ze dne 23. 5. 2007, sp. zn. II. ÚS 615/06, podle něž k formálním náležitostem příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu náleží i trestný čin naznačený v § 88 odst. 1 tr. ř., pro něž se vede trestní řízení. Dovolatel má za to, že způsobem, jakým si odvolací soud odůvodnil použití odposlechů a záznamu telekomunikačního provozu, byl obejít zákon. Podle dovolatele neobstojí ani obecný argument odvolacího soudu, že k trestnímu stíhání trestného činu podle § 150 tr. zák. zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou má být Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví. Odvolací soud neodkazuje na její konkrétní ustanovení. Dovolatel má za to, že tato úmluva neobsahuje ustanovení, z něž by explicitně vyplynul závazek ke stíhání uvedeného trestného činu.

Obviněný tak závěrem svého dovolání navrhl, aby Nejvyšší soud napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci zrušil a přikázal tomuto soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství se k námitkám obviněných zevrubně vyjádřila, neshledala je opodstatněnými a závěrem navrhla, aby Nejvyšší soud o dovoláních obviněných M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. rozhodl tak, že se odmítají podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněná.

Ve věci nejprve rozhodoval senát 5 Tdo Nejvyššího soudu (dále jen „senát 5 Tdo“), který rozhodl usnesením ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 5 Tdo 179/2013, tak, že podle § 20 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů, věc obviněných M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. postoupil velkému senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát Nejvyššího soudu“) k rozhodnutí, neboť dospěl k závěru, že řešená právní otázka o tom, zda na zákonnost pořízení a použití opatřených odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu má vliv, pokud se v průběhu trestního řízení změní zákonná úprava, má po právní stránce zásadní význam, když současně k projednávané problematice zjistil, že opačné stanovisko oproti senátu 5 Tdo zaujal senát 7 Tdo ve svém usnesení ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011.

Senát 5 Tdo ve svém původním rozhodnutí ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 5 Tdo 179/2013, podle § 265c tr. ř. nejprve shledal, že dovolání obviněných M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. jsou přípustná, byla podána osobami oprávněnými, v zákonné lhůtě a na místě, kde lze podání učinit. Dovolací soud dále dospěl k závěru, že dovolateli uplatněné námitky naplňují jimi uplatněné dovolací důvody podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Následně přezkoumal podle § 265i odst. 3 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost výroků rozhodnutí, proti nimž byla dovolání podána, a to v rozsahu a z důvodů vymezených v dovolání, jakož i řízení rozhodnutím předcházející. S těmito závěry senátu 5 Tdo se velký senát Nejvyššího soudu ztotožnil.

Velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu se nejprve v souladu s usnesením senátu 5 Tdo ze dne 10. 4. 2013, sp. zn. 5 Tdo 179/2013, zabýval právní otázkou, zda na zákonnost pořízení a použití opatřených odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu má vliv, pokud se v průběhu trestního řízení změní zákonná úprava.

Senát 5 Tdo při svých úvahách dospěl k závěru, že na zákonnost pořízení a použití opatřených odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu nemá vliv, pokud se v průběhu trestního řízení změní zákonná úprava, neboť je i nadále nutné trvat na tom, že zákonnost úkonů trestního řízení se posuzuje z hlediska znění trestního řádu účinného v době jejich provádění (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1995, sp. zn. 2 Tzn 63/95, publikované pod č. 2/1998 Sb. rozh. tr.). Oproti tomu senát 7 Tdo Nejvyššího soudu ve zmiňovaném usnesení

ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011, mimo jiné uvedl, že si je vědom zásady, že v trestním řízení se zákonnost úkonů posuzuje podle procesního předpisu (trestního řádu) účinného v době, kdy byl úkon proveden. Z toho, jak je v § 88 tr. ř. upraven odposlech a záznam telekomunikačního provozu, je zřejmé, že je nutné rozlišovat na jedné straně jeho nařízení a provádění (§ 88 odst. 1, 2 tr. ř.) a na druhé straně použití záznamu telekomunikačního provozu jako důkazu (§ 88 odst. 6 tr. ř.). Tato stadia jsou zpravidla oddělena i určitým časovým odstupem, v jehož průběhu může dojít ke změně zákonných podmínek, při jejichž splnění přichází odposlech a záznam telekomunikačního provozu v úvahu. V takovém případě je nutné trvat na tom, aby tyto podmínky byly splněny v době, kdy je záznamem telekomunikačního provozu prováděn důkaz v hlavním líčení a kdy rozhoduje soud. Důkazem tu je přečtení protokolu o provedeném záznamu nebo samotné přehrání záznamu. Uvedený výklad podmínek použitelnosti záznamu telekomunikačního provozu jako důkazu je sice restriktivní, avšak je plně odůvodněný tím, že jde o mimořádně závažný zásah do soukromé sféry dotčených osob a do jejich základních práv zaručených v čl. 7 odst. 1, čl. 13 Listiny základních práv a svobod. Vzhledem k tomu, že okresní soud odkazem na mírnější sazbu stanovenou v trestním zákoně účinném do 31. 12. 2009 obviněným v podstatě „vnutil“, že toto posouzení je pro ně příznivější, ve skutečnosti popřel smysl zásady, že je-li to pro pachatele příznivější, posuzuje se trestnost činu podle pozdějšího zákona.

Senát 5 Tdo poté, co se seznámil s usnesením senátu 7 Tdo ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011, dospěl k závěru, že nelze souhlasit s právním názorem tohoto senátu obsaženým v tomto rozhodnutí. Jak zmínil již senát 7 Tdo, je si vědom toho, že zákonnost úkonů trestního řízení se posuzuje z hlediska znění trestního řádu účinného v době jejich provádění (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1995, sp. zn. 2 Tzn 63/95, publikované pod č. 2/1998 Sb. rozh. tr.), přesto však na použití právní úpravy § 88 odst. 1 tr. ř. ve znění po novele provedené zákonem č. 41/2009 Sb. vztáhl hmotně právní úpravu časové působnosti trestních zákonů ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku, který stanoví: „Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější“ (srov. i § 16 odst. 1 tr. zák.). V uvedeném usnesení senát 7 Tdo výslovně odkázal na ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. a § 2 odst. 1 tr. zákoníku (str. 4) a navíc je použití této hmotně právní úpravy zřejmé z parafráze tohoto ustanovení na str. 6 usnesení ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011. S tímto postupem senát 5 Tdo nesouhlasí, neboť podle ustálené judikatury Nejvyššího soudu působnost časová řeší otázku, kterého zákona se na posuzovaný případ použije, jestliže v mezidobí od spáchání činu (skutku) do rozhodnutí o něm došlo ke zrušení nebo změně zákona účinného v době spáchání trestného činu (skutku). Působnost časová vyjadřuje zásadu *nullum crimen sine lege praevia*, *nulla poena sine lege*

praevia (žádný trestný čin bez předchozího zákona, žádný trest bez předchozího zákona) a v tomto směru navazuje na zásadu zákazu retroaktivity trestního zákona k tíži pachatele, která je nyní vyjádřena v § 1 tr. zákoníku slovy: „Čin je trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dříve, než byl spáchán.“ Subjekt (pachatel), který jednal v mezích zákona, musí mít jistotu, že nebude za své činy postižen, shledá-li zákonodárce později, že jsou trestuhodné. Proto je základním pojmem časové působnosti trestnost činu, kterou se rozumí možnost, že pachatel bude pro určitý trestný čin odsouzen, tj. po zažalování bude pro tento trestný čin uznán vinným a uložen mu trest či jiná trestní sankce (srov. i čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod). Základem trestní odpovědnosti je pachatelovo deliktní jednání, jež naplňuje znaky trestného činu. Jednání, za které pachatel může být uznán vinným a uložen mu trest, tedy musí být posouzeno podle souhrnu všech trestněprávních norem, které jsou relevantní pro výrok o vině a o trestu (srov. č. 11/1991 a 11/2004 Sb. rozh. tr. a náleží Ústavního soudu ze dne 22. 1. 2001, sp. zn. IV. ÚS 158/2000, publikovaný pod č. 12 ve sv. 21 Sb. nál. a usn. ÚS ČR). Z toho vyplývá, že se jedná pouze o normy trestního práva hmotného. Trestnost činu je tedy charakteristikou určitého činu jako činu soudně trestného, jehož druh (typ), povaha a sankce musí být popsána v trestním zákoně (srov. § 110 tr. zákoníku). Jsou to tedy všechny podmínky relevantní pro výrok o vině i o trestu, popř. o ochranném opatření, ale nejsou to ustanovení o možnosti podmíněného propuštění z výkonu trestu (srov. náleží Ústavního soudu ze dne 13. 11. 2003 sp. zn. III. ÚS 444/01, uveřejněn pod č. 132 ve sv. 31 Sb. nál. a usn. ÚS ČR), ustanovení o zahlazení odsouzení, agraciační a rehabilitační ustanovení amnestií, ale ani ustanovení procesní (ustanovení o povinnosti pachatele k náhradě škody či o náhradě nákladů trestního řízení, ale ani ustanovení, která vymezují podmínky pro provedení určitých zajišťovacích úkonů, např. domovní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků, zadržení a otevření zásilek, ale ani odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, popř. provedení některých důkazních prostředků, např. konfrontace, rekognice, vyšetřovacího pokusu, rekonstrukce apod.). Na základě toho je tedy možno uzavřít, že trestního práva procesního se tento princip vymezený v § 2 odst. 1 tr. zákoníku (§ 16 odst. 1 tr. zák.) a čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod nedotýká, neboť zde platí opačná zásada: procesní úkony se zásadně provádějí podle trestního řádu účinného v době řízení, nikoli v době činu (srov. Novotný, O. a kol. Trestní právo hmotné. 1. Obecná část. 6. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, s. 93).

V projednávané věci příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (sp. zn. Nt 2/2007) byl vydán soudcem Okresního soudu v Přerově dne 24. 1. 2007 (srov. č. 1. 28 spisu). Ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. ve znění účinném do 30. 6. 2008 stanovilo, že je-li vedeno trestní řízení pro zvláště závažný úmyslný trestný čin nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, může předseda senátu a v přípravném řízení na

návrh státního zástupce soudce nařídit odposlech a záznam telekomunikačního provozu, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou sděleny významné skutečnosti pro trestní řízení. Podle ustanovení § 41 odst. 2 tr. zák. zvláště závažnými trestnými činy byly tehdy trestné činy uvedené v § 62 tr. zák. a ty úmyslné trestné činy, na něž tento zákon stanovil trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let. Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního procesu byl přitom vydán pro podezření ze spáchání trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák., který umožňoval uložení trestu odnětí svobody na jeden rok až osm let. Podle ustanovení § 88 odst. 4 tr. ř. ve znění účinném do 30. 6. 2008, měl-li být záznam telekomunikačního provozu užit jako důkaz, bylo třeba k němu připojit protokol s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i o osobě, která záznam pořídila, čemuž odpovídá protokol o záznamu telekomunikačního provozu založený na č. l. 71 a násl. spisu. Nálezací soud rozhodl rozsudkem dne 21. 4. 2011, kdy byla účinná právní úprava § 88 odst. 1 tr. ř. ve znění provedeném zákonem č. 41/2009 Sb., podle které mohl být vydán příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, bylo-li vedeno trestní řízení pro zvláště závažný zločin (zvláště závažnými zločiny jsou podle § 14 odst. 3, věta za středníkem, tr. zákoníku ty úmyslné trestné činy, na něž trestní zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně deset let) nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, pokud lze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení, a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Trestní řád ve znění účinném do 31. 12. 2011 v ustanovení § 88 odst. 6 tr. ř. stále shodně stanovil, že má-li být záznam telekomunikačního provozu užit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i o orgánu, který záznam pořídil. Senát 5 Tdo má za to, že nelze vycházet z tvrzení senátu 7 Tdo, který ve svém rozhodnutí uvedl, že je nutné rozlišovat na jedné straně nařízení a provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního procesu (§ 88 odst. 1, 2 tr. ř.) a na druhé straně použití záznamu telekomunikačního provozu jako důkazu (§ 88 odst. 6 tr. ř.). Jak dále uvedl senát 7 Tdo, tato stadia jsou zpravidla oddělena i určitým časovým odstupem, v jehož průběhu může dojít ke změně zákonných podmínek, při jejichž splnění přichází odposlech a záznam telekomunikačního provozu v úvahu. V takovém případě je nutné trvat na tom, aby tyto podmínky byly splněny v době, kdy je záznamem telekomunikačního provozu prováděn důkaz v hlavním líčení a kdy rozhoduje soud. Naopak podle senátu 5 Tdo, jestliže byl odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 tr. ř. proveden v souladu se zákonem, nemohou následné legislativní změny vést k závěru, že jde o nezákonně opatřený a provedený důkaz, který z tohoto důvodu nelze provést v řízení před soudem.

Požadavek senátu 7 Tdo je rovněž podle názoru senátu 5 Tdo v rozporu s rozhodnutím publikovaným pod č. 19/2004-II. Sb. rozh. tr., podle něhož je pro přípustnost užití záznamu o odposlechu telekomunikačního provozu jako důkazu rozhodující, zda k tomuto odposlechu a pořízení záznamu o něm byly splněny zákonné podmínky obsažené v ustanovení § 88 tr. ř. O tom, že podmínky ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. v době, kdy soudce Okresního soudu v Přerově (tj. dne 24. 1. 2007) vydal příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, byly dány, již bylo pojednáno výše. Pouhá legislativní změna díkce ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. nemůže vést k tomu, že další použití zákonně opatřeného důkazu v téměř řízení se stane nezákonným. K tomu senát 5 Tdo považuje za významné zmínit, že v projednávané věci v době, kdy rozhodoval odvolací soud, již nabyla účinnosti novela trestního řádu (zákon č. 459/2011 Sb. ze dne 6. 12. 2011), která reagovala na změnu hmotně právní úpravy co do pojmu „zvlášť závažný zločin“ (§ 14 odst. 3 tr. zákoníku) a která první alternativní podmínku použití § 88 odst. 1 tr. ř. nahradila požadavkem vedení řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let, tedy z tohoto hlediska v zásadě stejnou právní úpravou, jako tomu bylo podle § 88 odst. 1 tr. ř. ve znění před novelou provedenou zákonem č. 41/2009 Sb.

Z těchto důvodů velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu, stejně jako senát 5 Tdo, dospěl k právnímu závěru, že pořízení a použití opatřených odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu je na místě ve všech fázích trestního řízení, jestliže v době, kdy k tomuto úkonu došlo, byly splněny podmínky ustanovení § 88 odst. 1 tr. ř. Na zákonnost tohoto důkazu nemá vliv, pokud se v průběhu trestního řízení změní zákonná úprava, neboť je i nadále nutné trvat na tom, že zákonnost úkonů trestního řízení se posuzuje z hlediska znění trestního řádu účinného v době jejich provádění (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 1995, sp. zn. 2 Tzn 63/95, publikované pod č. 2/1998 Sb. rozh. tr.). Dospěl tak k odlišnému právnímu závěru než senát 7 Tdo v usnesení ze dne 9. 3. 2011, sp. zn. 7 Tdo 150/2011.

Konečně je také nutné reagovat na argumentaci obhajoby spočívající v tom, že je nesprávný názor odvolacího soudu ohledně alternativní podmínky vedení trestního řízení pro „úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva“, neboť podle dovolatelů tzv. Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví a její dodatky není tou vyhlášenou mezinárodní smlouvou, která by zavazovala ke stíhání pro jiný úmyslný trestný čin. Podle senátu 5 Tdo je nutné trvat na názoru obsaženém v již ustálené judikatuře Nejvyššího soudu, že pojem „úmyslné trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva“, nelze vykládat tak, že jde jen o trestné činy, u kterých ke stíhání takových činů zavazuje přímo či bezprostředně vyhlášená mezinárodní smlouva, neboť v takovém případě by byl jejich okruh jen velmi omezený, ale nepochybně jde i o všechny trestné činy, které mají podklad nebo navazují na

mezinárodní smlouvy, jež obsahují závazek pro státy, jako jejich smluvní strany, byť obecné povahy, stíhat nebo postihovat některá jednání ve skutkových podstatách těchto trestných činů popsaných, i když konkrétní vnitrostátní postih se zásadně provádí podle skutkových podstat trestných činů, které jsou součástí právního řádu České republiky. Působnost smlouvy i na trestnou činnost výlučně domácí povahy je odůvodněna tím, že trestná činnost je namířena proti mezinárodním zájmům, nebo tím, že se zpravidla odehrává v mezinárodním měřítku a je tu nebezpečí, že překročí hranice státu, nebude-li potlačena. Pokud jde o trestný čin porušování práv k ochranné známce, potom za mezinárodní smlouvu, která zavazuje k jeho stíhání, je nutné považovat Pařížskou úmluvu na ochranu průmyslového vlastnictví a její dodatky, vyhlášené pod č. 364/1921 Sb., č. 508/1921 Sb., č. 129/1931 Sb., č. 22/1933 Sb., č. 44/1933 Sb., č. 61/1936 Sb., č. 90/1962 Sb., č. 64/1975 Sb., č. 81/1985 Sb. (v podrobnostech srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. I. díl. 6. vyd. Praha: C.H. Beck 2008, s. 729 – 730; 7. vyd. Praha: C.H. Beck 2013, s. 1200 – 1204).

Následně se velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zabýval další námitkou, kterou ve svém mimořádném opravném prostředku uplatnili obvinění M. S. st., M. S. ml. a J. S. Konkrétně se jedná o námitku spočívající v tom, že při domovních prohlídkách – zejména v domě č. p. 241 v Ú. – domovní prohlídky byly provedeny na základě příkazu k domovní prohlídce vydaného Okresním soudem v Přerově ze dne 18. 5. 2007, č.j. Nt 803/2007-3, v němž není nikde uvedeno, že jsou tyto povolovány jako neodkladný či neopakovatelný úkon, byť tomu tak ve skutečnosti bylo – trestní stíhání všech obviněných bylo zahájeno až dne 23. 11. 2007. V souvislosti s tímto odkázali na judikaturu Ústavního soudu České republiky, a to náleze ze dne 10. 1. 2012, sp. zn. I. ÚS 3369/10, kde je výslovně uvedeno, že není-li v příkazu k domovní prohlídce tento úkon soudem označen jako neodkladný či neopakovatelný a není-li zde rovněž uvedeno, jaké důvody soud vedly k takovému postupu, tedy proč má být ve stadiu před zahájením trestního stíhání nařízena domovní prohlídka a po čem je pátráno, tak se jedná o porušení práva obviněných podle čl. 12 Listiny základních práv a svobod – pro provedení domovních prohlídek tak nebyl dán ústavně souladný základ, a protože tak nebyl dán legitimní důvod pro provedení prohlídek, nemůže být dán ani legitimní důvod k zajištění věcí, které byly při těchto domovních prohlídkách nalezeny.

Podle ustanovení § 83 odst. 1, věta druhá, tr. ř. příkaz k domovní prohlídce musí být vydán písemně a musí být odůvodněn. V příkazu musí být mimo obecných náležitostí uloženo provedení domovní prohlídky, popsán byt nebo jiná prostora sloužící k bydlení, včetně prostor k nim náležejících (uvedením přesné adresy včetně poschodí nebo podlaží, čísla bytu, čísla sklepní či půdní kóje apod.), tak, aby nemohlo dojít k záměně bytu nebo takové jiné prostory a aby byl určen též rozsah provádění domovní prohlídky. Dále zde musí být uveden účel

domovní prohlídky a poukázáno na povinnost majitele nebo nájemce či jiného uživatele bytu (prostorů) strpět domovní prohlídku, včetně poučení o možnosti překonat odpor nebo vytvořenou překážku. V neposlední řadě musí zde být upozornění na povinnost vydat věci důležité pro trestní řízení příp. při ní nalezené s pohrůžkou, že takové věci budou odňaty, nebudou-li dobrovolně vydány. Podle ustanovení § 85 odst. 3 tr. ř. v protokole o prohlídce je třeba též uvést, zda byla dodržena ustanovení o předchozím výsledku, popřípadě označit důvody, proč dodržena nebyla. Došlo-li při prohlídce k vydání nebo odnětí věci, je třeba pojmout do protokolu také údaje uvedené v § 79 odst. 5 tr. ř. Podle ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. neodkladným úkonem je takový úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnese z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání. Neopakovatelným úkonem je takový úkon, který nebude možno před soudem provést. Povahu úkonu jako neodkladného nebo neopakovatelného je třeba posuzovat vždy podle okolností konkrétního případu. Je třeba přitom přihlížet k vývoji soudní praxe ohledně těchto úkonů, přičemž soud je orgánem, který je oprávněn při svém rozhodování posuzovat v konečné fázi, zda ten který úkon je úkonem neodkladným nebo neopakovatelným. Pojem neodkladného úkonu je vztahován k okamžiku zahájení trestního stíhání, zatímco pojem neopakovatelného úkonu až k řízení před soudem. Orgán činný v trestním řízení, který provádí úkon před zahájením trestního stíhání, musí vždy bedlivě zvažovat, zda takový úkon je úkonem neodkladným nebo neopakovatelným, a tedy zda splňuje podmínky neodkladnosti či neopakovatelnosti vymezené v § 160 odst. 4, a to vždy ve vztahu k určité osobě, vůči níž má být později zahájeno trestní stíhání. Po novele provedené zákonem č. 265/2001 Sb. je třeba v protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován.

Podle judikatury Ústavního soudu domovní svoboda jako ústavně zaručené právo plynoucí z čl. 12 LPS svou povahou a významem spadá mezi základní lidská práva a svobody, neboť spolu se svobodou osobní a dalšími ústavně zaručenými základními právy dotváří osobnostní sféru jedince, jehož individuální integritu, jako zcela nezbytnou podmínku důstojné existence jedince a rozvoje lidského života vůbec, je nutno respektovat a důsledně chránit. Průlom této ochrany, umožněný ústavním pořádkem v případě domovní prohlídky pro účely trestního řízení, je třeba chápat jako výjimku, která vyžaduje restriktivní interpretaci zákonem stanovených podmínek její přípustnosti. Před vydáním příkazu k domovní prohlídce je nutno bedlivě zkoumat, zda jsou pro její nařízení splněny všechny zákonné podmínky. Obecný soud musí své rozhodovací důvody v odůvodnění příkazu dostatečně a zřetelně vyložit. Ústavnímu požadavku na odůvodnění písemného příkazu, jímž se domovní prohlídka nařizuje, nelze však rozumět tak, že postačí pouhý odkaz na příslušná zákonná ustanovení (příp. jejich

citace), aniž by bylo současně dostatečně zřejmé, z jakých skutkových (a případně i jiných) okolností tento příkaz jako rozhodnutí orgánu veřejné moci vychází, případně čím a v čem pokládá zákonem stanovené podmínky za naplněné. Postupem soudu nerespektujícím shora uvedené principy dochází k porušení základních práv zaručených čl. 12 odst. 1 a 2 LPS (nález ze dne 1. listopadu 2006, sp. zn. II. ÚS 362/06, uveřejněn pod č. 200 ve sv. 43 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

Nadto nelze přehlédnout, že příkaz k domovní prohlídce byl vydán ve stadiu „prověřování podezřelého“, nikoli tedy ve stadiu trestního stíhání stěžovatele. Aby bylo tedy možno napadený příkaz – se zřetelem na to – považovat za ústavně konformní, musel by být vydán s odůvodněním i toho, proč jde o úkon neodkladný nebo neopakovatelný (§ 160 odst. 4 tr. ř.), což by mělo být z logiky věci obsaženo již v návrhu státního zástupce, neboť ten má jako orgán vykonávající dozor nad přípravným řízením všechny potřebné informace ohledně příp. neodkladnosti nebo neopakovatelnosti takového úkonu trestního řízení, resp. je povinen si je opatřit. Jestliže to není z jeho odůvodnění, byť alespoň v (minimálním) nezbytném rozsahu, jakkoli (ani interpretací) seznatelné, pak již jen proto trpí příkaz k domovní prohlídce závažnou vadou, která se nikoliv nevýrazným způsobem ústavně zaručených práv stěžovatele bezprostředně dotýká (srov. též Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář – díl I., Praha: C.H. Beck, 2005, str. 1224).

Uvedené aspekty proto vyžadují, aby rozhodující soud před vydáním příslušného příkazu (čl. 12 LPS) nejen bedlivě zkoumal, zda v té které věci jsou pro nařízení domovní prohlídky splněny všechny zákonné podmínky, ale aby také příkazu, jímž domovní prohlídku nařizuje, věnoval náležitou pozornost a aby své rozhodovací důvody v jeho odůvodnění dostatečně a zřetelně vyložil. Ústavnímu požadavku na odůvodnění písemného příkazu, jímž se domovní prohlídka nařizuje, však nelze rozumět tak, že postačí pouhý odkaz na příslušná zákonná ustanovení (příp. jejich citace), aniž by bylo současně dostatečně zřejmé, z jakých skutkových (a případně i jiných) okolností tento příkaz jako rozhodnutí orgánu veřejné moci vychází, případně čím – a v čem – pokládá zákonem stanovené podmínky za naplněné (nález ze dne 28. dubna 2009, sp. zn. I. ÚS 536/06, uveřejněn pod č. 100 ve sv. 53 Sb. nál. a usn. ÚS ČR).

Vzhledem k ustanovení § 160 odst. 4, poslední věta, tr. ř. a zmíněné judikatuře Ústavního soudu Nejvyšší soud především zdůrazňuje, že pokud v příkazu k domovní prohlídce, resp. v protokolu o jejím provedení nebyla zdůvodněna neodkladnost či neopakovatelnost úkonu, je třeba na základě ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. toto považovat za procesní vadu, neboť je nutno jednoznačně trvat na řádném zdůvodnění tvrzené neodkladnosti nebo neopakovatelnosti, neboť slovy zákona je v protokolu o provedení neodkladného nebo neopakovatelného úkonu třeba vždy uvést, na základě jakých skutečností byl úkon za neodkladný nebo neopakovatelný považován. Absenci odůvodnění neodkladnosti nebo neopakovatelnosti úkonu je třeba považovat za důležité pochybení, které nelze bagatelizovat.

Z další judikatury Ústavního soudu, zejména např. usnesení Ústavního soudu ze dne 26. 3. 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08, vyplývá, že smyslem a účelem povinnosti vyložit věcné důvody pro neodkladnost nebo neopakovatelnost úkonu v protokolu je zaručit transparentnost trestního řízení a jeho kontrolovatelnost, tj. zajistit náležitou přezkoumatelnost těchto úkonů ex post (srov. obdobně usnesení Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 1033/07). To plyne z toho, že smyslem a účelem požadavku existence protokolu o provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu je především vytvoření prostoru pro předestření věcných důvodů pro neodkladnost a neopakovatelnost úkonu v protokolu. Z vyloženého přístupu k posuzování neodkladnosti nebo neopakovatelnosti a příp. absence náležitého odůvodnění konkrétními skutečnostmi v protokolu o provedení prohlídky jako neodkladného nebo neopakovatelného úkonu plyne, že jestliže při následné kontrole a po zvážení všech souvislostí lze konstatovat, že věcné důvody pro neodkladnost či neopakovatelnost úkonu byly splněny, pak neexistence zdůvodnění sama o sobě – byť je vadou řízení – nedosahuje takové roviny, aby byla sama o sobě důvodem pro rušení příslušných meritorních rozhodnutí. Jde pak totiž ve své podstatě o vadu toliko formální, bez vlivu na věcnou správnost provedení neodkladného či neopakovatelného úkonu. Takový právní názor je projevem v judikatuře Ústavního soudu (ale i Nejvyššího soudu) deklarované doktríny materiálního právního státu. Tím méně pak – z logiky věci – může dosahovat ústavně právní intenzity neexistence pouze formálních náležitostí protokolu o provedení neodkladného úkonu. Ostatně ústavně konformní je rovněž názor o možnosti odstranit nedostatek formálních podmínek protokolu sepsaného o jakémkoliv úkonu trestního řízení (tedy i o neodkladném nebo neopakovatelném úkonu), a to např. výslechem osob, které se provedení úkonu zúčastnily, popř. jej provedly (v postavení svědka). Blíže k tomu srov. odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 26. března 2009, sp. zn. I. ÚS 3108/08.

Z těchto hledisek se tedy velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu zaměřil na splnění věcných důvodů a posouzení okolností případu, svědčících pro neodkladnost předmětného úkonu, přičemž je třeba obecně zdůraznit, že v každém jednotlivém případě je nutno náležitě zvažovat povahu takového pochybení, a to zejména z materiálního hlediska, tedy zda i přes absenci náležitého odůvodnění zde podmínky neodkladnosti byly dány s ohledem na konkrétní okolnosti případu. Neodkladnost předmětného provedeného úkonu v této trestní věci, tedy vydání příkazů k domovním prohlídkám, zejména příkazu vydaného Okresním soudem v Přerově ze dne 18. 5. 2007, č.j. Nt 803/2007-2, k domovní prohlídce v domě čp. 241 v Ú. a následné provedení této prohlídky, vyplývá z souslednosti jednotlivých úkonů policejního orgánu Celního ředitelství O. při šetření v této věci, a to prověřování podezření z trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle ustanovení § 148 tr. zák.

Policejní orgán Celního ředitelství O. zahájil již dne 15. 1. 2007 pod sp. zn. 1335/TS-2/2007 úkony trestního řízení ve věci podezřelých M. Š. a M. S. st., neboť existovalo důvodné podezření, že se dopouštěli trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 148 odst. 1, odst. 3 písm. a), c) tr. zák. tím, že spolu s dalšími osobami odebírali nezdaněný líh, který byl dodáván do té doby neustanovenými osobami z České republiky a dalšími dodavateli z Polska, z něhož následně vyráběli lihoviny, které poté přepravovali J. S. a M. S. vozidlem Š. O. C. odběratelům vietnamské národnosti do Ch., kdy z takto vyrobených a vyskladněných lihovin mimo evidenci daňového skladu nebyla odváděna spotřební daň. Po sepsání záznamu dne 15. 1. 2007 o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 tr. ř. bylo prováděno rozsáhlé operativní šetření při využití odposlechů a záznamů telekomunikačního provozu, sledování apod. (srov. č. 1. 1 až 849 spisu), což vyvrcholilo finální realizací případu ve dnech 22. 5. 2007 až 23. 5. 2007 (pod označením D.), v rámci které byla na základě příkazu vydaného Okresním soudem v Přerově ze dne 18. 5. 2007, č.j. Nt 803/2007-2 (č. 1. 518 až 522 spisu), provedena také předmětná domovní prohlídka v nemovitosti na adrese Ú. u P. čp. 241 (č. 1. 523 až 544 spisu). Z provedeného operativního šetření policejních orgánů totiž vyplynulo důvodné podezření, že vstupní suroviny určené k nelegální výrobě alkoholu, příp. již hotové alkoholické výrobky, byly uskladněny právě v domě, jehož vlastníkem je K. P., přítelkyně M. S. ml., který se v tomto domě zdržoval a parkoval zde i shora uvedené vozidlo. S ohledem na dosud zjištěné skutečnosti byl tedy dán důvodný předpoklad, že se v předmětném domě nacházejí věci důležité pro trestní řízení, zejména vstupní suroviny určené k nelegální výrobě alkoholu, příp. již hotové alkoholické výrobky. Domovní prohlídka měla důkazní hodnotu právě z hlediska zajištění těchto věcných důkazů, tedy věcí důležitých pro trestní řízení (k tomu srov. odůvodnění příkazu k domovní prohlídce ze dne 18. 5. 2007, sp. zn. Nt 803/2007, na č. 1. 522 spisu).

Z uvedených časových souvislostí a s přihlédnutím k tomu, že celou záležitost bylo nutno náležitě připravit, aby byla zajištěna úspěšnost provedení domovní prohlídky, jednoznačně podle názoru velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu vyplývá splnění podmínky neodkladnosti ve smyslu § 160 odst. 4 tr. ř., neboť šlo o úkon, který vzhledem k nebezpečí jeho zmaření, zničení nebo ztráty důkazu nesnesl z hlediska účelu trestního řízení odkladu na dobu, než bude zahájeno trestní stíhání (srov. č. 1. 850 až 852 spisu). Nakonec i sami obvinění M. S. ml., M. S. st. a J. S. v podaném dovolání akcentovali pouze formální stránku této problematiky, když uvedli, že „v příkazu k domovní prohlídce není nikde uvedeno, že jsou tyto povolovány jako neodkladný či neopakovatelný úkon, byť tomu tak ve skutečnosti bylo ...“ (srov. 4 až 5 odůvodnění dovolání).

Velký senát Nejvyššího soudu proto uzavírá, že došlo k formálnímu pochybení, pokud v protokole o provedení domovní prohlídky ze dne 22. 5.

2007, sp. zn. 1335/TS-2/2007 (č. 1. 523 spisu a násl.), není zapsáno, že se jedná o neodkladný úkon, neboť na základě ustanovení § 160 odst. 4 tr. ř. je nutné jednoznačně trvat na řádném zdůvodnění neodkladnosti. Podle ustálené judikatury, trpí-li protokol o provedení domovní prohlídky některými formálními nedostatky, neznamená to samo o sobě vždy nezákonnost domovní prohlídky a nepoužitelnost důkazů při ní opatřených, jestliže je z jiných důkazů patrné, že domovní prohlídka proběhla v souladu se zákonem (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 3. 2000, sp. zn. 5 Tz 32/2000). Nakonec obvinění M. S. st., M. S. ml. a J. S. v podaném dovolání sami uvádějí, že podmínky neodkladnosti ve skutečnosti byly splněny (viz formulace „byť tomu tak ve skutečnosti bylo“ na str. 5 odůvodnění dovolání).

Ze všech těchto důvodů velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu dospěl k závěru, že napadené usnesení Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 3. 1. 2012, sp. zn. 68 To 395/2011, ve spojení s rozsudkem Okresního soudu v Přerově ze dne 21. 4. 2011, sp. zn. 4 T 25/2009, nevykazuje takové vady, pro které by jej bylo nutno z některých důvodů uvedených v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. zrušit. Soud prvního stupně jako soud nalézací objasnil a posoudil všechny skutečnosti rozhodné z hlediska skutkového zjištění i právního posouzení. Uvedené v zásadě správné závěry nalézacího soudu řádně a důkladně přezkoumal soud druhého stupně, jako soud odvolací, který po náležitém posouzení napadeného rozsudku i řízení mu předcházejícího odvolání obviněných M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl, přičemž se současně bez pochybností a logicky vypořádal s relevantními námitkami obviněných uplatněnými v rámci odvolacího řízení.

Z obsahu dovolání a po porovnání námitek v něm uvedených s námitkami uplatněnými v odvolání, jakož i s přihlédnutím k tomu, jakým způsobem se s nimi vypořádal odvolací soud, je patrné, že rozhodnutí dovoláním napadené a řízení jemu předcházející netrpí vytýkanými vadami. Z těchto důvodů je třeba jednoznačně dospět k závěru, že jde v případě obviněných M. S. st., M. S. ml., J. S. a M. Š. o dovolání zjevně neopodstatněná, a proto je velký senát trestního kolegia Nejvyššího soudu podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. odmítl.

I. Pro rozhodnutí o nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích vzniklé mu v důsledku trestného činu je soud povinen v adhezním řízení nejprve zkoumat, zda poškozený jako fyzická osoba utrpěl nemajetkovou újmu ve smyslu § 13 odst. 1 občanského zákoníku, která mu vznikla trestným činem obviněného, vůči němuž byl tento nárok uplatněn. V případě, že se o nemajetkovou újmu jedná a není postačující morální zadostiučinění podle § 13 odst. 1 občanského zákoníku, lze za podmínek § 13 odst. 2 tohoto zákona přiznat náhradu v penězích.

O snížení důstojnosti fyzické osoby nebo její vážnosti ve společnosti ve značné míře ve smyslu § 13 odst. 2 občanského zákoníku půjde pouze tam, kde s ohledem na konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu do osobnostních práv fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku, spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, pocítovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby.*

II. O nárocích na náhradu majetkové škody, nemajetkové újmy v penězích, jakož i vydání bezdůvodného obohacení lze rozhodnout i vedle sebe, avšak každý z těchto nároků má své vlastní zákonné opodstatnění, a proto výroky o těchto samostatných nárocích jsou výroky oddělitelnými (§ 254 odst. 1 tr. ř.)

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 6. 2013,
sp. zn. 8 Tdo 46/2013)

Nejvyšší soud rozhodl o dovolání podaném nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obviněného P. K. a I. K. a dovolání obviněného P. K. proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 2 To 73/2012, jako odvolacího soudu v trestní věci vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 56 T 6/2012, tak, že podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. se z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce za podmínky § 265p odst. 1 tr. ř. zrušuje rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 2 To 73/2012, ve výroku, jímž byla poškozená A. N. se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody (nemajetkové újmy) podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázána na řízení občanskoprávní.

Podle § 265m odst. 2 tr. ř. za přiměřeného použití § 265 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obvinění P. K. a I. K. jsou podle § 228 odst. 1 tr. ř. povinni společně

* Poznámka redakce Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek: Nyní jde o ustanovení § 2894 a násl. zákona č 89/2012, občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, týkající se náhrady majetkové a nemajetkové újmy, § 2951 a násl. tohoto zákona o způsobu a rozsahu náhrady.

a nerozdílně zaplatit poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) k rukám jejího zmocněnce JUDr. V. V., advokáta se sídlem v P. 2, K. n. č. 559/28, nemajetkovou újmu v penězích ve výši 500 000 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,05 % ročně do tří dnů od právní moci tohoto rozsudku. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. tuto poškozenou se zbytkem nároku na nemajetkovou újmu v penězích odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. dovolání obviněného P. K. odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 30. 5. 2012, sp. zn. 56 T 6/2012, byli obvinění P. K. a I. K. uznáni vinnými zvláště závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. c) tr. zákoníku ve spolupachatelství podle § 23 tr. zákoníku, jehož se dopustili tím, že společným jednáním v úmyslu vykonat pohlavní styk s poškozenou A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) a proti její vůli dne 14. 8. 2011 kolem 23.00 hod. v P. 4, P. n. 3, v objektu Ž. I. po předchozí vzájemné dohodě udeřili poškozenou pěsti do obličeje, a to do oblasti pravého oka, tak silně, až částečně ztratila vědomí, a pod záminkou poskytnutí pomoci ji vyvedli z objektu, společně ji naložili na zadní sedadla osobního motorového vozidla O. EB112 1.4 16V, A. C., červené barvy, patřícího obviněnému P. K., a odvezli ji na spojnici ulic Z. a P. v P. 5, kde vozidlo odstavili na opuštěném místě na nezpevněné hrázi mezi rybníky, obviněný P. K. začal poškozenou svlékat, poškozená se však probrala a začala se tomu bránit, proto obviněný I. K. uchopil poškozenou ze zadu za ruce, přičemž poškozená se stále bránila jejich jednání kopáním nohama a smýkáním tělem, proto ji společně přetočili na břicho a obviněný P. K. na ní ze zadu vykonal vaginální, a poté anální pohlavní styk, a když obviněný I. K. pustil ruce poškozené a sledoval jednání obviněného P. K., poškozená této situace využila a z vozidla utekla, obvinění pak z místa činu vozidlem odjeli a poškozenou zde zanechali; svým jednáním poškozené způsobili zlomeninu spodiny pravé očníce s posunem kostních úlomků a uskřínutím dolního přímého okohybného svalu pravého oka, s následnou poruchou pohyblivosti očního bulbu a dvojitým viděním, pohmoždění měkkých tkání v oblasti pravé očníce s rozsáhlým krevním výronem a otokem a otřes mozku, představující s ohledem na poškození důležitého orgánu vážnou poruchu zdraví, a to obličejového skeletu, a dále posttraumatickou stresovou poruchu s flashbacky napadení, opakování situací ve snech, úzkostí a hyposomnií, izolovanými fobiemi s anticipační úzkostí, bránící poškozené žít obvyklým způsobem života, představující delší dobu trvající vážnou poruchu zdraví.

Obviněný P. K. byl za tento zločin a za přečiny ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1 tr. zákoníku z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. 1. 2012, sp. zn. 4 T 236/2011, odsouzen podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí

svobody v trvání dvanácti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl uložen trest vyhoštění na dobu neurčitou. Zároveň byl zrušen výrok o trestu z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. 1. 2012, sp. zn. 4 T 236/2011, jakož i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněný I. K. byl odsouzen podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařazen do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu byl uložen trest vyhoštění na dobu neurčitou. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla oběma obviněným uložena povinnost společně a nerozdílně nahradit poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) k rukám zmocněnce JUDr. V. V., advokáta, se sídlem P. 2, K. n. č. 28/559, majetkovou škodu a nemajetkovou újmu v celkové výši 1 612 552 Kč spolu s úrokem z prodlení ve výši 7,75 % ročně z dlužné částky 1 612 552 Kč ode dne právní moci rozsudku soudu prvního stupně do zaplacení a poškozené V. z. p. České republiky, Krajská pobočka pro hl. m. P., majetkovou škodu v celkové výši 40 016 Kč.

Vrchní soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 2 To 73/2012, z podnětu odvolání obviněných P. K. a I. K. uvedený rozsudek soudu prvního stupně podle § 258 odst. 1 písm. e), f), odst. 2 tr. ř. zrušil ve výroku o trestu a náhradě škody ve vztahu k poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) a podle § 259 odst. 3 tr. ř. znovu rozhodl tak, že obviněnému P. K. podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku a § 43 odst. 2 tr. zákoníku uložil souhrnný trest odnětí svobody v trvání deseti let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 2 písm. d) tr. zákoníku zařadil do věznice se zvýšenou ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu uložil trest vyhoštění na dobu neurčitou. Současně zrušil výrok o trestu z rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 9. 1. 2012, sp. zn. 4 T 236/2011, jakož i všechna další rozhodnutí na něj obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněného I. K. odsoudil podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání osmi let, pro jehož výkon jej podle § 56 odst. 1 písm. c), odst. 3 tr. zákoníku zařadil do věznice s ostrahou. Podle § 80 odst. 1, 2 tr. zákoníku mu uložil trest vyhoštění na dobu neurčitou.

Podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil oběma obviněným povinnost společně a nerozdílně zaplatit poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) k rukám jejího zmocněnce JUDr. V. V., advokáta, se sídlem P. 2, K. n. č. 28/559, majetkovou škodu ve výši 612 552 Kč s úrokem z prodlení ve výši 7,5 % ročně od právní moci citovaného rozsudku do zaplacení. Se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody (nemajetkové újmy) poškozenou A. N. podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku Vrchního soudu v Praze podali dovolání obviněný P. K. a nejvyšší státní zástupce v neprospěch obou obviněných proti výroku,

jímž bylo rozhodnuto o nároku poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) na náhradu škody a nemajetkové újmy.

Dovolání obviněného P. K. bylo prostřednictvím obhájce Mgr. J. K. podáno s odkazem na dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Jeho naplnění obviněný spatřoval především v extrémním rozporu mezi skutkovými zjištěními a provedenými důkazy, neboť soudy jen na základě vlastní domněnky došly k závěru, že se spoluobviněným udeřili poškozenou pěstí do obličeje a pravého oka, ač tyto okolnosti nevyplývají z provedeného dokazování. Za neprokázané považoval i samotné znásilnění poškozené, o jehož průběhu hovoří jedině poškozená, které soudy neopodstatněně uvěřily. Obviněný nepopíral pohlavní styk s poškozenou, avšak s tím, že z její strany šlo o dobrovolné jednání za sjednanou úplatu, a vylučuje, že by se čin uskutečnil tak, jak popsala poškozená. Soudy podle obviněného pochybily, jestliže poškozené uvěřily, neboť jak její výpověď, tak i další důkazy hodnotily v rozporu se zákonem, konkrétně se zásadou zákazu tzv. deformace důkazů a zásadou in dubio pro reo. Toto pochybení obviněný shledával především v tom, že je mu kladeno za vinu vedle znásilnění i způsobení následku v podobě těžké újmy na zdraví, a to přesto, že se soudům nepodařilo prokázat, kdy, kde a jak ke zranění oka poškozené došlo. V návaznosti na tuto výhradu předestřel možnost vzniku zranění pádem poškozené na kluzké podlaze WC v objektu Ž. 1. a následným úderem např. o okraj umyvadla. Veškeré tyto pochybnosti měly být hodnoceny v duchu zásady in dubio pro reo. Obviněným shledávané vady vedly k nesprávnému závěru o naplnění znaků kvalifikované skutkové podstaty zločinu podle § 185 odst. 1, odst. 3 písm. c) tr. zákoníku, neboť tento právní závěr neodpovídá provedeným důkazům a jejich hodnocení soudem prvního stupně. Při absenci jakéhokoli důkazu o vzniku zranění oka poškozené a o důvodu a příčině, za nichž k němu došlo, nelze učinit spolehlivý závěr o tom, že toto zranění má souvislost se znásilněním poškozené. Nelze proto uzavřít, že vážné poškození zdraví způsobil poškozené právě obviněný P. K., a tudíž nebylo správné jednání kvalifikovat podle § 185 odst. 3 tr. zákoníku.

V závěru dovolání proto obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil dovoláním napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze a tomuto soudu přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Dovolání z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. podal proti rozsudku Vrchního soudu v Praze i nejvyšší státní zástupce, který tak učinil v neprospěch obou obviněných ve vztahu k výroku, jímž bylo rozhodnuto o nároku poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) na náhradu škody a nemajetkové újmy. Dovolatel se neztotožnil s rozhodnutím Vrchního soudu v Praze o odkázání poškozené s nárokem na nemajetkovou újmu na řízení občanskoprávní s odůvodněním, že rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž byl tento nárok poškozené přiznán, bylo nedostatečně odůvodněno. Naopak má dovolatel za to, že soud prvního stupně dostal své povinnosti v adhezním řízení aplikovat hmotně právní

ustanovení zvláštních právních předpisů z oblasti občanského práva (rozhodnutí č. 29/1965, 11/1967, 41/1971 a 17/1973 Sb. rozh. tr.), a to nejen ve vztahu k náhradě škody, ale i při posuzování nároku na nemajetkovou újmu (zavedenou do trestního řízení zákonem č. 181/2011 Sb.) opírající se především o ustanovení § 11 a § 13 obč. zák., které respektoval a ve shodě s názorem dovolatele aplikoval i soud prvního stupně. V souladu s rozhodnutím soudu prvního stupně má za to, že u poškozené došlo k zvlášť závažnému zásahu do jejích práv ve smyslu § 11 obč. zák., a dospěl k závěru, že z povahy věci zde nestačí pouhá morální satisfakce ve smyslu § 13 odst. 1 obč. zák. (nemateriální nebo morální odčinění spočívající ve vyvážení a zmírnění nepříznivého následku neoprávněného zásahu, tj. omluva, odvolání difamujícího výroku apod.), ale je nezbytné i peněžité odčinění vzniklé nemajetkové újmy. Za nepřijatelné považoval, aby za satisfakci poškozené byly považovány (tak jako to učinil odvolací soud) tresty uložené obviněným, a to obzvláště v případě zásahu té intenzity, jaká byla u spáchaného zločinu zjištěna. Odvolacímu soudu vytkl, že v této souvislosti nezohlednil, že uspokojení soukromoprávního nároku poškozené plní funkci reparační ve vztahu k nemajetkové újmě, kteroužto funkci trest uložený pachatelům vůbec plnit nemůže.

S poukazem na ustanovení § 13 odst. 2 obč. zák. dovolatel zdůraznil, že při posuzování dostatečnosti morální satisfakce je třeba zohlednit zejména intenzitu zásahu škůdce, trvání a rozsah nepříznivých následků, což jsou kritéria, která mají odraz ve skutkových zjištěních činu, jehož se obvinění vůči poškozené dopustili, z nichž vyplývá, že oba obvinění zasáhli jak vůči osobní integritě poškozené, tak i vůči její svobodě v pohlavním životě, a to navíc dosti brutálním způsobem. Přestože samotný zásah obviněných byl jednorázové povahy, následek v osobnostní sféře poškozené má dlouhodobý charakter a nelze zcela vyloučit ani následky trvalé. Za významnou označil dovolatel i intenzitu dopadu tohoto zásahu, kdy došlo vážným způsobem ke snížení důstojnosti poškozené, neboť jde o újmu vzniklou v nejméně závažnější oblasti její osobnosti, již ona osobně prožívá jako velmi závažnou.

Nejvyšší státní zástupce shledal v projednávané věci naplněna i hlediska pro to, aby byla poškozené přiznána nemajetková újma v penězích v požadované částce, neboť ve smyslu rozhodovací praxe Nejvyššího soudu a rovněž i s ohledem na podmínky vymezené v § 13 odst. 3 obč. zák. je nutné přihlížet k tomu, že určení výše materiálního zadostiučinění vychází z volného uvážení soudu, jež však musí vyplynout z úplného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní úvahu o určitém kvalitativním posouzení základních souvislostí (viz rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 2625/2007). V projednávané věci učiněné skutkové závěry dávají dostatečný podklad pro to, že obvinění činem brutálně a velice závažně zasáhli do dosavadního života poškozené, který zcela změnili, a tento důsledek se projevuje v neurotických poruchách a celkové

duševní nepohodě, která ji bude i do budoucna bránit v navazování intimních vztahů. Právě tyto okolnosti považuje dovolatel ve svém souhrnu za dostatečně odůvodňující výši náhrady nemajetkové újmy, kterou poškozená požadovala. V souladu s rozhodnutími Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 1677/2011 a sp. zn. 30 Cdo 2757/2010 dovolatel konstatoval, že v projednávané věci nejsou takové okolnosti, na jejichž základě by bylo vyloučeno pro nepřiměřenost nároku materiální satisfakci přiznat. Naopak z povahy této věci vyplývá, že jde o nárok opodstatněný, protože činem obviněných byla ponížena lidská důstojnost výrazným a nezpochybnitelným způsobem, když u poškozené nastala i neodčinitelná újma na tělesném a duševním zdraví. Zdůraznil (ve shodě s nálezem Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1586/09) povinnost soudu poskytnout těmto právům co nejširší ochranu, neboť jejich neakceptování je hrubým porušením základních principů vyjadřujících respekt k základním právům a svobodám jednotlivců a jejich ochrany soudní mocí.

Ze všech těchto důvodů nejvyšší státní zástupce shledal, že rozhodnutí soudu prvního stupně, jímž byly právo a nárok poškozené na nemajetkovou újmu v penězích respektovány, bylo správné, kdežto rozhodnutí odvolacího soudu označil za nepřesvědčivé a hrubě nedostatečné. Vedle těchto argumentů odvolacímu soudu vytkl, že nebral zřetel ani na to, že poškozená vystupuje po celé trestní řízení v utajení ve smyslu § 55 odst. 2 tr. ř. a doposud svou pravou totožnost před obviněnými neodhalila. V řízení ve věcech občanskoprávních by však svá práva na nemajetkovou újmu při nepřiznání své totožnosti nemohla uplatnit, protože tam chybí obdobný institut utajení totožnosti účastníka. Soud tímto postupem rezignoval na šetrný přístup k oběti závažné trestné činnosti, a tím jí významně ztížil možnost uplatňovat nárok vzniklý jí v důsledku spáchání závažného trestného činu.

V závěru dovolání nejvyšší státní zástupce ze všech výše rozvedených důvodů navrhl, aby Nejvyšší soud za podmínky uvedené v § 265p odst. 1 tr. ř. napadený rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 2 To 73/2012, zrušil ve výroku o náhradě škody a nemajetkové újmy poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) a dále postupoval podle § 265m odst. 2 tr. ř. ve spojení s § 265 tr. ř. a sám ve věci rozhodl.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve obě podaná dovolání přezkoumal z hledisek dodržení základních formálních podmínek a shledal, že jsou přípustná, oba dovolatelé jsou osobami oprávněnými a dovolání uplatnili v zákonné lhůtě a na místě, kde tak lze učinit. Při splnění těchto kritérií posuzoval, zda důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., na němž jsou založena obě dovolání, koresponduje s podmínkami pro něj zákonem vymezenými, protože věcnému přezkoumání je možné podrobit napadená rozhodnutí jen na podkladě dovolání, které je opřeno o některý ze zákonem taxativně stanovených důvodů.

Vzhledem k tomu, že tento dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. uplatnili shodně oba dovolatelé, lze k jim oběma uvést, že o něj je možné dovolání opřít při existenci vad rozhodnutí spočívajících v nesprávném právním posouzení skutku nebo jiném nesprávném hmotně právním posouzení. Na jeho podkladě se mohou vytykat výlučně vady právní, tedy to, že skutek, jak byl soudem zjištěn, byl nesprávně právně kvalifikován jako trestný čin, ačkoli o trestný čin nejde nebo jde o jiný trestný čin, než kterým byl obviněný uznán vinným. Vedle toho lze prostřednictvím tohoto důvodu vytykat i „jiné nesprávné hmotně právní posouzení“, jímž se rozumí zhodnocení otázky, která nespočívá přímo v právní kvalifikaci skutku, ale v právním posouzení jiné skutkové okolnosti mající význam z hlediska hmotného práva.

Nejvyšší soud nejprve posuzoval dovolání obviněného P. K. podané proti výroku o vině, jímž vytykal, že čin nespáchal tak, jak je jeho průběh popsán ve výroku rozsudku soudu prvního stupně, neboť on nebyl tím, kdo poškozené způsobil zranění oka, nebyl prokázán původ tohoto zranění a nebylo objasněno, jak poškozená k tomuto úrazu přišla. Protože kromě tvrzení poškozené nebyl ve věci proveden žádný jiný objektivní důkaz dosvědčující jeho vinu, dovolával se zákaz deformace důkazů a zásady *in dubio pro reo* a požadoval upravit skutková zjištění, aby odpovídala jím tvrzenému skutkovému ději události, a v souvislosti s tím chtěl změnit dosud užitou právní kvalifikaci. Vysvětlil, že takto formulované námitky nespĺňují podmínky stanovené zákonem a rozhodovací praxí soudů na možnost uplatnění dovolání z důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., neboť žádná z vytykaných vad není výhradou právní povahy. Obviněný P. K. podal dovolání z jiného než zákonem vymezeného dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř., a proto jeho dovolání podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. odmítl (viz bod II. výroku shora).

Dovolání podané nejvyšším státním zástupcem v neprospěch obou obviněných bylo soustředěno výhradně proti výroku o náhradě škody a nemajetkové újmy, a to především proto, že odvolací soud na základě nesprávných právních úvah a závěrů rozhodl v rozporu se zásadami vymezenými v ustanovení § 13 odst. 1, 2, 3 obč. zák. o odkázání poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) s nárokem na nemajetkovou újmu na řízení ve věcech občanskoprávních. V této souvislosti je možné uvedené námitky považovat za jiné nesprávné hmotně právní posouzení ve smyslu důvodu dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., protože dovolatel se zřetelem na vytykané skutečnosti namítal porušení hmotně právního předpisu, jímž se řídí režim nemajetkové újmy, zejména v ustanoveních, která tento nárok upravují v § 13 obč. zák. (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 2. 6. 2004, sp. zn. 7 Tdo 587/2004). Takto uplatněné výhrady jsou v souladu s jím označeným důvodem dovolání podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., a proto Nejvyšší soud z podnětu dovolání nejvyššího státního zástupce, když nezjistil důvody pro jeho odmítnutí podle § 265i odst. 1 tr. ř., přezkoumal ve smyslu § 265i odst. 3 tr. ř.

zákonost a odůvodněnost těch výroků rozhodnutí, proti nimž bylo toto dovolání podáno, v rozsahu a z důvodů uvedených v dovolání, jakož i řízení napadené části rozhodnutí předcházející, a dospěl k následujícím závěrům.

K těmto výhradám nejvyššího státního zástupce soustředěným výhradně proti výroku, jímž byla poškozená A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) odkázána s nemajetkovou újmou na řízení občanskoprávní, je nejprve vhodné na základě obsahu spisu uvést, že poškozená od počátku vedeného trestního řízení v této trestní věci využila práva vystupovat v utajení, a proto za splnění podmínek § 55 odst. 2 tr. ř. je v této věci označována jako „A. N.“. Její práva v tomto trestním řízení vykonává JUDr. V. V., kterého si zvolila za svého zmocněnce (viz plná moc na č. l. 167), jehož prostřednictvím rovněž uplatnila své nároky na náhradu škody a nemajetkové újmy. Učinila tak před nařízením hlavního líčení dne 24. 4. 2012 (č. l. 649 až 651) návrhem na uložení povinnosti obviněným P. K. a I. K. nahradit škodu a nemajetkovou újmu způsobenou trestným činem. V jeho obsahu rozvedla, že požaduje na náhradě škody uhradit bolestné ve výši 291 360 Kč, za ztrátu ušlého zisku částku 308 164 Kč a na náhradě účelně vynaložených nákladů spojených s léčením částku 13 028 Kč (vše doložila potřebnými podklady). V součtu tak vznesla požadavek na náhradu majetkové škody v částce 612 552 Kč. Dále na obviněných požadovala úhradu nemajetkové újmy ve výši 1 000 000 Kč s odůvodněním, že čin obviněných zasáhl do jejího osobního života podstatnou měrou. Do doby, než k činu došlo, žila plnohodnotným životem (sportovala a těšila se na budoucí mateřství, které plánovala a spatřovala v něm naplnění svého života). Po činu obviněných zejména s ohledem na jeho brutalitu utrpěla psychickou újmu, jež je rozvedena ve znaleckých posudcích z oboru psychiatrie a psychologie a soudního lékařství, které jsou součástí spisového materiálu. V důsledku této psychické újmy a též i s ohledem na další souvislosti na ní spáchaného činu nastala v jejím osobním životě podstatná změna, neboť se z ní stala vystrašená osoba, které se vyhýbá společnosti, bojí se, trpí nespavostí, nočními můrami a úzkostnými stavy. Přestože je tento důsledek a jeho dopad na její život penězi nevyčísitelný, ohodnocuje jej částkou 1 000 000 Kč. Ve vztahu k majetkové škodě i požadované nemajetkové újmě v penězích učinila též návrh na přiznání úroku z prodlení podle platné reposazby stanovené ČNB v době uplatněného nároku ve výši 7,75 % ročně ode dne právní moci rozsudku do zaplacení. Zmocněnec poškozené přednesl uvedený nárok poškozené před zahájením dokazování soudem při hlavní líčení konaném dne 25. 4. 2012, a tedy v souladu s § 43 odst. 3 tr. ř., kde oba obvinění k tomuto návrhu uvedli svá nesouhlasná stanoviska.

Vzhledem k tomu, že dovolatelem nejsou vytýkány žádné nedostatky ve vztahu k výroku, jímž bylo odvolacím soudem rozhodnuto o náhradě majetkové škody, lze se zabývat v následující části tohoto rozhodnutí výhradně nárokem poškozené na nemajetkovou újmu v penězích (srov. § 265i odst. 3, poslední věta, tr. ř.).

Nemajetková újma byla do trestního řádu zavedena zákonem č. 181/2011 Sb., který s účinností ode dne 1. 7. 2011 vedle náhrady škody zakotvil mimo jiné i nemajetkovou újmu, a proto je podle § 43 odst. 3 tr. ř. poškozený oprávněn také navrhnout, aby soud v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost nahradit v penězích škodu nebo nemajetkovou újmu, jež byla poškozenému trestným činem způsobena. Za nemajetkovou újmu se považuje příkoří, které se projevuje jinde než na majetku (např. v osobní sféře). Nepřímo však může mít i majetkové důsledky. Podle druhu práv, do nichž bylo zasaženo, může obecně jít o nemajetkovou újmu všeobecně osobnostní, spotřebitelskou, soutěžní, uměleckou, vědeckou atd., přičemž není ani vyloučen souběh více druhů nemajetkové újmy v různých sférách a právních vztazích. Za způsobenou nemajetkovou újmu vzniká soukromoprávní odpovědnost, v rámci níž způsobitel (zasahovatel) za ni odpovídá, přičemž existence zavinění a jeho formy může mít podle okolností vliv na formu i míru zadostiučinění (satisfakce), které může mít v závislosti na povaze porušeného práva podobu reparace (náhrady) peněžité i nepeněžité. Vychází se zde z občanskoprávní úpravy (např. § 11 a 13 obč. zák., § 12 odst. 2, 3, § 20 a § 53 obch. zák. a je nově upravena i v novém občanském zákoníku v § 2894 odst. 2, § 2951 odst. 2, apod.). S ohledem na výslovné zdůraznění v § 43 odst. 3 tr. ř., že v adhezním řízení je možné navrhnout uložení povinnosti obviněnému nahradit nemajetkovou újmu jen v penězích, nepřichází nepeněžní reparace nemajetkové újmy v trestním řízení v úvahu (srov. § 13 obč. zák., § 2951 odst. 2 nového obč. zák.). Z hlediska výše uplatněné náhrady nemajetkové újmy je třeba vycházet z občanskoprávní judikatury (srov. Šámal, P. a kol. Trestní řád I. § 1 až 156. Komentář. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 512). Je potřeba si uvědomit, že byť jde v případě práva na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 obč. zák. o satisfakci v oblasti nemateriálních osobnostních práv, jeho vyjádření peněžním ekvivalentem způsobuje, že jde o osobnostní právo majetkové povahy. V důsledku toho proto např. podléhá promlčení (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. 11. 2008, sp. zn. 31 Cdo 3161/2008).

Z tohoto vymezení je zřejmé, že nemajetková újma v penězích je zakotvena v občanském zákoníku v ustanovení § 13, jímž je realizováno všeobecné právo na ochranu fyzické osoby a její osobnosti (§ 11 obč. zák.) a kterým je stanoveno právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích. Podle § 13 odst. 1 obč. zák. má fyzická osoba právo se zejména domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněných zásahů do práva na ochranu její osobnosti, aby byly odstraněny následky těchto zásahů a aby jí bylo dáno přiměřené zadostiučinění. Pokud by se nejevilo postačujícím zadostiučinění podle odstavce 1 zejména proto, že byla ve značné míře snížena důstojnost fyzické osoby nebo její vážnost ve společnosti, má fyzická osoba též právo na náhradu nemajetkové újmy v penězích (§ 13 odst. 2 obč. zák.). Způsob rozhodnutí o výši náhrady nemajetkové újmy v penězích

upravuje § 13 odst. 3 obč. zák. tak, že ji určí soud s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k porušení práva došlo. Přitom je nutné pro její vymezení vycházet i z ustanovení § 136 obč. zák., podle něhož, lze-li výši nároku zjistit jen s nepoměrnými obtížemi nebo nelze-li ji zjistit vůbec, určí ji soud podle své úvahy.

V rámci adhezního řízení v trestním řízení je nutné z této občanskoprávní úpravy vycházet a v případě řádně a včas uplatněného nároku poškozeného na náhradu nemajetkové újmy v penězích vzniklé mu v důsledku trestného činu (§ 43 odst. 1, 3 tr. ř.) je soud povinen nejprve zkoumat, zda poškozený utrpěl nemajetkovou újmu ve smyslu § 13 odst. 1 obč. zák., která vznikla poškozenému v důsledku trestného činu obviněného, vůči němuž byl tento nárok uplatněn, a v případě, že se o nemajetkovou újmu jedná, posuzuje, zda dosahuje takové intenzity, kdy se již nejvíd postačujícím jen morální zadostiučinění podle § 13 odst. 1 obč. zák., ale při splnění podmínek podle § 13 odst. 2 obč. zák. má poškozený nárok na její náhradu v penězích. Aby mohlo být v adhezním řízení o nároku poškozeného o nemajetkové újmě rozhodováno, musí se jednat o takový zásah, který je objektivně způsobilý vyvolat nemajetkovou újmu a který spočívá v porušení nebo ohrožení osobnosti fyzické osoby v její fyzické integritě. Musí se jednat o zásah neoprávněný, resp. protiprávní a musí být dána příčinná souvislost mezi oběma uvedenými předpoklady (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2000, sp. zn. 30 Cdo 1602/99).

Finanční zadostiučinění za nemajetkovou újmu lze poškozenému přiznat, pokud není postačující morální zadostiučinění a neoprávněným zásahem došlo ke snížení důstojnosti fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře. Za takovou značnou míru zásahu do důstojnosti a vážnosti fyzické osoby se považuje zejména újma, kterou tato fyzická osoba vzhledem k povaze, intenzitě, opakování, trvání a šíři okruhu působení nepříznivého následku spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti pociťuje a prožívá jako závažnou. Ač se určení výše tohoto zadostiučinění stává předmětem volného uvážení soudu, musí soud v každém jednotlivém případě vycházet z úplného skutkového stavu a v tomto rámci se opírat o zcela konkrétní a přezkoumatelná hlediska. Rovněž se požaduje, aby šlo o takový zásah, který je objektivně způsobilý vyvolat nemajetkovou újmu a který spočívá v porušení nebo ohrožení osobnosti fyzické osoby a v její fyzické integritě. Musí se jednat o zásah neoprávněný, resp. protiprávní, a musí být dána příčinná souvislost mezi oběma uvedenými předpoklady (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2003, sp. zn. 30 Cdo 2005/2003). Nepostačí proto jen subjektivní pocity poškozeného ani vyvážení zmírňování krátkodobých újem. O snížení důstojnosti postižené fyzické osoby či její vážnosti ve společnosti ve značné míře půjde pouze tam, kde vzhledem ke konkrétní situaci, za které k neoprávněnému zásahu do osobnosti fyzické osoby došlo, jakož i s přihlédnutím k dotčené fyzické osobě, lze

spolehlivě dovodit, že by nastalou nemajetkovou újmu vzhledem k intenzitě a trvání nepříznivého následku, spočívajícího ve snížení její důstojnosti či vážnosti ve společnosti, pocitovala jako závažnou zpravidla každá fyzická osoba nacházející se na místě a v postavení postižené fyzické osoby (srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 10. 2009, sp. zn. 30 Cdo 4431/2007).

Poté, co soud na základě těchto kritérií shledá, že se v konkrétním projednávaném případě jedná o nemajetkovou újmu a poškozený má ve smyslu § 13 odst. 2 obč. zák. právo na její odškodnění v penězích, je povinen tuto otázku posuzovat z hledisek uvedených v § 13 odst. 3 obč. zák., který nestanoví žádné meze, avšak zakotvuje dvě kritéria, a to závažnost vzniklé majetkové újmy a okolnosti, za kterých k porušení práva, tedy neoprávněného zásahu do práv poškozeného, došlo. Zejména toto druhé hledisko je stanoveno velmi obecně, čímž je dán prostor pro soudcovské uvážení ve smyslu § 136 obč. zák., a proto soudy musí v každém jednotlivém případě vycházet z dostatečně zjištěného stavu a v tomto rámci se opírat o konkrétní a přezkoumatelná hlediska vztahující se k zjištěné míře zásahu do práv postižené osoby. Je proto povinností soudu určit vyšší náhrady nemajetkové újmy v penězích nejen s přihlédnutím k závažnosti vzniklé újmy, ale současně musí i uvážit okolnosti, za nichž k porušení práva došlo. Ke zjištění uvedených okolností lze dojít jak zjištěními (především) na straně samotného škůdce, tak je současně nezbytné se s nimi vypořádat i na straně poškozené fyzické osoby v rámci úvahy (srov. rozhodnutí Nejvyššího ze dne 29. 6. 2000, sp. zn. 30 Cdo 427/2000).

Pro stanovení výše nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 3 obč. zák. je rozhodná i míra zavinění původce zásahu, která se stává zásadním způsobem spoluurčující a bezpochyby je i jedním z klíčových hledisek pro navýšení relutární náhrady. To odpovídá i satisfakčnímu smyslu této náhrady, kdy potřeba finanční satisfakce narůstá v přímé úměře s mírou zavinění původce zásahu, neboť vyšší mírou zavinění je vždy neoprávněnost zásahu do osobnostních práv zesílena (je zesílena křivda, za niž má přijít zadostiučinění). V tomto směru lze dojít k závěru, že v případě zlého úmyslu (záměru) na straně původce neoprávněného zásahu by měl soud svůj odsudek nad tímto společensky i právně zvlášť odsouzeníhodným chováním vyjádřit právě citelným určením výše peněžitého zadostiučinění (srov. přiměřeně nálezy Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. I. ÚS 1586/09, usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002, sp. zn. IV. ÚS 315/01, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 6. 2007, sp. zn. 30 Cdo 2625/2007).

Nutné je dodržet i princip proporcionality, jakožto obecnou právní zásadu, která se uplatní i v případě určování výše nemajetkové újmy v penězích. Přestože proporcionalitu jako kritérium Ústavní soud vymezil v nálezu ze dne 29. 9. 2005, sp. zn. II. ÚS 350/2003, ve vztahu k náhradě škody a formuloval ji se zřetelem na závažnost způsobené škody na zdraví, možnost vyléčení či eli-

minace způsobené škody a míru zavinění toho, kdo škodu způsobil, lze ho plně využít i při rozhodování o výši náhrady za nemajetkovou újmu v penězích ve smyslu § 13 odst. 3 obč. zák., a to v rámci závažnosti újmy a okolností, za nichž k porušení práva došlo (blíže srov. M. Ryška. Výše a účel náhrady nemajetkové újmy v penězích při ochraně osobnosti, Právní rozhledy č. 9/2009, str. 305 a násl.).

Vzhledem k tomu, že nemajetková újma v penězích bude v rámci trestního řízení méně častým nárokem, než je tomu např. u náhrady škody, která obvykle bývá kvalifikačním znakem některých trestných činů, je vhodné na tomto místě připomenout, že soudu nic nebrání, aby vedle sebe rozhodl jak o náhradě škody, která jako majetková újma má svůj hmotně právní podklad v § 420 obč. zák., tak i o nemajetkové újmě v penězích, jež vychází v případě fyzické osoby z ustanovení § 11 a § 13 obč. zák. (vedle toho ustanovení § 43 tr. ř. upravuje i vydání bezdůvodného obohacení, které je třetí formou, na jejímž základě může poškozený uplatňovat své nároky v adhezním řízení proti pachateli činu, jímž mu újma jím spáchaným trestným činem vznikla). Je však třeba zdůraznit, že každý z těchto konkrétně jmenovitě uvedených nároků má své vlastní postavení a je oddělitelný od ostatních, a proto ke každému z nich nutno přistupovat v tomto smyslu individuálně. Proto je třeba, aby každý z nich byl důsledně jako samostatný nárok na náhradu ve smyslu § 43 odst. 1, 3 tr. ř. v návrhu poškozeného vymezen a řádně samostatně uplatněn. Protože je nelze považovat za jeden nárok, musí i soud o každém z nich rozhodnout zvlášť, což je nutné respektovat zejména při formulaci výroku, jímž soud o uplatněných nárocích poškozeného rozhoduje. Toto pravidlo musí být promítnuto i v odůvodnění rozsudku, jímž bylo o více uvedených nárocích soudem rozhodnuto (srov. § 125 tr. ř.), a to zejména se zřetelem na to, že adhezní trestní řízení ve své podstatě nahrazuje občanskoprávní řízení, v němž by jinak byl nárok na náhradu škody nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení uplatňován, a proto výrok trestního soudu, jímž byl podle § 228 odst. 1 tr. ř. přiznán nárok poškozeného na náhradu škody, nemajetkové újmy nebo bezdůvodného obohacení vůči obžalovanému, je exekučním titulem a musí snést test ústavnosti jako kterékoli jiné meritorní rozhodnutí soudu (viz náleží Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2012, sp. zn. III. ÚS 2954/11).

S ohledem na tato pravidla nárok fyzické osoby na náhradu nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2 obč. zák. nelze ztotožňovat s nárokem poškozeného na náhradu škody v penězích podle § 420 obč. zák. (srov. příměřeně usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 11. 1998, sp. zn. 3 To 183/1998).

Jak je patrné z podaného dovolání a napadeného výroku rozsudku Vrchního soudu v Praze, tento soud jako odvolací, pokud poškozenou podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal se zbytkem jejího nároku na náhradu škody (nemajetkové újmy), na základě všech takto vymezených principů a kritérií nepostupoval. Nejvyšší soud přisvědčil argumentům nejvyššího státního zástupce, který v dovolání výstižně

poukázal na nedostatky, kterými je napadené rozhodnutí v uvedeném výroku zatíženo, a to jak co do důvodů, pro které odvolací soud předmětný výrok, jímž bylo soudem prvního stupně poškozené vyhověno, zrušil, tak co do argumentace, na jejímž základě rozhodl, že se poškozená s uvedeným nárokem podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkazuje na řízení ve věcech občanskoprávních.

Nejvyšší soud shledal, že pro odkázání poškozené s nárokem na nemajetkovou újmu pode § 229 odst. 2 tr. ř. nebyly splněny zákonem stanovené podmínky. Pro vyslovení povinnosti obviněných k náhradě nemajetkové újmy podle § 228 odst. 1 tr. ř. nebylo třeba provádět další dokazování, jež by podstatně protáhlo trestní řízení (ve smyslu § 229 odst. 1 tr. ř.), neboť soud měl pro vyhovění tomuto nároku poškozené opatřen dostatek podkladů, které předložila buď poškozená, nebo vyplynuly z provedeného dokazování a jsou tak obsahem trestního spisu (na jejichž základě také soud prvního stupně požadavku poškozené vyhověl).

Kromě těchto pochybení je postup podle § 229 tr. ř., tj. o odkázání poškozené na řízení ve věcech občanskoprávních, nevhodný i se zřetelem na postavení poškozené jako utajené svědkyně. Na základě podmínek § 55 odst. 2 tr. ř. poškozená využila možnosti utajit svou totožnost s ohledem na povahu trestného činu po celou dobu trvání trestního řízení, a to ve všech jeho důsledcích, včetně práva na zvolení zmocněnce. Z obsahu trestního spisu je tak patrné, že orgány činné v trestním řízení učinily opatření k utajení její totožnosti i podoby a poškozená nikdy nevystupovala pod svým jménem (v protokolu nejsou zapsány žádné pravdivé údaje týkající se její osoby, neboť jsou vedeny odděleně od trestního spisu a mohou se s nimi seznamovat jen orgány činné v trestním řízení v dané věci). I když z povahy ustanovení § 55 odst. 2 tr. ř. vyplývá, že se vztahuje na trestní řízení, nelze mít za to, že po skončení tohoto řízení lze na ochranu utajeného svědka zcela rezignovat a pro event. další jiná řízení mající v trestním řízení podklad (jako je tomu např. v řízení o uplatnění nároků vzešlých z trestného činu) již podmínky utajení nerespektovat či takovým osobám jejich další utajení neumožnit. Ohled na nezveřejňování osobních údajů utajeného svědka vyplývá i z dikce § 55 odst. 2 tr. ř., podle něhož „... je-li třeba zajistit ochranu těchto osob, orgán činný v trestním řízení učiní bezodkladně všechna potřebná opatření ...“. Lze tak dovodit, že orgány činné v trestním řízení jsou povinny dbát na zajištění ochrany utajených osob i pro dobu po skončení tohoto řízení, což pro soud znamená, že když rozhoduje o nárocích uplatněných poškozeným v postavení podle § 55 odst. 2 tr. ř., měl by při splnění všech podmínek § 228 odst. 1 tr. ř., být veden snahou poškozenému sám vyhovět. Je totiž nutné brát zřetel na to, že občanskoprávní úprava neobsahuje obdobné ustanovení o utajení totožnosti účastníka řízení (srov. § 18 a 90 obč. zák.), neboť žalobce jako fyzická osoba musí být vždy označen jménem a příjmením, které užívá na základě zápisu v knize narození nebo jiných rozhodných skutečností (např. uzavření manžel-

ství), a údaj o jménu musí být uveden přesně v takové podobě, která odpovídá všem těmto skutečnostem. Musí uvést i své bydliště, jímž se rozumí každé místo pobytu, v němž se fyzická osoba zdržuje (srov. § 79 odst. 1 obč. zák.). Odvolací soud však při rozhodování podle § 229 odst. 2 tr. ř. dostatečně tyto skutečnosti neuvážil a nebral na zřetel, že poškozená, pokud by uplatnila svůj nárok v občanskoprávním řízení, nemohla by tak činit v rámci svého utajení, což by ji výrazně v možnosti uplatnění tohoto práva limitovalo.

Ze všech shora rozvedených důvodů Nejvyšší soud shledal dovolání nejvyššího státního zástupce důvodným, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. z jeho podnětu za podmínky § 265p odst. 1 tr. ř. zrušil rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 8. 2012, sp. zn. 2 To 73/2012, ve výroku, jímž byla poškozená A. N. se zbytkem uplatněného nároku na náhradu škody (nemajetkové újmy) podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázána na řízení občanskoprávní, protože shledal, že jsou splněny podmínky pro postup podle § 228 odst. 1 tr. ř., a částečně o tomto nároku sám znovu rozhodl podle § 265m odst. 2 tr. ř. za přiměřeného použití § 265 tr. ř.

Pro své rozhodnutí Nejvyšší soud vycházel z obsahu spisového materiálu a ze zprávy o současném zdravotním stavu poškozené, již si před konáním veřejného zasedání vyžádal. Zjistil, že poškozená utrpěla činem obviněných fyzickou i psychickou újmu na zdraví. Za fyzickou újmu lze považovat zlomeninu spodní očníce s posunem kostních úlomků a uskřínutím dolního přímého okohybného svalu pravého oka, s následnou poruchou pohyblivosti očního bulbu a dvojitým viděním, pohmoždění měkkých tkání v oblasti pravé očníce, s rozsáhlým krevním výronem a otokem, otřes mozku. V důsledku poškození očníce se poškozená musela podrobit chirurgické operaci v oblasti obličeje s revizí, repozicí a rekonstrukcí spodiny pravé očníce a následnými ambulantními kontrolami. Psychická újma se u poškozené projevila zejména jako posttraumatická reakce, která však má pro její současný život dalekosáhlé důsledky, které jí brání vést plnohodnotný život. Tento stav poškozené považoval Nejvyšší soud za prokázaný výsledky dokazování provedeného v průběhu řízení před soudem prvního stupně, a to lékařskými zprávami o zdravotním stavu poškozené (č. l. 363, 371), zejména však znaleckými posudky z oboru zdravotnictví odvětví psychiatrie o duševním stavu poškozené, včetně výslechu znalců u hlavního líčení, výslechu A. N., znaleckého posudku ze soudního lékařství o povaze fyzického zranění zejména oka, které poškozená v důsledku činu obviněných utrpěla, jakož i z výpovědi ošetřující lékařky. Kromě těchto důkazů Nejvyšší soud své rozhodnutí opřel i o lékařskou zprávu vyžádanou pro účely konaného veřejného zasedání, zpracovanou dne 29. 5. 2013 MUDr. D. D., lékařkou psychiatrické ambulance, kam poškozená dochází i v současné době. Z jejího obsahu lze uvést, že poškozená se v této ambulanci léčí již od doby těsně po přepadení, kdy byla výrazně depresivní, masivně úzkostná, téměř neschopná se koncentrovat se strachem z kontaktu

s lidmi. Byly přítomny poruchy spánku mimo jiné i s děsivými sny. U poškozené se objevily suicidální úvahy a tendence, jimiž pacientka chtěla řešit svou současnou životní situaci. Po nasazení antidepresiv se nálada poškozené zlepšila, ale od té doby i přes změnu medikace stagnuje, přetrvávají stavy masivní úzkosti, fobie z mužů (androfobie), abulie, apatie, anhedonie. Stále není schopna se zapojit do jakýchkoliv společenských aktivit, je trvale uzavřená, nedůvěřivá. Špatně se koncentruje, u žádné činnosti déle nevydrží. Nevidí před sebou žádnou budoucnost, nedokáže prožít žádnou radost, je trvale výrazně unavená. Přestože se u poškozené v poslední době objevují myšlenky na partnerský vztah a založení rodiny, není schopna navázat kontakt s druhým pohlavím. Opakovaná selhání v tomto směru se projevují opět v suicidálních úvahách. Z výše uvedených důvodů pacientka byla doporučena na sexuologii, a to přesto, že pravidelně dochází k psychologovi na individuální psychoterapii.

Ze všech těchto skutečností Nejvyšší soud shledal, že nárok poškozené na přiznání nemajetkové újmy v penězích je oprávněný, avšak nikoli ve výši, kterou požadovala. K jejímu nároku na přiznání nemajetkové újmy v penězích je plně opodstatněný, neboť ze všech prokázaných skutečností plyne, že obvinění tím, že ji brutálně znásilnili, podstatně a hrubě znevážili osobnost poškozené jako mladé ženy, jejíž důstojnost trestným činem ponížili. Není pochyb o tom, že znásilnění ženy je vždy traumatizujícím a závažným zásahem do její lidské integrity a nese s sebou závažné sexuální důsledky. Tak tomu bylo i v této trestní věci, kde je zcela zřejmá příčinná souvislost mezi činem obviněných a následkem v podobně závažného zásahu do jejího osobního života, který se od činu obviněných zcela změnil. Poškozená nejenže je stále v lékařské péči, bez níž se neobejde, ale vede nehodnotný a bezperspektivní život, v němž utrpěla ponížení s traumatickými zážitky, které ji budou provázet i v dalších letech. Podstatné je však zejména to, že není schopna plnit svou ženskou roli, protože nemůže navázat kontakt s muži, jichž se bojí, její vztahy tak kolabují, což u ní vyvolává další vážné poruchy psychiky. Uvedené stavy mají za důsledek neschopnost splnit i svou mateřskou roli, neboť s ohledem na vyšší věk poškozené a její výraznou obavu z mužů se vzdaluje možnost stát se matkou.

Právě tyto následky a projevy činu v jejím nyní neplnohodnotném životě svědčí o tom, že jsou v daném případě dány jak podmínky pro ochranu osobnosti poškozené ve smyslu § 13 odst. 2 obč. zák., neboť zde nepostačuje toliko zadoostičinění podle § 13 odst. 1 obč. zák., protože u poškozené vznikla nemajetková újma zasahující takovou hodnotu velice citelně, když její osobnost byla silně ponížena ve velké intenzitě, při dlouhém trvání a s ohledem na rozsah těchto důsledků uvedenou újmu objektivně prožívá jako újmu ve značné míře (viz rozhodnutí č. 98/2010 Sb. rozh. obč.).

Za nemajetkovou újmu však Nejvyšší soud v této věci nepovažuje posttraumatickou reakci jako takovou, tj. projevy, které toto onemocnění přináší, neboť

ta byla již poškozené odčiněna v rámci bolestného, které jí bylo přiznáno v rámci způsobené škody (majetkové újmy podle § 420 obč. zák.), v rámci něhož jí bylo za posttraumatickou reakci na vykonaný čin v souladu s jejím požadavkem přisouzeno 200 bodů. Z těchto důvodů nelze symptomy, jež charakterizují tuto chorobu, podřadit pod nemajetkovou újmu, kterou je pouze negativní vliv činu obviněných v podobě znehodnocení současného či budoucího života poškozené jako ženy, event. matky.

Nejvyšší soud po zjištění, že jsou naplněny podmínky § 13 odst 2 obč. zák., rozhodoval podle § 13 odst. 3 za použití § 136 obč. zák. o výši, která zjištěné nemajetkové újmě v dané věci odpovídá. Vycházel z požadavku poškozené na 1 000 000 Kč, kterou i při velmi vysoké závažnosti újmy osobnosti, kterou poškozená utrpěla, nepovažoval za opodstatněnou v plné výši. Modifikoval ji zčásti proto, že podle návrhu uplatněného poškozenou ve vztahu k nemajetkové újmě ji odůvodňovala i svými stavy, jež však lze podřadit pod již odškodněnou újmu na zdraví v rámci posttraumatické reakce, kterou proto Nejvyšší soud, jak je výše uvedeno, nemohl zahrnout do nemajetkové újmy. Dále bylo nutno přihlédnout i k majetkovým poměrům obviněných. Oba obvinění jsou podle zjištění soudů nemajetní, vykonávají dlouhodobý trest odnětí svobody, kde nepracují, navíc jsou zatíženi i dalšími pohledávkami a mají též oba uložený trest vyhoštění.

Nejvyšší soud v tomto směru využil i zásady proporcionality, již má být zabráněno nežádoucím a nepřiměřeným tvrdostem ve vztahu ke škůdci, kterou lze aplikovat i v případě posuzování výše nemajetkové újmy v penězích podle § 13 odst. 2, 3 obč. zák., a tyto zásady platí i pro rozhodování v adhezním řízení v trestních věcech (srov. přiměřeně nález Ústavního soudu ze dne 30. 3. 2012, sp. zn. III ÚS 2954/11).

Ze všech těchto důvodů by částka přesahující 500 000 Kč do částky 1 000 000 Kč, s níž se poškozená v rámci tohoto nároku připojila k trestnímu řízení, byla zřejmě nejen nedobytná, ale i pro obviněné příliš tvrdá. Podle názoru Nejvyššího soudu všechna shora vymezená hlediska (zejména § 13 odst. 3 a § 136 obč. zák.) splňuje částka 500 000 Kč, kterou obviněným uložil společně a nerozdílně uhradit. Se zbytkem nároku na náhradu škody poškozenou již podle § 229 odst. 2 tr. ř. odkázal na řízení ve věcech občanskoprávních.

Obviněným vedle peněžní satisfakce uložil i úroky z prodlení, jejichž výši určil na základě nařízení vlády č. 142/1994 Sb., podle něhož výše úroků z prodlení odpovídá ročně výši reposazby stanovené Českou národní bankou pro poslední den kalendářního pololetí, které předchází kalendářnímu pololetí, v němž došlo k prodlení, zvýšené o sedm procentních bodů. Nejvyšší soud výši reposazby určil podle jejího stanovení Českou národní bankou ke dni rozhodování Nejvyššího soudu, tj. 19. 6. 2013, jež představují 0,05 procent. Po navýšení o 7 procent činí výše úroků 7,05 procent.

Jak nemajetkovou újmu v peněžích ve výši 500 000 Kč, tak i úroky z prodlení jsou obvinění P. K. a I. K. povinni podle § 228 odst. 1 tr. ř. společně a nerozdílně zaplatit poškozené A. N. (§ 55 odst. 2 tr. ř.) k rukám jejího zmocněnce JUDr. V. V., advokáta se sídlem v P. 2, K. n. č. 559/28.

ROZHODNUTÍ VE VĚCECH OBČANSKOPRÁVNÍCH,
OBCHODNÍCH A SPRÁVNÍCH

Dohodly-li si subjekty se sídlem v České republice, že jejich případný spor bude rozhodovat Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži s místem konání rozhodčího řízení ve Vídni v Rakousku, rozhodčí nález v takovém řízení vydaný není tuzemským rozhodčím nálezem a není tak dána pravomoc českých soudů pro řízení o jeho zrušení podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Na uvedeném nic nemění, že podle dohody stran se ústní jednání v rámci rozhodčího řízení konalo v Praze.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 9. 2013,
sp. zn. 23 Cdo 1034/2012)

M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 13. 1. 2011 zastavil řízení o návrhu žalobkyně na zrušení rozhodčího nálezu Mezinárodního rozhodčího soudu při Mezinárodní obchodní komoře (výrok pod bodem I) a rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že mezi stranami smlouvy o prodeji podniku ze dne 19. 6. 2000 bylo ujednáno, že jakékoliv spory vyplývající z této smlouvy nebo v souvislosti s ní budou postoupeny a rozhodnuty v rozhodčím řízení podle rozhodčích pravidel Mezinárodní obchodní komory (International Chamber of Commerce) třemi rozhodci jmenovanými v souladu s těmito pravidly, a dále, že rozhodčí řízení se bude konat ve Vídni v Rakousku. Ze samotného rozhodčího nálezu ve věci č. k. 12190/TE/MW/AVH/JHN/GZ soud zjistil, že byl vydán Mezinárodním rozhodčím soudem při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) dne 26. 7. 2010 ve Vídni v Rakousku.

Soud prvního stupně s ohledem na to, že místem řízení i místem vydání rozhodčího nálezu je město Vídeň v Rakousku, tedy nikoliv místo v České republice, dospěl k závěru, že se nejedná o tuzemský rozhodčí nález, a tudíž nelze návrh na jeho zrušení posoudit podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Postupoval proto podle ustanovení § 104 odst. 1, věta první, zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, jelikož dovodil, že pro toto řízení není dána pravomoc českých soudů.

V r c h n í s o u d v Praze usnesením ze dne 30. 9. 2011 potvrdil usnesení soudu prvního stupně ve výroku pod bodem I, změnil jej ve výroku pod bodem II tak, že jej doplnil zněním: Z částky 11 520 Kč, k jejímuž zaplacení na náhradu nákladů řízení byla žalobkyně zavázána, není žalobkyně povinna zaplatit žalované částku 5400 Kč (výrok pod bodem I). Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení (výrok pod bodem II).

Odvolací soud vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně. Podle čl. 20 smlouvy o prodeji podniku (IPB, a. s.) ze dne 19. 6. 2000, uzavřené mezi IPB, a. s., jako prodávajícím, a ČSOB, a. s., jako kupujícím, si smluvní strany dohodly řešení sporů Mezinárodním rozhodčím soudem při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) a jako místo rozhodčího řízení Vídeň v Rakousku. Podle článku 14 pravidel rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory z roku 1998 platí, že 1) místo konání rozhodčího řízení stanoví soud, pokud se na něm nedohodnou zúčastněné strany, 2) po poradě zúčastněných stran může rozhodčí senát vést slyšení a jednání na kterémkoliv místě, které považuje za vhodné, pokud se zúčastněné strany nedohodnou jinak, 3) rozhodčí senát může rokovat na kterémkoliv místě, které uzná za vhodné. Podle tzv. soupisu sporných otázek ze dne 18. 4. 2003, v němž je citován zmíněný čl. 20 smlouvy o prodeji podniku, je v článku VIII (Procesní pravidla) uvedeno, že rozhodčí řízení se řídí tímto soupisem sporných otázek a Řádem pro rozhodčí řízení Mezinárodní obchodní komory (ICC) z roku 1998 s tím, že není-li některou procesní otázkou možno jasně vyřešit odkazem na uvedený soupis či řád, rozhodne o ní rozhodčí senát, ledaže se strany dohodnou jinak.

V rozhodčím nálezu je s odkazem na smlouvu o prodeji podniku uvedeno, že místem rozhodčího řízení je Vídeň, Rakousko, toto místo bude považováno za místo vydání rozhodčího nálezu. Rozhodčí senát mohl, podle odůvodnění rozhodčího nálezu, v souladu s částí VII soupisu sporných otázek ze dne 18. 4. 2003 a článkem 14 Řádu pro rozhodčí řízení Mezinárodní obchodní komory z roku 1998 jednat v Praze nebo na jakémkoliv jiném místě, které bude považovat za rozumné, pokud to jedna či obě strany neodmítnou. Podle usnesení ze dne 22. 9. 2009 ve věci č. k. 12190/TE/MW/AVH/JHN tak bylo svoláno ústní jednání na 3. 11. 2009 v 9 hodin do knihovny Rozhodčího soudu při Hospodářské a Agrární komoře České republiky. Místo jednání zvolili rozhodci podle přání stran.

Odvolací soud vyšel z toho, že možnost zrušit rozhodčí nález ve smyslu § 31 zákona o rozhodčím řízení se vztahuje jen na tuzemské rozhodčí nálezy, tedy na rozhodčí nálezy vydané na území České republiky. V daném případě bylo smluvními stranami smlouvy o prodeji podniku dohodnuto jako místo rozhodčího řízení Vídeň v Rakousku, přičemž toto místo je totožné s místem vydání rozhodčího nálezu. Odvolací soud nezjistil, že by mezi účastníky došlo k dohodě o změně dohodnutého místa rozhodčího řízení. Sama skutečnost, že bylo usnesením ze dne 22. 9. 2009 svoláno jednání do Prahy, jak si přáli sami účastníci, není v rozporu s článkem 14 pravidel Rozhodčího řízení Mezinárodní obchodní komory (ICC), nemá však vliv na pravomoc k rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu. České soudy tak nemají pravomoc ke zrušení rozhodčího nálezu vydaného v cizím státě. Odvolací soud proto usnesení soudu prvního stupně jako věcně správné potvrdil.

Usnesení odvolacího soudu napadla žalobkyně dovoláním. Přípustnost dovolání odvozuje z ustanovení § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř. Dovolatelka uplatňuje dovolací důvody podle § 241a odst. 2 písm. b), tedy nesprávné právní posouzení věci odvolacím soudem a § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř., tj. že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Dovolatelka namítá, že odvolací soud dospěl k nesprávnému právnímu závěru o nedostatku pravomoci českých soudů k rozhodnutí o zrušení rozhodčího nálezu. Místem rozhodčího řízení v právním slova smyslu je dle dovolatelky území České republiky, protože rozhodčí řízení, ve kterém došlo k vydání rozhodčího nálezu, má prokazatelně nejužší vazbu v právním slova smyslu s územím České republiky a právním řádem České republiky. Původní strany sporu byly tuzemskými subjekty. Soupis sporných otázek jako základní rámcový dokument dojednání o arbitrážním jednání byl podepsán 18. 4. 2003 v Praze. Všichni arbitři jsou čeští státní příslušníci. Jednáním jazykem řízení je čeština. Místem ústního jednání byla Praha, přičemž strany sporu se výslovně dohodly na změně místa rozhodčího řízení.

Rozhodčí doložka byla sepsána v českém jazyce. Smlouva o prodeji podniku byla uzavřena v Praze. Všechny skutkové okolnosti případu se váží k České republice. Aplikovatelným právem vztahujícím se na rozhodčí řízení je české právo. Pokud by Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře (ICC) potřeboval zabezpečit vykonávání důkazu, obrátil by se na český soud. K formálnímu uvedení Vídně jako místa vydání rozhodčího nálezu žalobkyně poznamenává, že uvedený krok byl v rozporu s výslovnou dohodou stran potvrzenou usnesením Rozhodčího soudu ze dne 22. 9. 2009 a určením fóra v právním smyslu slova.

Dovolatelka je přesvědčena, že dotčený rozhodčí nálezn je nálezem tuzemským, protože jeho charakter nebyl a ani nemohl být změněn na cizí pouhou subjektivní a spekulativní snahou stran o určení fiktivního místa rozhodčího řízení v cizině. Právě naopak, předmětné rozhodčí řízení je nutno považovat za domácí, protože na něj plně dopadají tuzemské, tj. české procesní právní normy, a v plné míře se na něj vztahují kontrolní a pomocné funkce českých soudů. Proto je dána pravomoc ke zrušení rozhodčího nálezu.

Dle dovolatelky mají všechny okolnosti rozhodčího řízení jednoznačnou vazbu na území České republiky. Uvedení geografického místa rozhodčího řízení ve Vídni je pouze fiktivní, protože všechny skutkové i právní okolnosti rozhodčího řízení se vztahují na území České republiky a skutečné místo vedení řízení bylo pouze a jedině v Praze. Za místo rozhodčího řízení nelze považovat Vídeň, jelikož by se tím jednalo o delokalizaci rozhodčího řízení a porušení logické teritoriální vazby na území České republiky.

Dovolatelka současně namítá, že jsou-li všechny rozhodné skutečnosti určitého právního vztahu spojeny pouze s jedním právním řádem jako v případě

předmětného rozhodčího řízení, neexistuje žádný relevantní mezinárodní prvek a je nutné pokládat rozhodčí nález za tuzemský.

Dovolatelka dále uvádí, že senát 8 Cmo Vrchního soudu v Praze si vytvořil v právní věci zrušení rozhodčího nálezu nesprávný právní názor v neprospěch žalobkyně v důsledku podjatosti. Podjatost senátu 8 Cmo spočívá v tom, že v několika skutkově i právně souvisejících věcech se sporem pod sp. zn. 8 Cmo 62/2011 bylo rozhodnutí senátu 8 Cmo zrušeno rozhodnutím Nejvyššího soudu či Ústavního soudu. K námitce podjatosti, kterou žalobkyně podala, Vrchní soud v Praze sdělil, že o odvolání bylo již rozhodnuto dne 30. 9. 2011, a proto k námitce podjatosti ze dne 24. 10. 2011 nebude přihlížet. K tomu dovolatelka uvádí, že podala námitku podjatosti včas, protože své právo uplatnila při první možné příležitosti, kdy se o tom dozvěděla. V čase podání námítky řízení trvalo, proto žalobkyně měla právo na to, aby bylo o námitce podjatosti po důkladném zvážení rozhodnuto.

K nesprávnému doručení rozhodnutí odvolacího soudu dovolatelka namítá, že poštovní doručovatelka dne 18. 11. 2011 vhodila rozhodnutí odvolacího soudu do schránky právního zástupce žalobkyně. Tím došlo k zásadnímu pochybení při doručování, protože zásilku obsahující rozhodnutí odvolacího soudu měla doručit do vlastních rukou právního zástupce žalobkyně a následně zanechat výzvu k vyzvednutí ve lhůtě 10 dnů.

S ohledem na výše uvedené dovolatelka navrhuje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu i soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Ve vyjádření k dovolání se žalovaná ztotožňuje se závěry, ke kterým dospěl soud prvního stupně i soud odvolací. Místem rozhodčího řízení je to, které si strany zvolily. V daném případě se jednalo o Vídeň. Toto místo nebylo změněno žádným úkonem nebo procesním postupem stran. Strany se pouze dohodly, že ústní jednání bude probíhat v Praze. Pro určení místa rozhodčího řízení je rozhodné sjednané místo rozhodčího řízení a ne kritérium „nejvyšší vazby“, jak dovolatelka uvádí.

Se zřetelem k době vydání usnesení odvolacího soudu se uplatní pro dovolací řízení – v souladu s bodem 7. čl. II přechodných ustanovení části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony – občanský soudní řád ve znění účinném do 31. 12. 2012.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v § 240 odst. 1 o. s. ř. a k tomu oprávněným subjektem, dospěl k závěru, že dovolání je přípustné ve smyslu § 239 odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Dovolatelka zpochybňuje odvolacím soudem učiněné posouzení otázky, zda mají české soudy pravomoc zrušit rozhodčí nález vydaný dne 26. 7. 2010, č. k. 12190/TE/MW/AVH/JHN/GZ, když místem rozhodčího řízení byla sjednána Vídeň v Rakousku.

K tomu je třeba předně uvést, že rozhodčí nálezy lze podle vztahu k určitému státu dělit na rozhodčí nálezy domácí (tuzemské) a rozhodčí nálezy cizí. Obecně platí, že cizí rozhodčí nálezy je nutné před jejich výkonem podrobit ve státě, kde se o jejich výkon žádá, procesu uznání, domácí rozhodčí nálezy tímto procesem před vlastním výkonem neprocházejí. České soudy mají pravomoc ke zrušení pouze domácích rozhodčích nálezů. Zákon o rozhodčím řízení rozlišuje domácí a cizí rozhodčí nález v § 38 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Podle tohoto ustanovení platí, že rozhodčí nálezy vydané v cizím státě budou v tuzemsku uznány a vykonány jako tuzemské rozhodčí nálezy, je-li zaručena vzájemnost. Podle zákona o rozhodčím řízení se tedy za tzv. cizí rozhodčí nálezy považují rozhodčí nálezy vydané v cizím státě. Obdobné dělení zná Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, publikovaná pod č. 74/1959 Sb., která se vztahuje na uznání a výkon rozhodčích nálezů, vyplývajících ze sporů mezi osobami fyzickými nebo právnickými a vydaných na území jiného státu než toho, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon. Úmluva se vztahuje také na rozhodčí nálezy, které nejsou pokládány za nálezy místní (národní) ve státě, v němž je žádáno o jejich uznání a výkon.

Pro odpověď na otázku, zdali v projednávané věci je dána pravomoc českých soudů k řízení o zrušení předmětného rozhodčího nálezu, je třeba posoudit, zda lze zvolit místo konání rozhodčího řízení v zahraničí, jestliže obě strany rozhodčího řízení sídlí v České republice, a současně zda má na určení místa řízení vliv volba místa jednání v rozhodčím řízení.

Zákon o rozhodčím řízení nevylučuje možnost subjektů s bydlištěm či sídlem v České republice, aby svůj spor tzv. internacionalizovaly tím, že vytvoří mezinárodní procesní prvek, a dohodly si, že jejich spor bude řešen zahraničním rozhodčím soudem, kde bude i místo rozhodčího řízení (shodně k této otázce srov. např. Bělohávek, A.: Zákon o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů. Komentář. 2. vydání, Praha: C.H. Beck, 2012, s. 622 nebo Trávníčková, S.: Subjektivní mezinárodní prvek v rozhodčím řízení. Dny práva – 2010 – Days of Law, 1. ed. Brno: Masaryk University, s. 2376 – 2377).

Pro určení, zda se jedná o zahraniční rozhodčí nález, či nález tuzemský, je podle zákona o rozhodčím řízení rozhodné místo jeho vydání, které je nutné v pojetí tohoto zákona ztotožnit s místem řízení podle § 17 zákona o rozhodčím řízení (shodně Bělohávek, v díle citovaném výše, s. 1356). Podle § 17 zákona o rozhodčím řízení se rozhodčí řízení koná v místě dohodnutém stranami. Není-li místo takto určeno, koná se v místě určeném rozhodci s přihlédnutím k oprávněným zájmům stran. Termínem „místo konání“ v § 17 zákona o rozhodčím

řízení je třeba rozumět právní domicilaci sporu, nikoliv místo projednání sporu. Od místa řízení v právním slova smyslu, které určuje domicil konkrétního rozhodčího řízení, je nutné odlišovat místo jednání či místo projednávání věci, tj. místo, kde rozhodčí řízení v jednotlivých svých fázích skutečně probíhá (např. místo ústního jednání, místo výslechu svědka, místo podpisu rozhodčího nálezu apod.).

V posuzovaném případě se strany v souladu s principem autonomie vůle dohodly, že jejich případný spor bude rozhodovat Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži, a určily místo rozhodčího řízení ve Vídni v Rakousku, a to i když se jednalo o spor mezi dvěma českými subjekty.

Na smluvené místo řízení nemá přitom vliv skutečnost, že se ústní jednání podle dohody stran konalo v Praze.

V projednávané věci místo rozhodčího řízení bylo určeno dohodou stran. Jsou přitom nedůvodné námitky dovolatelky, že za místo rozhodčího řízení by mělo být považováno nikoliv sjednané místo rozhodčího řízení, ale místo s nejuzšíším spojením k rozhodčímu řízení.

Dohodly-li si subjekty se sídlem v České republice, že jejich případný spor bude rozhodovat Mezinárodní rozhodčí soud při Mezinárodní obchodní komoře v Paříži s místem konání rozhodčího řízení ve Vídni v Rakousku, rozhodčí nálezy v takovém řízení vydaný není tuzemským rozhodčím nálezem a není tak dána pravomoc českých soudů pro řízení o jeho zrušení podle zákona č. 216/1994 Sb, o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Na uvedeném nic nemění, že podle dohody stran se ústní jednání v rámci rozhodčího řízení konalo v Praze.

Ve vztahu k rozhodčím nálezům vydaným v cizině dovolací soud podotýká, že takové rozhodčí nálezy mohou být v tuzemsku uznány a vykonány postupem podle § 38 zákona o rozhodčím řízení, příp. za podmínek Úmluvy o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů, publikované pod č. 74/1959 Sb., upravující mj. i předpoklady, za nichž lze uznání a výkon takového rozhodčího nálezu odepřít. Soud státu, v němž mají obě strany sídlo/bydliště, v němž se však podle jejich dohody nekonalo rozhodčí řízení, má možnost své výhrady vůči takovému nálezů vyjádřit v řízení o uznání/výkonu, jestliže by tyto výhrady představovaly okolnosti, jež umožňují odmítnout uznání/výkon rozhodčího nálezu (srov. shodně Bělohávek v citovaném díle s. 623).

Dovolatelka dále namítá soubor vad řízení, které podle ní mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Odvolací soud nepochybil, jestliže rozhodnutí, o němž to zákon nestanoví, nedoručoval do vlastních rukou účastníka. Jde-li o vznesenou námitku podjatosti, pak dle § 14 o. s. ř. jsou soudci a přísedící vyloučeni z projednávání a rozhodnutí věci, jestliže se zřetelem na jejich poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům je tu důvod pochybovat o jejich nepodjatosti. Důvody, které vznášejí dovolatelka, nezakládají podjatost soudců senátu odvolacího soudu. Samotná tvrzená skutečnost, že v několika skutkově

i právně souvisejících věcech se sporem pod sp. zn. 8 Cmo 62/2011 bylo rozhodnutí senátu 8 Cmo zrušeno rozhodnutím Nejvyššího soudu či Ústavního soudu, nezakládá v řešené věci poměr k věci, k účastníkům nebo k jejich zástupcům, který by mohl vést k pochybnosti o podjatosti senátu odvolacího soudu.

Jelikož se dovolatelce správnost rozhodnutí odvolacího soudu zpochybnit nepodařilo, Nejvyšší soud rozhodl tak, že dovolání podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto podle § 243b odst. 5, § 224 odst. 1, § 151 odst. 1, § 150 a § 146 odst. 3 o. s. ř. Náklady žalované sestávají z odměny advokáta za zastupování účastníka v dovolacím řízení ve výši 1500 Kč (§ 9 odst. 1, § 7 bod 4 vyhlášky č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb /advokátní tarif/), z paušální částky náhrady hotových výdajů advokáta ve výši 300 Kč (§ 13 odst. 3 vyhlášky č. 177/1996 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a z částky 378 Kč představující náhradu za 21% daň z přidané hodnoty (§ 137 odst. 3 o. s. ř.).

Nejvyšší soud nepřehlédl, že podle ustanovení § 151 odst. 2, věty první, o. s. ř. by při rozhodování o náhradě nákladů řízení měl určit výši odměny za zastupování advokátem podle sazeb stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni zvláštním právním předpisem (jímž je vyhláška č. 484/2000 Sb., kterou se stanoví paušální sazby výše odměny za zastupování účastníka advokátem nebo notářem při rozhodování o náhradě nákladů v občanském soudním řízení a kterou se mění vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 177/1996 Sb., o odměnách advokátů a náhradách advokátů za poskytování právních služeb /advokátní tarif/, ve znění pozdějších předpisů), (část věty před středníkem) a že podle ustanovení zvláštního právního předpisu o mimosmluvní odměně (podle ustanovení advokátního tarifu) by se mělo postupovat, jen jde-li o přiznání náhrady nákladů řízení podle § 147 a § 149 odst. 2 o. s. ř. nebo odůvodňují-li to okolnosti případu (část věty za středníkem).

Vzhledem k tomu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 17. 4. 2013, sp. zn. Pl. ÚS 25/12, uveřejněným pod číslem 116/2013 Sb. zrušil (s účinností od 7. 5. 2013, kdy byl nález vyhlášen ve Sbírce zákonů) vyhlášku č. 484/2000 Sb. jako neústavní, a s přihlédnutím ke sdělení Ústavního soudu ze dne 30. 4. 2013, č. Org. 23/13, k onomu nálezu, uveřejněnému pod číslem 117/2013 Sb., nicméně Nejvyšší soud uzavírá, že při absenci zvláštního právního předpisu o sazbách odměny za zastupování stanovených paušálně pro řízení v jednom stupni je namístež postup dle § 151 odst. 2, věty první, části věty za středníkem, o. s. ř.

Žalovaný může splnit povinnost vyjádřit se k věci samé ve smyslu ustanovení § 114b odst. 1 o. s. ř. i prostřednictvím vyjádření vedlejšího účastníka, který tak realizuje své procesní právo uplatnit obranu proti žalobě ve prospěch jím podporovaného účastníka řízení.

Podal-li žalovaný včasný odpor proti platebnímu rozkazu, v němž uvedl, že písemné odůvodnění odporu zašle soudu osoba, která později vstoupila do řízení jako vedlejší účastník na straně žalovaného a ve svém vyjádření doručeném soudu ve lhůtě stanovené k vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vylíčila důvody, z nichž žalobu neuznává, a navrhla její zamítnutí, podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 114b odst. 5 a § 153a odst. 3 o. s. ř. nebyly splněny.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2013,
sp. zn. 25 Cdo 4258/2011)

O k r e s n í s o u d v Kolíně rozsudkem pro uznání ze dne 24. 11. 2010 uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 77 475,36 Kč do tří dnů od právní moci rozsudku, v částce 9800 Kč řízení zastavil a rozhodl o náhradě nákladů řízení a o poplatkové povinnosti žalované. Soud v této věci vydal dne 31. 5. 2010 platební rozkaz, jímž uložil žalované povinnost zaplatit žalobkyni částku 87 275,36 Kč a náklady řízení, a podle § 114b odst. 1 o. s. ř. pro případ, že podá proti platebnímu rozkazu odpor, vyjádřit se písemně k žalobě ve lhůtě třiceti dnů od podání odporu s tím, že pokud se bez vážného důvodu včas písemně nevyjádří ani ve stanovené lhůtě nesdělí, jaký vážný důvod jí v tom brání, bude mít soud za to, že nárok, který je proti ní žalobou uplatňován, uznává a rozhodne rozsudkem pro uznání. Žaloba s platebním rozkazem byla žalované doručena dne 8. 6. 2010, dne 16. 6. 2010 žalovaná podala odpor proti platebnímu rozkazu, v němž uvedla, že odůvodnění odporu podá zástupce České podnikatelské pojišťovny, zastupující žalovanou. Podáním došlým soudu dne 25. 6. 2010 oznámila Česká podnikatelská pojišťovna, že vstupuje do řízení jako vedlejší účastník na straně žalované, a dne 14. 7. 2010 bylo soudu doručeno vyjádření vedlejšího účastníka k žalobě. Co do částky 9800 Kč vzala žalobkyně žalobu zpět. Soud podle § 114b odst. 5 a § 153a odst. 1 o. s. ř. dospěl k závěru, že žalovaná sice podala v zákonné lhůtě odpor proti platebnímu rozkazu, který však neodůvodnila, a ve třicetidenní lhůtě se k žalobě nevyjádřila, takže nastala fikce uznání nároku. Vedlejší účastník činí procesní úkony svým jménem, jeho vyjádření nelze proto považovat úkon žalované.

K odvolání vedlejšího účastníka na straně žalované K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 13. 7. 2011 rozsudek soudu prvního stupně změnil

tak, že se rozsudek pro uznání nevydává. Věc posoudil podle § 114b, § 153a odst. 3 a § 93 o. s. ř. a dovedil, že žalované, která podala dne 16. 6. 2010 včas-
ný odpor proti platebnímu rozkazu, běžela lhůta k vyjádření k žalobě do 16. 7.
2010 (pátek). Vzhledem k tomu, že vedlejší účastník je oprávněn učinit všechny
procesní úkony s výjimkou úkonů, které znamenají dispozici s řízením nebo
s předmětem řízení, a úkonů, které učinil účastník řízení, a v daném případě
vedlejší účastník dne 14. 7. 2010, tedy v určené lhůtě, se kvalifikovaně vyjádřil
k žalobě, nárok žalobkyně neuznal, vylíčil důvody, proč nárok neuznává a co
namítá, a navrhl zamítnutí žaloby, učinil tento úkon ve prospěch žalované, kte-
rou v řízení podporuje. Tímto způsobem žalovaná vyhověla výzvě soudu, a není
tedy možné vydat rozsudek pro uznání podle § 114b odst. 5 ve spojení s § 153b
odst. 3 o. s. ř.

Tento rozsudek napadla žalobkyně dovoláním, které podává z důvodu podle
§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., tj. že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na
nesprávném právním posouzení. Namítá nesprávnou formulaci měnicího výroku,
neboť ve věci nebylo prováděno odvolacím soudem dokazování a nebyly tak spl-
něny podmínky ustanovení § 220 odst. 1 písm. b) o. s. ř. pro změnu rozhodnutí
odvolacím soudem, nýbrž výrok rozhodnutí měl být zrušující ve smyslu § 219a
o. s. ř. Uvádí, že vedlejší účastník na straně žalované je samostatným subjektem
vykonávajícím procesní úkony svým jménem, o jeho právech a povinnostech se
v řízení nerozhoduje, proto vedlejší účastník na straně žalované nemohl podat
vyjádření za žalovanou. Výzva byla adresována přímo žalované a jen žalovaná
byla oprávněna se k ní vyjádřit či nevyjádřit a způsobit tak následky předvídané
o. s. ř. Vedlejší účastník na straně žalované činí úkony svým jménem, není proto
možné, aby úkon, který učinil, měl jakékoli následky pro žalovanou, nebo aby
byl považován za úkon žalované, neboť jde o dva rozdílné subjekty. Vedlejší
účastník na straně žalované nemůže uznat nárok, neboť se jedná o úkon dispo-
nující s předmětem řízení, a ani nemůže bránit žalované v uznání nároku. Žalo-
vaná svým chováním dala najevo, že nárok uznává, neboť se ve lhůtě k žalobě
kvalifikovaně nevyjádřila, ač byla o následcích poučena. Dovolatelka navrhla,
aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu
řízení.

Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Vzhledem k tomu, že rozsudek odvolacího soudu napadený dovoláním byl
vydán dne 13. 7. 2011, postupoval Nejvyšší soud podle zákona č. 99/1963 Sb.,
občanského soudního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012 (srov. čl. II bod 7.
zákona č. 404/2012 Sb.).

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že dovolání bylo
podáno včas, osobou oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.)

zastoupeným advokátem (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.), dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., není důvodné.

Soud podle § 114b odst. 1 o. s. ř. může žalovanému usnesením uložit, aby se ve věci písemně vyjádřil a aby v případě, že nárok uplatněný v žalobě zcela neuzná, ve vyjádření vylíčil rozhodující skutečnosti, na nichž staví svoji obranu, a k vyjádření připojil listinné důkazy, jichž se dovolává, popřípadě označil důkazy k prokázání svých tvrzení; k podání vyjádření předseda senátu určí lhůtu, která nesmí být kratší než 30 dnů od doručení usnesení (§ 114b odst. 2 o. s. ř.), a bylo-li o věci rozhodnuto platebním rozkazem, určí tuto lhůtu až ode dne podání odporu proti platebnímu rozkazu.

Podle § 114b odst. 5, věty první, o. s. ř. jestliže se žalovaný bez vážného důvodu na výzvu soudu podle odstavce 1 včas nevyjádří a ani ve stanovené lhůtě soudu nesdělí, jaký vážný důvod mu v tom brání, má se za to, že nárok, který je proti němu žalobou uplatňován, uznává; o tomto následku (§ 153a odst. 3) musí být poučen.

Podle § 93 odst. 3 o. s. ř. v řízení má vedlejší účastník stejná práva a povinnosti jako účastník. Jedná však toliko sám za sebe. Jestliže jeho úkony odporují úkonům účastníka, kterého v řízení podporuje, posoudí je soud po uvážení všech okolností.

Stejnými právy a povinnostmi v řízení ve smyslu ustanovení § 93 odst. 3, věty první, o. s. ř. se podle ustálené judikatury soudů (srov. například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 4. 2000, sp. zn. 26 Cdo 1986/99, uveřejněný pod poř. č. 8 v časopise Soudní judikatura č. 1/2001) rozumí výlučně práva a povinnosti procesní povahy; vedlejší účastník proto může být například zavázán k náhradě nákladů řízení nebo mu může být náhrada nákladů řízení přiznána, je však vyloučeno, aby mu rozhodnutím ve věci samé bylo přisouzeno právo nebo byla uložena povinnost, jež tvoří předmět sporu ve věci samé. Uplatnění obrany proti žalobě je procesním právem účastníka řízení (žalovaného) a stejné právo má ve smyslu ustanovení § 93 odst. 3 o. s. ř. i vedlejší účastník, který za řízení vystupuje na jeho straně; na tom, že jde o procesní právo, nic nemění skutečnost, že pomocí obrany proti žalobě se uplatňují rovněž námitky vycházející z hmotněprávní úpravy, neboť procesní právo tyto námitky uplatnit za řízení nelze směřovat s tím, zda mají původ v hmotném nebo jen v procesním právu (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 2005, sp. zn. 21 Cdo 2313/2004; všechna výše citovaná rozhodnutí jsou veřejnosti k dispozici na webových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz).

Vyjádření k žalobě je procesním úkonem, který nepředstavuje dispozici s předmětem řízení, a může je v řízení podat nejen žalovaný, jemuž je adresována výzva soudu podle § 114b odst. 1 o. s. ř., ale i vedlejší účastník vystupující v řízení na jeho straně.

V dané věci podala žalovaná včasný odpor, v němž uvedla, že písemné odůvodnění odporu zašle soudu Česká podnikatelská pojišťovna, která pak dne

25. 6. 2010 vstoupila do řízení jako vedlejší účastník na straně žalované a ve svém vyjádření doručeném soudu dne 14. 7. 2010 vylíčila důvody, z nichž žalobu neuznává a navrhla její zamítnutí. Vyjádřením k žalobě doručeným soudu ve lhůtě stanovené k vyjádření podle § 114b odst. 1 o. s. ř. vedlejší účastník realizoval své procesní právo uplatnit obranu proti žalobě ve prospěch jím podporovaného účastníka řízení, a tímto byla splněna povinnost žalované vyjádřit se k věci samé. Odvolací soud proto nepochybil, pokud dospěl k závěru, že nebyly splněny podmínky pro vydání rozsudku pro uznání podle § 114b odst. 5 a 153a odst. 3 o. s. ř.

Nedůvodně dovolatelka namítá nesprávnou formulaci výroku rozhodnutí odvolacího soudu, neboť postup odvolacího soudu byl správný a i judikatura dovolacího soudu takový postup upřednostňuje (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. 8. 2004, sp. zn. 21 Cdo 1109/2004, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2245/2005, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 22 Cdo 3569/2011, všechna citovaná rozhodnutí jsou uveřejněna na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz). Výrok rozsudku odvolacího soudu vystihuje skutečnost, že rozhodnutím odvolacího soudu je rozsudek pro uznání jako forma rozhodnutí o nároku žalobkyně odklizen a soud prvního stupně bude v řízení dále pokračovat, přičemž toto rozhodnutí představuje jednoznačné řešení, které pro soud a účastníky závazným způsobem předurčuje další postup řízení.

Jak vyplývá z výše uvedeného, rozhodnutí odvolacího soudu je správné, dovolací soud proto podle § 243b odst. 2, věty před středníkem, o. s. ř. dovolání zamítl.

Jestliže správní orgán (vodoprávní úřad) vydal rozhodnutí podle § 8 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, ve znění účinném do 14. 3. 2006, jímž nahradil dohodu vlastníků provozně souvisejících částí kanalizace o úpravě jejich vzájemných vztahů, jde o exekuční titul, podle nějž lze exekuci nařídit, jen prokáže-li oprávněný, že svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil (§ 43 odst. 1 a 2 exekučního řádu).

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 2013,
sp. zn. 20 Cdo 1785/2013)

Oprávněný podal u soudu prvního stupně dne 15. 6. 2012 návrh na nařízení exekuce na majetek povinného podle vykonatelného rozhodnutí ze dne 9. 11. 2005, jímž Městský úřad D. K. nařídil ve správním řízení předběžné opatření, kterým povinnému uložil povinnost platit společnosti T., a. s., až do rozhodnutí ve věci samé pravidelné měsíční zálohy na úplatu za čištění odpadních vod z veřejné kanalizace na vodním díle „Společná čistírna odpadních vod“ po 1 673 000 Kč splatných vždy dvacátého dne každého měsíce počínaje dnem 20. 11. 2005. Dále uvedl, že společnost T., a. s., mu smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 16. 11. 2005 postoupila veškeré své pohledávky z titulu nároku na výše uvedené zálohy, přičemž tato skutečnost byla týž den postupitelem oznámena povinnému.

O k r e s n í s o u d v Trutnově usnesením ze dne 27. 6. 2012 nařídil podle citovaného rozhodnutí k uspokojení pohledávky oprávněného ve výši 1 673 000 Kč splatné dne 20. 5. 2012 a pro náklady exekuce, které budou v průběhu řízení stanoveny, exekuci na majetek povinného, jejímž provedením pověřil JUDr. J. Š., soudního exekutora Exekutorského úřadu v J.

Povinný v řízení poukázal na to, že zálohu ve výši 1 673 000 Kč splatnou dne 20. 5. 2012 složil do soudní úschovy Obvodního soudu pro Prahu 1, jelikož měl pochybnost o tom, komu má být placena finanční částka představující zálohu na cenu poskytnuté služby za odebírání a čištění odpadních vod přítékajících městskou kanalizací ve D. K. do čistírny odpadních vod města za období květem 2012, a že soud úschovu přijal usnesením ze dne 19. 6. 2012, pravomocným dne 25. 6. 2012.

K odvolání povinného K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové usnesením ze dne 25. 1. 2013 změnil usnesení soudu prvního stupně tak, že návrh na nařízení exekuce na majetek povinného na podkladě rozhodnutí Městského úřadu D. K. ze dne 9. 11. 2005 pro vymožení částky 1 673 000 Kč splatné dne 20. 5. 2012 zamítl (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky

před soudy obou stupňů (výroky II. a III.) a o náhradě nákladů soudního exekutora (výrok IV.).

Odvolací soud ze smlouvy o postoupení pohledávek uzavřené mezi společností T., a. s., jako postupitelem a oprávněným jako postupníkem dne 16. 11. 2005 zjistil, že se v ní uvádí jen to, že dne 9. 11. 2005 vydal Městský úřad D. K. předběžné opatření, jímž mimo jiné uložil městu D. K. (dále jen „povinný“) povinnost platit ve prospěch postupitele jakožto vlastníka čistírny odpadních vod (dále jen „ČOV“) v uvedeném městě každého 20. dne v měsíci počínaje dnem 20. 1. 2005 až do rozhodnutí ve věci samé zálohu na úplatu za čištění odpadních vod v čistírně ve výši 1 673 000 Kč (bod I smlouvy) a že postupitel touto smlouvou postupuje postupníkovi bezúplatně veškeré své pohledávky z titulu nároku na zaplacení záloh za celé období účinnosti výše uvedeného předběžného opatření (bod II smlouvy). Tuto smlouvu posoudil krajský soud jako neurčitou a tudíž neplatnou, jelikož postupované pohledávky, resp. zálohy za čištění odpadních vod, v ní nejsou identifikovány dostatečně určitě jejich výší a dobou splatnosti, když postupitel převedl na postupníka veškeré své pohledávky z titulu nároku na zaplacení záloh za celé období účinnosti předběžného opatření. Na základě toho dovodil, že oprávněný neprokázal přechod práva z exekučního titulu vymáhat zálohy za čištění odpadních vod (§ 256 odst. 1 a 2 o. s. ř.).

Kromě toho platnému postoupení vymáhané pohledávky (za květen 2012) brání rovněž skutečnost, že postupitel již není nositelem nároku na zaplacení zálohy za čištění odpadních vod, jelikož od ledna 2006 se vlastníkem ČOV stala společnost E. I., a. s.

Z exekučního titulu odvolací soud zjistil, že firmě T., a. s., jím byla uložena povinnost zajistit čištění odpadních vod přiváděných veřejnou kanalizací povinného na vodním díle „společná čistírna odpadních vod“ a povinnému byla uložena povinnost platit za čištění odpadních vod z veřejné kanalizace povinného na vodním díle „společná čistírna odpadních vod“ firmě T., a. s., měsíční zálohy ve výši 1 673 000 Kč se splatností k 20. dni v měsíci počínaje měsícem listopad 2005. Dovodil, že je-li v rozhodnutí výslovně vyjádřeno, že povinnost placení záloh je dána pouze v souvislosti s čištěním odpadních vod v ČOV za čištění, které bylo v daném měsíci již z podstatné části provedeno, jedná se o vzájemná práva a povinnosti účastníků, neboť platební povinnost povinného je spojena s tím, že je prováděno čištění odpadních vod, a splnění této povinnosti se tedy může domáhat pouze ten, kdo takové čištění zajišťuje nebo provádí. Oprávněný však netvrdil a ani neprokazoval, že svoji povinnost zajištění čištění odpadních vod přiváděných veřejnou kanalizací povinného na označeném vodním díle v měsíci květnu 2012 (za nějž navrhl nařízení exekuce k vymožení zálohy) splnil. Kromě toho oprávněný prováděl čištění odpadních vod a byl provozovatelem ČOV pouze do 26. 4. 2012, neboť dne 27. 4. 2012 nabylo právní moci rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje ze dne 27. 4. 2012, kterým bylo

výrokem I. zrušeno povolení k provozování ČOV oprávněnému, tj. společnosti W., s. r. o., a zároveň výrokem II. bylo povolení k provozování ČOV uděleno společnosti L., s. r. o. Oprávněný tudíž od 27. 4. 2012 již neprovádí a ani není oprávněn provádět čištění odpadních vod a nemá tak ani právo na zaplacení zálohy či ceny za takové čištění. Krajský soud proto s odkazem na § 43 zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, dospěl k závěru, že návrh na nařízení exekuce je třeba zamítnout též z tohoto důvodu, jelikož oprávněný neprokázal, že již splnil vzájemnou povinnost vůči povinnému.

Čtvrtým důvodem pro zamítnutí návrhu na nařízení exekuce je podle odvolacího soudu jím zjištěná skutečnost, že Městský úřad D. K., jakožto vodoprávní orgán, vydal dne 22. 9. 2006 konečné rozhodnutí ve věci, pravomocné dnem 2. 1. 2007, kterým podle § 8 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., ve znění účinném do 14. 3. 2006, upravil vzájemná práva a povinnosti mezi městem D. K. a současným vlastníkem ČOV společností E. I., a. s., která jím je od ledna 2006 namísto předchozí společnosti T., a. s. Ke dni 2. 1. 2007 tudíž došlo k zániku účinnosti rozhodnutí o předběžném opatření, které proto již není způsobilým exekučním titulem podle § 40 odst. 1 písm. g) ex. ř. Dále krajský soud poukázal na to, že rozsudkem Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 24. 1. 2007 byla sice vyslovena nicotnost konečného rozhodnutí vodoprávního orgánu, tento rozsudek však byl zrušen rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 3. 1. 2008, pravomocným dnem 24. 1. 2008, a následně již konečné rozhodnutí nebylo zrušeno, změněno ani nebyla vyslovena jeho nicotnost. Rozhodnutí o předběžném opatření proto pozbylo účinnosti dne 2. 1. 2007 (nejpozději dne 24. 1. 2008), nebylo však účinné k datu podání návrhu na nařízení exekuce. Na tom dle jeho názoru nemění nic ani okolnost, že vodoprávní úřad vydal předběžné opatření v řízení zahájeném z jeho podnětu dne 9. 11. 2005, v němž účastníky řízení byla společnost T., a. s., a povinný, zatímco konečné rozhodnutí vydal v řízení zahájeném dne 1. 7. 2005 k návrhu povinného, jehož účastníkem byla dále společnost E. I., a. s. V obou těchto správních věcech se totiž jednalo o řízení jediné, které se týkalo úpravy vzájemných práv a povinností mezi povinným a vlastníkem ČOV, a není tedy významné, jaké subjekty se ho účastnily, nýbrž o jaká práva a povinnosti se v řízení jednalo; správního řízení se vždy účastnil ten který vlastník ČOV, o jehož právech a povinnostech se v řízení jednalo (§ 8 odst. 3 zákona a vodovodech a kanalizacích a § 14 odst. 1 správního řádu).

Proti tomuto usnesení (a to výslovně proti všem jeho výročkům) podal oprávněný dovolání, jehož přípustnost opírá o § 237 o. s. ř., ve znění účinném od 1. 1. 2013, namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci, a dovozuje, že závěr odvolacího soudu, podle kterého exekuční titul pozbyl účinnosti proto, že bylo vydáno rozhodnutí ve věci samé (§ 43 odst. 2 zákona č. 71/1967, jímž se daná věc vzhledem k době zahájení správního říze-

ní řídí), závisí na vyřešení takových otázek procesního práva správního, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly vyřešeny. Konkrétně jde předně o otázku, „zda v případě, že jsou u jednoho správního orgánu postupně pod dvěma různými spisovými značkami vydána dvě rozhodnutí o zahájení řízení z moci úřední se shodným předmětem a k těmto rozhodnutím jsou o následném postupu a úkonech vedeny dva samostatné spisy s různými účastníky, jde ve skutečnosti jen o jednu věc nebo o dvě různé věci, jejichž konflikt je třeba řešit na základě pravidla o překážce litispendence“. S tím podle dovolatele úzce souvisí navazující otázka, „zda, jde-li o dvě samostatná řízení, pozbude předběžné opatření vydané v jednom z nich účinnosti vydáním meritorního rozhodnutí ve věci druhé“. Namítá, že právní úprava i judikatura připouští možnost dvou nebo více současně probíhajících správních řízení ve stejné věci, avšak v těchto případech je i podle současného správního řádu třeba uplatnit „pravidlo platné pro překážku litispendence“, tzn. zastavit později zahájené řízení. Není proto správný názor odvolacího soudu, že dvě paralelní řízení zahájená v průběhu roku 2005 u Městského úřadu D. K. ve věci úpravy vzájemných práv a povinností vlastníků provozně souvisejících částí kanalizace jsou jen jedním řízením. Z toho pak vyplývá, že meritorní rozhodnutí vydané v jedné z těchto dvou věcí nemá žádné dopady na účinnost předběžného opatření vydaného ve věci druhé. Rozhodnutím ve věci samé totiž končí vždy jen konkrétní správní řízení a případná paralelní řízení skončena nejsou a je třeba je zastavit pro překážku již jednou přiznaného práva či uložení povinnosti, případně (podle správního řádu č. 71/1967 Sb.) pro odpadnutí jejich důvodu. Než se tak stane, pokračují a předběžná opatření v nich vydaná jsou (nedojde-li k jejich zrušení samostatným rozhodnutím) stále závazná (účinná); to platí i o předmětném exekučním titulu, který je tak dosud způsobilým podkladem k nařízení exekuce.

Dále dovolatel namítá, že smlouva o postoupení pohledávek uzavřená mezi ním a T., a. s., ze dne 16. 11. 2005 vymezuje postupované pohledávky co do jejich výše a splatnosti v článku I., v němž je uvedeno, že se jedná o zálohy po 1 673 000 Kč splatné každého 20. dne v měsíci počínaje dnem 20. 11. 2005, takže je zcela „absurdní“ závěr odvolacího soudu, že tyto údaje ve smlouvě nejsou a že tento nedostatek způsobuje neplatnost smlouvy pro neurčitost; naopak je zřejmé, že jde o smlouvu určitou a platnou, neboť cituje exekuční titul, takže případná neurčitost by se musela vztahovat i na něj.

Pokud pak odvolací soud dospěl k závěru, že oprávněný „nemůže být držitelem vymáhaného nároku“ i z toho důvodu, že T., a. s., jako postupitelka přestala být v lednu 2006 vlastnící ČOV a tím i subjektem, který zajišťuje čištění odpadních vod a má nárok na úplatu za tuto službu, vyslovuje dovolatel právní názor, že „vymáhaná pohledávka nemá právní základ v žádných skutkových okolnostech, že je založena procesním rozhodnutím správního orgánu, že její existence a identita primárního věřitele závisí na ryze procesních formálních faktorech“, přičemž

primárním věřitelem je tak ten, kdo je jako věřitel označen v rozhodnutí, tzn. T., a. s., která toto postavení mohla ztratit jen zrušením, změnou či pozbytím účinnosti předběžného opatření, což se nestalo. V této souvislosti dodává, že T., a. s., v okamžiku vydání exekučního titulu již nebyla vlastnící ČOV, neboť movité věci náležející k čistírně přešly prodejem na společnost E. I., a. s., tzn. v květnu 2005, a nemovitosti k okamžiku podání návrhu na vklad vlastnického práva do katastru nemovitostí, tzn. k 1. 6. 2005. K pozbytí dispozičního práva k postupovaným pohledávkám v průběhu správního řízení, jak uvedl odvolací soud, proto nemohlo dojít. Nanejvýše lze mít pochybnosti o účastenství T., a. s., ve správním řízení a tím i o věcné správnosti exekučního titulu. Protože tedy T., a. s., postavení primárního věřitele neztratila, zůstávají účinky postoupení pohledávek na dovolatele až do současné doby zachovány a týkají se i zálohy za měsíc květen 2012.

Dovolatel dále nesouhlasí ani se závěrem odvolacího soudu, že neprokázal splnění exekučním titulem stanovené vzájemné povinnosti podle § 43 odst. 1 ex. ř., spočívající v zajištění čištění odpadních vod v květnu 2012, a namítá, že exekuční titul sice ukládá povinnosti oběma účastníkům řízení, tyto však nejsou vzájemně vázány, neboť z dikce rozhodnutí nelyne, že by jedna byla vymáhána pouze při splnění druhé (v dané exekuci je vymáhána pouze paušální záloha, která má být pravidelně placena bez ohledu na to, jaké množství odpadních vod a s jakými skutečnými náklady bylo čištěno). Nejde proto o situaci, kdy by nařízení exekuce bylo ve smyslu § 43 odst. 1 ex. ř. podmíněno prokázáním splnění vzájemné povinnosti.

Protože tedy exekuční titul je stále závazný (účinný), protože právo na zaplacení vymáhané pohledávky platně přešlo na dovolatele, protože její vymáhání není vázáno na splnění vzájemné povinnosti a protože tedy všechny zákonem vyžadované předpoklady pro nařízení exekuce byly splněny, dovolatel navrhl, aby dovolací soud změnil napadené rozhodnutí odvolacího soudu tak, že usnesení soudu prvního stupně se potvrzuje, a aby oprávněnému přiznal náhradu nákladů odvolacího řízení a taktéž náhradu nákladů dovolacího řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání proti výroku odvolacího soudu o věci samé zamítl, jinak dovolání odmítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (v aktuálním znění od 1. 1. 2013) se podává z bodů 1. a 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Vzhledem k tomu, že dovolání v této věci nesměruje proti žádnému z usnesení vypočtených v § 238a o. s. ř., zabýval se Nejvyšší soud tím, zda jsou splněny

podmínky přípustnosti dovolání formulované v § 237 o. s. ř. (ve spojení s omezením dle § 238 o. s. ř.).

Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu nebo která v rozhodování odvolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Zamítavé rozhodnutí odvolacího soudu je založeno jednak na závěru, že oprávněný smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 16. 11. 2005 neprokázal přechod práva z exekučního titulu ze společnosti T., a. s., vymáhat zálohy za čištění odpadních vod (§ 256 odst. 1 a 2 o. s. ř.), dále na závěru, že neprokázal splnění vzájemné povinnosti vůči povinnému (§ 43 ex. ř.), na závěru, že platnému postoupení vymáhané pohledávky (za květen 2012) brání skutečnost, že postupitel není nositelem nároku na zaplacení zálohy za čištění odpadních vod, jelikož od ledna 2006 (správně s právními účinky vkladu vlastnického práva k nemovitostem tvořícím areál čistírny odpadních vod do katastru nemovitostí ke dni 1. 6. 2005 – poznámka NS) se vlastníkem ČOV stala společnost E. I., a. s., a konečně na závěru, že jím předložený exekuční titul není vykonatelný z důvodu, že vydáním konečného rozhodnutí ve věci samé ztratil účinnost. Dovolatel – jak z obsahu dovolání vyplývá – napadá všechny tyto čtyři právní závěry, na nichž odvolací soud založil své zamítavé usnesení, které pokládá za nesprávné, a v dovolání vyložil, v čem spočívá nesprávnost právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 a 3 o. s. ř.).

Dovolací soud po přezkoumání napadeného usnesení odvolacího soudu dospěl k závěru, že dovolání proti jeho výroku I. o věci samé je podle § 237 o. s. ř. přípustné, neboť odvolací soud se při řešení otázky (ne)platnosti smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 16. 11. 2005, uzavřené mezi společnostmi T., a. s., jako postupitelem a oprávněným jako postupníkem, odchýlil od ustálené rozhodovací praxe odvolacího soudu, a dále pro řešení otázky, kterou dovolací soud dosud neřešil, a to, zda v dané věci je namíste aplikace § 43 odst. 1 ex. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012, v souvislosti s právní úpravou zakotvenou v § 8 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), ve znění účinném do 14. 3. 2006 (dále též jen „zákon o vodovodech a kanalizacích“), na základě kterého vydal správní orgán (vodoprávní úřad) exekuční titul; dovolání proti tomuto výroku však není důvodné.

Proti výrokům o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky před soudu obou stupňů a proti výroku o nákladech soudního exekutora není dovolání přípustné.

Právní posouzení věci je nesprávné (§ 241a odst. 1 o. s. ř.), jestliže odvolací soud věc posoudil podle právní normy (práva hmotného i procesního), jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval (z podřazení skutkového stavu hypotéze normy vyvodil nesprávné závěry o právech a povinnostech účastníků).

Exekučním titulem, podle kterého oprávněný v dané věci navrhl nařízení exekuce na majetek povinného, je rozhodnutí Městského úřadu D. K., odboru životního prostředí – vodoprávního úřadu, ze dne 9. 11. 2005 (podle vyznačené doložky vykonatelného dne 15. 11. 2005), v němž se uvádí, že tento správní úřad zahájil dne 9. 11. 2005 z vlastního podnětu správní řízení podle ustanovení § 8 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů (zákon o vodovodech a kanalizacích), o úpravě vzájemných práv a povinností mezi vlastníky provozně souvisejících kanalizací, tj. mezi městem D. K. a firmou T., a. s., a že v té souvislosti vydává podle § 43 odst. 1 písm. a) zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, předběžné opatření tohoto znění:

„Firmě T., a. s., se ukládá povinnost zajistit čištění odpadních vod přiváděných veřejnou kanalizací města D. K. na vodním díle «Společná čistírna odpadních vod», jejímž je vlastníkem.

Městu D. K. se ukládá za čištění odpadních vod z veřejné kanalizace města D. K. na vodním díle «Společná čistírna odpadních vod» hradit firmě T., a. s., měsíční zálohy ve výši 1 673 000 Kč (slovy...) se splatností ke dvacátému dni v měsíci, počínaje měsícem listopad 2005.

Toto předběžné opatření platí do doby právní moci rozhodnutí, jež bude vydáno ve shora uvedeném správním řízení zahájeném z vlastního podnětu vodoprávního úřadu dne 9. 11. 2005.“

Převod práva z tohoto exekučního titulu ve smyslu § 36 odst. 3 a 4 exekučního řádu, ve znění účinném do 31. 12. 2012, oprávněný prokazuje předložením fotokopie smlouvy o postoupení pohledávek ze dne 16. 11. 2005 (na níž byly podpisy jednajících osob úředně ověřeny notářem a legalizací podle zákona č. 41/1993 Sb.) uzavřené mezi ním jako postupníkem a T., a. s., jako postupitelem, v jejímž bodě I. se uvádí, že „dne 9. 11. 2005 vydal Městský úřad D. K. předběžné opatření, jímž mimo jiné uložil Městu D. K. povinnost platit ve prospěch postupitele jakožto vlastníka čistírny odpadních vod v uvedeném městě každého dvacátého dne v měsíci, a to počínaje dnem 20. 11. 2005 až do rozhodnutí ve věci samé, zálohu na úplatu za čištění odpadních vod v čistírně ve výši 1 673 000 Kč (dále jen «záloha»)“, a v bodě II., že „postupitel touto smlouvou postupuje postupníkovi bezúplatně veškeré své pohledávky z titulu nároku na zaplacení záloh za celé období účinnosti výše uvedeného předběžného opatření“.

Pro platnost smlouvy o postoupení pohledávky (§ 524 obč. zák.) se kromě písemné formy (§ 40 odst. 1 obč. zák.) a dalších zákonných podmínek uvedených v § 37 až 39 obč. zák. též vyžaduje, aby vyhovovala požadavku určitosti.

Nejvyšší soud již v rozsudku ze dne 20. 12. 2000, sp. zn. 32 Cdo 2306/98, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 4, ročníku 2001, pod číslem 58, vysvětlil, že k obligatorním obsahovým náležitostem smlouvy o postoupení pohledávky vedle vlastního označení účastníků (postupitele a postupníka) patří identifikace postupované pohledávky, která musí zahrnovat řádné označení postupitelova dlužníka a popis pohledávky co do její výše a skutečností, na nichž se zakládá. Dále je v něm uvedeno, že postupovaná pohledávka musí být identifikována dostatečně určitě – tak, aby nebyla zaměnitelná s jinou pohledávkou postupitele za stejným dlužníkem a aby mezi smluvními stranami nevznikaly pochybnosti o tom, jaká pohledávka, jak a kdy byla postoupena.

Vzhledem k tomu, že způsob určení pohledávek, které jsou předmětem cesce, zákon nestanoví, je na účastnících, jaká identifikační kritéria pro vymezení postupovaných pohledávek zvolí. V rozsudku ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. 29 Odo 654/2003, Nejvyšší soud vysvětlil, že právní literaturou (srov. např. Jehlička, O., Švestka, J., Škárková, M. a kol: Občanský zákoník. Komentář. 9. vydání, Praha, C.H. Beck 2004, str. 766) i soudní praxí vznášený (a Nejvyšším soudem sdílený – srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 5. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1074/2003) požadavek, aby v písemné postupní smlouvě byla jednoznačně určena převáděná pohledávka natolik nepochybně, aby bylo zjistitelné, jaká pohledávka je předmětem postoupení (především aby v ní převáděná pohledávka byla jednoznačně určena označením předmětu plnění, osoby dlužníka, případně právního důvodu, aby ji nebylo možné zaměnit s pohledávkou jinou), nemusí být vždy (bezvýjimečně) naplněn jen vymezením předmětu plnění, osoby dlužníka, případně právního důvodu plnění. V této souvislosti uvedl, že smyslu dané úpravy se neprotiví, aby nezaměnitelná identifikace postupovaných pohledávek byla provedena i zprostředkovaně. V rozsudku ze dne 27. 4. 2006, sp. zn. 33 Odo 899/2004, Nejvyšší soud vysvětlil, že určitost předmětu písemného právního úkonu není omezena jen na případy, kdy je tento předmět specifikován v samotném textu, který obsah úkonu zachycuje; požadavku určitosti vymezení předmětu písemného právního úkonu vyhovuje i písemný odkaz na jinou listinu, z níž je předmět úkonu objektivně (tedy každému, a nikoli jen smluvním stranám) seznatelný, samozřejmě za předpokladu, že je v této listině označen zcela nezaměnitelným způsobem. V usnesení ze dne 31. 7. 2003, sp. zn. 20 Cdo 1319/2002, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročníku 2003, pod číslem 165/2003, pak bylo vysvětleno, že v rovině hmotněprávní lze identifikovat pohledávku rozmanitým způsobem, zejména uvedením právní skutečnosti, na níž je založena, výší, splatností, případně i jinými skutečnostmi,

včetně odkazu na event. titul, jímž byla přiznána; vždy však tak, aby nebyla zaměnitelná s jinou pohledávkou postupitele za tímž povinným. O náležité určení pohledávky by nešlo v případě, kdy by ani na základě výkladových pravidel projevu vůle nebylo možné dospět ke spolehlivému závěru, která pohledávka měla být postoupena.

Jestliže rozhodovací praxe Nejvyššího soudu bezvýjimečně nespojuje naplnění podmínky určitosti právního úkonu pouze se specifikací jeho předmětu v samotném textu, který obsah písemného úkonu zachycuje, nemůže již s přihlédnutím k uvedené judikatuře obstát závěr odvolacího soudu o tom, že postupované pohledávky nejsou ve smlouvě o postoupení pohledávek identifikovány dostatečně určitě jejich výší a dobou splatnosti a že tato smlouva je neurčitá a tudíž neplatná. Požadavek určitosti smlouvy o postoupení pohledávek je naplněn i v případě, neobsahuje-li smlouva výčet všech převáděných pohledávek, pokud je z účastníky zvolených identifikačních znaků nepochybné, které pohledávky (nezaměnitelné s jinými) jsou předmětem cesse (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu uveřejněný pod číslem 27/2008 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Závěr krajského soudu, že předmětná smlouva o postoupení pohledávek je neplatná a že z tohoto důvodu oprávněný neprokázal přechod práva z exekučního titulu ze společnosti T., a. s., vymáhat zálohy za čištění odpadních vod, není tudíž správný; tato nesprávnost však – jak je uvedeno níže – neměla žádný vliv na správnost jeho konečného závěru, že návrh na nařízení exekuce není důvodný.

Dále dovolatel nesouhlasí s právním názorem odvolacího soudu, že na danou věc je třeba aplikovat § 43 exekučního řádu.

Podle § 43 odst. 1 ex. ř., ve znění účinném do 31. 12. 2012 (jenž po 1. 1. 2013 nedoznal změny), jestliže je to, co ukládá exekuční titul povinnému, vázáno na splnění podmínky nebo na splnění vzájemné povinnosti oprávněného, lze nařídit exekuci jen, prokáže-li oprávněný, že se podmínka splnila nebo že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil, popřípadě je připraven ji splnit. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení v případech uvedených v odstavci 1 je třeba k potvrzení o vykonatelnosti exekučního titulu připojit listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že se splnila podmínka nebo že oprávněný splnil svou vzájemnou povinnost, popřípadě je připraven ji splnit.

Jestliže tedy zákon výslovně spojuje prokázání splnění vzájemné povinnosti, popř. připravenosti ji splnit, připojením listiny splňující kritéria daná § 43 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb. a jestliže oprávněný tuto listinu nepředložil, exekuci nelze nařídit, byť by své povinnosti prokazoval jinými důkazy. Požadavek na předložení listiny sleduje, aby soud, aniž by musel nařizovat jednání, měl současně s návrhem na exekuci prokázáno, že oprávněný svoji vzájemnou povinnost splnil,

popř. je připraven ji splnit. Splnění vzájemné povinnosti, popřípadě připravenost ke splnění vzájemné povinnosti, může oprávněný prokázat jen listinou vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem (nikoli soudním exekutorem); soukromá listina (tj. listina vyhotovená někým jiným než státním orgánem nebo notářem) sama o sobě není způsobilá prokázat splnění (připravenost splnění) vzájemné povinnosti oprávněného, soudní praxe však dovodila, že uvedená listina vyhovuje požadavkům § 43 odst. 2 zákona č. 120/2001 Sb. tehdy, jestliže podpisy na ní byly zákonem předepsaným způsobem ověřeny. Z listin vydaných nebo ověřených notářem jsou způsobilé prokázat splnění vzájemné povinnosti, popřípadě připravenost ke splnění vzájemné povinnosti, jak notářské zápisy (v úvahu zde přichází zejména osvědčení jiných skutkových dějů podle § 79 notářského řádu a osvědčení o prohlášení podle § 80 notářského řádu), jejich stejnopisy a výpisy z notářských zápisů, tak i legalizace soukromé listiny notářem (§ 74 notářského řádu); k prokázání splnění vzájemné povinnosti nestačí prohlášení samotného oprávněného, byť je osvědčeno notářským zápisem podle § 80 notářského řádu. Nedostatek ochoty povinného písemně potvrdit splnění vzájemné povinnosti oprávněným, případně poskytnout součinnost potřebnou k ověření soukromé listiny, přitom nečiní oprávněného bezbranným; prostředkem, jak takový nedostatek ochoty povinného odstranit, je pro oprávněného žaloba o určení (§ 80 písm. c/ o. s. ř.), že svou vzájemnou povinnost splnil, popřípadě je připraven ji splnit (k tomu srov. např. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 23. 9. 2003, sp. zn. 17 Co 411/2003, uveřejněné pod číslem 38/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek).

Zákon č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, jehož předmětem úpravy jsou některé vztahy vznikající při rozvoji, výstavbě a provozu vodovodů a kanalizací sloužících veřejné potřebě, přípojek na ně, jakož i působnost orgánů územních samosprávných celků a správních úřadů na tomto úseku (§ 1 odst. 1 tohoto zákona), ve znění účinném do 14. 3. 2006, stanovil v § 8 odst. 3, že vlastníci vodovodů nebo kanalizací provozně souvisejících upraví svá vzájemná práva a povinnosti písemnou dohodou tak, aby bylo zajištěno kvalitní a plynulé provozování vodovodu nebo kanalizace. Nedojde-li k písemné dohodě, rozhodne o úpravě vzájemných práv a povinností mezi nimi příslušný vodoprávní úřad.

Podle odstavce 11 tohoto ustanovení, ve stejném znění, platilo, že vlastník kanalizace má právo na úplatu za odvádění odpadních vod (dále jen „stočné“), pokud ze smlouvy uzavřené podle odstavce 2 nevyplývá, že stočné se platí provozovateli kanalizace (§ 20). Právo na stočné vzniká okamžikem vtoku odpadních vod do kanalizace. Stočné je cenou za službu spojenou s odváděním a čištěním, případně zneškodňováním odpadních vod.

K aplikaci citovaných ustanovení zákona o vodovodech a kanalizacích se vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 3. 1. 2008, č.j. 9 As 52/2007-76 (na nějž poukázal již odvolací soud), který byl uveřejněn pod číslem 1531/2008

Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu s touto právní větou: „Dle § 8 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích, je správní orgán povinen v rozhodnutí nahrazujícím dohodu vlastníků provozně souvisejících částí kanalizace upravit jejich vzájemné vztahy natolik komplexně, aby poskytovalo podklad pro kvalitní, plynulé a bezpečné fungování kanalizace, tj. včetně materiálního zajištění provozu.“

Dovolací soud se ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, že z výroku rozhodnutí Městského úřadu D. K., odboru životního prostředí – vodoprávního úřadu, ze dne 9. 11. 2005, vyplývá vzájemnost práv a povinností účastníků z toho, že jím firmě T., a. s., byla uložena povinnost zajistit čištění odpadních vod privádních veřejnou kanalizací města D. K. a městu D. K. byla uložena povinnost za čištění odpadních vod z veřejné kanalizace hradit firmě T., a. s., měsíční zálohy se splatností ke dvacátému dni v měsíci. Právo na úplaty za odvádění odpadních vod nebo za čištění, případně zneškodňování odpadních vod (stočné) má totiž vlastník kanalizace, resp. ČOV, pokud stočné není placeno provozovateli kanalizace (ČOV), jen tehdy, pokud čištění, případně zneškodňování odpadních vod skutečně provádí (§ 8 odst. 11, nyní odstavec 14 zákona o vodovodech a kanalizacích); mezi vlastníky kanalizací provozně souvisejících, resp. kanalizace a ČOV – pokud uzavřeli písemnou dohodu podle § 8 odst. 3 zákona o vodovodech a kanalizacích – jde tedy o práva a povinnosti vzájemně podmíněná, a stejně tak tomu je i v případě, že takovou dohodu neuzavřou a o úpravě jejich vzájemných práv a povinností mezi nimi rozhodl příslušný vodoprávní úřad (nyní Ministerstvo zemědělství).

Jestliže tedy oprávněný k potvrzení o vykonatelnosti exekučního titulu nepřipojil listinu vydanou nebo ověřenou státním orgánem nebo notářem, z níž je patrné, že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému v měsíci květnu 2012 splnil, tj. že zajistil čištění odpadních vod privádních veřejnou kanalizací města D. K. na vodním díle „Společná čistírna odpadních vod“ (§ 43 odst. 2 ex. ř.), je správný závěr odvolacího soudu, že neprokázal, že sám svou vzájemnou povinnost vůči povinnému již splnil (§ 43 odst. 1 ex. ř.); oprávněný to ostatně v řízení ani netvrdil a neprokazoval. Odvolací soud, jak z obsahu spisu vyplývá, oprávněného o povinnosti vyžadované § 43 odst. 2 ex. ř. v rozporu s § 254 odst. 3 o. s. ř. nepoučil, toto jeho pochybení ovšem – s ohledem na závěr uvedený níže – nepředstavuje vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).

Kromě toho odvolací soud – pokud jde o subjekt, který byl v květnu 2012 provozovatelem ČOV v městě D. K. – zjistil, že výrokem I. rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje ze dne 27. 4. 2012 bylo povolení k provozování kanalizace pro veřejnou potřebu (čistírny odpadních vod ve D. K.) vydané krajským úřadem dne 11. 12. 2006 pro provozovatele společnost W. D., s. r. o. (...), zrušeno podle § 6 odst. 7 zákona o vodovodech a kanalizacích, a že

výrokem II. tohoto rozhodnutí bylo podle ustanovení § 6 odst. 2 zákona o vodovodech a kanalizacích a podle § 12 odst. 2 vyhlášky č. 428/2001 Sb., kterou se provádí zákon o vodovodech a kanalizacích, ve znění pozdějších předpisů, vydáno právní rozhodnutí, s tím, že podle výroku III. je výrok II. tohoto rozhodnutí vykonatelný dnem nabytí právní moci výroku I. tohoto rozhodnutí. Podle vyznačené doložky toto rozhodnutí nabylo právní moci dne 27. 4. 2012.

Podle § 2 odst. 4 citovaného zákona (jehož znění po 15. 3. 2006 nedoznalo změny) provozovatelem vodovodu nebo kanalizace je osoba, která provozuje vodovod nebo kanalizaci a je držitelem povolení k provozování tohoto vodovodu nebo kanalizace vydaného krajským úřadem podle § 6.

Je proto taktéž správný právní názor krajského soudu, že oprávněný byl provozovatelem ČOV pouze do 26. 4. 2012, neboť jen do tohoto data byl držitelem povolení k provozování ČOV vydaného krajským úřadem podle § 6 zákona o vodovodech a kanalizacích, a že tedy od 27. 4. 2012 již není oprávněn provádět čištění odpadních vod a nemá tak ani právo na zaplacení zálohy či ceny za takové čištění.

Od 27. 4. 2012 je provozovatelem ČOV společnost L., s. r. o., která – jak to vyplývá z citovaného rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje ze dne 27. 4. 2012 – uzavřela dne 11. 4. 2012 s vlastníkem kanalizace pro veřejnou potřebu společností E. I., a. s., smlouvu o provozování ČOV D. K. Jen pro úplnost je možno uvést, že z tohoto rozhodnutí taktéž vyplývá, že žádost ze dne 11. 4. 2012 o zrušení povolení k provozování kanalizace pro veřejnou potřebu – ČOV D. K., na základě níž bylo toto správní řízení zahájeno, podal sám oprávněný dne 20. 4. 2012, a to z důvodu výpovědi nájemní smlouvy a smlouvy o provozování předmětné ČOV ze strany vlastníka ČOV společnosti E. I., a. s., ke dni 10. 4. 2012.

Dovolatelovým námitkám, že „vymáhaná pohledávka nemá právní základ v žádných skutkových okolnostech, že je založena procesním rozhodnutím správního orgánu, že její existence, jakož i identita primárního věřitele, závisí na ryze procesních formálních faktorech, přičemž primárním věřitelem je ten, kdo je jako věřitel označen v rozhodnutí, tzn. T., a. s., která toto postavení mohla ztratit jen zrušením, změnou či pozbytím účinnosti předběžného opatření, což se nestalo, a že k pozbytí dispozičního práva k postupovaným pohledávkám v průběhu správního řízení nemohlo dojít“, nelze přisvědčit. Jestliže totiž v řízení bylo zjištěno, že T., a. s., v konkursu (od 9. 2. 2007) nebyla v měsíci květnu 2012 vlastníkem ČOV (tou byla společnost E. I., a. s.) a oprávněný v tomto měsíci nebyl provozovatelem této ČOV ani držitelem povolení k provozování kanalizace (ČOV) vydaného krajským úřadem podle § 6 zákona o vodovodech a kanalizacích, pak se dovolací soud ztotožňuje s názorem odvolacího soudu, byť jeho závěr o neplatnosti předmětné smlouvy o postoupení pohledávek není správný,

že tyto skutečnosti bránily platnému postoupení vymáhané pohledávky, která byla splatná dne 20. 5. 2012.

Pro úplnost je v této souvislosti možno poukázat též na rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 18. 10. 2012, jímž rozhodlo o odvolání společnosti E. I., a. s., proti rozhodnutí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, odboru životního prostředí a zemědělství, ze dne 27. 8. 2012, kterým bylo ve správním řízení rozhodnuto podle § 43 odst. 2 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), ve znění pozdějších předpisů, o předběžném opatření vodoprávního úřadu Městského úřadu D. K., odboru životního prostředí, ze dne 9. 11. 2005, tak, že ve výroku I. bylo zrušeno toto předběžné opatření, jímž byla uložena povinnost firmě T., a. s., zajistit čištění odpadních vod přiváděných veřejnou kanalizací města D. K. a městu D. K. byla uložena povinnost za čištění odpadních vod z veřejné kanalizace hradit firmě T., a. s., měsíční zálohy ve výši 1 673 000 Kč, a ve výroku II. byl z důvodu nenahraditelné újmy účastníka řízení vyloučen odkladný účinek, tak, že toto rozhodnutí zrušil a řízení o zrušení předběžného opatření zastavil. V odůvodnění tohoto rozhodnutí Ministerstvo zemědělství mimo jiné uvedlo, že tvrzení žadatele (tedy města D. K.) a firmy E. I., a. s., že v řízení o vydání předběžného opatření a v řízení o vydání rozhodnutí ve věci samé byly v postavení účastníků řízení odlišné subjekty (v prvním případě firma T., a. s., a v druhém firma E. I., a. s.), z čehož dovozovaly, že předběžné opatření nemohlo pozbyť účinnosti vydáním rozhodnutí ze dne 22. 9. 2006, je nedůvodné, neboť firma E. I., a. s., neprokázala své tvrzení, že není právním nástupcem firmy T, a. s. Z materiálního pojetí účastenství totiž vyplývá, že účastníkem řízení je každá osoba, která může být rozhodnutím přímo dotčena ve svých právech a povinnostech, a to bez ohledu na to, zda s ní správní orgán jako s účastníkem jedná, či nikoliv. V situaci, kdy je uzavřena kupní smlouva o převodu ČOV, i když probíhá soudní řízení o její platnosti, nelze vyvrátit právní závěr, že v této situaci, kdy ve stejném čase probíhají souběžně oba procesy ve sféře správní a obchodní, je možné, že dotčeny na svých právech a povinnostech mohou být jak firma T., a. s., jako prodávající, tak firma E. I., a. s., jako kupující, protože obě firmy v čase probíhajícího vodoprávního řízení mohou být vlastníky ČOV. Výklad ke správnímu řádu uvádí, že není podstatné, zda účastník řízení výsledným rozhodnutím skutečně na svých právech nebo povinnostech přímo dotčen bude, či nikoliv. Samozřejmě o jinou situaci se jedná, je-li na základě kupní smlouvy definitivně vlastníkem jeden subjekt v časovém úseku dostatečně dlouho předcházejícím nebo následujícím době, ve které probíhalo správní řízení. V pochybnostech měla být vydána deklaratorní usnesení podle ustanovení § 28 odst. 1 správního řádu. „Ministerstvo po posouzení a právních závěrech zjistilo právní skutečnosti, že řízení provedené krajským úřadem bylo na základě žádosti, která se stala zjevně bezpředmětnou ve smyslu ustanovení § 66 odst. 1 písm. g) správního řádu, když v době podání žádosti neexistovalo žádné platné

předběžné opatření, a i zčásti zjevně právně nepřipustnou ve smyslu ustanovení § 45 odst. 3 správního řádu.“

Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci (§ 241a odst. 1 o. s. ř.) nebyl tudíž v uvedených závěrech odvolacího soudu naplněn.

Ustálená soudní praxe (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdo 1374/96, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 2, ročníku 1998, pod číslem 17) dále dovodila, že založil-li odvolací soud závěr o nedůvodnosti uplatněného nároku současně na dvou na sobě nezávislých důvodech, pak sama okolnost, že jeden z nich neobstojí, nemůže mít na správnost tohoto závěru vliv, jestliže obstojí důvod druhý. To platí i tehdy, nemohl-li být druhý důvod podroben dovolacímu přezkumu proto, že nebyl dovoláním dotčen. V takovém případě není ani zapotřebí se správností důvodu, jenž naopak dovoláním napaden byl, zabývat, neboť na celkový závěr odvolacího soudu o nedůvodnosti uplatněného nároku to nemůže mít vliv. Od těchto závěrů nemá dovolací soud důvod odchýlit se ani v této věci (k tomu srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2011, sp. zn. 20 Cdo 72/2010).

Jelikož se dovolateli nepodařilo zpochybnit správnost jednoho, resp. dvou z více právních závěrů, na nichž odvolací soud založil své rozhodnutí v měnicím (zamítavém) výroku I., je – logicky vzato – nerozhodné, zda je správný jeho další právní závěr, že vydáním konečného rozhodnutí Městského úřadu D. K., jakožto vodoprávního orgánu, ze dne 22. 9. 2006, pravomocného dnem 2. 1. 2007, jímž podle § 8 odst. 3 zákona č. 274/2001 Sb., ve znění účinném do 14. 3. 2006, upravil vzájemná práva a povinnosti mezi městem D. K. a současným vlastníkem ČOV společností E. I., a. s., která jím je namísto předchozí společnosti T., a. s., z čehož dovodil, že ke dni 2. 1. 2007 (resp. nejpozději dne 24. 1. 2008) došlo k zániku účinnosti rozhodnutí o předběžném opatření, které proto již není způsobilým exekucním titulem podle § 40 odst. 1 písm. g) ex. ř. Ani případná nesprávnost tohoto právního názoru nemůže mít totiž žádný vliv na správnost právního závěru, že oprávněný neprokázal splnění vzájemné povinnosti vůči povinnému ve smyslu § 43 ex. ř. a že platnému postoupení vymáhané pohledávky, která byla splatná dne 20. 5. 2012, bránily shora uvedené skutečnosti, jak je uvedeno výše. Za této situace se dovolací soud – zejména z důvodu nadbytečnosti – již touto dovolatelem taktéž zpochybněnou otázkou nezabýval (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 13. 6. 2012, sp. zn. 26 Cdo 3009/2011); možno je jen odkázat na závěr uvedený v rozhodnutí Ministerstva zemědělství ze dne 18. 10. 2012, které je pro povinného závazné.

Dovolatel, který „dovolání směřuje proti všem výrokům napadeného rozhodnutí“, tedy i proti akcesorickým výrokům o nákladech řízení ve vztahu mezi účastníky před soudy obou stupňů (výroky II. a III. usnesení krajského soudu) a proti výroku o nákladech soudního exekutora (výrok IV.), nicméně ve vztahu k těmto výrokům neuplatňuje žádnou dovolací argumentaci, takže ohledně nich

---

neotevívá žádnou otázku procesního práva. Dovolání proti těmto výrokům již proto není přípustné. Nadto jde o výroky, jimiž bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč (§ 238 odst. 1 písm. d/ o. s. ř.).

Protože dovolací soud dospěl k závěru, že usnesení odvolacího soudu je ve výroku I. o věci samé správné, dovolání oprávněného proti němu podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl. Proti akcesorickým výrokům napadeného usnesení bylo dovolání jako nepřípustné podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítnuto.

Má-li být mezitímním rozsudkem rozhodnuto o základu nároku spoluvlastníka na zaplacení náhrady za užívání věci druhým spoluvlastníkem nad rámec jeho spoluvlastnického podílu, předpokládá rozhodnutí o základu nároku také posouzení rozsahu a kvality užívání společné věci; kvality užívání tam, kde užívají věc oba spoluvlastníci, a nejedná se o výlučné užívání společné věci některým ze spoluvlastníků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 7. 2013,
sp. zn. 22 Cdo 1645/2013)

Žalobce se domáhal zaplacení 480 000 Kč s příslušenstvím z důvodu, že žalovaná užívá nemovitosti v podílovém spoluvlastnictví účastníků nad rámec jejího spoluvlastnického podílu.

O k r e s n í s o u d v Hradci Králové mezitímním rozsudkem ze dne 10. 5. 2012 ve výroku I. uznal nárok žalobce co do základu jako opodstatněný. Ve výroku II. rozhodl, že o výši nároku a o nákladech řízení bude rozhodnuto v konečném rozhodnutí.

Soud prvního stupně vzal za prokázané, že účastníci jsou rovnodílnými podílovými spoluvlastníky budovy č. p. 58, nacházející se na pozemku parc. č. st. 84, pozemku parc. č. st. 84, pozemku parc. č. 214/1, pozemku parc. č. 214/2, to vše v katastrálním území K., obci H. K. Účastníci uzavřeli dne 7. 5. 1991 smlouvu o rozdělení a užívání nemovitosti, podle které měla žalovaná užívat bytovou jednotku v prvním patře budovy a žalovaný bytovou jednotku v přízemí budovy. Žalobce se několikrát pokoušel dostat do předmětné budovy, avšak žalovaná mu vždy odepřela přístup. Soud prvního stupně zjistil, že žalovaná fakticky užívá celou nemovitost, přičemž v bytové jednotce v přízemí bydlí, v prvním patře pak má zřízeno fitnesscentrum a ostatní části budovy užívá jako skladiště. Bytovou jednotku v přízemí začala užívat v době provádění nezbytných úprav bytové jednotky umístěné v prvním patře. Na tuto dobu se žalovaný odstěhoval k rodičům, nicméně žalovaná se po ukončení stavebních úprav do své bytové jednotky nevrátila, ba naopak začala provádět úpravy v celé budově.

Soud prvního stupně vyšel z aplikace § 137 odst. 1 a § 139 odst. 1 obč. zák. s tím, že pokud existující poměry spoluvlastníkovi neumožňují realizaci jeho práva, náleží mu náhrada. Pokud žalovaná užívá celou budovu výlučně a neumožňuje žalobci plnou realizaci jeho vlastnického práva, má žalobce právo se domáhat náhrady za užívání nemovitosti žalovanou nad rámec jejího spoluvlastnického podílu.

K r a j s k ý s o u d v Hradci Králové k odvolání žalované rozsudkem ze dne 11. 2. 2013 mezitímní rozsudek soudu prvního stupně potvrdil.

Odvolací soud se ztotožnil se skutkovými zjištěními soudu prvního stupně. Hodnocení důkazů soudem prvního stupně považoval za logické, s přihlédnutím ke všemu, co v řízení vyšlo najevo. Provedení důkazů, které navrhovala žalovná, podle názoru odvolacího soudu není významné pro vydání mezitímního rozsudku. Skutečnost, že jak žalobce, tak žalovaná mají v budově umístěny své věci, bude možné podle odvolacího soudu zohlednit až v dalším řízení o výši peněžité náhrady za užívání věci nad rámec spoluvlastnického podílu. Dohodu ze dne 7. 5. 1991, kterou účastníci uzavřeli, považoval odvolací soud za absolutně neplatnou, protože byla uzavřena v době, kdy ještě účastníci nebyli spoluvlastníky předmětné budovy. Nárok žalobce odvolací soud ve světle judikatury Ústavního a Nejvyššího soudu kvalifikoval jako nárok na vydání bezdůvodného obohacení. Odvolací soud uvedl, že v dalším řízení o zjišťování výše nároku bude muset soud prvního stupně brát v úvahu všechny okolnosti případu a nespokojí se s konstatováním, že spoluvlastník užívá část věci o větší výměře, nýbrž přihlédně k tomu, jakou kvalitu má užívaná část budovy. Bude tedy třeba zohlednit také to, že žalobce má v domě uskladněné své věci.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, které považuje za přípustné podle § 237 o. s. ř. Nalézací soudy se podle jejího názoru odchýlily od ustálené judikatury dovolacího soudu tím, že se při posuzování toho, zda užívá žalovaná budovu nad rámec svého spoluvlastnického podílu, nezabývaly kvalitou užívání společných nemovitostí. Nalézací soudy podle ní braly v úvahu jen obytnou část budovy. Dovolatelka má dále za to, že dovolání je přípustné i pokud jde o řešení otázky vydání mezitímního rozsudku o základu nároku ve sporu o vydání bezdůvodného obohacení z titulu užívání věci nad rámec spoluvlastnického podílu. Ustálená judikatura dovolacího soudu rozhodnutím o základu nároku rozumí posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku, kromě jeho výše. Zahrnuje tedy i posouzení otázky rozsahu a kvality užívání společné věci oběma spoluvlastníky. Posouzení rozsahu a kvality užívání společné věci je podle názoru dovolatelky rozhodující pro samotnou existenci nároku, nikoliv jen pro jeho výši. Jako dovolací důvod uvádí dovolatelka nesprávné právní posouzení věci. Ačkoliv nalézací soudy správně poukázaly na ustálenou judikaturu dovolacího soudu, důsledně se jí neřídily. Měly se zabývat také tím, že žalobce měl první patro budovy uzamčeno a vynášel z něj za asistence policie své věci. Také se měly zabývat tím, kdo je vlastníkem věcí umístěných v prvním patře budovy. Dovolatelka navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí nalézacích soudů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání vyjádřil tak, že nalézací soudy rozhodly podle ustálené judikatury dovolacího soudu a v řízení bylo spolehlivě prokázáno, že žalovaná užívá budovu nad rámec spoluvlastnického podílu a žalobci v užívání budovy brání. Mezitímním rozsudkem bylo podle něj správně rozhodnuto o základu nároku, a to v souladu s provedeným dokazováním. Rozsah a kvalitu užívá-

ní společné věci je možné podle žalobce zohlednit pouze při posuzování výše bezdůvodného obohacení. Navrhl, aby dovolací soud dovolání odmítl, případně zamítl.

N e j v y š š í s o u d rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Podle článku II. – Přejedná ustanovení, bodu 7. zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, účinného od 1. 1. 2013, dovolání proti rozhodnutím odvolacího soudu vydaným přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se projednají a rozhodnou podle dosavadních právních předpisů, s výjimkou § 243c odst. 3 zákona, který se užije ve znění účinném ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona.

Protože napadené rozhodnutí odvolacího soudu bylo vydáno dne 11. 2. 2013, projednal a rozhodl dovolací soud o dovolání dovolatelky podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

Podle § 241a odst. 1 – 3 o. s. ř. dovolání lze podat pouze z důvodu, že rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. V dovolání musí být vedle obecných náležitostí (§ 42 odst. 4) uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, v jakém rozsahu se rozhodnutí napadá, vymezení důvodu dovolání, v čem dovolatel spatřuje splnění předpokladů přípustnosti dovolání (§ 237 až 238a) a čeho se dovolatel domáhá (dovolací návrh). Důvod dovolání se vymezí tak, že dovolatel uvede právní posouzení věci, které pokládá za nesprávné, a že vyloží, v čem spočívá nesprávnost tohoto právního posouzení.

Dovolání žalované splňuje obsahové náležitosti vyplývající z ustanovení § 241a o. s. ř. Přípustnost dovolání spatřuje žalovaná v řešení dvou právních otázek: a) v rovině hmotněprávního posouzení jsou podle jejího názoru rozhodnutí nalézacích soudu v rozporu se závěry vyplývajícími z rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „rozsudek velkého senátu“) sp. zn. 31 Cdo 503/2011, b) v rovině výkladu procesního práva pak Nejvyšší soud dosud neřešil otázku podmínek pro vydání mezitímního rozsudku v řízení „o vydání obohacení z tzv. nadužívání společné věci“ z pohledu, zda před vydáním mezitímního rozsudku je nutno do základu nároku zahrnout i posouzení rozsahu a kvality užívání společné věci jejími spoluvlastníky.

Pro řešení obou uvedených otázek je dovolání přípustné, neboť v případě první právní otázky je rozhodnutí odvolacího soudu v rozporu s ustálenou judikaturou odvolacího soudu a v případě druhé právní otázky tato nebyla dovolacím soudem v poměrech užívání společné věci nad rámec spoluvlastnického podílu dosud řešena.

Podle § 137 odst. 1 obč. zák. podíl vyjadřuje míru, jakou se spoluvlastníci podílejí na právech a povinnostech vyplývajících ze spoluvlastnictví ke společné věci.

Podle § 451 odst. 1, 2 obč. zák. kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat. Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný z nepoctivých zdrojů.

V rozsudku velkého senátu ze dne 10. 10. 2012, sp. zn. 31 Cdo 503/2011, uveřejněném pod č. 17/2013 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, Nejvyšší soud vyložil, že užívá-li spoluvlastník bez právního důvodu (zejména bez rozhodnutí většiny spoluvlastníků nebo bez dohody spoluvlastníků anebo bez rozhodnutí soudu) společnou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu, je povinen vydat to, oč se takovým užíváním obohatil, ostatním spoluvlastníkům podle pravidel o vydání bezdůvodného obohacení (§ 451 a násl. obč. zák.).

Uvedený závěr se opíral o argumentaci, podle které právo každého ze spoluvlastníků věc užívat je omezeno stejným právem ostatních užívat věc podle velikosti podílu. Podle konstantní judikatury mohou spoluvlastníci (dohodou nebo většinovým rozhodnutím) nebo soud o hospodaření se společnou věcí rozhodnout podle § 139 odst. 2 obč. zák. tak, že některého ze spoluvlastníků z fyzického užívání věci zcela nebo zčásti vyloučí; v takovém případě logicky užívá některý ze spoluvlastníků věc nad rámec jeho podílu (neužívá věc v souladu s kritériem vytýčeným v § 137 odst. 1 obč. zák.). Jde však o omezení práva dovolené zákonem (§ 139 odst. 2 obč. zák.), za které z užívání zcela či z části vyloučenému spoluvlastníkovi náleží (nedohodl-li se s ostatními spoluvlastníky jinak) náhrada ve výši odpovídající rozsahu jeho újmy. Spoluvlastník užívající věc nad rámec svého podílu v tomto případě neužívá věc bez právního důvodu, a proto jejím užíváním nemůže získat bezdůvodné obohacení; žádná skutková podstata uvedená v § 451 obč. zák. na tento případ nedopadá.

Právo spoluvlastníka na náhradu za to, že neužívá společnou věc v rozsahu odpovídajícím jeho spoluvlastnickému podílu, je dáno zákonem a vyplývá z práva spoluvlastníka podílet se na užívání společné věci v míře odpovídající jeho podílu. Rozsah tohoto užívacího práva ke společné věci (stejně jako výše spoluvlastnického podílu) nemůže být proti vůli spoluvlastníka rozhodnutím spoluvlastníků modifikován. Neumožňují-li existující poměry nebo rozhodnutí, popřípadě dohoda spoluvlastníků některému spoluvlastníku plnou realizaci

tohoto práva, náleží mu za to (jestliže se ovšem strany nedohodly jinak) odpovídající náhrada. Jde o náhradu za omezení spoluvlastnického práva.

Pro posouzení výše náhrady pro vyloučeného spoluvlastníka pak není – podobně jako v jiných případech stanovení náhrady za omezení práva – rozhodující to, co spoluvlastník užívající věc nad rámec podílu získává (oč se obohatí); podstatná je újma vznikající vyloučenému spoluvlastníku. Tu musí soud stanovit na základě úvahy vycházející ze skutkových zjištění ohledně toho, co by spoluvlastník při obvyklém užívání věci v rámci svého podílu získal.

Jiná situace nastane, užívá-li spoluvlastník věc nad rámec svého podílu bez právního důvodu (bez rozhodnutí většiny spoluvlastníků nebo bez dohody spoluvlastníků anebo bez rozhodnutí soudu). Pouze spoluvlastníci vůči sobě navzájem mohou z takto nastoleného vztahu vyvozovat nároky a případně se domáhat jiné úpravy užívání věci. Samotné spoluvlastnické právo však není právním důvodem užívání věci v jakémkoliv rozsahu; je jen důvodem k užívání věci v rozsahu spoluvlastnického podílu.

Z „vlastnictví“ podílu sice nevyplývá právo užívat pouze konkrétní část věci, nicméně spoluvlastník je oprávněn užívat věc jen v rámci svého podílu (není-li tu právní důvod pro užívání v jiném rozsahu).

Jinak řečeno, to, že spoluvlastník je (v rámci svého podílu) oprávněn užívat celou věc, ještě neznamená, že ji může „bez dalšího“ užívat nad rámec podílu na úkor ostatních spoluvlastníků. Majetkový prospěch dosažený tímto užíváním považuje judikatura tradičně za obohacení získané bez právního důvodu; dovolací soud neshledává podmínky a nezná přesvědčivé důvody pro odklon od tohoto judikatorně ustáleného závěru.

Lze tedy uzavřít, že užívá-li spoluvlastník bez právního důvodu (zejména bez rozhodnutí většiny spoluvlastníků nebo bez dohody spoluvlastníků anebo bez rozhodnutí soudu) společnou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu, je povinen vydat to, oč se takovým užíváním obohatil, ostatním spoluvlastníkům podle pravidel o vydání bezdůvodného obohacení (§ 451 a násl. obč. zák.).

Pro posouzení nároku žalobce v souzené věci je tak prvotní posouzení, zda žalovaná užívala předmětnou nemovitost nad rámec svého spoluvlastnického podílu, a pokud ano, v jakém rozsahu.

K této otázce se dovolací soud taktéž vyjádřil v rozsudku velkého senátu tak, že „posouzení, zda v konkrétní věci spoluvlastník užívá věc v rámci podílu, je posouzením právním, vycházejícím ze skutkových zjištění. Soud musí brát v úvahu všechny okolnosti věci; nestačí např. zjištění, že spoluvlastník užívá část věci o větší výměře, než by mu podle poměru výše podílu náležela, musí se zabývat i kvalitou užívané části (např. společný pozemek tvoří z větší části neúrodná a k jinému účelu nevyužitelná půda, jeho menší část je však vysoce úrodná). Na základě tohoto posouzení je možno učinit závěr, zda spoluvlastník užívá věc v rámci svého podílu nebo nad tento rámec.“

Uvedený závěr míří na ty případy, kdy společnou věc užívají v jednotlivých částech jednotliví podíloví spoluvlastníci, a vyjadřuje primárně tu okolnost, že ani užívání společné věci v kvantitativně stejném rozsahu nemusí ještě vylučovat závěr, že některý z podílových spoluvlastníků užívá společnou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu.

Tuto okolnost zdůraznil v následující judikatuře Nejvyšší soud např. v rozsudku ze dne 7. 11. 2012, sp. zn. 28 Cdo 2999/2012, uveřejněném na www.nsoud.cz, poukazem na to, že není dostačující pro závěr, zda některý ze spoluvlastníků užívá společnou nemovitou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu, pouze užívání na základě výměry podlahových ploch, nejsou-li zohledněny další okolnosti případu, zejména kvalita částí nemovitostí užívaných tím kterým podílovým spoluvlastníkem.

Tato východiska jsou však bez významu tam, kde některý ze spoluvlastníků užívá společnou věc sám a druhý spoluvlastník se na jejím užívání žádným způsobem nepodílí. V takovém případě je pro posouzení samotného užívání věci nad rámec spoluvlastnického podílu kvalita jednotlivých částí společné věci bez významu právě proto, že celou věc užívá jeden z podílových spoluvlastníků, a nutně tak užívá věc v rozsahu i spoluvlastnického podílu druhého podílového spoluvlastníka.

V souzené věci soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že „žalovaná užívá celou nemovitost, žalobci v užívání brání a vytvořila takové podmínky, že žalobce ani nemovitost užívat nemůže“. Na základě toho uzavřel, že „zjištěné existující poměry žalobci neumožňují plnou realizaci jeho spoluvlastnického práva v rozsahu jedné poloviny, a proto má vůči žalované právo na náhradu za užívání nad rámec jejího spoluvlastnického podílu, tedy v rozsahu jeho spoluvlastnického podílu o velikosti jedné poloviny“.

Soud prvního stupně sice v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že v prvním patře domu jsou „umístěny nějaké věci žalobce“, a to věci, které tam v minulosti přestěhovala z přízemí domu sama žalovaná; vzhledem ke skutečnosti, že žalovaná brání žalobci v užívání společného domu (a tím i jeho věci), zjevně takové umístění věcí nepovažoval za stav, kdy by žalobce – byť i jenom minimálně – společnou věc užíval. Proto uzavřel, že žalovaná užívá celou společnou nemovitost, s čím spojil svůj právní závěr o tom, že se jedná o užívání nad rámec jejího spoluvlastnického podílu, a to v rozsahu užívání celého spoluvlastnického podílu žalobce.

Odvolací soud sice mezitímní rozsudek soudu prvního stupně potvrdil jako věcně správný podle § 219 o. s. ř.; výslovně zdůraznil, že jako správná převzal skutková zjištění, ve skutečnosti se od nich však odchytil, resp. založil své rozhodnutí na rozporných skutkových zjištěních. Výslovně totiž zdůraznil, že žalovaná „předmětné nemovitosti užívala sama a žalobce byl naopak z užívání těchto nemovitostí vyloučen“. Současně však výslovně v odůvodnění svého rozhodnutí

– na rozdíl od soudu prvního stupně – považoval za užívání nemovitostí žalobcem i umístění jeho věcí v předmětné nemovitosti.

Odvolací soud pravděpodobně uvažoval (podle dosavadních skutkových zjištění) o nikoliv podstatném rozsahu užívání, když zdůraznil, že jej lze zohlednit v rámci posouzení kvality „nadužívání“ a není třeba, aby tato okolnost byla zohledněna při úvaze o rozsahu „nadužívání“. Protože však tento svůj závěr nikterak blíže nerozvedl, není dovolacímu soudu zřejmé, zda směřoval k závěru, že žalobce společnou věc užívá (byť zřejmě v malém rozsahu) či nikoliv. Tato pochybnost je umocněna i dalším poukazem odvolacího soudu, který v odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že „pro další řízení před okresním soudem a zjišťování výše nároku bude – mimo jiné – významné i to, že posouzení, zda v konkrétní věci spoluvlastník užívá věc v rámci podílu, je posouzením právním vycházejícím ze skutkových zjištění. Soud musí brát v úvahu všechny okolnosti věci a nestačí zjištění, že spoluvlastník užívá část věci o větší výměře, než by mu podle poměru výše podílů náležela. Soud se musí zabývat i kvalitou užívané části.“ Odvolací soud odkázal i na rozhodnutí velkého senátu sp. zn. 31 Cdo 503/2011; toto rozhodnutí však nevycházelo ze skutkového stavu, podle něhož by některý z podílových spoluvlastníků výlučně a sám užíval věc v podílovém spoluvlastnictví a druhého spoluvlastníka by z jejího užívání vyloučil.

Dovolací soud se ztotožňuje s dovolacími námitkami, že závěr o užívání věci nad rámec spoluvlastnického podílu a s tím spojená povinnost poskytnutí náhrady v plném rozsahu „nadužívání“ spoluvlastnického podílu druhého spoluvlastníka předpokládá závěr, že některý ze spoluvlastníků užívá společnou věc výlučně sám (ať již fyzickým faktickým užíváním nebo bráněním v užívání druhému spoluvlastníku). Jestliže však některý ze spoluvlastníků užívá společnou věc pouze zčásti, při stanovení rozsahu případného „nadužívání“ společně věci nad rámec jeho spoluvlastnického podílu se soud neobejde bez posouzení kvality částí užívaných jednotlivými spoluvlastníky.

Rozhodnutí soudu prvního stupně proto ob stojí potud, že závěr o užívání věci nad rámec spoluvlastnického podílu spojil se skutkovým zjištěním, že žalovaná předmětnou nemovitost užívá výlučně celou sama, žalobci v jejím užívání brání a vytvořila takové podmínky, že žalobce předmětnou nemovitost užívat nemůže.

Shodu s těmito závěry však z rozhodnutí odvolacího soudu z výše uvedených důvodů dovést bez dalšího nelze. Jestliže odvolací soud nepostavil najisto základní otázku, nakolik který ze spoluvlastníků užívá fyzicky společnou věc (když zjevně uvažoval o užívání věci oběma účastníky, nicméně zároveň vycházel z užívání věci toliko žalovanou), a připustil nutnost zkoumání kvality užívaných částí společné věci v řízení o výši nároku žalobce, nelze jeho právní posouzení věci považovat za správné, jestliže potvrdil mezitímní rozsudek soudu prvního stupně, založený naopak na právním závěru, že žalovaná užívá předmětnou

nemovitost nad rámec svého spoluvlastnického podílu, a to zcela i v rozsahu spoluvlastnického podílu žalobce. Dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci tak žalovaná uplatnila právem.

Obdobně se uvedené závěry prosadí i ve vztahu k druhé právní otázce dovolatelem vymezené, tj. k otázce podmínek pro vydání mezitímního rozsudku v řízení „o vydání obohacení z tzv. nadužívání společné věci“ z pohledu, zda před vydáním mezitímního rozsudku je nutno do základu nároku zahrnout i posouzení rozsahu a kvality užívání společné věci jejími spoluvlastníky.

Podle § 152 odst. 2 o. s. ř. rozsudkem má být rozhodnuto o celé projednávané věci. Jestliže to však je účelné, může soud rozsudkem rozhodnout nejdříve jen o její části nebo jen o jejím základu.

O projednávané věci soud nemusí vždy rozhodnout najednou. Zákon – za podmínky, že je to účelné – připouští, aby soud rozhodl samostatným rozsudkem jen o části předmětu řízení (jde o tzv. částečný rozsudek) nebo jen o základu projednávané věci (jde o tzv. mezitímní rozsudek) a aby o zbývající části předmětu řízení nebo o výši nároku rozhodl v tzv. konečném rozsudku.

Mezitímním rozsudkem soud rozhoduje o právním základu věci, jímž se vyjadřuje k tomu, zda žalobce má vůbec na požadované plnění právo a v jakém rozsahu. Základem věci se rozumí posouzení všech otázek, které vyplývají z uplatněného nároku, s výjimkou okolností, které se týkají jen výše nároku (plnění). Otázky, které se týkají základu nároku, lze řešit jen v mezitímním rozsudku; jestliže se tak nestalo, je vyloučeno, aby k nim soud přihlédl při rozhodování o výši nároku. Pojmově může být vydán pouze „kladný“ mezitímní rozsudek, který určuje, že právní základ nároku „je dán“, byť jen v nepatrné části.

Má-li být mezitímním rozsudkem rozhodnuto o základu nároku spoluvlastníka na zaplacení náhrady za užívání věci druhým spoluvlastníkem nad rámec jeho spoluvlastnického podílu, předpokládá rozhodnutí o základu nároku také posouzení rozsahu a kvality užívání společné věci; kvality užívání tam, kde užívají věc oba spoluvlastníci, a nejedná se o výlučné užívání společné věci některým ze spoluvlastníků. Je tomu tak z důvodu, že posouzení rozsahu a kvality užívání společné věci je určující pro přijetí závěru, zda, případně v jakém rozsahu spoluvlastník užívá společnou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu, tj. pro závěr, který musí být vyjádřen právě v mezitímním rozsudku, aby bylo postaveno najisto, jaký je rozsah užívání společné věci nad rámec spoluvlastnického podílu. Vyřešení této otázky pak umožňuje, aby v dalším řízení se soud zabýval jenom okolnostmi rozhodnými pro určení výše náhrady za takové užívání, tj. okolnostmi určujícími výši nároku.

Jestliže odvolací soud nevyloučil, že otázka kvality užívání společné věci je relevantní až pro určení výše nároku žalobce, aniž by ji jasně a zřetelně promítl do úvahy o závěru, nakořím žalovaná užívá společnou věc nad rámec svého spoluvlastnického podílu, spočívá i v této části rozhodnutí odvolacího soudu na

Č. 27

nesprávném právním posouzení věci a dovolací důvod podle § 241a odst. 1 o. s. ř. byl uplatněn právem.

Dovolací soud ze shora uvedených důvodů napadený rozsudek odvolacího soudu podle § 243e odst. 1, odst. 2, věta první, o. s. ř. zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, v němž je odvolací soud vázán vysloveným právním názorem dovolacího soudu ve smyslu § 243g odst. 1, věta první, o. s. ř.

Samotná okolnost, že poškozený je plátcem daně z přidané hodnoty, neznamená, že nemá nárok na náhradu škody včetně této daně, kterou zaplatil v rámci ceny opravy, jestliže není najisto doloženo, že zároveň uplatnil nebo byl oprávněn uplatnit u správce daně odpočet na vstupu u konkrétního přijatého zdanitelného plnění (opravy).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 10. 2013,
sp. zn. 25 Cdo 3039/2011)

O k r e s n í s o u d v Uherském Hradišti rozsudkem ze dne 27. 8. 2010 uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 67 092,20 Kč s příslušenstvím, zamítl žalobu ohledně 67 091,80 Kč s příslušenstvím a rozhodl o náhradě nákladů řízení ve vztahu mezi účastníky i vůči státu. Vyšel ze zjištění, že dne 22. 12. 2004 na silnici I. třídy č. 50 v lokalitě Z. při dopravní nehodě poškodilo vozidlo zn. Volvo, jehož provozovatelem je žalovaná, silniční meteorologickou stanicí CROSS MET (dále též jen „meteostanice“) ve vlastnictví žalobce. Žalobce se domáhal 134 184 Kč s příslušenstvím jako rozdílu mezi částkou, kterou zaplatil za opravu meteostanice (579 077,80 Kč), a vyplaceným pojistným plněním od pojišťovny žalované (444 893 Kč). Soud prvního stupně dospěl k závěru, že žalovaná jako provozovatel vozidla nese podle § 427 obč. zák. objektivní odpovědnost za škodu vyvolanou zvláštní povahou provozu dopravního prostředku. Výši škody 67 092,20 Kč určil jako rozdíl mezi znalecm zjištěnou výší škody (511 985,20 Kč) a částkou vyplacenou žalobci pojišťovnou, neboť vzal v úvahu závěry znalce o výši škody a ztotožnil se i s jeho metodou určení výše škody a zohledněním amortizace meteostanice, ve zbývajících částech žalobu zamítl. Soud prvního stupně nevyhověl požadavku žalované, aby od výše škody zjištěné znaleckým posudkem byla odečtena daň z přidané hodnoty (dále též jen „DPH“), neboť z listinných důkazů vyplynulo, že pojistné plnění bylo vyplaceno žalobci pojišťovnou včetně DPH, a navíc není důležité, jak konkrétně si poškozený zajistil opravu věci. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 30. 11. 1988, sp. zn. 1 Cz 82/88, publikovaný pod č. 25/1990 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, uvedl, že výši nákladů na uvedení věci do původního stavu je třeba zjistit a stanovit objektivně a podle ustálené soudní praxe se rovněž vždy zohledňuje výše škody včetně DPH.

K r a j s k ý s o u d v Brně – pobočka ve Zlíně rozsudkem ze dne 2. 3. 2011 rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o platební povinnosti žalované změnil tak, že žaloba se i v této části zamítá, a rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů ve vztahu mezi účastníky a vůči státu. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, která měl za dostatečná. Dovodil, že

podle § 19 zákona č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, má plátce nárok na odpočet daně, pokud jím přijatá zdanitelná plnění, uskutečněná jiným plátcem, použije při podnikání nebo při činnosti vykazující všechny znaky podnikání. Mají-li být nahrazeny náklady potřebné k uvedení věci do původního stavu, pak v případě, že poškozený je plátcem DPH a škoda vznikla na jeho majetku, který používá při podnikání, představují náklady na opravu tohoto majetku provedené třetí osobou zdanitelné plnění ve smyslu tohoto zákona. Pokud je osoba, která opravu provedla, rovněž plátcem DPH a vůči poškozenému tuto daň uplatnila, vzniká za normálního běhu okolností nárok poškozeného na odpočet DPH vůči správci daně při přiznání DPH na výstupu. Skutečnou škodou pak může být za těchto okolností pouze částka vynaložená na uvedení věci do původního stavu bez uhrazené DPH plátcem na výstupu, neboť pouze o tuto částku se vzhledem k nároku poškozeného na její odpočet majetek poškozeného snížil. S odkazem na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1952/2006, odvolací soud uvedl, že nic nebrání poškozenému, aby nárok na odpočet této daně vůči správci daně uplatnil. Poškozenému žalobci jako plátcem DPH podle § 5 odst. 3 a přílohy 3 zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, vznikla škoda na majetku, který používá k podnikání. Mají-li být uhrazeny náklady na uvedení věci do původního stavu, pak náklady na opravu věci provedené plátcem DPH představují zdanitelné plnění. Protože žalobci vznikl nárok na odpočet předmětné částky DPH vůči správci daně při jejím přiznání na výstupu, může být skutečnou škodou toliko částka vynaložená na uvedení věci do původního stavu bez uhrazené DPH plátcem na výstupu, pouze o tuto částku se totiž snížil majetek poškozeného. Podle citovaného rozhodnutí Nejvyššího soudu není možné považovat zaplacenou DPH na vstupu za účelně vynaložené náklady na odstranění škody, když za normálního běhu okolností nic nebrání poškozenému, aby nárok na odpočet DPH vůči správci daně uplatnil. Zjištěná škoda tedy byla žalobci zcela uhrazena plněním pojišťovny.

Proti měnícímu výroku tohoto rozsudku podal žalobce dovolání, v němž podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. vytýká odvolacímu soudu nesprávnou aplikaci právního předpisu, neboť v napadeném rozhodnutí uvedl znění zákona č. 588/1992 Sb., přestože v době vzniku nehody i plnění již platil zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty; principy zákona účinného v době vzniku škody jsou odlišné od principů zákona předchozího. Namítá, že ŘSD ČR jako státní příspěvková organizace nebyla zřízena za účelem podnikání, tudíž její hlavní činnost není ve smyslu zákona č. 235/2004 Sb. ekonomickou činností a není tedy z tohoto titulu osobou povinnou k dani a v rámci této činnosti si neuplatňuje daň na vstupu. Vedle své hlavní činnosti uskutečňuje i některé další činnosti, které svým charakterem spadají mezi ekonomické činnosti, a v tomto smyslu je plátcem DPH. Dále vytýká odvolacímu soudu, že nepoučil žalobce podle § 118a o. s. ř. o povinnosti tvrdit, zda provozování meteorostanice spadá do

hlavní či vedlejší činnosti žalobce a zda žalobce je či není plátcem DPH. Soud se nezabýval ani tím, zda poškozená věc sloužila dovolateli k podnikání, pouze konstatoval, že ji žalobce k podnikání používá, aniž by bylo zřejmé, na základě jakých zjištění k takovému závěru dospěl. Dovolatel nikdy netvrdil, že meteostanici používá k podnikání, přičemž ze zřizovací listiny vyplývá, že hlavní činnost dovolatele není podnikatelská a neslouží k dosažení zisku. Proto dovolatel poškozenou meteostanici pouze spravuje, nepoužívá ji k podnikání, a tudíž se na něj v tomto ohledu nevztahuje plátcovství DPH. Navrhl, aby dovolací soud napadený rozsudek zrušil a věc vrátil k novému projednání.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) vzhledem k datu vydání napadeného rozhodnutí postupoval podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném do 31. 12. 2012 – srov. čl. II bod 7. zákona č. 404/2012 Sb.). Po zjištění, že dovolání bylo proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu podáno v zákonné lhůtě (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) účastníkem řízení, zastoupeným advokátem ve smyslu § 241 o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je důvodné.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatel uplatňuje jako důvod dovolání (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

Odvolací soud vycházel ze správného závěru, že náhrada škody za poškození věci může být představována částkou, kterou poškozený vynaložil na opravu věci, provedenou třetí osobou. Výši škody sice určil nikoliv podle fakturované a zaplacené částky, nýbrž podle znaleckého posudku, který náhradu snížil o tzv. amortizaci, nicméně vzhledem k vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolání a vymezením dovolacího důvodu je předmětem dovolacího přezkumu jen otázka, zda součástí ceny opravy, kterou hradí škůdce, je i DPH, jestliže ji poškozený jako objednatel zaplatil.

Není pochyb o tom, že při účtování ceny opravy ze strany opravitele je DPH běžnou součástí ceny díla, takže pro objednatele představuje část nákladů, které musel vynaložit na uvedení poškozené věci do původního stavu. Není proto důvodu, aby tomu odpovídající částka byla v rámci náhrady škody odečítána, resp. aby netvořila součást skutečné škody, jejíž náhrada náleží poškozenému. Jedinou výjimkou z tohoto pravidla je situace, kdy poškozený je sám plátcem DPH, škoda vznikla na jeho majetku, který používá při své činnosti podléhající daňové povinnosti, a vznikl mu zároveň nárok na odpočet DPH vůči správ-

ci daně. V takovém případě je skutečnou škodou pouze částka vynaložená na uvedení věci do původního stavu bez uhrazené DPH plátcem na vstupu, neboť pouze o tuto částku se vzhledem k nároku poškozeného na její odpočet majetek poškozeného snížil (srov. podle předchozí právní úpravy rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 14. 11. 2006, sp. zn. 25 Cdo 1952/2006, publikovaný pod C 4648 v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek NS, C.H. Beck).

Při řešení otázky, zda se uvedené závěry týkají i žalobce, aplikoval odvolací soud zákon č. 588/1992 Sb., o dani z přidané hodnoty, který byl účinný před 1. 5. 2004, odkdy jej nahradil zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Vzhledem k tomu, že k dopravní nehodě došlo dne 22. 12. 2004 a že oprava byla provedena poté, je zřejmé, že byl použit nesprávný právní předpis, neboť od 1. 5. 2004 se postavení plátce daně a celý systém výběru této daně řídí zákonem č. 235/2004 Sb. Odvolací soud řešil podmínky, od nichž se odvíjí rozsah náhrady škody, citací a výkladem zákona č. 588/1992 Sb., zatímco závěr o tom, že žalobce je plátcem DPH, opřel bez bližšího odůvodnění o odkaz na § 5 odst. 3 zákona č. 235/2004 Sb. a na jeho tehdy účinnou přílohu 3, aniž vyložil, zda přijetím zdanitelného plnění od opravitele vznikl žalobci ve smyslu § 72 zákona č. 235/2004 Sb. nárok na odpočet daně na vstupu. Bez této podmínky nelze uvažovat o tom, že by zaplacená DPH nebyla součástí skutečné škody na věci. Jinými slovy, samotné postavení poškozeného jako osoby povinné k dani neznamená, že nemá nárok na náhradu škody včetně DPH, kterou zaplatil v rámci ceny opravy, jestliže není najisto doloženo, že zároveň uplatnil nebo byl oprávněn uplatnit u správce daně odpočet daně na vstupu u konkrétního přijatého zdanitelného plnění (opravy).

Je tedy zřejmé, že právní posouzení věci je neúplné, a tedy nesprávné. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu podle § 243b odst. 2, části věty za středníkem, o. s. ř. v měnícím výroku o věci samé a na něm závislých výrocích o náhradě nákladů řízení zrušil a věc v tomto rozsahu vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta první, o. s. ř.).

Náklady řízení spočívající v nákladech na obhajobu v trestním řízení, které neskončilo pravomocným odsuzujícím rozsudkem, nelze odepřít poškozenému (jako náklady, které nebyly vynaloženy účelně ve smyslu § 31 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., ve znění pozdějších předpisů) jen proto, že jde o náklady vynaložené na obhajobu druhým obhájcem poškozeného.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 22. 1. 2014,
sp. zn. 30 Cdo 2533/2013)

O b v o d n í s o u d pro Prahu 4 rozsudkem ze dne 29. 1. 2013 uložil žalované povinnost zaplatit žalobci 60 000 Kč s úroky z prodlení specifikovanými tamtéž, žalobu ohledně 72 070 Kč s úroky z prodlení zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení.

K odvolání žalobce i žalované M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 30. 5. 2013 rozsudek soudu prvního stupně ve vyhovující části výroku změnil tak, že žalobu zamítl co do povinnosti žalované zaplatit žalobci úroky z prodlení z částky 60 000 Kč, jinak rozsudek soudu prvního stupně potvrdil (výrok I.) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (výrok II.).

Výše uvedeného se žalobce domáhal z titulu náhrady škody spočívající v nákladech na obhajobu v proti němu vedeném trestním řízení, které skončilo zprošťujícím rozsudkem Vrchního soudu v Praze.

Odvolací soud se ztotožnil jak se skutkovými, tak v zásadě i s právním posouzením věci. Žalobci náleží náhrada škody, která mu byla způsobena nezákonným rozhodnutím ve smyslu § 7 a § 8 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) – dále též jen „OdpŠk“. Škoda spočívá v nákladech vynaložených na právní zastoupení (obhajobu). Žalobce byl po celou dobu trestního řízení obhajován JUDr. F. T., který si vyúčtoval odměnu ve výši 60 000 Kč a která mu byla žalobcem zaplacená. Žaloba byla v této části důvodná. Jde-li o další částku 72 070 Kč, kterou žalobce požadoval na nahrazení nákladů na právní zastoupení Mgr. J. B., a to od 7. 6. 2009 do skončení řízení (1. 7. 2009), je žaloba nedůvodná. V případě dalšího obhájce v trestním řízení se nejedná o účelně vynaložené náklady, kterýžto závěr není v příkrém rozporu se základním právem žalobce na obhajobu ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Je svrchovaným právem obviněného zvolit si více obhájců, v takovém případě však z pohledu odpovědnosti státu za škodu nejde o účelně vynaložené náklady. Tomu odpovídá i limitace výše odměny advokátním tarifem, nikoliv vyhláškou č. 484/2000 Sb. (§ 31 odst. 3, věta třetí, OdpŠk).

Co se týče příslušenství pohledávky, odvolací soud se ztotožnil s námitkou žalované, že jeho přiznání by bylo v daném případě v rozporu s dobrými mravy. Stát je povinen nahradit škodu nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy poškozený nárok řádně uplatnil. Až marným uplynutím této lhůty se stát jako dlužník z odpovědnostního závazkového vztahu ocitá v prodlení a teprve ode dne následujícího po uplynutí lhůty jej stíhá povinnost zaplatit poškozenému úrok z prodlení.

Žalobce uplatnil u žalované nárok na náhradu škody spočívající v náhradě nákladů právního zastoupení v trestním řízení ve výši 450 000 Kč bez jakéhokoliv bližšího vysvětlení a doložení, že mu v této výši škoda vznikla, resp. že náklady v takové výši vynaložil.

Žalovaná v rámci předběžného projednání nároku v šestiměsíční lhůtě neměla objektivní možnost výši nákladů zjistit, resp. zjistit to, že je žalovaný skutečně vynaložil. Proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně změnil, jak uvedeno výše.

Proti všem výrokům tohoto rozsudku podal žalobce dovolání s tím, že „obdobná věc nebyla rozhodována dovolacím soudem“. Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Dovolatel má za to, že nepřiznání úroku z prodlení nemá oporu v žádném právním předpise. Zjevně „excesivní, nelogický a nespravedlivý“ je názor odvolacího soudu, že je povinností poškozeného, aby definoval v rámci předběžného projednání nároku jednotlivé úkony právní služby a fakticky tak zpracoval agendu státu. Dovolatel má za to, že řádně uplatnil svůj nárok na náhradu škody ve smyslu § 14 OdpŠk. Žádost o poskytnutí přiměřeného zadostiučinění je právním úkonem, který je schopen učinit kdokoliv bez právní pomoci. Odvolací soud měl také hodnotit postup žalované v rámci soudního řízení a její přístup k odškodnění žalobce. Žalovaná ani po seznámení se s žalobou neplnila, a to ani na jistinu a ani na úrok z prodlení.

Závěr odvolacího soudu, že „druhý obhájce ve věci nebyl nutný a že není nutno hradit úkony tohoto obhájce“, je v příkrém rozporu se základním právem žalobce na obhajobu ve smyslu čl. 37 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Je věcí taktiky obhajoby, jak bude obviněný postupovat, kolik bude mít obhájců, jaké úkony budou činit, zda je případně budou doplňovat, co v nich budou uvádět atd. Za škodu je nutno považovat to, co bylo na obhajobu vyplaceno jako za celek. Není rozhodné, zda žalobce na jednom z advokátů ušetřil a na jiném naopak uhradil více, a je nutno výdaje na obhajobu posuzovat jako jeden nedílný celek. Žalobce navrhl, aby dovolací soud zrušil jak rozsudek odvolacího soudu, tak i rozsudek soudu prvního stupně a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jakožto soud dovolací při projednání dovolání a rozhodnutí o něm postupoval podle zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění účinném od 1. 1. 2013 (viz přechodné ustanovení čl. II, bod 7, zákona č. 404/2012 Sb.).

Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, zastoupenou podle § 241 odst. 1 o. s. ř.

Dovolání splňuje zákonem vyžadované náležitosti (§ 241a odst. 2 o. s. ř.), a Nejvyšší soud se proto dále zabýval otázkou jeho přípustnosti.

Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Podle § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř. „dovolání podle § 237 není přípustné proti rozsudkům a usnesením, v nichž dovoláním napadeným výrokem bylo rozhodnuto o peněžitém plnění nepřevyšujícím 50 000 Kč, ledaže jde o vztahy ze spotřebitelských smluv, o pracovněprávní vztahy nebo o věci uvedené v § 120 odst. 2; k příslušenství pohledávky se přitom nepřihlíží“.

Dovolatel brojí i proti té části rozsudku odvolacího soudu, v níž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn ve vyhovující části co do povinnosti žalované zaplatit žalobci úroky z prodlení z částky 60 000 Kč od 21. 5. 2010 do 29. 1. 2013.

I podle občanského soudního řádu ve znění účinném od 1. 1. 2013 platí, že „při posouzení, zda dovoláním dotčeným výrokem rozsudku odvolacího soudu bylo rozhodnuto o peněžitém plnění převyšujícím částky uvedené v ustanovení § 238 odst. 2 písm. a) o. s. ř. (nyní tedy § 238 odst. 1 písm. d) – pozn. dovolacího soudu), se k «příslušenství» uplatněného nároku nepřihlíží, ledaže by samostatně (tj. bez současného uplatnění nároku samotného) tvořilo předmět řízení“ (usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 1. 1998, sp. zn. 2 Cdon 322/97, uveřejněné pod č. 62/98 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Pakliže tedy příslušenství pohledávky (zde zákonný úrok z prodlení) tvoří samostatný předmět dovolacího řízení, je naplnění podmínky přípustnosti dovolání podle § 238 odst. 1 písm. d) o. s. ř. ve vztahu k tomuto předmětu řízení zvažováno samostatně.

V daném případě se dovoláním napadená část rozsudku odvolacího soudu týkala úroku z prodlení ve výši 8 % z částky 60 000 Kč od 21. 5. 2010 do 30. 6. 2010, ve výši 7,75 % z částky 60 000 Kč od 1. 7. 2010 do 30. 6. 2012, ve výši 7,5 % z částky 60 000 Kč od 1. 7. 2012 do 31. 12. 2012 a ve výši 7,05 % z částky 60 000 Kč od 1. 1. 2013 do 29. 1. 2013. Celková výše úroku z prodlení tak

činila 12 443,96 Kč. V této části rozsudku odvolacího soudu nebylo rozhodnuto o plnění převyšujícím 50 000 Kč, a dovolání proto není v této části přípustné. Dovolací soud z tohoto důvodu dovolání v této části podle § 243c odst. 1 o. s. ř. odmítl.

V rozsahu, v němž dovolání směřuje proti té části rozsudku odvolacího soudu, v níž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v zamítavé části, je dovolání přípustné, neboť dovolací soud se ve své rozhodovací praxi dosud nezabýval otázkou, zda se v případě, že si obviněný (obžalovaný) zvolil ke své obhajobě v trestním řízení dalšího obhájce (advokáta), jedná o účelně vynaložené náklady řízení ve smyslu § 31 odst. 1 OdpŠk.

Nejvyšší soud se ve své dosavadní rozhodovací činnosti vyjádřil k řadě případů neúčelně vynaložených nákladů na zrušení či změnu nezákonného rozhodnutí či nápravu nesprávného úředního postupu ve smyslu § 31 OdpŠk.

Tak v rozsudku ze dne 23. 4. 2013, sp. zn. 30 Cdo 101/2013, uvedl: „Základní pravidlo vyjádřené v § 59 odst. 1 s. ř. s. stanoví, že každý účastník řízení platí své náklady a náklady, které vzniknou jeho právnímu zástupci. Pouze v případech výslovně uvedených v ustanoveních § 59 odst. 2 a § 60 s. ř. s. je tomu jinak. Stát platí náklady vynaložené na svědečné, znalečné, tlumočné a jiné náklady spojené s dokazováním; úspěšný účastník řízení, nestanoví-li zákon jinak, má právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil, proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Z uvedeného pravidla vyplývá, že ne všechny náklady řízení, které, byť úspěšný, účastník řízení vynaloží, mu budou nahrazeny. Záleží na účastníkovi samotném, jaké finanční prostředky vynaloží na svoji obranu v soudním řízení. Účastník řízení se může rozhodnout, že mu bude v průběhu řízení poskytovat právní či jinou odbornou pomoc více osob. Jelikož však v téže věci může mít podle příslušných procesních předpisů jen jednoho zástupce, má proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl, v souladu s procesními předpisy, právo na náhradu nákladů na odměnu jen jednoho zástupce. Náklady na druhého právního poradce si hradí účastník řízení sám.

K hrazení dodatečných mimořádných nákladů řízení neslouží ani § 31 OdpŠk, neboť i podle tohoto ustanovení se přiznává náhrada nákladů řízení podle příslušných procesních předpisů, tj. účelně či důvodně vynaložených nákladů řízení. Ústavní soud v rozhodnutí pléna Ústavního soudu ze dne 6. 2. 2007, sp. zn. Pl. ÚS 38/06, uvedl, že „účelem této zákonné úpravy je interpretace skutečné škody, spočívající v nákladech vynaložených poškozeným na zrušení nebo změnu nezákonného rozhodnutí anebo nápravu nesprávného úředního postupu, ve smyslu účelně vynaložených nákladů, přičemž za takové lze z pohledu právní jistoty považovat ty, jež jsou stanoveny zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně“.

Z uvedeného vyplývá, že náhrada nákladů řízení ani náhrada nákladů zastoupení podle zákona č. 82/1998 Sb. nebyla a není založena na zásadě náhrady

skutečné škody, ale na tom, že stát za stanovených podmínek hradí účelně či důvodně vynaložené náklady. Za takové lze z pohledu právní jistoty považovat ty, jež jsou stanoveny procesními předpisy nebo zvláštním právním předpisem o mimosmluvní odměně. Náklady zastoupení se proto nahrazují v rozsahu podle zákona č. 177/1996 Sb., advokátního tarifu, a nikoliv podle smluvní odměny za zastupování (rozhodnutí Nejvyššího soudu citovaná v tomto rozhodnutí a vydaná po 1. 1. 2003 jsou dostupná též na internetových stránkách www.nsoud.cz).

V rozsudku ze dne 18. 6. 2010, sp. zn. 25 Cdo 5282/2007, Nejvyšší soud uvedl: „Náklady vynaložené obviněným na vlastního tlumočnicka, jenž ve skutečnosti měl plnit účel tlumočnicka ustanoveného a ujistit obviněného v tom, že správně rozumí průběhu řízení, které bylo proti němu vedeno, nelze z objektivního hlediska považovat za účelně vynaložené a jejich náhradu nelze podle zákona č. 82/1998 Sb. přiznat, neboť by tak stát ve skutečnosti byl zavázán nahradit náklady plnící tentýž účel duplicitně.“

S dovolatelem lze souhlasit v tom, že v případě trestního řízení právní řád České republiky umožňuje obviněnému, aby si zvolil pro účely své obhajoby více obhájců. Tato možnost vyplývá zejména z § 37 odst. 3 zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, ve znění pozdějších předpisů, ačkoliv sám čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod mluví o obhájci toliko v jednotném čísle („obviněný má právo, aby se mohl hájit sám nebo prostřednictvím obhájce“), obdobně též čl. 6 odst. 3 písm. c) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Ústavní soud k právu na obhajobu mimo jiné uvedl: „Právo na právní pomoc podle čl. 37 odst. 2 Listiny je považováno za obecné ustanovení, z něhož vychází i právo na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny. Právo na obhajobu (čl. 37 odst. 2 a čl. 40 odst. 3 Listiny), jehož součástí je i právo na obhajobu bezplatnou či za sníženou odměnu, je nejen ve prospěch a v zájmu trestně stíhané osoby, ale nepochybně také v zájmu demokratického právního státu, založeného na úctě k právům a svobodám člověka a občana (čl. 1 odst. 1 Ústavy). Stát, má-li zajistit uvedená ústavně garantovaná práva, musí proto v zákoně upravujícím trestní řízení vytvořit podmínky procesních záruk postavení obhájce i obviněného. Obsah práva na obhajobu má svou pozitivní a negativní složku (srov. nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 22/10, ze dne 7. 4. 2010 /N 77/57 SbNU 43/). Pozitivní je právo obviněného (též obžalovaného, odsouzeného, podezřelého a dalších osob) hájit se sám či prostřednictvím zvoleného obhájce, popř. právo žádat o jeho ustanovení. Negativní složkou je pak povinnost obviněného v případech tzv. nutné obhajoby «strpět» obhájce (i když si jej nepřeje) a povinnost všech orgánů činných v trestním řízení dbát těchto práv v rámci celého trestního řízení“ (bod 17 nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 10. 2010, sp. zn. I. ÚS 2025/10; rozhodnutí Ústavního soudu jsou dostupná na jeho internetových stránkách <http://nalus.usoud.cz>).

Pozitivní část obsahu základního práva obviněného na právní pomoc při obhajobě v trestním řízení spočívající v možnosti zvolit si obhájce, které je výše uvedeným ustanovením trestního řádu rozšířeno na možnost zvolit si v jednom řízení více obhájců, není z hlediska rozsahu nároku na náhradu škody vůči státu bezbřehá. Bylo by popřením předpokladů pro náhradu škody, zejména pak příčinné souvislosti mezi škodnou událostí (nezákonným zahájením trestního stíhání) a škodou (zde náklady na obhájce), aby stát nahradil i náklady zastoupení zjevně bezúčelného. Proto se uplatní omezení dle § 31 odst. 1 OdpŠk spočívající v tom, že pro účely náhrady škody se musí jednat o náklady na obhajobu vynaložené účelně. Jinými slovy řečeno, uvedené ustanovení nikterak neomezuje právo obviněného zvolit si pro svou obhajobu v jednom řízení dva obhájce, pouze limituje právo poškozeného na náhradu účelně vynaložených nákladů řízení. Takový požadavek je logický, neboť není důvodu pro to, aby kdokoliv hradil náklady na odstranění závadného stavu (zde zrušení či změnu nezákonného rozhodnutí), které nebyly vynaloženy účelně – jinými slovy, které byly vynaloženy, aniž mohly odstranění závadného stavu způsobit.

Z výše uvedeného tak vyplývá, že závěr odvolacího soudu, že „v případě dalšího obhájce nejde o účelně vynaložené náklady“, není pro svou obecnost plně akceptovatelný. Připouští-li procesní předpis, aby účastník řízení (obviněný, obžalovaný atd.) měl více obhájců, nemůže se na případnou náhradu nákladů řízení ve smyslu § 31 OdpŠk vztahovat limit uvedený ve výše citovaném rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 101/2013. Naopak, obhajoba obviněného v průběhu trestního stíhání dvěma obhájci není zákonem vyloučena (zákon tuto možnost výslovně předpokládá).

Zbývá tedy již jen stanovit kritéria pro posouzení toho, zda jsou náklady na obhajobu druhým obhájcem vynaložené účelně ve smyslu § 31 odst. 1 OdpŠk. Základní vodítko přitom poskytuje již samotné znění daného ustanovení, které staví vztah účelnosti na tom, zda vynaložené náklady vedly ke zrušení nebo změně nezákonného rozhodnutí nebo k nápravě nesprávného úředního postupu.

Dosavadní judikatura vychází z výkladu, že v případě nákladů na obhajobu jedním obhájcem jde vždy o náklady účelně vynaložené, není-li prokázán opak. Tím je jednak respektováno výše zmíněné právo obviněného na obhajobu a zároveň tento výklad umožňuje vyhnout se zjevným obtížím při posuzování účelnosti nákladů vynaložených na obhajobu jako takových, tj. hledání odpovědi na otázku, zda skutečně zastoupení obviněného konkrétním obhájcem přispělo k zastavení trestního stíhání nebo zproštění obžaloby. Ostatně takový přístup by byl absurdní, neboť by vyžadoval po poškozeném tvrzení a prokázání skutečností objektivně nezjistitelných, nebo zjistitelných jen s nemalými obtížemi (například výsledkem státních zástupců či soudců, kteří se podíleli na rozhodování v trestním řízení, a zjišťování, do jaké míry k jejich rozhodnutí činnost obhájce přispěla).

Uvedené potíže s posuzováním příspěví více obhájců k příznivému výsledku trestního stíhání pro poškozeného vedou k závěru, že účelnost takto vynaložených nákladů na obhajobu lze posuzovat jen ve vztahu k výsledku trestního stíhání, aniž by poškozený musel tvrdit a prokazovat, že nemít dva obhájce, trestní řízení by pro něho skončilo nepříznivě.

Z uvedeného budou dány výjimky jen tehdy, bude-li zjevné, že – stejně jako v případě jediného obhájce – určité úkony nemohly k výsledku trestního stíhání poškozeného přispět, nebo že jsou úkony dvou obhájců duplicitní (obsahově totožné), což lze z povahy věci s určitostí dovodit výlučně u úkonů písemných.

Je samozřejmě na tom, kdo uplatňuje nárok na náhradu škody spočívající v nákladech vynaložených na obhajobu v trestním řízení, aby účelnost takto vynaložených nákladů (ve smyslu právě uvedených kritérií) tvrdil a prokázal, obvykle se tak stane poukazem na rozhodnutí, jímž bylo trestní řízení skončeno. Poukaz na výjimku by pak měl tvrdit a prokazovat žalovaný škůdce.

Z výše vyložených důvodů považoval dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v této části za nesprávný, a proto jej podle § 243e odst. 1 o. s. ř. v rozsahu vymezeném ve výroku I. zrušil. Protože důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí také na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud podle § 243e odst. 2 o. s. ř. ve stejném rozsahu také tento rozsudek a věc vrátil soudu prvního stupně ve stejném rozsahu k dalšímu řízení.

Správce konkursní podstaty není aktivně věcně legitimován k uplatnění práva na přiměřené zadostiučinění podle § 31a zákona č. 82/1998 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) za nemajetkovou újmu vzniklou nepřiměřenou délkou konkursního řízení, v němž působí.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 12. 2013, sp. zn. 29 Cdo 4267/2011)

Rozsudkem ze dne 30. 11. 2010 **O b v o d n í s o u d** pro Prahu 2 uložil žalované (České republice – Ministerstvu spravedlnosti) zaplatit žalobkyni (správkyni konkursní podstaty úpadce FC B, a. s.) do patnácti dnů od právní moci rozsudku částku 578 790 Kč (bod I. výroku), zamítl žalobu v rozsahu, ve kterém žalobkyně požadovala po žalované dalších 946 000 Kč (bod II. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod III. výroku).

Soud při posuzování důvodnosti žalobou uplatněného nároku vyšel zejména z toho, že:

1) Ve věci vedené u Krajského obchodního soudu v Brně bylo dne 7. 12. 1998 zahájeno řízení, v němž se V. banka, a. s. domáhala proti pozdějšímu úpadci zaplacení částky 106 324 118,30 Kč s příslušenstvím.

2) Dne 29. 12. 1999 byl prohlášen konkurs na majetek úpadce.

3) Pohledávku, která byla předmětem sporu dle bodu 1) a kterou věřitel přihlásil do konkursu vedeného na majetek úpadce, popřela správce konkursní podstaty jako promlčenou.

4) Dne 14. 2. 2001 došel Krajskému soudu v Brně návrh na určení pravosti popřené pohledávky v rámci pokračování řízení dle bodu 1) a dne 12. 12. 2003 došlo tomuto soudu doplnění žaloby.

5) V reakci na výzvu Krajského soudu v Brně ze dne 16. 9. 2004 pak věřitel doplnil skutková tvrzení žaloby podáním došlým soudu 7. 10. 2004.

6) Usnesením ze dne 5. 1. 2005 zastavil Krajský soud v Brně předmětné řízení (pro překážku věci zahájené).

7) K odvolání věřitele, jež došlo soudu 18. 1. 2005, ve znění doplnění, které soudu došlo 3. 2. 2005, byl spis předložen 23. 3. 2005 Vrchnímu soudu v Olomouci, jenž jej dne 24. 6. 2005 vrátil zpět bez rozhodnutí o odvolání s pokynem, aby soud postupem podle ustanovení § 104 odst. 2 o. s. ř. přijal opatření k odstranění nedostatku podmínek řízení,

8) Dne 22. 7. 2005 byl u soudu podán návrh na „záměnu“ účastníka (věřitele), a poté, co dne 5. 11. 2005 byl doložen souhlas s touto záměnou, o ní rozhodl soud dne 13. 7. 2005.

9) Poté, co přípisem ze dne 1. 2. 2006 vyzval Krajský soud v Brně věřitele k předložení plné moci, mu bylo dne 16. 3. 2006 doručeno sdělení o doložení

substituční plné moci, dne 4. 4. 2006 byla soudu doložena plná moc právního zástupce věřitele (tamějšího žalobce).

10) Poté, co byl spis dne 26. 4. 2006 opět předložen Vrchnímu soudu v Olomouci, změnil odvolací soud napadené usnesení usnesením ze dne 5. 6. 2006 tak, že se řízení nezastavuje.

11) Usnesením ze dne 25. 10. 2006 byl ve věci ustanoven tlumočnick z jazyka maďarského a usnesením ze dne 9. 11. 2007 vyloučil Krajský soud v Brně návrh na určení pravosti předmětné pohledávky k samostatnému projednání.

12) Dne 5. 11. 2009 se ve věci konalo jednání, které soud odročil za účelem předvolání svědka a provedení listinných důkazů na 24. 11. 2009. Ono druhé jednání pak bylo odročeno na 10. 12. 2009 za účelem přednesu závěrečných návrhů a 10. 12. 2009 vyhlásil soud po jednání rozsudek, jímž žalobě vyhověl.

13) Poté, co byl spis předložen 3. 3. 2010 Vrchnímu soudu v Olomouci k rozhodnutí o odvolání, se dne 22. 4. 2010 konalo odvolací jednání, po kterém odvolací soud rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a řízení pravomocně skončilo 20. 5. 2010.

14) V souvislosti se správou konkursní podstaty úpadce bylo od dubna 2007 do konce roku 2008 uhrazeno celkem 524 790 Kč na nákladech na vedení účetnictví v měsíční výši 24 990 Kč.

15) Žalobkyně podala u žalované žádost o náhradu majetkové i nemajetkové újmy, které žalovaná nevyhověla.

Na tomto základě dospěl soud – vycházející z ustanovení § 1 odst. 1, § 5 písm. b), § 13 odst. 1 a § 31a zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád) – k následujícím závěrům.

1) Co do náhrady nemajetkové újmy je žaloba zčásti důvodná, v rozsahu 54 000 Kč, a co do požadavku na náhradu majetkové újmy (524 790 Kč) je žaloba důvodná v plném rozsahu.

2) V řízení, v němž byla projednávána žaloba na určení pravosti popřené pohledávky, došlo k nesprávnému úřednímu postupu ve smyslu ustanovení § 13 odst. 1, věty druhé a třetí, zákona č. 82/1998 Sb. Celková doba řízení není přiměřená zejména s ohledem na období nečinnosti, kdy ve věci nebyly činěny žádné úkony, které by směřovaly k projednání a rozhodnutí dané věci.

3) Soud nesdílí názor žalované, že přes období nečinnosti (zejména v v době od února 2001 do prosince 2003, od prosince 2003 do září 2004 a od července 2005 do února 2006), není celková délka řízení nepřiměřená. Naopak míní, že právě vzhledem k době, kdy ve věci nebyly činěny úkony tak, aby věc byla ukončena, je nutno uzavřít, že celková délka řízení byla zcela nepřiměřená.

4) Při hodnocení rozsahu nemajetkové újmy (však) soud přihlédl k tomu, že řízení bylo zejména z procesního hlediska složitější, především s ohle-

dem na mezinárodní prvek a s tím spojenou nutnost zajistit překlad a doručovat do ciziny. Taktéž bylo nutné přihlédnout k tomu, že žalobkyně urgovala postup ve věci až v roce 2008 a teprve v roce 2009 podala stížnost na průtahy v řízení, ačkoli řízení o určení pravosti popřené pohledávky bylo zahájeno v únoru 2001.

5) Řízení bylo pravomocně skončeno v květnu roku 2010, proto by celkové délce řízení v trvání 9 let odpovídala náhrada nemajetkové újmy ve výši 135 000 Kč (tj. 15 000 Kč za každý rok trvání řízení); jde o částku odpovídající současným ekonomickým poměrům v zemi. Jelikož řízení bylo složitější zejména z procesního hlediska a žalobkyně urgovala postup ve věci až po několika letech od zahájení řízení, pak je na místě – vzhledem ke složitosti věci a významu předmětu řízení pro poškozeného – snížit celkovou částku o 60 %. Žalobkyni tak jako správyni konkursní podstaty úpadce náleží přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu ve výši 54 000 Kč.

6) Žalovaná nezpochybnila tvrzení žalobkyně, že jedinou překážkou bránící ukončení konkursního řízení bylo řízení o incidenčním sporu, a proto má soud zato, že žalobkyni vznikla majetková újma ve výši 524 790 Kč, když žalobkyně doložila, že v souvislosti se správou konkursní podstaty hradila měsíčně od dubna 2007 do konce roku 2008 částku 24 990 Kč. Kdyby incidenční spor byl skončen v přiměřené lhůtě, pak by v uvedeném období nevznikaly náklady zatěžující konkursní podstatu úpadce.

7) Pro úplnost soud dodává, že žalobkyně jako správyni konkursní podstaty úpadce je ze zákona oprávněna domáhat se nároků, které souvisí s majetkem náležejícím do konkursní podstaty. Není proto přílehlavá námitka žalované, že konkursní podstata není nositelem právní subjektivity.

K odvolání žalobkyně i žalované M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 27. 7. 2011 potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodě II. výroku, v bodě I. výroku jej co do částky 54 000 Kč změnil tak, že žalobu i potud zamítl, a ve zbývajícím rozsahu pak tento rozsudek zrušil a věc potud vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Odvolací soud dospěl po přezkoumání napadeného rozhodnutí k následujícím závěrům.

1) Věcně správným je bod II. výroku zamítající v převážné části žalobu ohledně zadostiučinění za nemajetkovou újmu a nesprávnou je část bodu I. výroku, která co do 54 000 Kč takové zadostiučinění žalobkyni přiznává, to vše s ohledem na posouzení aktivní věcné legitimace žalobkyně.

2) Je zřejmé, že sama žalobkyně měla jisté pochybnosti o tom, komu by mohl nárok svědčit, neboť ačkoliv žalobu podala (i nárok vůči ministerstvu uplatnila) vlastním jménem, požadovala plnění „ve prospěch konkursních věřitelů“, respektive do konkursní podstaty. Formulace byla upravována, odvolací soud je však přesvědčen, že šlo stále o týž nárok, uplatňovaný ve prospěch konkursní

podstaty. Z hlediska předběžného uplatnění nároku u ministerstva tedy byly zákonné podmínky splněny.

3) Při posuzování aktivní věcné legitimace žalobkyně je však nutno vyjít z jiných závěrů. Není pochyb o tom, že i účastníku konkursního řízení (ať již půjde o osobu fyzickou nebo právnickou) může vzniknout újma způsobená nepřiměřenou délkou takového řízení. To platí i tam, kde příčinou nepřiměřené délky konkursního řízení je výlučně nutnost vyčkat skončení jiného řízení (např. řízení o incidenční žalobě), jehož přiměřená délka byla překročena. Nárok na odškodnění takové nemajetkové újmy však mají pouze osoby, jimž taková újma vznikla (účastníci řízení, v němž došlo ke vzniku újmy, a za určitých okolností i jejich právní nástupci), nikoliv osoby jiné. To plyne z logiky věci (kdo se řízení neúčastnil, nemůže dost dobře utrpět přímou újmu pro jeho nepřiměřenou délku) i z judikatury (která tento nárok považuje za nárok osobní povahy); srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3394/2010 (jde o usnesení ze dne 26. 1. 2011, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu).

4) Účastníky konkursního řízení jsou dle § 7 zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“), toliko konkursní věřitelé a úpadce. Správce konkursní podstaty je osobou, která (s výjimkou úkonů příslušejících soudu) vede konkursní řízení. Nejde o účastníka, nýbrž o úřední osobu, odpovědnou za řádný průběh řízení. Jak uvedl Nejvyšší soud v judikátech publikovaných pod R 17 a 52 ročníku 1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (jde o usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 4. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1566/96, uveřejněné pod číslem 17/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 17/1998“ a o stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 17. 6. 1998, Cpjn 19/98, uveřejněném pod číslem 52/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek – dále jen „R 52/1998“), „nejde o účastníka konkursního řízení, nýbrž o zvláštní procesní subjekt – veřejnoprávní orgán, který nese vlastní majetkovou odpovědnost za škodu vzniklou porušením povinností uložených zákonem či soudem“. Není tedy aktivně věcně legitimován k tomu, aby vlastním jménem uplatňoval nárok na přiměřené zadostiučinění za škodu vzniklou právě v řízení, které vedl. Proto také žalobkyně následně upřesňovala, že má jít o škodu způsobenou „konkursní podstatě“, respektive konkursním věřitelům.

5) Konkursní podstatou je ovšem třeba rozumět soubor majetku, včetně závazků úpadce, dle stavu ke dni prohlášení konkursu a nabytý za konkursu (§ 6 ZKV). Je zřejmé, že ke dni prohlášení konkursu na majetek úpadce nemohl mít úpadce pohledávku z titulu nároku na odškodnění újmy z nesprávného úředního postupu, neboť v tu dobu k němu ještě nedošlo. Nejde však ani o „pohledávku podstaty“ vzniklou v průběhu konkursního řízení, protože jde o nárok osobní povahy, který do podstaty nespadá (srov. např. Steiner, V.: Zákon o konkursu

a vyrovnání. Komentář. 2. vydání. Linde Praha, a. s., Praha 1996). Nemůže tedy jít ani o (možnou) pohledávku patřící do konkursní podstaty, k jejímuž vymáhání by žalobkyně byla oprávněna z titulu své funkce.

6) Konkursní věřitelé pak mohou (svou) možnou újmu uplatňovat vlastním jménem. Žalobkyně k tomu není legitimována.

7) Výrok o náhradě skutečné škody má odvolací soud zatím za nepřezkoumatelný pro nedostatek důvodů.

Proti rozsudku odvolacího soudu (a to proti potvrzujícímu výroku o věci samé i proti měnícímu výroku o věci samé) podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. a) a c) zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítajíc, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/) a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/), a požadujíc, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

V mezích uplatněných dovolacích důvodů dovolatelka především nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že jako osoba, která vede konkursní řízení (a není tudíž jeho účastníkem), není aktivně věcně legitimována k uplatnění nároku na odškodnění nemajetkové újmy v důsledku nesprávného úředního postupu. K tomu uvádí, že sice není účastníkem konkursního řízení, z titulu své funkce však je oprávněna domáhat se nároků souvisejících s majetkem náležejícím do konkursní podstaty. Mezi takové nároky lze (podle dovolatelky) mimo jiné zařadit i předmětný nárok na „nemajetkovou újmu věřitelů, jejichž zájem na řádném a včasém uspokojení z konkursní podstaty správce konkursní podstaty v konkursním řízení zastupuje“. Tento zájem byl nepřiměřenou délkou incidenčního sporu vedeného u Krajského soudu v Brně pod sp. zn. 55 Cm 365/2003 a později pod sp. zn. 55 Cm 52/2008 nesprávným úředním postupem příslušného soudu narušen.

Správkyně konkursní podstaty je tedy v důsledku výše uvedeného nesprávného úředního postupu soudu oprávněna domáhat se náhrady nemajetkové újmy, která byla „co do konkursní podstaty“ způsobena konkursním věřitelům, neboť nebyť nepřiměřené délky výše uvedeného incidenčního sporu, došlo by k řádnému a včasnému ukončení konkursu. Tím, že vzhledem k nesprávnému úřednímu postupu v předmětném incidenčním řízení nebylo řádně ukončeno konkursní řízení, vzniká pohledávka vůči státu, kterou správkyně konkursní podstaty zahrнула do soupisu majetku tvořícího tuto konkursní podstatu.

Vedle výše uvedeného je třeba uvést, že správkyně konkursní podstaty byla ze své pozice účastníkem incidenčního řízení, v němž došlo k nepřiměřeným průtahům a nesprávnému úřednímu postupu a je tedy oprávněna domáhat se náhrady nemajetkové újmy způsobené tímto nesprávným úředním postupem,

jak vyplývá z ustanovení § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998. Správkyně konkursní podstaty zastupuje v incidenčním řízení zájmy konkursních věřitelů na jejich řádném a včasném uspokojení z konkursní podstaty, kterou v jejich zájmu spravuje. Dochází-li v tomto řízení vlivem nesprávného úředního postupu k nepřiměřeným průtahům, je správkyně konkursní podstaty oprávněna domáhat se nemajetkové újmy těmito průtahy způsobené. Zastupuje tak zájem všech konkursních věřitelů na dobré správě konkursní podstaty a tím pádem i na včasném a řádném ukončení incidenčního sporu.

Správkyně konkursní podstaty je jako účastník incidenčního řízení oprávněna domáhat se náhrady nemajetkové újmy způsobené porušením článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a článku 6 odst. 1 evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Nesprávný úřední postup soudů příslušných ve výše uvedeném incidenčním sporu tak způsobuje konkursní podstatě nejen nemalou majetkovou újmu, ale i újmu nemajetkovou, související se zájmem věřitelů na včasném a řádném uspokojení z konkursní podstaty, který je v tomto konkursním řízení správce konkursní podstaty oprávněn hájit v rámci své správy konkursní podstaty.

Dovolatelka dále nesouhlasí se závěrem odvolacího soudu, že náhrada nemajetkové újmy za nesprávný úřední postup není pohledávkou patřící do konkursní podstaty, neboť jde o osobní pohledávku. Jak totiž vyplývá z argumentace obsažené v rozhodnutí soudu prvního stupně (s níž se dovolatelka ztotožňuje), dle ustanovení § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb. přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu se poskytuje bez ohledu na to, zda nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem byla způsobena škoda. Přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu lze totiž přiznat i uměle vytvořeným subjektům jak vyplývá z rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 12. 2010, sp. zn. 30 Cdo 3908/2009 (jde o rozsudek uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 1, ročník 2012, pod číslem 3). Za takový uměle vytvořený subjekt lze podle dovolatelky považovat i konkursní podstatu, jejímuž správci jsou způsobeny problémy v důsledku nesprávného úředního postupu.

Z výše uvedeného rozhodnutí také vyplývá, že nemateriální újma může spočívat i v prodlužované nejistotě či značných nepříjemnostech, i kdyby se měly týkat jen správy každodenních záležitostí společnosti. Právě prodlužovaná nejistota a nepříjemnosti s ní spojené byly v důsledku nepřiměřené délky soudního řízení způsobené nesprávným úředním postupem způsobovány konkursní podstatě, jejímu správci a potažmo i konkursním věřitelům, mezi nimiž existují vzájemné vztahy a vazby. Je tedy nepochybné, že pohledávku nemateriální újmy lze (v rozporu s tvrzením odvolacího soudu) zařadit do konkursní podstaty a správce konkursní podstaty je tedy oprávněn nárokovat její přiměřené zadostiučinění v soudním řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Nejvyšší soud shledává dovolání přípustným dle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., když zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje řešení otázky dovoláním předestřené, totiž otázky, zda správce konkursní podstaty úpadce je oprávněn (za sebe, respektive ve prospěch věřitelů nebo do konkursní podstaty) požadovat náhradu nemajetkové újmy za průtahy v konkursním řízení vyvolané nepřiměřenou délkou sporu vyvolaného konkursním řízením. Potud jde o otázku dovolacím soudem neřešenou.

Nejvyšší soud se – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval nejprve správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

S přihlédnutím k době vydání napadeného rozhodnutí je pro další úvahy Nejvyššího soudu pro věc rozhodný (není-li dále výslovně zmíněno jinak) výklad zákona o konkursu a vyrovnání ve znění účinném do 31. 12. 2007.

Podle ustanovení § 13 zákona č. 82/1998 Sb., ve znění účinném v době vydání napadeného rozhodnutí, pro věc rozhodném (tj. naposledy ve znění zákona č. 41/2011 Sb.), stát odpovídá za škodu způsobenou nesprávným úředním postupem. Nesprávným úředním postupem je také porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě. Nestanoví-li zákon pro provedení úkonu nebo vydání rozhodnutí žádnou lhůtu, považuje se za nesprávný úřední postup rovněž porušení povinnosti učinit úkon nebo vydat rozhodnutí v přiměřené lhůtě (odstavec 1). Právo na náhradu škody má ten, jemuž byla nesprávným úředním postupem způsobena škoda (odstavec 2).

Dle ustanovení § 31a zákona č. 82/1998 Sb., bez ohledu na to, zda byla nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem způsobena škoda, poskytuje se podle tohoto zákona též přiměřené zadostiučinění za vzniklou nemajetkovou újmu (odstavec 1). Zadostiučinění se poskytne v penězích, jestliže nemajetkovou újmu nebylo možno nahradit jinak a samotné konstatování porušení práva by se nejevilo jako dostačující. Při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění se přihlédne k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k nemajetkové újmě došlo (odstavec 2). V případech, kdy nemajetková újma vznikla nesprávným úředním postupem podle § 13 odst. 1, věty druhé a třetí,

nebo § 22 odst. 1, věty druhé a třetí, přihlédne se při stanovení výše přiměřeného zadostiučinění rovněž ke konkrétním okolnostem případu, zejména k a) celkové délce řízení, b) složitosti řízení, c) jednání poškozeného, kterým přispěl k průtahům v řízení, a k tomu, zda využil dostupných prostředků způsobilých odstranít průtahy v řízení, d) postupu orgánů veřejné moci během řízení a e) významu předmětu řízení pro poškozeného (odstavec 3).

Z ustanovení § 6 ZKV se pak podává, že majetek podléhající konkursu tvoří konkursní podstatu (dále jen „podstata“) (odstavec 1). Konkurs se týká majetku, který patřil dlužníkovi v den prohlášení konkursu a kterého nabyt za konkursu; tímto majetkem se rozumí také mzda nebo jiné podobné příjmy. Do podstaty nenáleží majetek, jehož se nemůže týkat výkon rozhodnutí; majetek sloužící podnikatelské činnosti z podstaty vyloučen není (odstavec 2). Za podmínky stanovených tímto zákonem patří do podstaty také majetek jiných osob, zejména těch, které jej nabyly na základě neúčinných právních úkonů dlužníka (odstavec 3).

Podle ustanovení § 7 ZKV účastníky konkursu jsou věřitelé, kteří uplatňují nároky (dále jen „konkursní věřitelé“) a dlužník.

Dle ustanovení § 8 odst. 3 ZKV správce má nárok na odměnu a na náhradu hotových výdajů; tento nárok správce, je-li plátcem daně, se zvyšuje o částku odpovídající této dani, kterou je správce povinen z odměny a z náhrad hotových výdajů odvést podle zvláštního právního předpisu. Do náhrady hotových výdajů se zahrnují i náklady na péči o spisovnu a archiv úpadce. Dohody správce uzavřené s účastníky řízení o jiné odměně nebo náhradě jsou neplatné. Vyúčtování odměny a nákladů provede správce v konečné zprávě, a není-li jí, při zrušení konkursu; předtím mu soud může povolit zálohy. Soud může podle okolností případu konkursní odměnu stanovenou podle zvláštního předpisu přiměřeně zvýšit nebo snížit. Věřitelé jsou se souhlasem soudu oprávněni na základě rozhodnutí věřitelského výboru poskytnout správci zálohu k úhradě jeho výdajů, a to i opětovně; při poskytnutí zálohy může být určen účel, na nějž má být vynaložena, a podmínky jejího vyúčtování. Činnosti, k nimž je správce povinen, může správce zadat třetím osobám na účet podstaty jen se souhlasem věřitelského výboru.

Nejvyšší soud již ve stanovisku svého občanskoprávního a obchodního kolegia ze dne 13. 4. 2011, Cpjn 206/2010, uveřejněném pod číslem 58/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 58/2011“) uzavřel (odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 30 Cdo 3394/2010, citované odvolacím soudem), že právo na náhradu nemateriální újmy za nesprávný úřední postup je právem ryze osobní povahy.

V rozsudku ze dne 31. 5. 2012, sp. zn. 29 Cdo 2012/2010, uveřejněném pod číslem 132/2012 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, se pak Nejvyšší soud zabýval tím, při splnění jakých předpokladů lze přiznat právo na přiměřené zadostiučinění ve smyslu § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. za nepřiměřenou

délku konkursního řízení konkursnímu věřiteli (aniž měl pochybnosti o věcné legitimaci takového věřitele k podání žaloby).

V R 17/1998 pak Nejvyšší soud vysvětlil a v R 52/1998 (srov. bod XIX, str. 185 – 186 /361 –362/) zopakoval, že správce konkursní podstaty není účastníkem konkursního řízení. Jako zvláštní procesní subjekt má samostatné postavení jak vůči úpadci, tak vůči konkursním věřitelům a nelze jej považovat za zástupce konkursních věřitelů ani za zástupce úpadce.

V usnesení ze dne 29. 7. 2004, sp. zn. 29 Odo 170/2004, uveřejněném v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2004, pod číslem 181, pak Nejvyšší soud ozřejmil (při úvaze o vadě žaloby směřující proti „konkursní podstatě“), že konkursní podstata nemá způsobilost být účastníkem řízení (srov. v literatuře, k výkladu § 19 odst. 2 ZKV ve znění účinném od 1. 5. 2000 do 24. 10. 2000, Krčmář, Z. in: Zákon o konkursu a vyrovnání, Poznámkové vydání s judikaturou k novele č. 105/2000 Sb., účinné k 1. 5. 2000. 1. vydání. Praha, IFEC 2000, bod 2 poznámek k novele). Řečené je dáno i tím, že úpadce prohlášením konkursu neztrácí způsobilost být účastníkem řízení, ani způsobilost procesní, srov. shodně R 17/1998 i R 52/1998, bod XXIII, str. 188 (364).

Přitom v důvodech R 17/1998 se v daném ohledu přiléhavě odkazuje již na rozhodnutí uveřejněné pod číslem 16106 Sbírkou rozhodnutí nejvyšších stolic soudních Čs. republiky, kterou uspořádal Dr. F. Vážný, s právní větou, podle které konkursní podstata jest jen právním předmětem, nikoli právním podmětem. Úvahy dovolatelky o konkursní podstatě coby „uměle vytvořenému subjektu“ tedy zjevně nejsou přiléhavé.

Správce konkursní podstaty též není osobou, jež by mohla „do konkursní podstaty“, tedy do majetku úpadce (srov. definici konkursní podstaty v § 6 ZKV), vymáhat přiměřené zadostiučinění ve smyslu § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. jako újmu způsobenou konkursnímu věřiteli (konkursním věřitelům), jenž je plně oprávněn uplatnit požadavek na přiměřené zadostiučinění svým jménem a pro sebe.

Lze doplnit, že právo na přiměřené zadostiučinění ve smyslu § 31a odst. 3 zákona č. 82/1998 Sb. za nepřiměřenou délku konkursního řízení náleží i úpadci coby účastníku konkursního řízení (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4502/2011, uveřejněný v časopise Soudní judikatura číslo 9, ročník 2013, pod číslem 120). Domáhá-li se úpadce přiměřeného zadostiučinění ještě v průběhu konkursního řízení, činí tak opět sám (což je dáno osobní povahou nároku), nikoli prostřednictvím správce konkursní podstaty, s tím důsledkem, že částka, kterou z tohoto titulu obdrží ještě v průběhu konkursního řízení, se stane součástí majetku konkursní podstaty (srov. § 6 odst. 2 ZKV). Správce konkursní podstaty legitimaci k vymáhání tohoto nároku za úpadce nemá (ostatně, podle žaloby dovolatelka ani netvrdí, že by požadovala přiměřené zadostiučinění za újmu způsobenou délkou konkursního řízení úpadci).

Zbývá určit, zda správce konkursní podstaty může uplatnit právo na přiměřené zadostiučinění za újmu, jež byla délkou konkursního řízení způsobena jemu samotnému. Bez zřetele k tomu, že nepřiměřená délka konkursního řízení je důsledkem nepřiměřené délky sporu vyvolaného konkursem (na jehož ukončení je závislý další chod konkursního řízení), jehož účastníkem je případně správce konkursní podstaty, zůstává určující postavení správce konkursní podstaty coby zvláštního procesního subjektu, jenž není účastníkem konkursního řízení. Správce konkursní podstaty vykonává svou funkci za odměnu (§ 8 odst. 3, věta první, ZKV) určenou podle vyhlášky č. 476/1991 Sb., ve znění účinném do 31. 12. 2007, kterou může konkursní soud přiměřeně zvýšit nebo snížit (§ 8 odst. 3, věta pátá, ZKV) s přihlédnutím ke specifickým okolnostem konkrétní věci (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 12. 2006, sp. zn. 29 Odo 1351/2006, uveřejněné pod číslem 103/2007 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Soud též může povolit správci konkursní podstaty zálohy na odměnu (§ 8 odst. 3, věta čtvrtá, ZKV).

Délka konkursního řízení vynucená nepřiměřenou délkou sporu vyvolaného konkursem (jež správce konkursní podstaty nutí spravovat majetek konkursní podstaty, aniž by po určitou dobu mohl činit efektivní kroky směřující k završení konkursu rozvrhem), není sama o sobě určující z hlediska výše odměny (co do možnosti jejího zvýšení); srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 10. 2009, sp. zn. 29 Cdo 738/2007, uveřejněné v časopise Soudní judikatura číslo 7, ročník 2011, pod číslem 105. S přihlédnutím k možnosti správce konkursní podstaty čerpat odměnu (se svolením konkursního soudu) zálohově, však ani tato okolnost není důvodem, pro který by správce konkursní podstaty mohl svým jménem a pro sebe uplatnit právo na přiměřené zadostiučinění za újmu, jež mu měla být způsobena nepřiměřenou délkou konkursního řízení, vyvolanou nepřiměřenou délkou sporu vyvolaného konkursem.

Podstatné je, že správce konkursní podstaty dostává za svou činnost v konkursním řízení odměnu, jež může být čerpána i zálohově, a že jemu samotnému (ponechají-li se stranou právě otázky odměny) coby zvláštnímu procesnímu subjektu v souvislosti s délkou probíhajícího konkursního řízení, v němž spravuje majetek konkursní podstaty, nemajetková újma odškodnitelná poskytnutím přiměřeného zadostiučinění ve smyslu § 31a zákona č. 82/1998 Sb. nevzniká.

Ostatně, s přihlédnutím k závěrům obsaženým v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2008, sp. zn. 29 Cdo 2225/2008, uveřejněném pod číslem 63/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (jenž argumentačně rovněž vychází z R 17/1998 a z bodu XIX R 52/1998), je z obsahu spisu zjevné, že dovolatelka ani neuplatnila předmětný nárok jako svůj osobní nárok (pro sebe), nýbrž domáhala se jeho úhrady do konkursní podstaty („pro konkursní podstatu“) z titulu výkonu funkce správce konkursní podstaty úpadce.

Lze tedy shrnout, že správce konkursní podstaty není aktivně věcně legitimován k uplatnění práva na přiměřené zadostiučinění podle § 31a zákona č. 82/1998 Sb. za nemajetkovou újmu vzniklou nepřiměřenou délkou konkursního řízení, v němž působí.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž správné. V rovině dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. neuplatňuje dovolatelka jiné argumenty než ty, s nimiž se Nejvyšší soud vypořádal již v mezích právního posouzení věci.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se nepodávají ani ze spisu.

Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2, část věty před středníkem, o. s. ř.).

Absence výroku o nákladech dovolacího řízení se podává z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. 7. 2002, sp. zn. 20 Cdo 970/2001, uveřejněného pod číslem 48/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

Nejvyšší soud závěrem poznamenává, že nepřehlédl, že podáním došlým soudu prvního stupně 8. 4. 2013 dovolatelka navrhla, aby do řízení na její místo vstoupila společnost CM, a. s., které pohledávky uplatněné žalobou (včetně té, která je předmětem dovolacího řízení) postoupila smlouvou o postoupení pohledávky ze dne 14. 3. 2013. Pro účely dovolacího řízení v této věci však toto podání žádný význam nemá (není jakkoliv způsobilé vyvolat změnu v osobě dovolatele), jelikož podle ustanovení § 243c odst. 1, části věty za středníkem, o. s. ř. ustanovení § 107a pro dovolací řízení neplatí.

Nevyplývá-li z leasingové smlouvy něco jiného, vzniká od předání silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky, jež je předmětem leasingu, leasingovým pronajímatelem leasingovému nájemci oprávnění leasingového nájemce k jeho provozování podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. a leasingový nájemce se stává jeho provozovatelem.

(Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 9. 2013,
sp. zn. 23 Cdo 1766/2012)

Okresní soud ve Svitavách rozsudkem, v pořadí druhým, ze dne 31. 5. 2011 zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala proti druhé žalované zaplacení částky 4 260 000 Kč (bod I. výroku), a rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky (bod II. a III. výroku).

Soud prvního stupně vyšel z toho, že pravomocným rozsudkem Okresního soudu ve Svitavách ze dne 29. 11. 2004 byl první žalovaný uznán vinným, že dne 28. 8. 2004 kolem 00.58 hod. po předchozím požití alkoholu a přesto, že byl za obdobný čin spáchaný pod vlivem návykové látky postižen, řídil na silnici I/35 motorové vozidlo Ford Tranzit v majetku firmy P., s. r. o., ve směru od Svitav na Litomyšl, přičemž v kilometru 169 při projíždění táhlou levotočivou zatáčkou v důsledku požitého alkoholu, kdy po nehodě měl v 02.00 hod v krvi 1,78 g/kg alkoholu, nepovolené rychlosti a způsobu jízdy najel do protisměrné části vozovky, následkem čehož došlo k téměř čelnímu střetu s protijedoucím vozidlem tovární značky Renault Nevada 1,8, které jelo od Litomyšle na Svitavy a které řídil A. K., který spolu s ostatními spolucestujícími utrpěl smrtelná zranění, kterým na místě podlehl, a dále došlo k těžkému zranění nezletilého P. G., tedy spáchal trestný čin ublížení na zdraví podle § 224 odst. 3 tr. zák. a trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 201 písm. b), d) tr. zák.

Ve vztahu k prvnímu žalovanému rozhodl soud prvního stupně o uplatněném postihovém právu žalobkyně na vyplacené pojistné plnění rozsudkem ze dne 14. 8. 2009, pro uznání podle § 153a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

Ve vztahu k druhé žalované žalobní nárok posoudil podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. d), f) zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Vyšel z toho, že druhá žalovaná byla leasingovým nájemcem vozidla, které při dopravní nehodě řídil první žalovaný. V rámci leasingových splátek druhá žalovaná platila rovněž pojistné na pojištění vozidla. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že druhá žalovaná je provozovatelem i pojištěným podle zákona č. 168/1999 Sb. Podle soudu prvního stupně je třeba vyjít z toho, že smyslem leasingové smlouvy není nájem věci

(byť se tak tyto smlouvy, i smlouva uzavřená druhou žalovanou s leasingovou společností, tváří), ale pořízení věci na splátky, když sjednaný nájem věci je pouze konkrétní formou dosažení tohoto cíle. Smyslem naopak je, aby současný nájemce a budoucí majitel věci mohl věc používat v podstatě jako věc vlastní s tím, že ji aktuálně splácí. Takový uživatelský (budoucí vlastnický) vztah je podle soudu prvního stupně tím vztahem, který má na mysli § 427 obč. zák., hovoří-li o provozovateli vozidla. Smyslem pojištění odpovědnosti za škodu způsobené provozem vozidla je pak jistě pojištění právě takového provozovatele (ne nadarmo, podle soudu prvního stupně, má tento předpis ve svém názvu slovo „provozem“). Druhá žalovaná je tedy provozovatelem vozidla i pojištěným podle zákona č. 168/1999 Sb.

Soud prvního stupně dále zkoumal, zda byly splněny podmínky pro uplatnění postihového práva proti druhé žalované podle ustanovení § 10 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 10 odst. 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb. Vycházejí ze zjištění, že první žalovaný jako zaměstnanec druhé žalované byl oprávněn užívat předmětné vozidlo jen ke konkrétním pracovním účelům, že v rozporu s pokyny neodevzdal vozidlo po splnění pracovních úkolů (mezi 17 a 18 hod.) do areálu druhé žalované a klíče od auta neodevzdal do kanceláře jednatele druhé žalované a dále používal vozidlo k soukromým účelům, že první žalovaný byl současně bratrem jednatele druhé žalované a společníkem druhé žalované, že tedy vztahy ve společnosti druhé žalované byly spíše neformální, konstatoval, že nelze dovodit, že by druhá žalovaná skutečně předala vozidlo prvnímu žalovanému, tedy osobě, která při jeho řízení byla pod vlivem alkoholu, nebo že by svojí nedbalostí takový stav umožnila. Uzavřel tedy, že žalobkyně nemohla postihové právo ve smyslu citovaných ustanovení vůči druhé žalované uplatnit.

K odvolání žalobkyně (proti výroku I. a III.) **K r a j s k ý s o u d v H r a d c i K r á l o v é – p o b o č k a v P a r d u b i c í c h** rozsudkem ze dne 15. 12. 2011 rozsudek soudu prvního stupně v odvoláním napadených výrocih I. a III. potvrdil (první výrok) a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud poté, co částečně zopakoval dokazování, dospěl oproti soudu prvního stupně dílem k odlišnému právnímu závěru. Vycházejí z obsahu leasingové smlouvy a aplikuje rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2563/2005 dovodil, že za provozovatele vozidla ve smyslu ustanovení § 427 obč. zák. není možno považovat druhou žalovanou, nýbrž leasingového pronajímatele. Jelikož tedy druhá žalovaná nebyla provozovatelem vozidla, nebyla ani pojištěným ve smyslu ustanovení § 2 zákona č. 168/1999 Sb. Poukazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 4729/2008, odvolací soud dodal, že i v případě, bylo-li by možno druhou žalovanou pokládat za provozovatele vozidla, zprostita by se tato odpovědnosti za škodu způsobenou jeho provozem podle ustanovení § 430 odst. 1 obč. zák., když s ohledem na poměry dané věci učinila zcela dostatečná a přiměřená opatření k zabezpečení vozidla před zneužitím.

Proti rozsudku odvolacího soudu (výslovně v plném rozsahu) podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost odvozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., uplatňujíc dovolací důvod ve smyslu ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

Dovolatelka předně namítá (a v tomto ohledu se ztotožňuje se soudem prvního stupně), že není pochyb o tom, že provozovatelem vozidla v době škodní události byla druhá žalovaná, nikoliv leasingová společnost. Podle dovolatelky je třeba vyjít z ustanovení § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích. Provozovatelem vozidla je tak ten, kdo vlastním jménem provozuje silniční vozidlo a je současně vlastníkem silničního vozidla, anebo je vlastníkem silničního vozidla oprávněn k provozování silničního vozidla.

Druhá žalovaná byla provozovatelem vozidla a má objektivní odpovědnost podle ustanovení § 427 obč. zák. Druhá žalovaná pak jako provozovatel vozidla odpovídá žalobkyni podle ustanovení § 2 písm. f), § 6 odst. 1 zákona č. 168/1999 Sb. i za porušení všech povinností uvedených v § 10 odst. 1 písm. a) až f) zákona č. 168/1999 Sb., přičemž není rozhodné, zda vozidlo řídila osobně či nikoliv.

Podle dovolatelky není možno v projednávané věci aplikovat ustanovení § 430 odst. 1 obč. zák. a zprostit druhou žalovanou jako provozovatele vozidla odpovědnosti. Druhá žalovaná zanedbala něco, co vědět mohla a měla, první žalovaný byl již za obdobný čin spáchaný pod vlivem alkoholu postižen. Dovolatelka nesouhlasí se závěrem, že vzhledem k tomu, že druhá žalovaná byla malou rodinnou firmou a první žalovaný jejím společníkem a sourozencem jejího jednatele, vyvíňuje druhou žalovanou z nedbalostního jednání spočívajícího v možnosti svévolné dispozice s vozidlem a současně nezabezpečení klíčů od vozidla.

Dovolatelka navrhuje, aby dovolací soud napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

K dovolání žalobkyně se druhá žalovaná vyjádřila tak, že rozsudek odvolacího soudu považuje za správný a dovolání za nedůvodné. Druhá žalovaná nebyla provozovatelem vozidla, nebyla proto ani pojištěným. Podle § 430 obč. zák. se z případné odpovědnosti vyvinila.

N e j v y š š í s o u d rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud úvodem poznamenává, že rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2012) se podává z bodu 7., článku II., části první zákona č. 404/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a další zákony.

Nejvyšší soud po zjištění, že dovolání bylo podáno ve lhůtě stanovené v § 240 odst. 1 o. s. ř., účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) a bylo sepsáno a podepsáno osobou s právnickým vzděláním (§ 241 odst. 2 písm. b/ a odst. 4 o. s. ř.), se zabýval nejdříve otázkou, zda je dovolání v této věci přípustné, neboť pouze z podnětu přípustného dovolání lze přezkoumat správnost napadeného rozhodnutí z hlediska uplatněných dovolacích důvodů.

Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Dovolání proti potvrzujícímu výroku rozsudku odvolacího soudu ve věci samé může být přípustné toliko podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (o situaci předvídanou v ustanovení § 237 odst. 1 písm. b/ o. s. ř. nejde), tedy tak, že dovolací soud – jsa přitom vázán uplatněnými dovolacími důvody včetně jejich obsahového vymezení (§ 242 odst. 3 o. s. ř.) – dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má po právní stránce zásadní význam. Podle ustanovení § 237 odst. 3, části věty před středníkem, o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam (odst. 1 písm. c/) zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je soudy rozhodována rozdílně, nebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak.

Dovolání žalobkyně je přípustné podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení otázky, zda druhou žalovanou jako leasingovou nájemkyni lze považovat za provozovatele vozidla, když tato otázka podle právního stavu po účinnosti zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, nebyla v rozhodování dovolacího soudu dosud vyřešena. Současně pak odvolací soud posoudil otázku provozovatelova nedbalostního umožnění užití dopravního prostředku podle § 430 odst. 1, věta druhá, obč. zák. v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu.

Závěr, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam, přitom Nejvyšší soud přijal s vědomím faktu, že Ústavní soud nálezem pléna ze dne 21. 2. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 29/11, zrušil ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. až uplynutím 31. 12. 2012, a s přihlédnutím k tomu, že v době podání dovolání měla dovolatelka právo legitimně očekávat, že splnění podmínek formulovaných ustanovením § 237 odst. 1 písm. c), odst. 3 o. s. ř. povede k věcnému přezkumu jí podaného dovolání (srov. též nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012, sp. zn. IV. ÚS 1572/11).

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud se zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tj. správností právního posouzení věci odvolacím soudem (§ 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní

normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolací soud se nejprve zabýval otázkou, zdali druhou žalovanou jako leasingovou nájemkyni lze považovat za provozovatele předmětného vozidla podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.

Nejvyšší soud otázky, za jakých podmínek lze leasingového nájemce považovat za provozovatele vozidla, řešil ve svých rozhodnutích podle právního stavu před účinností zákona č. 56/2001 Sb. a před vydáním rozhodnutí Nejvyššího soudu k výkladu leasingových smluv, zejména rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4356/2008, uveřejněného pod číslem 24/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a přijetím stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. 9. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2007, uveřejněného pod č. 25/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Nejvyšší soud se tak konkrétně k uvedené otázce podle stavu před účinností zákona č. 56/2001 Sb. vyjádřil např. v rozsudku ze dne 27. 11. 2007, sp. zn. 25 Cdo 2563/2005, uveřejněném pod číslem 6/2009 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

Zde dospěl k závěru, že v případě tzv. leasingu je třeba při určení provozovatele vozidla posoudit podle obsahu příslušné smlouvy, jaký rozsah práv k vozidlu vlastník převedl na leasingového nájemce. Podle citovaného rozhodnutí za provozovatele vozidla nelze leasingového nájemce považovat tehdy, jestliže podle smlouvy byl oprávněn vozidlo za úplaty užívat obvyklým způsobem, aniž na něm směl provádět technické úpravy s výjimkou nutných oprav, měl hradit pouze údržbu a opravy vozidla a nebyl povinen vozidlo pojistit (pouze připojistit při cestě do zahraničí), přičemž pojištění vozidla včetně „zákonného pojištění“ bylo zahrnuto v „půjčovném“.

V citované věci však bylo rozhodné, že k posuzované dopravní nehodě došlo v roce 1994, kdy nebylo možno pojem „provozovatel“ vykládat ve smyslu právních předpisů přijatých v pozdější době, zejména zákona č. 56/2001 Sb., o podmínkách provozu vozidel na pozemní komunikaci.

V nyní projednávané věci k dopravní nehodě došlo dne 28. 8. 2004, tedy již za účinností uvedeného právního předpisu.

Podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. se provozovatelem silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky rozumí fyzická osoba s místem trvalého pobytu nebo s místem povoleného pobytu v České republice nebo právnická osoba se sídlem v České republice, která vlastním jménem provozuje silniční vozidlo a je současně vlastníkem silničního vozidla, a nebo je vlastníkem silničního vozidla oprávněna k provozování silničního vozidla.

Pro posouzení otázky, kdy je fyzická osoba s místem trvalého pobytu nebo s místem povoleného pobytu v České republice nebo právnická osoba se sídlem v České republice vlastníkem silničního vozidla oprávněna k provozování silničního vozidla v případě finančního leasingu, je třeba vyjít z jeho smyslu a účelu. Klíčovou funkcí finančního leasingu (o němž jde i v posuzovaném případě) je pořízovací funkce a jeho cílem je zpravidla konečný převod vlastnictví k předmětu leasingu. Finanční leasing lze vymezit jako závazkový vztah, jehož podstatou je závazek poskytovatele leasingu (pronajímatele) předat příjemci leasingu (nájemci) na určitou dobu do užívání věc či jinou majetkovou hodnotu, kterou pronajímatel obvykle za tím účelem pořídí do svého vlastnictví na základě poptávky a podle výběru nájemce a závazek nájemce uhradit náklady spojené s pořízením leasingu prostřednictvím leasingových splátek. V této souvislosti se hovoří o pořízovací funkci finančního leasingu, která jej kvalitativně odlišuje od nájmu, u něhož je primární funkce užívací. Nájemce nese již od počátku leasingového vztahu rizika (nebezpečí škod) spojená s předmětem leasingu, jakož i náklady spojené s jeho užíváním (údržba, daně, pojištění). Leasing je označován za leasing finanční právě proto, že se závazky pronajímatele omezují na finanční služby (pořízení věci, předání do užívání a její prodej na konci leasingového vztahu). V případě finančního leasingu jde o účelové pořízení věci, práva či jiné majetkové hodnoty podle potřeb, výběru a určení nájemce s využitím cizích zdrojů – zdrojů poskytovatele předmětu leasingu. Smyslem tohoto specifického soukromoprávního institutu je tak zajistit za úplaty financování věci pro nájemce, který se k ní chová od okamžiku jejího předání jako k věci vlastní se všemi riziky na straně nájemce (nese rizika spojená s předmětem leasingu i náklady spojené s jeho provozem, údržbou a opravami). Leasingový pronajímatel sice zůstává po celou dobu trvání leasingu vlastníkem předmětu leasingu, jeho práva a povinnosti související s vlastnictvím předmětu leasingu (s výjimkou práva věc zcizit nebo zatížit právem třetí osoby) však náleží nájemci. V rámci finančního leasingu je na nájemce přenášena odpovědnost za předmět leasingu i nebezpečí a rizika s ním spojená. Leasingové společnosti pořizují předmět leasingu do svého vlastnictví nikoli s cílem vyvíjet podnikatelskou činnost jeho provozováním, nýbrž z důvodu uzavírání leasingové smlouvy v rámci poskytovaných finančních služeb (srov. stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 8. září 2010, sp. zn. Cpjn 204/2007, uveřejněné pod č. 25/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2008, sp. zn. 32 Odo 678/2006, jenž je uveřejněn tamtéž). Leasingovým společnostem, byť jsou vlastníky předmětu leasingu, na rozdíl od nájemního vztahu nezáleží na tom, zda a do jaké míry leasingoví nájemci zhodnocují předmět leasingu. Rovněž tak nemají zájem na tom, aby se věc, jejíž jsou po dobu trvání leasingového vztahu vlastníkem, vrátila do jejich dispozice, nýbrž jejich cílem zpravidla je, aby po zaplacení všech leasingových splátek pře-

šel předmět leasingu do vlastnictví leasingového nájemce. Je tomu tak proto, že leasingové společnosti pořizovaly předmět leasingu do svého vlastnictví nikoli s cílem vyvíjet podnikatelskou činnost jeho provozováním, nýbrž z důvodu uzavírané leasingové smlouvy v rámci poskytovaných finančních služeb (srov. rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. 1. 2010, sp. zn. 31 Cdo 4356/2008, uveřejněný pod číslem 24/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

Leasingový nájemce přejímá smlouvou o finančním leasingu rizika spojená s provozem předmětu leasingu, a to okamžikem jeho předání (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2012, sp. zn. 23 Cdo 678/2012).

Podle ustanovení § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. se provozovatelem silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky rozumí i taková osoba, která je vlastníkem silničního vozidla oprávněna k provozování takového vozidla.

Nevyplyvá-li tedy z leasingové smlouvy něco jiného, vzniká od předání silničního vozidla registrovaného v registru silničních vozidel České republiky, jež je předmětem leasingu, leasingovým pronajímatelem leasingovému nájemci, oprávnění leasingového nájemce k jeho provozování podle § 2 odst. 16 zákona č. 56/2001 Sb. a leasingový nájemce se stává jeho provozovatelem.

Závěr odvolacího soudu, že druhá žalovaná jako leasingový nájemce nebyla provozovatelem předmětného vozidla, proto správný není.

Jak vyplývá z výše citovaných rozhodnutí Nejvyššího soudu k výkladu leasingových smluv, je na leasingového nájemce přenášena odpovědnost za předmět leasingu i nebezpečí a rizika s ním spojená. Je tomu tak i v projednávané věci, kdy druhá žalovaná byla podle leasingové smlouvy, jak vyplývá ze skutkových zjištění soudů, oprávněna užívat vozidlo obvyklým způsobem.

Stejně tak není správný závěr odvolacího soudu (a i v této otázce je rovněž nutno přisvědčit žalobkyni), že v případě, že by bylo možno pokládat druhou žalovanou za provozovatele vozidla, tato by se v dané věci zprostila odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 430 obč. zák. Tuto otázku vzhledem ke skutkovým zjištěním soudů posoudil odvolací soud v rozporu s judikaturou Nejvyššího soudu.

Podle § 427 odst. 1 obč. zák. fyzické a právnické osoby provozující dopravu odpovídají za škodu vyvolanou zvláštní povahou tohoto provozu. Podle odstavce 2 tohoto ustanovení stejně odpovídá i jiný provozovatel motorového vozidla, motorového plavidla, jakož i provozovatel letadla. Podle § 430 odst. 1 obč. zák. místo provozovatele odpovídá ten, kdo použije dopravního prostředku bez vědomí nebo proti vůli provozovatele. Provozovatel odpovídá společně s ním, jestliže takové užití dopravního prostředku svou nedbalostí umožnil.

Subjektem objektivní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků je zásadně provozovatel dopravního prostředku, a to i tehdy,

jestliže v okamžiku vzniku škody sám neřídil. Pouze v případě, že dopravní prostředek byl použit bez vědomí nebo proti vůli provozovatele, odpovídá za škodu ten, kdo tímto způsobem dopravního prostředku použil. Tato zásada je částečně prolomena ve prospěch společné a nerozdílné odpovědnosti původce škody a provozovatele v případech, kdy provozovatel zneužití svého dopravního prostředku umožnil svou nedbalostí. Důkazní břemeno z hlediska naplnění podmínek odpovědnosti leží na poškozeném. Za nedbalost provozovatele se v soudní praxi nejčastěji považuje porušení povinnosti uložené provozovateli právním předpisem, např. vzdání se od vozidla bez možnosti okamžitě zasáhnout v případě potřeby a bez náležitého zabezpečení vozidla, např. uzamčením (srov. Zhodnocení úrovně rozhodování soudů ve věcech odpovědnosti za škodu způsobenou provozem dopravních prostředků, Cpj 10/83 a Pls 2/83, uveřejněné pod č. 3/1984 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek). Vzhledem k tomu, že ustanovení § 430 odst. 1, věta druhá, obč. zák. výslovně porušení povinnosti na straně provozovatele nevyžaduje, odpovídá provozovatel společně a nerozdílně s původcem škody i tehdy, jestliže zneužití dopravního prostředku svou nedbalostí umožnil jiným způsobem než porušením právní povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 25 Cdo 2157/2004).

Pojem nedbalosti není v občanském zákoníku blíže vymezen. Jde o formu zavinění, které bývá definováno jako psychický vztah škůdce k vlastnímu protiprávnímu jednání. Tento vztah je vyjádřen buď jako přímý nebo nepřímý úmysl nebo jako vědomá nebo nevědomá nedbalost. U nedbalosti chybí volní prvek – vůle škůdce ke škodlivému výsledku nesměruje; při vědomé nedbalosti škůdce ví, že svým jednáním může způsobit určitý následek, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že se tak nestane, zatímco u nevědomé nedbalosti škůdce neví, že může způsobit určitý následek, ačkoliv by to vzhledem k okolnostem a ke svým osobním poměrům vědět měl a mohl. Z hlediska ustanovení § 430 odst. 1, věty druhé, obč. zák. tak k naplnění podmínky nedbalosti postačuje nedbalost nevědomá, která představuje psychický vztah provozovatele k zákonem předvídanému následku, jímž je možnost zneužití jeho dopravního prostředku, a která je charakteristická tím, že provozovatel nechtěl, aby dopravní prostředek byl zneužit, a ani nevěděl, že způsob jeho zajištění, který zvolil, není dostačující a zneužití dopravního prostředku umožňuje, ačkoliv to vzhledem k okolnostem a ke svému postavení či osobním poměrům vědět měl a mohl (k tomu srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 10. 2003, sp. zn. 25 Cdo 214/2002).

V posuzované věci se vzhledem ke skutkovým zjištěním soudů nelze ztotožnit se závěrem odvolacího soudu, že druhá žalovaná nezavinila zneužití svého vozidla prvním žalovaným, a to ani ve formě nevědomé nedbalosti. Podle odvolacího soudu druhá žalovaná učinila s ohledem na poměry dané věci zcela dostačující a přiměřená opatření k zabezpečení vozidla před zneužitím, když v předmetné věci nic nenavštěvovalo tomu, že by riziko zneužití vozidla existovalo.

Ze zjištěného skutkového stavu ve věci však vyplývá, že první žalovaný byl již v minulosti (před předmětnou dopravní nehodou dne 28. 8. 2004) trestně postižen za obdobný čin (jako v projednávané věci – specifikovaný viz výše) spáchaný pod vlivem návykové látky. Už jen z tohoto důvodu mohla mít druhá žalovaná pochybnosti o spolehlivosti prvního žalovaného a dbát tak náležitě opatrnosti ohledně zabezpečení vozidla před jeho případným zneužitím. Za těchto okolností měla tedy druhá žalovaná důvod předpokládat, že je zde reálné riziko zneužití vozidla k soukromým účelům prvním žalovaným. Měla tak učinit důslednější opatření, aby k takovému zneužití vozidla nedošlo. Druhá žalovaná však naopak spoléhala na poctivý přístup svého zaměstnance (prvního žalovaného), když (jak vyplývá ze skutkových zjištění soudů) splnění povinnosti – zaparkování vozidla v sídle firmy a odevzdání klíčů v kanceláři po použití vozidla ke konkrétním pracovním účelům – ponechala v podstatě na prvním žalovaném, tedy splnění této povinnosti žádným způsobem neověřovala, natož důsledně, s náležitou opatrností (která by vzhledem k daným okolnostem byla na místě). Takový nedbalostní přístup druhé žalované pak není možno omlouvat ani tím, že první žalovaný byl současně jejím společníkem.

Z uvedeného vyplývá, že ani právní názor odvolacího soudu ohledně zproštění se odpovědnosti žalované č. 2 podle ustanovení § 430 odst. 1 obč. zák. není správný.

Vzhledem k nesprávným právním závěrům odvolacího soudu o tom, že druhá žalovaná není provozovatelkou předmětného vozidla a navíc by ani případně neodpovídala za škodu podle § 430 odst. 1, věta druhá, obč. zák., je neúplné a tudíž nesprávné i její posouzení, zdali je zde postihové právo žalobkyně proti druhé žalované podle zákona č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla, ve znění do 28. 9. 2005 (dále jen „zákon č. 168/1999 Sb.“).

Podle § 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb. se pojištěným pro účely tohoto zákona rozumí ten, na jehož odpovědnost za škodu se pojištění odpovědnosti vztahuje. Vymezení subjektu pojištěného nesouvisí s vlastnictvím věci, kdy vlastník vozidla, pokud neodpovídá za škodu způsobenou provozem vozidla, nemusí být vůbec pojištěným (tato skutečnost se projeví právě zejména v situacích, kdy je odlišná osoba vlastníka a provozovatele vozidla, např. pokud je vlastníkem vozidla leasingová společnost a jeho provozovatelem leasingový nájemce). Srov. shodně Jandová, L., Vojtek, P.: Zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 24).

Podle rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo 2871/2007, se pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla zakotvené v zákoně č. 168/1999 Sb. vztahuje na odpovědnost každé osoby, která za škodu, jež byla způsobena v souvislosti s provozem (pojištěného) vozidla, odpovídá. Odpovědnost provozovatele vozidla za škodu způsobenou jeho pro-

vozem (§ 427 a násl. obč. zák.) přitom nevyklučuje (souběžnou) odpovědnost řidiče vozidla za škodu způsobenou při téže škodní události porušením právní povinnosti podle § 420 odst. 1 obč. zák. Z toho plyne, že v případě plurality odpovědných subjektů (řidiče a provozovatele vozidla) závisí na pojistiteli, který z uvedeného titulu plnil poškozenému, vůči kterému z nich (případně zda vůči oběma) uplatní své postihové právo vyplývající z ustanovení § 10 zákona č. 168/1999 Sb.

Podle § 10 odst. 1 písm. b) zákona č. 168/1999 Sb. má pojistitel proti pojištěnému právo na náhradu toho, co za něho plnil, jestliže prokáže, že pojištěný porušil základní povinnost týkající se provozu na pozemních komunikacích a toto porušení bylo v příčinné souvislosti se vznikem škody, za kterou pojištěný odpovídá. Podle § 10 odst. 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb. porušením základních povinností při provozu vozidla na pozemních komunikacích se pro účely tohoto zákona rozumí předání řízení vozidla osobě uvedené v písmenech c), d) nebo e). Ustanovení § 10 odst. 2 písm. e) zákona č. 168/1999 Sb. řeší řízení vozidla osobou, která při řízení vozidla byla pod vlivem alkoholu, omamné nebo psychotropní látky nebo léku označeného zákazem řídit motorové vozidlo.

Jestliže se tedy odvolací soud nezabýval tím, zda jsou skutečně naplněny předpoklady § 10 odst. 1 písm. b) ve spojení s § 10 odst. 2 písm. f) zákona č. 168/1999 Sb., tedy zda druhá žalovaná porušila základní povinnost při provozu vozidla na pozemních komunikacích předáním vozidla prvnímu žalovanému, který vozidlo řídil pod vlivem návykové látky, je jeho právní posouzení v této části neúplné, tudíž nesprávné.

Protože rozsudek odvolacího soudu není správný, Nejvyššímu soudu nezbylo, než rozsudek odvolacího soudu podle ustanovení § 243b odst. 2, věty za středníkem, a odst. 3 o. s. ř. zrušit a věc mu vrátit k dalšímu řízení.

Návrh pronajímatele na zvýšení nájemného za byt ve společném nájmu manželů podle § 696 odst. 2 obč. zák. musí být adresován oběma manželům.

(Usnesení Krajského soudu v Českých Budějovicích
ze dne 7. 6. 2013 9:30:00, sp. zn. 5 Co 624/2013)

O k r e s n í s o u d ve Strakonících rozsudkem ze dne 30. 1. 2013 stanovil pro byt užívaný žalovanými jako nájemci o velikosti 3+1 s příslušenstvím v domě č. p. 363 ve 2. podlaží v ulici S. 2 v obci S. u B. obvyklé nájemné ve výši 25 Kč za 1 m², tedy 1768 Kč měsíčně. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení účastníků.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobce je vlastníkem domu č. p. 363, v němž žalovaní od 22. 8. 1983 na základě nájemní smlouvy ze dne 1. 4. 1993 užívají předmětný byt 3+1. Žalobce dodatkem k nájemní smlouvě, který byl datován dnem 8. 4. 2012, navrhl zvýšení nájemného v tomto bytě počínaje dnem 1. 5. 2012 na částku 4878 Kč měsíčně (69 Kč za 1 m²), když vyšel z mapy zveřejněné Ministerstvem pro místní rozvoj, v níž je určeno obvyklé nájemné pro byty ve standardním technickém stavu v obci B. Žalobce doložil nájemní smlouvy, v nichž bylo sjednáno nájemné 5000 Kč a 5500 Kč měsíčně. Jelikož žalovaní vyslovili se zvýšením nájemného přípisem ze dne 18. 6. 2012 nesouhlas, podal žalobce dne 27. 6. 2012 žalobu o určení nájemného. Soud prvního stupně měl podmínky § 696 odst. 2 obč. zák., jež opravňují soud určit výši obvyklého nájemného, za splněné, a proto nájemné stanovil. Za obvyklé nájemné však nepovažoval nájemné navržené žalobcem. Dle názoru okresního soudu nelze vycházet z doložené mapy nájemného, neboť předmětný byt se nenachází v obci B. a není ve standardním technickém stavu, neboť nebyl po dobu 30 let rekonstruován. K nájemním smlouvám s nájemným 5000 Kč a 5500 Kč měsíčně okresní soud uvedl, že k těmto bytům náleží i garáž, parkoviště a zahrada a dle nesporného tvrzení účastníků se jedná o plně zrekonstruované byty. Proto okresní soud za zásadní důkaz považoval sdělení Městského úřadu v S., z něhož vyplynuly současné cenové hladiny bytů v této obci. Nájemné za srovnatelný byt činí 22,67 Kč za 1 m². Předmětný byt je vytápěn přímotopy, žalovaní jej pouze běžně udržují a nájemné tak bylo stanoveno ve výši 25 Kč za 1 m², tedy ve výši 1768 Kč měsíčně, která odpovídá spodní hranici nájemného obvyklého v dané lokalitě a v daném čase za srovnatelný byt.

Proti tomuto rozsudku se včas odvolal žalobce. Namítl, že v okolních bytech, ohledně nichž dokládal nájemní smlouvy na vyšší nájemné, nedošlo k žádným rekonstrukcím, ani tuto skutečnost účastníci nečinili nespornou, tyto byty jsou

jen lépe udržovány, došlo k některým nezbytným zásahům, např. k výměně oken. Přesto nájemci těchto obdobných bytů platí za jejich užívání částku podstatně vyšší, než platí žalovaní ve stejném bytě. U těchto ostatních nájemců se užívání garáží projevuje v celkové výši nájmu částkou pouze 500 Kč za měsíc. Soud prvního stupně měl vzít v úvahu uvedenou cenovou mapu. Obec B. je sice větších rozměrů, ale jde o standardní byty v tomtéž kraji. Nájemné u obecních bytů v obci S. se pohybuje od 20,40 Kč do 60 Kč za 1 m². Nízké částky jsou uváděny pro byty kategorie IV., za což nelze považovat předmětný byt, který byl považován za byt I. kategorie. Odvolatel navrhl, aby napadený rozsudek byl zrušen a ve věci znovu jednáno soudem prvního stupně.

Žalovaní navrhli rozsudek soudu prvního stupně potvrdit. Dle žalovaných tento soud přihlédl k rekonstrukci jiných bytů v tomtéž domě. Rovněž tak zohlednil, že nájemné u nich představuje i ekvivalent za užívání garáže a přilehlého pozemku. Dále nelze zaměňovat obec B. s obcí S. Okresní soud naprosto správně vyšel z cenových údajů sdělených mu obcí S.

K r a j s k ý s o u d v Českých Budějovicích rozhodnutí soudu prvního stupně změnil.

Z o d ů v o d n ě n í :

Odvolací soud napadený rozsudek přezkoumal postupem dle § 212a odst. 1, 3 a 5 o. s. ř. Částečně zopakoval dokazování a doplnil jej a dospěl k závěru, že odvolání žalobce není důvodné.

Podle § 696 odst. 2 obč. zák. nedošlo-li ke sjednání nájemného dohodou, může pronajímatel písemně navrhnout nájemci zvýšení nájemného. Souhlasí-li nájemce s návrhem na zvýšení nájemného, zvyšuje se nájemné počínaje třetím kalendářním měsícem od doručení návrhu. Nesdělí-li nájemce pronajímateli písemně do dvou měsíců od doručení návrhu, že se zvýšením nájemného souhlasí, má pronajímatel právo navrhnout ve lhůtě dalších tří měsíců, aby výši nájemného určil soud. Soud na návrh pronajímatele rozhodne o určení nájemného, které je v místě a čase obvyklé. Výši nájemného soud určí ke dni podání návrhu soudu.

Okresní soud postupoval při rozhodování o žalobě žalobce dle tohoto ustanovení.

Z evidenčního listu pro výpočet nájemného ze dne 20. 6. 2002 plyne, že aktuální nájemné hrazené nájemci bylo určeno dle vyhlášky č. 176/1993 Sb. a výměru Ministerstva financí č. 1/2002 a nebylo tak sjednáno dohodou.

Jelikož se účastníci o zvýšení nájemného nedohodli, bylo namístě, aby se soud zabýval tím, zda jsou splněny podmínky pro určení obvyklého nájemného ve smyslu citovaného ustanovení.

Žalobce přitom doplnil při odvolacím jednání, že žádá o určení nájemného ke dni podání žaloby.

Soudnímu řízení předcházely hmotněprávní úkony účastníků. Zástupce žalobce sepsal dne 18. 4. 2012 dodatek k nájemní smlouvě, v němž od 1. 5. 2012 navrhl zvýšit nájemné u předmětného bytu na 4878 Kč měsíčně. Tento dodatek, jak z něho dále vyplývá, adresoval jen žalovanému (žalované dle vyjádření žalující strany návrh na zvýšení nájemného adresován a odeslán nebyl) a vyzval jej k vyjádření souhlasu či nesouhlasu s ním. Žalobce doložil doručenkou pošty od tohoto dodatku, na níž je jako adresát uveden žalovaný, který před odvolacím soudem potvrdil, že dodatek převzal.

Účastníci učinili nesporným, že žalovaní jsou manželé, přičemž tento stav trval i ke dni sepsání uvedeného dodatku k nájemní smlouvě (18. 4. 2012). Totéž platí o tom, že tento byt k uvedenému okamžiku neměl a ani nemá charakter služebního bytu.

Je tak třeba vycházet z toho, že u předmětného bytu se ke dni sepsání tohoto dodatku jednalo a i v době následující jedná o společný nájem bytu manželé (žalovanými) ve smyslu § 703 a násl. obč. zák., o čemž mezi účastníky v rámci soudního řízení nebylo sporu.

Za této situace posuzoval odvolací soud, zda postačuje, aby pronajímatel navrhl zvýšení nájemného ve smyslu § 696 odst. 2 obč. zák. jen jednomu ze společných nájemců.

Odvolací soud seznámil účastníky s judikaturou Nejvyššího soudu týkající se dání výpovědi manželům jako společným nájemcům (2 Cdon 37/97 a navazující rozhodnutí), dle níž výpověď musí být dána oběma manželům a oběma jim musí být doručena.

Dle zástupce žalobce tato judikatura na projednávaný případ nedopadá, výpověď má dle něj významnější důsledky pro nájemní vztah, při rozhodování o zvýšení nájmu jde jen o majetkovou záležitost. Žalovaná byla o návrhu na zvýšení nájmu informována svým manželem a trvání na tom, aby návrh ze strany žalobce směřoval i vůči žalované, je příliš formalistický.

Žalovaní se přiklonili k tomu, že i návrh na zvýšení nájmu musí být adresován oběma manželům, což se nestalo, byť připustili, že žalovaný seznámil manželku s návrhem na zvýšení nájemného, jemu doručenému. Na návrh reagoval ve vztahu k žalobci jen žalovaný (což vyplývá i z listiny založené ve spise z dne 18. 6. 2012).

Odvolací soud je téhož názoru jako strana žalovaná. Judikatura týkající se výpovědi z nájmu bytu je použitelná i u návrhu na zvýšení nájemného.

Právo společného nájmu bytu manželé je zvláštním případem společného nájmu bytu, jehož podstata spočívá v tom, že svědčí oběma manželům společně a nedílně (§ 700 odst. 1 a § 702 obč. zák.). To se projevuje, jak pokud jde o zánik tohoto práva, tak i pokud jde o jeho výkon. Nájemné (sjednání či určení jeho výše) je jednou z nejpodstatnějších složek obsahu nájemního vztahu. V hmotněprávní oblasti se nedílnost společného nájmu bytu manželů projevuje

i tím, že pronajímatel musí navrhnout zvýšení nájemného ve smyslu § 686 odst. 2 obč. zák. oběma nájemcům, tj. návrh na vyšší nájemné musí směřovat vůči oběma manželům a oběma musí být také doručen.

V dané věci návrh na zvýšení nájemného směřoval jen vůči žalovanému, a proto nebyla splněna podmínka pro určení nájemného soudem ve smyslu citovaného ustanovení. Nic na tom nemění, že žalovaná byla s tímto návrhem žalovaným seznámena, neboť jí adresován takový návrh ze strany žalobce nebyl.

Za situace, kdy se jedná o věc, u níž z právního předpisu vyplývá určitý způsob vypořádání vztahu mezi účastníky, nebyl odvolací soud vázán rozsahem odvolání (§ 212 písm. d/ o. s. ř.), a proto dle § 220 odst. 1 o. s. ř. napadený rozsudek soudu prvního stupně změnil tak, že žalobu zcela zamítl. Nárok na jakékoliv zvýšení nájemného soudem totiž v dané věci ke dni rozhodnutí soudu vůbec není dán.

Tam, kde se o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu vede spor mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem (např. proto, že se dlužník k insolvenčnímu návrhu vyjádří a tvrzení o své šikaně uplatní ještě před uplynutím sedmidenní lhůty) a kde je namíste tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat, není dán důvod odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a insolvenčního zákona. Závěr o šikanózní povaze insolvenčního návrhu se však po případném osvědčení nebo prokázání takové dlužníkovy obrany může projevit jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu po jeho věcném projednání.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 12. 2013,
sen. zn. 29 NSČR 116/2013)

Usnesením ze dne 19. 8. 2013 odmítl **K r a j s k ý s o u d** v Ostravě – pobočka v Olomouci (dále jen „insolvenční soud“) insolvenční návrh, jímž se insolvenční navrhovatel ZT, s. r. o., domáhá zjištění úpadku dlužníka CHF, a. s., (bod I. výroku), a rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku).

K odvolání insolvenčního navrhovatele **V r c h n í s o u d** v Olomouci usnesením ze dne 31. 10. 2013 změnil usnesení insolvenčního soudu tak, že se insolvenční návrh neodmítá.

Odvolací soud vyšel z toho, že:

1) Insolvenční navrhovatel v insolvenčním návrhu podaném dne 24. 7. 2013 tvrdil, že smlouvou o postoupení pohledávek ze dne 15. 10. 2012, uzavřenou se společností F, mu byly postoupeny pohledávky („úplata za dodané zboží a za další vynaložené náklady na stavbě žalovaného rekonstrukce stájí HK“) v celkové výši 2 421 253 Kč, jež jsou podrobněji specifikovány ve fakturách, které označil číslem, datem vystavení, výší částky a datem splatnosti. Dále insolvenční navrhovatel tvrdil, že práce a služby vykonal a náklady vynaložil původní věřitel pohledávek, společnost D, a to na základě smlouvy o spolupráci na díle uzavřené s „žalovaným“ dne 15. 4. 2008.

2) Insolvenční navrhovatel dále uvedl, že dlužník má další věřitele s pohledávkami po splatnosti, kterými jsou společnost D s pohledávkou ve výši 14 875 Kč, splatnou dne 30. 11. 2008, FÚ pro O. kraj, územní pracoviště v O., a ČSSZ. Kromě toho tvrdil, že dlužník má další závazky minimálně 3 měsíce po splatnosti vůči MŽ, a. s.

3) Podle insolvenčního navrhovatele je dlužník v úpadku z důvodu platební neschopnosti, neboť má více věřitelů, peněžité závazky po dobu delší třiceti dní po lhůtě splatnosti a tyto závazky není schopen plnit, neboť má závazky více než devadesát dní po splatnosti a zastavil platby podstatné části svých závazků.

4) V doplnění insolvenčního návrhu ze dne 31. 7. 2013 (A - 5) insolvenční navrhovatel (v reakci na podání dlužníka, který zpochybňoval formální náležitosti návrhu) doplnil, že dalším věřitelem dlužníka je občanské sdružení s pohledávkou ve výši 60 000 Kč z titulu smlouvy o spolupráci, splatnou dne 15. 4. 2013.

Na tomto základě odvolací soud – cituje ustanovení § 103 odst. 1 a 2 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona) – na rozdíl od insolvenčního soudu, který měl insolvenční návrh za nejasný a nesrozumitelný ve vylíčení tvrzení o pohledávce insolvenčního navrhovatele za dlužníkem, uzavřel, že insolvenční navrhovatel dostatečným způsobem vylíčil okolnosti, ze kterých dovozuje své právo podat insolvenční návrh, a to uvedením konkrétních údajů o své pohledávce. V návrhu totiž tvrdí přesnou výši své pohledávky, datum splatnosti uvádí ve vazbě na jednotlivé dílčí pohledávky a uvádí také důvod pohledávky. Současně insolvenční navrhovatel uvádí, že tuto pohledávku nabyl na základě smlouvy o postoupení pohledávky s tím, že konkrétně označil i osobu postupitele. K tomu odvolací soud doplnil, že šlo-li o řetězec postoupení pohledávky (insolvenční navrhovatel nebyl prvním postupníkem), je věcí insolvenčního navrhovatele, zda v dalším řízení bude schopen doložit pohledávku vůči dlužníku po stránce skutkové.

Odvolací soud měl za dostačující i tvrzení insolvenčního navrhovatele o skutečnostech, které osvědčují úpadek dlužníka ve formě platební neschopnosti. S poukazem na ustanovení § 3 odst. 1 a odst. 2 písm. b) insolvenčního zákona odvolací soud konstatoval, že z insolvenčního návrhu zcela nepochybně vyplývají údaje o existenci více věřitelů dlužníka, neboť dva věřitele (společnost D a občanské sdružení) insolvenční navrhovatel zcela jednoznačně konkretizoval uvedením „obchodní firmy“, právní formy, sídla, identifikačního čísla (správně identifikačního čísla osoby) a rovněž uvedl výši a splatnost pohledávky a právní důvod jejího vzniku.

Odvolací soud uzavřel, že údaje uvedené v insolvenčním návrhu postačují k vylíčení rozhodujících skutečností v míře, která činí návrh projednatelným. Za situace, kdy insolvenční navrhovatel v rámci vylíčení rozhodujících skutečností, které osvědčují úpadek dlužníka, v insolvenčním návrhu vedle srozumitelných údajů o své splatné pohledávce vůči dlužníku konkretizoval další dva věřitele dlužníka s uvedením jejich pohledávek, je tím ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona naplněn z hlediska tvrzení, že dlužník je v úpadku, také požadavek na vylíčení rozhodných skutečností ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona. Neschopnost dlužníka plnit své závazky vůči označeným věřitelům (§ 3 odst. 1 písm. c/ insolvenčního zákona) lze dovodit z tvrzení, že dlužník své závazky není schopen plnit, přičemž současně odkazuje na datum splatnosti závazků dlužníka. Tyto věřitelem uvedené údaje zakládají domněnku neschopnosti dlužníka hradit splatné závazky (§ 3 odst. 1 písm. c/ a odst. 2 písm. b/ insolvenčního zákona).

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, které má za přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, namítaje, že odvolací soud se odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu při posuzování formálních a obsahových náležitostí insolvenčního návrhu a že napadené usnesení závisí na vyřešení otázky aplikace § 128a insolvenčního zákona, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a požaduje, aby Nejvyšší soud usnesení odvolacího soudu změnil tak, že se rozhodnutí insolvenčního soudu o odmítnutí insolvenčního návrhu potvrzuje.

Dovolatel odvolacímu soudu vytýká nesprávné právní posouzení věci. Vedle podrobné argumentace, jejímž prostřednictvím zpochybňuje správnost závěru odvolacího soudu, podle něhož je insolvenční návrh projednatelný, dovolatel poukazuje i na to, že insolvenční návrh je šikanózní, respektive zjevně bezdůvodný, ve smyslu ustanovení § 128a insolvenčního zákona.

Ve prospěch námítky spojené s ustanovením § 128a insolvenčního zákona dovolatel argumentuje především tím, že pohledávka insolvenčního navrhovatele měla původně vzniknout (ze smlouvy o dílo) společnosti D, jež ji vůči němu neúspěšně uplatňovala v rozhodčím řízení a následně ji rozdělila a postoupila různým subjektům (insolvenčnímu navrhovateli a občanskému sdružení). Insolvenční navrhovatel tak zjevně sleduje zneužití práv na úkor dovolatele, neboť „zcela evidentně“ nemůže označit a prokázat existenci jiných věřitelů dlužníka, respektive jiných splatných pohledávek vůči dlužníku, než jsou pohledávky mající původ ve smlouvě o dílo. Pokusil-li se insolvenční navrhovatel obecně označit další věřitele, vyšlo u nich velmi rychle najevo, že vůči nim dovolatel nemá žádné závazky.

Dovolatel dále namítá, že jde o účelové postupování pohledávky nebo její části (již nemá za existující) „v rámci jedné skupiny“. K tomu dovozuje, že situaci, kdy je původně jedna pohledávka uměle rozdělena pouze za tím účelem, aby byly formálně naplněny požadavky dle ustanovení § 3 odst. 1 písm. a) insolvenčního zákona (mnohost věřitelů), se snaží zabránit ustanovení § 143 odst. 2, věta druhá, insolvenčního zákona. Dovolatel míní, že v témže duchu je nutno posuzovat též situace, na které označené ustanovení přímo nedopadá, je-li vzhledem k ostatním okolnostem zřejmé, že insolvenční navrhovatel (a s ním propojené osoby) sledoval zřejmě nepoctivý cíl a pluralita věřitelů byla vytvořena uměle a účelově. Tak je tomu (dle dovolatele) i v této věci; k postoupení tvrzené pohledávky insolvenčnímu navrhovateli mělo dojít 15. 10. 2012 a insolvenční návrh byl podán v červenci 2013, takže šestiměsíční lhůta, považovaná dle ustanovení § 143 odst. 2, věta druhá, insolvenčního zákona za kritickou, byla překročena „pouze o několik měsíců“.

V této souvislosti dovolatel odkazuje na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen. zn. 29 NSČR 13/2011 (jde o rozhodnutí uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura /Judikatura konkursní a insolvenční/,

ročník 2012, pod číslem 18, které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - dostupné i na webových stránkách Nejvyššího soudu), podle něhož může být zneužitím systému insolvenčního práva i umělé vytváření plurality (mnohosti věřitelů).

Na podporu své argumentace cituje dovolatel i důvodovou zprávu k vládnímu návrhu zákona č. 334/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, jímž bylo do insolvenčního zákona s účinností od 1. 11. 2012 vloženo ustanovení § 128a insolvenčního zákona (dále jen „důvodová zpráva“). Konkrétně dovolatel poukazuje na pasáž k bodu 5 zvláštní části důvodové zprávy vztahující se k ustanovení § 128a odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona, podle níž:

„Uplatnění třetího z uvedených příkladů (§ 128a odst. 2 písm. c/ návrhu zákona) se prosadí jen v těch případech, kdy příslušný záměr bude patrný již z insolvenčního návrhu samotného. Tato úprava logicky navazuje (s tou změnou, že vede k odmítnutí a nikoliv k zamítnutí insolvenčního návrhu) na způsob, jakým by se insolvenční soudy již dnes měly (mohly) vypořádat se šikanózními insolvenčními návrhy za použití zásad, na nichž spočívá insolvenční řízení (srov. zejména § 5 písm. a/ insolvenčního zákona) a zprostředkovaně (přes přiměřenou aplikaci ve smyslu § 7 odst. 1 insolvenčního zákona) též za použití § 2 o. s. ř. (podle kterého soudy dbají aby /procesních/ práv nebylo zneužíváno na úkor fyzických a právnických osob). K možnosti přímé aplikace § 2 o. s. ř. jako důvodu odepření procesních práv tomu, kdo je zneužívá, srov. např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 7. 2008, sp. zn. 29 Nd 201/2008, uveřejněné pod číslem 2/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2011, sen zn. 29 NSČR 13/2001 (správně 29 NSČR 13/2011) a sp. zn. 29 Cdo 3013/2010 a 29 Cdo 3222/2010 (dostupná na webových stránkách Nejvyššího soudu).“

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je na danou věc uplatnitelný insolvenční zákon ve znění účinném do 31. 12. 2013 (tj. napoleedly ve znění zákona č. 185/2013 Sb.).

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona se pro insolvenční řízení použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Dovolání v této věci může být přípustné jen podle § 237 o. s. ř.

V řešení první otázky dovoláním předestřené (soustředěné k výkladu náležitostí insolvenčního návrhu dle § 103 odst. 2 insolvenčního zákona) je napadené usnesení souladné s ustálenou judikaturou Nejvyššího soudu. Srov. potud především usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. 12. 2011, sen. zn. 29 NSČR 14/2011, uveřejněné pod číslem 44/2012 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek a dále usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2012, sen. zn. 29 NSČR 52/2011, uveřejněné ve zvláštním čísle I. časopisu Soudní judikatura (Judikatura konkursní a insolvenční), ročník 2012, pod číslem 23. Důvod odchytil se od této judikatury Nejvyšší soud nemá a dovolání proto potud není přípustné.

Lze doplnit, že namítá-li dovolatel, že insolvenční navrhovatel některá svá tvrzení „neosvědčil“, zaměňuje tím nepřiléhavě náležitosti insolvenčního návrhu, tj. povinnost vyličit rozhodující skutečnosti (jak vyplývají z ustanovení § 103 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona), s jejich osvědčením, které je předpokladem pro vyhovění návrhu (srov. ustanovení § 136 odst. 1 a § 143 insolvenčního zákona).

Dovolání je přípustné dle § 237 o. s. ř. v rozsahu týkajícím se výkladu ustanovení § 128a insolvenčního zákona; potud jde o problematiku dovolacím soudem dosud neřešenou.

Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto – v hranicích právních otázek vymezených dovoláním – zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelem, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle § 128a insolvenčního zákona insolvenční návrh podaný věřitelem insolvenční soud odmítne také tehdy, je-li zjevně bezdůvodný; učiní tak neprodleně, nejpozději do sedmi dnů poté, co byl insolvenční návrh podán (odstavec 1). Insolvenční návrh je zjevně bezdůvodný zejména tehdy, jestliže a) insolvenční navrhovatel dokládá oprávnění jej podat pohledávkou, ke které se pro účely rozhodnutí o úpadku nepřihlíží, b) jde o insolvenční návrh podaný opětovně a insolvenční navrhovatel při jeho podání nedoloží, že splnil povinnosti uložené mu případně předchozím rozhodnutím o insolvenčním návrhu, nebo c) jeho podáním insolvenční navrhovatel zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka (odstavec 2).

Podle důvodové zprávy bylo účelem zavedení institutu odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost poskytnout insolvenčnímu soudu nástroj k neprodlenému ukončení řízení o (sice) formálně bezvadném insolvenčním

návrhu věřitele, jenž (však) zjevně nemůže mít šanci na úspěch. I proto byla lhůta, v níž má být o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost rozhodnuto, záměrně stanovena shodně jako lhůta, v níž insolvenční soud posuzuje projednatelnost insolvenčního návrhu (srov. § 128 odst. 1 insolvenčního zákona).

V důvodové zprávě se k tomu příležitostně uvádí, že:

„Charakteristickým rysem, který odlišuje usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu pro zjevnou bezdůvodnost od usnesení o zamítnutí insolvenčního návrhu, tedy je, že insolvenční soud posuzuje v úzkém časovém rámci sedmi dnů «věcnou opodstatněnost» insolvenčního návrhu jen podle údajů v něm obsažených a příloh k němu připojených, přičemž k vydání usnesení o odmítnutí insolvenčního návrhu přistoupí jen tehdy, je-li odtud bezdůvodnost insolvenčního návrhu «zjevná». Riziko spočívající v tom, že insolvenční navrhovatel mohl insolvenční návrh doplnit o další tvrzení nebo k němu mohl připojit i další listiny, které by úsudek o «zjevné bezdůvodnosti», založený na dosavadním stavu insolvenčního návrhu a jeho příloh, znemožnily, nese insolvenční navrhovatel, jehož zvýšená pečlivost se při podávání návrhu, jímž se toto kolektivní řízení zahajuje, předpokládá.“

Takto pojatý (ustanovením § 128a insolvenčního zákona sledovaný) záměr zjevně vede k i závěru, že tam, kde se o „šikanózní povahu“ insolvenčního návrhu vede spor mezi insolvenčním navrhovatelem a dlužníkem (např. proto, že se dlužník /jako v tomto případě/ k insolvenčnímu návrhu vyjádří a tvrzení o své šikaně uplatní ještě před uplynutím sedmidenní lhůty) a kde je namísto tvrzení o šikaně ve skutkové rovině osvědčit nebo prokázat, není dán důvod odmítnout insolvenční návrh pro zjevnou bezdůvodnost dle § 128a insolvenčního zákona. Závěr o šikanózní povaze insolvenčního návrhu se však po případném osvědčení nebo prokázání takové dlužníkovy obrany může projevit jako důvod zamítnutí insolvenčního návrhu po jeho věcném projednání.

V posuzované věci pokládá Nejvyšší soud za podstatné, že důvod, pro který dovolatel prosazuje názor, že o insolvenčním návrhu mělo být rozhodnuto dle § 128a insolvenčního zákona, spočívá především na tvrzení, že jak pohledávka insolvenčního navrhovatele, tak i pohledávky některých dalších věřitelů dlužníka (občanského sdružení a společností P a F) vycházejí ze stejného skutkového základu (jde původně o jednu pohledávku, která měla být postoupena několika subjektům), přičemž k postoupení částí pohledávky došlo 9 měsíců před podáním insolvenčního návrhu.

Není tedy žádných pochyb o tom, že v dané věci nejde o pohledávky, k nimž by se při posuzování mnohosti věřitelů dlužníka nepřihlíželo (srov. dikci ustanovení § 143 odst. 2, věta druhá, insolvenčního zákona a v judikatuře opět důvody usnesení sen. zn. 29 NSČR 52/2011). Z uvedeného zároveň plyne, že důvod k odmítnutí insolvenčního návrhu pro bezdůvodnost nemůže spočívat v usta-

novení § 128a odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona. Jak se totiž podává i z dovolatelem zmiňované důvodové zprávy, posledně označené ustanovení míří především na situace, kdy je aktivní legitimace insolvenčního navrhovatele k podání insolvenčního návrhu dokládána pohledávkou ve smyslu ustanovení § 143 odst. 2, věty druhé, insolvenčního zákona (případně pohledávkou ve smyslu § 129 odst. 2 insolvenčního zákona).

Nelze-li dovolatelem namítané skutečnosti podřadit pod ustanovení § 143 odst. 2, věty druhé, insolvenčního zákona, a na danou situaci proto nedopadá ustanovení § 128a odst. 2 písm. a) insolvenčního zákona, což dovolatel sám připouští, nemůže být stejná námitka (vycházejí ze shodné konstrukce) ani podkladem pro aplikaci ustanovení § 128 odst. 2 písm. c) insolvenčního zákona. Jen z toho, že insolvenčním navrhovatelem tvrzená pohledávka podle dovolatele tvoří části původně jediné pohledávky, jejíž části byly postoupeny na osoby, které insolvenční navrhovatel označuje za další věřitele dlužníka, totiž i s ohledem na dobu, která od rozdělení původně jediné pohledávky uplynula, neplyne (bez dalšího), že insolvenční navrhovatel podáním návrhu zjevně sleduje zneužití svých práv na úkor dlužníka.

Dovolateli se tak prostřednictvím uplatněného dovolacího důvodu nepodařilo zpochybnit správnost napadeného usnesení. Nejvyšší soud proto zamítl dovolání podle § 243d písm. a) o. s. ř.

O odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele může odvolací soud rozhodnout i bez nařízení (odvolacího) jednání. Schůze věřitelů je zvláštním druhem soudního jednání. Nejde o jednání, jehož nařízení insolvenčním soudem vytváří v odvolacím řízení překážku pro to, aby odvolací soud rozhodl bez nařízení odvolacího jednání o odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku.

Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. 11. 2013,
sen. zn. 29 NSCR 63/2011)

Usnesením ze dne 7. 1. 2011 prohlásil **K r a j s k ý s o u d** v Plzni (dále též jen „insolvenční soud“) konkurs na majetek dlužníka S., a. s. (bod I. výroku), určil, že účinky prohlášení konkursu nastávají zveřejněním rozhodnutí v insolvenčním rejstříku (bod II. výroku), a uložil insolvenčnímu správci, aby mu do deseti dnů od doručení usnesení předložil zprávu o hospodářské situaci dlužníka (bod III. výroku).

Insolvenční soud nejprve poukázal na to, že usnesením ze dne 3. 11. 2010 rozhodl (na základě insolvenčního návrhu z 20. 8. 2010) o dlužníkově úpadku, aniž určil způsob řešení úpadku.

Dále poukázal na to, že dne 16. 12. 2010 se konalo přezkumné jednání, na které navazovala schůze věřitelů. Při hlasování dle § 151 zákona č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), pak schůze věřitelů 100 % svých hlasů rozhodla o tom, že návrh dlužníka na povolení reorganizace se zamítá. S přihlédnutím k tomu, že zbylým způsobem řešení úpadku je konkurs, dal insolvenční soud (uvádí se v rozhodnutí) následně schůzi věřitelů hlasovat o tomto způsobu řešení úpadku. Schůze věřitelů pak 100 % hlasů rozhodla o tom, že způsobem řešení úpadku dlužníka bude „prohlášení konkursu na jeho majetek“.

Na tomto základě insolvenční soud rozhodl způsobem uvedeným ve výroku, odkazuje na ustanovení § 149 odst. 1 insolvenčního zákona, s tím, že přihlédl k ustanovení § 152 insolvenčního zákona.

Usnesením ze dne 18. 4. 2011 pak insolvenční soud doplnil usnesení ze dne 7. 1. 2011 o bod IV. výroku, jímž zamítl dlužníkům návrh na povolení reorganizace.

Vydání (doplnění) výroku o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace odůvodnil insolvenční soud tak, že tím naplňuje požadavek ustanovení § 327 odst. 1 insolvenčního zákona, když (i) tento výrok je dán výsledkem hlasování schůze věřitelů a usnesením přijatým dle § 150 a § 151 odst. 1 písm. b) insolvenčního zákona, jímž je insolvenční soud vázán dle § 152 insolvenčního zákona.

K odvolání dlužníka **V r c h n í s o u d** v Praze usnesením ze dne 30. 8. 2011 potvrdil obě usnesení insolvenčního soudu (aniž přitom nařizoval odvolací jednání).

Odvolací soud poukázal na to, že podle obsahu insolvenčního spisu:

1) Dne 23. 11. 2010 nabylo právní moci rozhodnutí o dlužníkově úpadku, v němž insolvenční soud ustanovil insolvenčním správcem dlužníka Ing. V. N. a na 16. 12. 2010 nařídil přezkumné jednání a svolal schůzi věřitelů.

2) Dne 6. 12. 2010 podal dlužník návrh na povolení reorganizace (B-6).

3) Na schůzi věřitelů, jež se konala dne 16. 12. 2010 (bezprostředně po přezkumném jednání), přijali věřitelé 100 % hlasů usnesení, jímž návrh dlužníka na povolení reorganizace zamítli, a následným usnesením stejným počtem hlasů rozhodli o řešení jeho úpadku konkursem.

4) Na základě žádosti insolvenčního správce dlužníka z 10. 12. 2012 insolvenční soud ustanovil odděleným insolvenčním správcem dlužníka Ing. P. B. (jehož osobu určil předseda insolvenčního soudu opatřením z 15. 12. 2010).

Na tomto základě pak odvolací soud – cituje ustanovení § 316, § 317 odst. 1, § 323 odst. 1 a § 326 odst. 1 písm. c) insolvenčního zákona – k odvolacím námitkám dlužníka uzavřel, že:

1) Není pochyb o tom, že funkci insolvenčního správce dlužníka vykonává Ing. V. N., jenž tedy byl oprávněn vyjádřit se k přihlášeným pohledávkám na přezkumném jednání.

2) Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti není oprávněn opravovat nebo jiným způsobem korigovat úkony insolvenčního správce při přezkoumání přihlášených pohledávek.

3) Věřitel je oprávněn domáhat se splnění své pohledávky jak vůči přímému dlužníkovi, tak vůči osobám, které z jakéhokoliv právního důvodu splnění jeho pohledávky zajišťují, a to jak žalobou, tak přihlášením pohledávky do insolvenčního řízení, popřípadě realizací zástavního práva, podáním návrhu na exekuci či výkon rozhodnutí apod. Jinými slovy, skutečnost, že někteří věřitelé dlužníka přihlásili své neuspokojené pohledávky již dříve do insolvenčního řízení vedeného na majetek přímého dlužníka, není důvodem popření pohledávky, kterou uplatnili v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka.

4) Podle ustanovení § 200 insolvenčního zákona, není-li dále stanoveno jinak, nemá popření pohledávky dlužníkem vliv na její zjištění; jeho účinkem však vždy je, že pro pohledávku, kterou dlužník popřel co do její pravosti nebo výše, není v rozsahu popření upravený seznam přihlášených pohledávek exe-

kučným titulem. Úprava, již se dlužník dovolává, opravňující insolvenční soud k tomu, aby svým rozhodnutím korigoval účinky úkonů insolvenčního správce, v insolvenčním zákoně zakotvena není.

5) Skutečnost, že dlužník tvoří (jak tvrdí) koncern s SP P., a. s., a BPS P., s. r. o., má důsledky předvídané ustanovením § 87 odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, a ustanovením § 25 odst. 2, poslední věty, insolvenčního zákona; důvodem pro spojení (insolvenčních) věcí do jednoho řízení však není.

6) Vydání doplňujícího usnesení odpovídá ustanovením § 166 a § 167 odst. 2 o. s. ř., jež jsou v insolvenčním řízení přiměřeně aplikovatelná podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

7) Schůze věřitelů neschválila dlužníkův návrh na řešení jeho úpadku reorganizací a přijala usnesení o řešení jeho úpadku konkursem. Insolvenčnímu soudu proto nelze vytknout žádné pochybení, jestliže za této situace podle ustanovení § 326 insolvenčního zákona zamítl návrh na povolení reorganizace a podle ustanovení § 149 a § 152 insolvenčního zákona rozhodl o způsobu řešení dlužníkovy úpadku konkursem.

Proti usnesení odvolacího soudu podal dlužník dovolání, jehož přípustnost opírá o zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, namítaje, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř.), a že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), a požaduje, aby Nejvyšší soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Naplnění dovolacího důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř. spatřuje dovolatel v tom, že odvolací soud postupoval v rozporu se zákonem, jestliže o jeho odvolání rozhodl bez nařízení jednání.

Tím, že odvolací soud o věci rozhodl bez nařízení jednání, upřel dlužníku možnost domoci se přezkoumání všech jím uvedených odvolacích důvodů, jak jsou detailně uvedeny v jeho podáních z 28. 1. 2011, 11. 4. 2011, 3. 5. 2011 a 28. 6. 2011. Z odůvodnění napadeného usnesení je podle dovolatele evidentní, že odvolací soud se vůbec nezabýval podstatnou částí jím uvedených odvolacích důvodů. Dlužník spravedlivě předpokládal, že u odvolacího soudu bude nepochybně nařízeno jednání a že měl zákonné právo se tohoto jednání zúčastnit. Odvolací soud jednání nenařídil (a tento svůj postup nezdůvodnil), ačkoliv nebyly splněny podmínky uvedené v § 94 odst. 2 insolvenčního zákona.

Dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je podle dovolatele dán, jelikož odvolací soud nesprávně uzavřel, že:

1) Skutečnost, že někteří věřitelé dlužníka přihlásili své neuspokojené pohledávky již dříve do insolvenčního řízení vedeného na majetek přímého dlužníka, není důvodem popření pohledávky, kterou (titíž věřitelé) uplatnili v insolvenčním řízení vedeném na majetek dlužníka (ručitele přímého dlužníka).

K tomu dovolatel cituje ustanovení § 306 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, přičemž připouští, že „přímí“ dlužníci zřejmě v insolvenčním řízení nesplní závazky vůči svým věřitelům v plném rozsahu. Na druhé straně je podle něj vysoce pravděpodobné, že tyto pohledávky budou uspokojeny alespoň zčásti. Akceptací věřitelova práva uplatnit své pohledávky v insolvenčním řízení proti „přímému“ dlužníku a několika ručitelům by podle dovolatele mohlo dojít k tomu, že součet všech plnění přiznaných v jednotlivých insolvenčních řízeních bude vyšší, než původní výše věřitelovy pohledávky.

Žaluje-li věřitel v běžném soudním řízení dlužníka i ručitele, žalobní petit musí znít tak, že plněním jednoho ze žalovaných zaniká v tomto rozsahu povinnost k plnění ostatních žalovaných; to podle dovolatele vyplývá ze „Stanoviska Nejvyššího soudu ČR č.j. Cpjf 62/73, ze dne 30. 9. 1974“ (správně jde o stanovisko občanskoprávního kolegia bývalého Nejvyššího soudu ČSSR z 30. 9. 1974, sp. zn. Cpjf 62/73, uveřejněné pod číslem 2/1975 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek – dále též jen „R 2/1975“). Vzhledem k tomu, že ručitel je povinen plnit v případě, že neplní dlužník, a pouze v tom rozsahu, v jakém neplní dlužník, může to (podle dovolatele) vést k jedinému závěru. Probíhá-li souběžně insolvenční řízení proti dlužníku a jeho ručitelům, může věřitel přihlásit pohledávku proti dlužníku jako nepodmíněnou a proti ručitelům jako vázanou na podmínku. Podmínka přihlášky pohledávky proti ručiteli by spočívala v tom, že má být uspokojena pouze tehdy, nebude-li pohledávka uspokojena v řízení proti dlužníku, a v tom rozsahu, v jakém nebude uspokojena pohledávka proti dlužníku.

I kdyby byl nalezen jiný způsob souběžného přihlášení těchto pohledávek, musí být vždy zřejmé, že jde o pohledávky vzájemně závislé. V každém případě pak musí být ze souběžně přihlášených pohledávek proti dlužníku a ručitelům zřejmé, že úhradou pohledávky v některém z insolvenčních řízení zaniká v tomto rozsahu pohledávka ve všech ostatních řízeních. Přihlásí-li věřitel pohledávku jako nepodmíněnou do všech insolvenčních řízení (proti dlužníku i ručitelům) a z přihlášek není patrné, že jde o vzájemně závislé pohledávky (tak, že úhradou pohledávky v některém z insolvenčních řízení zaniká v tomto rozsahu pohledávka ve všech ostatních řízeních), měli by insolvenční správci ručitelů popřít pohledávku proti ručitelům; jinak by věřitel mohl v konečném důsledku obdržet více, než činí jeho pohledávka, uzavírá dovolatel.

2) Insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti není oprávněn opravovat nebo jiným způsobem korigovat úkony insolvenčního správce při přezkoumání přihlášených pohledávek.

Dovolatel uvádí, že odvolací soud mu tímto svým závěrem v podstatě upřel „domáhat se u soudu svého práva na řádný proces“. Připouští, že insolvenční řízení je v mnoha ohledech modifikovaným procesem, míní však, že v žádném případě nelze připustit, aby insolvenční správce při přezkumu přihlášených pohledávek mohl postupovat zcela libovolně, aniž by jeho přezkum byl podroben soudní kontrole. Věřitel, jehož pohledávku popře insolvenční správce, má k dispozici incidenční žalobu, dlužník by však (podle odvolacího soudu) neměl žádnou možnost zasáhnout proti nezákonným úkonům insolvenčního správce. To je (podle dovolatele) v rozporu s judikaturou Ústavního soudu, jenž vícekrát vyslovil právní názor, že článek 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále též jen „Listina“) zakotvuje právo každého domáhat se ochrany svých práv u soudu či u jiného orgánu. Smyslem a účelem tohoto ustanovení dle dovolatele je „stanovení povinnosti státu poskytnout ochranu práva každému, neboť v právním státě nemůže existovat situace, v níž by se nositel práva nemohl domoci jeho ochrany u soudu či jiného orgánu“. Vychází se obecně ze skutečnosti, že stát je zde proto, aby své občany, ale i osoby zdržující se na jeho území, ochránil, aby jim poskytoval záruky, že jejich práva budou chráněna.

Ústavně zaručené oprávnění domáhat se svého práva u soudu nebo jiného orgánu nemůže být popřeno zákonem. Smyslem a účelem zákona je stanovit podmínky a podrobnosti realizace ústavně zakotvených práv, tedy podmínky a podrobnosti čistě procesní povahy, které se nemohou dotknout podstaty práva. Podmínky a pravidla realizace práva obsaženého v článku 36 odst. 1 Listiny stanoví zákon.

Zákon vydaný na základě ústavního zmocnění proto nemůže nárok každého domáhat se ochrany svých práv u soudu či u jiného orgánu v té které situaci zcela negovat a tím tedy právo ústavně zaručené pro všechny situace popřít.

Kdyby byl správný závěr odvolacího soudu, neměl by dlužník možnost domoci se u soudu nápravy nezákonného postupu insolvenčního správce při přezkoumání pohledávek, s čímž dovolatel nesouhlasí. Insolvenční správce by tak mohl zcela neomezeně a bez možnosti přezkumu jeho rozhodnutí určovat strukturu věřitelů hlasujících na schůzi věřitelů a tak v podstatě rozhodnout o průběhu insolvenčního řízení. V tomto konkrétním případě – pokračuje dovolatel – zjistil insolvenční správce pohledávky, které dlužník popřel pro jejich duplicitu v různých insolvenčních řízeních. Věřitelé takto zjištěných pohledávek proto museli hlasovat pro dlužníkův konkurs, aby se vyhnuli účinkům uvedeným v § 335 odst. 2 insolvenčního zákona. Taková svévole bez možnosti soudní kontroly je podle dlužníkovy názoru v rozporu s ústavními principy České republiky.

Dlužník má za to, že insolvenční soud je oprávněn napravit nezákonný postup insolvenčního správce i v případě, že ten postupuje nezákonně při přezkoumání přihlášených pohledávek.

S přihlédnutím k době vydání dovoláním napadeného usnesení je insolvenční zákon na danou věc uplatnitelný (s výjimkou zmíněnou níže) ve znění účinném do 29. 12. 2011, tj. naposledy ve znění zákona č. 188/2011 Sb.

Podle ustanovení § 7 odst. 1 insolvenčního zákona pro insolvenční řízení a pro incidenční spory se použijí přiměřeně ustanovení občanského soudního řádu, nestanoví-li tento zákon jinak nebo není-li takový postup v rozporu se zásadami, na kterých spočívá insolvenční řízení.

Pro rozhodnutí vydaná v této věci jsou tudíž ustanovení občanského soudního řádu o přípustnosti dovolání přiměřeně aplikovatelná dle § 7 odst. 1 insolvenčního zákona.

Jak ve vztahu k té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu (ve znění doplňujícího usnesení) ve výroku o zamítnutí návrhu na povolení reorganizace, tak ve vztahu k té části napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil usnesení insolvenčního soudu ve výroku o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, může být dovolání v této věci přípustné jen podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o. s. ř., ve spojení s ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. (tedy tak, že dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam). Podmínka, aby šlo o usnesení, jímž odvolací soud potvrdil usnesení soudu prvního stupně, kterým bylo rozhodnuto v insolvenčním řízení „ve věci samé“, je u obou zmíněných výroků splněna. Srov. k tomu v podrobnostech usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 1. 2011, sen. zn. 29 NSČR 30/2010, uveřejněné pod číslem 96/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 96/2011“), které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – veřejnosti dostupné na webových stránkách Nejvyššího soudu.

Zásadní právní význam napadeného rozhodnutí přisuzuje Nejvyšší soud (a shledává dovolání přípustným) řešení otázek předestřených mu dovolatelem v rovině právního posouzení věci, když potud jde o otázky v insolvenčních poměrech dovolacím soudem dosud nezodpovězené.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. a) o. s. ř.

Tento dovolací důvod zjevně dán není. Literatura i ustálená judikatura obecných soudů vychází z toho, že rozhodl-li odvolací soud o odvolání bez nařízení jednání, ačkoliv nešlo o případ, kdy mu takový postup dovolovalo příslušné ustanovení procesního předpisu, nejde o vadu, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, nýbrž o tzv. zmatečnostní vadu řízení ve smyslu ustanovení § 229 odst. 3 o. s. ř. (shodně srov. v literatuře např. Drápal, L., Bureš, J. a kol.: Občanský soudní řád II. § 201 až 376. Komentář. 1. vydání. Praha, C.H. Beck, 2009, str. 1816 a v judikatuře např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2001, sp. zn. 32 Cdo 56/99, uveřejněného pod číslem 53/2001 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek nebo /přímo pro insolvenční poměry/

usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. 4. 2010, sen. zn. 29 NSČR 30/2009, uveřejněné pod číslem 14/2011 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Tvrzená (zmatečnostní) vada však patří k těm, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), byť s tím omezením, že o tom, zda řízení před odvolacím soudem je postíženo zmatečností podle § 229 odst. 3 o. s. ř., nelze v dovolacím řízení provádět dokazování (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. 21 Cdo 59/2005, uveřejněný pod číslem 86/2006 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek).

Podle ustanovení § 46 odst. 1 insolvenčního zákona věřitelskými orgány jsou schůze věřitelů a věřitelský výbor nebo zástupce věřitelů.

Z ustanovení § 47 insolvenčního zákona pak plyne, že schůzi věřitelů svolává a řídí insolvenční soud. Svolá ji z vlastní iniciativy nebo na návrh insolvenčního správce, věřitelského výboru anebo alespoň dvou věřitelů, jejichž pohledávky počítané podle výše (§ 49 odst. 1) činí alespoň desetinu přihlášených pohledávek. Insolvenční soud svolá schůzi věřitelů tak, aby se konala do třiceti dnů poté, co byl o její svolání požádán, není-li navržen pozdější termín konání (odstavec 1). Právo zúčastnit se schůze věřitelů mají přihlášení věřitelé, dlužník, insolvenční správce a státní zastupitelství, pokud se účastní insolvenčního řízení. Má-li dlužník zaměstnance, má právo zúčastnit se schůze věřitelů také odborová organizace, která u dlužníka působí. Působí-li u dlužníka vedle sebe více odborových organizací, má toto právo odborová organizace s největším počtem členů nebo sdružení odborových organizací s největším počtem členů, nedohodnou-li se odborové organizace působící u dlužníka jinak (odstavec 2).

Dle ustanovení § 85 odst. 1 insolvenčního zákona v insolvenčním řízení nařizuje insolvenční soud jednání jen tehdy, stanoví-li to zákon, nebo jestliže to považuje za nutné.

Podle ustanovení § 94 insolvenčního zákona k projednání odvolání proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání (odstavec 1). Jednání není třeba nařizovat, jestliže a) se odmítá odvolání, b) se zastavuje nebo přerušuje odvolací řízení, c) odvolání směřuje proti rozhodnutí insolvenčního soudu, které se podle zákona vydává bez nařízení jednání nebo kterým nebylo rozhodnuto ve věci samé, d) se zrušuje rozhodnutí podle § 219a odst. 1 o. s. ř., e) odvolání se týká toliko nákladů řízení, lhůty k plnění nebo předběžné vykonatelnosti (odstavec 2). Jednání není třeba nařizovat také tehdy, bylo-li odvolání podáno jen z důvodu nesprávného právního posouzení věci a účastníci se práva účasti na projednání věci vzdali, popřípadě s rozhodnutím věci bez nařízení jednání souhlasí; to neplatí, jestliže odvolací soud opakuje nebo doplňuje dokazování (odstavec 3).

Z ustanovení § 148 odst. 1 insolvenčního zákona se dále podává, že insolvenční soud spojí s rozhodnutím o úpadku rozhodnutí o prohlášení konkursu,

je-li dlužníkem osoba, u které tento zákon vylučuje řešení úpadku reorganizací nebo oddlužením.

Ustanovení § 149 insolvenčního zákona pak určuje, že nejde-li o případ podle § 148, rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku; nesmí však rozhodnout dříve než po skončení schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (odstavec 1). Odstavec 1 se nepoužije, jestliže dlužník podal návrh na povolení oddlužení v insolvenčním řízení zahájeném na základě insolvenčního návrhu jiné osoby; v takovém případě rozhodne insolvenční soud o způsobu řešení úpadku samostatným rozhodnutím vydaným do třiceti dnů po rozhodnutí o úpadku (odstavec 2). Má-li insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku podle odstavce 1, je předmětem jednání schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku vždy zpráva insolvenčního správce o jeho dosavadní činnosti a jeho vyjádření o vhodnosti navrženého způsobu řešení úpadku; je-li takových návrhů více, vyjádří se insolvenční správce k tomu, který z nich považuje za nejvhodnější a proč (odstavec 3).

Úprava obsažená v § 94 odst. 2 insolvenčního zákona (o tom, kdy není třeba nařizovat jednání k projednání odvolání) je výjimkou z pravidla obsaženého v § 94 odst. 1 insolvenčního zákona (podle kterého k projednání odvolání proti rozhodnutím insolvenčního soudu vydaným v insolvenčním řízení nařídí předseda senátu odvolacího soudu jednání). Z povahy výjimky pak plyne, že ustanovení o výjimce nelze vykládat rozšiřujícím způsobem a lze je aplikovat pouze v případech, pro něž byla výjimka konstruována (obdobně srov. např. odůvodnění usnesení Ústavního soudu ze dne 5. 2. 2004, sp. zn. II. ÚS 624/2002, veřejnosti dostupné na webových stránkách Ústavního soudu). Insolvenční zákon však ve výše citovaných ustanoveních ani jinde nepředepisuje insolvenčnímu soudu, aby o způsobu řešení dlužníkovra úpadku (tedy v intencích § 4 odst. 2 insolvenčního zákona o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, o povolení reorganizace nebo o povolení oddlužení) rozhodl po nařízení jednání.

V insolvenční judikatuře Nejvyššího soudu potvrzuje tento závěr pro situace, kdy se reorganizace dlužníka – podnikatele stane definitivně nepřipustnou po rozhodnutí o úpadku, avšak ještě před konáním schůze věřitelů, již výše zmíněné R 96/2011, na něž Nejvyšší soud v podrobnostech odkazuje.

K tomu Nejvyšší soud dodává, že ani tam, kde má insolvenční soud rozhodnout o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele samostatným rozhodnutím vydaným do tří měsíců po rozhodnutí o úpadku, leč nikoliv dříve, než po skončení (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku (§ 149 odst. 1 insolvenčního zákona), nejde o situaci, kdy by insolvenční zákon přikazoval vydání rozhodnutí o způsobu řešení dlužníkovra úpadku až po nařízení jednání (jehož předmětem bude posouzení způsobu řešení dlužníkovra úpadku soudem).

Předmětem jednání (první) schůze věřitelů svolané rozhodnutím o úpadku je vždy též bod nabízející schůzi věřitelů hlasování o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (srov. opět i R 96/2011). To, že rozhodnutí insolvenčního soudu o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele nemůže být (s výjimkou plynoucí i ve vazbě na R 96/2011 z § 148 odst. 1 insolvenčního zákona) vydáno dříve, než po skončení této schůze (bez zřetele k tomu, zda tato schůze o způsobu řešení dlužníkovy úpadku vůbec hlasovala), však z tohoto rozhodnutí nečiní rozhodnutí, které se podle zákona vydává po nařízení jednání.

Schůze věřitelů je zvláštním druhem soudního jednání. To plyne již z toho, že ji ve smyslu § 47 odst. 1 insolvenčního zákona svolává a řídí insolvenční soud. Je však také současně vrcholným věřitelským orgánem (srov. § 46 odst. 1 insolvenčního zákona), jehož prostřednictvím se věřitelé vyslovují k zásadním otázkám insolvenčního řízení, definovaným pro příslušné stadium insolvenčního zákona buď zákonem (k předmětu jednání první schůze věřitelů srov. opět R 96/2011) nebo příslušným kvórem věřitelů (srov. § 47 odst. 1 insolvenčního zákona, ve spojení s § 48 odst. 1 insolvenčního zákona). Právě proto, že jde o soudní jednání *sui generis*, není možné schůzi věřitelů bez dalšího považovat za jednání, jehož nařízení insolvenčním soudem vytváří v odvolacím řízení překážku pro to, aby odvolací soud rozhodl bez nařízení odvolacího jednání o odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení dlužníkovy úpadku (srov. ustanovení § 94 odst. 1, odst. 2 písm. c/ insolvenčního zákona). To platí i při respektu k výše ohlášené zásadě, podle které je namíště aplikovat ustanovení o výjimce z pravidla restriktivním způsobem.

Úprava, podle které předseda senátu odvolacího soudu je povinen nařídit (odvolací) jednání k projednání odvolání, jestliže odvolání směřuje proti rozhodnutí insolvenčního soudu ve věci samé, které se podle zákona vydává „po“ nařízení jednání, je založena na samozřejmém předpokladu, že odvolací jednání bude mít zásadně (s odchylkami danými povahou odvolacího přezkumu) stejný procesní či institucionální rámec (stejný charakter) jako jednání u soudu prvního stupně. Kdyby ovšem mělo platit, že předseda senátu odvolacího soudu je povinen nařídit (odvolací) jednání k projednání odvolání i tam, kde rozhodnutí insolvenčního soudu povinně předchází (podle insolvenčního zákona) schůze věřitelů, vyústilo by řečené v absurdní závěr, že u odvolacího soudu má proběhnout něco jako „odvolací schůze věřitelů“.

Nejvyšší soud tudíž uzavírá, že o odvolání proti rozhodnutí insolvenčního soudu vycházejícího z usnesení (první) schůze věřitelů o způsobu řešení úpadku dlužníka – podnikatele, může odvolací soud rozhodnout i bez nařízení (odvolacího) jednání.

Řízení před odvolacím soudem tedy není postiženo dovolatelem označenou zmatečností vadou.

K dovolacímu důvodu dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.

1) K přihlašování pohledávek, za které dlužník odpovídá společně a nerozdílně s dalšími spoludlužníky a pohledávek zajištěných ručením.

Podle ustanovení § 183 insolvenčního zákona přihláškou pohledávky, kterou zajišťují věci, práva pohledávky nebo jiné majetkové hodnoty třetích osob, není dotčeno právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky z tohoto zajištění (odstavec 1). Přihláškou pohledávky není dotčeno ani právo věřitele domáhat se uspokojení pohledávky po kterékoliv z osob odpovídajících mu společně a nerozdílně s dlužníkem; o právu věřitele požadovat plnění od dlužníkovra ručitele, včetně bankovní záruky a zvláštních případů ručení, to platí obdobně (odstavec 2). Osoby, od kterých může věřitel požadovat plnění podle odstavců 1 a 2, mohou pohledávku, která by jim proti dlužníku vznikla uspokojením věřitele, přihlásit jako pohledávku podmíněnou, pokud ji nepřihlásí věřitel. Jestliže však věřitel takovou pohledávku přihlásí, mohou se jí tyto osoby v rozsahu, v němž pohledávku uspokojí, v insolvenčním řízení domáhat místo něj s tím, že pro jejich vstup do řízení platí přiměřeně § 18; návrh podle tohoto ustanovení mohou podat samy (odstavec 3).

Ustanovení § 183 insolvenčního zákona v podobě citované výše se v insolvenčním zákoně nachází již od doby, kdy byl tento zákon přijat (od 30. 3. 2006). Vládní návrh insolvenčního zákona projednávala Poslanecká Sněmovna ve svém 4. volebním období 2002 – 2006 jako tisk č. 1120, přičemž smysl úpravy obsažené v § 183 insolvenčního zákona lze vyčíst již z důvodové zprávy k vládnímu návrhu insolvenčního zákona.

Podle označené důvodové zprávy: „Toto ustanovení rozšiřuje na další případy zajištění režim, který dosud (rozuměj podle úpravy obsažené v zákoně č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání – dále též jen «ZKV») platil jen pro ručení (§ 20 odst. 4 ZKV). V zájmu zvýšení ochrany věřitelů umožňuje osnova, aby věřitelé své pohledávky ze zajištění mohli uplatňovat mimo insolvenční řízení, jde-li o zajištění z majetku třetích osob. V důsledku toho osoby, od nichž lze toto plnění požadovat, mohou přihlásit podmíněně pohledávku, která jim proti dlužníku vznikne, jestliže budou plnit místo něho. Přihlásil-li pohledávku zajištěný věřitel, vstupují tyto osoby v rozsahu uspokojení pohledávky do řízení na jeho místo (za přiměřeného užití § 18). Povinnosti plnit ze zajištění se tedy tyto osoby podle nové úpravy zprostí tím, že budou plnit i v průběhu insolvenčního řízení přímo zajištěnému věřiteli. Správce již nebude mít možnost vymáhat toto plnění ve prospěch majetkové podstaty. S touto změnou souvisí i to, že osnova nepřebírá dnešní (všeobecně kritizovanou) úpravu, obsaženou v § 27 odst. 5 ZKV.“

Jinak řečeno, ustanovení § 183 odst. 2 insolvenčního zákona výslovně počítá s tím, že je-li osobní dlužník v úpadku, nebrání to jeho věřiteli v tom, domáhat se mimo rámec insolvenčního řízení vedeného na majetek osobního dlužníka

uspokojení své pohledávky po ručiteli. Toto právo náleží věřiteli dlužníka (logicky) i tehdy, ocitne-li se v úpadku sám ručitel.

Konstrukce dovolatele, podle které u nároku uplatněného věřitelem souběžně vůči osobnímu dlužníku i ručiteli musí být žalobní petit formulován způsobem vyjádřeným v R 2/1975, je v dotčených souvislostech argumentačně bezcenná. Prosadí se totiž právě a jen v těch věcech, v nichž věřitel využije svého práva (nejde o povinnost) a uplatní nárok z pohledávky zajištěné ručením v nalézacím řízení jednou žalobou jak vůči osobnímu dlužníku, tak vůči věřiteli. Ostatně, i tam, kde si věřitel tímto způsobem pořídí jeden exekuční titul vůči osobnímu dlužníku i ručiteli, bude následně exekuční (vykonávací) řízení vedeno samostatně vůči každé z těchto povinných osob. Podstatné je pouze to, že plněním jedné z těchto osob zanikne ve stejném rozsahu plnění druhé z těchto osob.

Dovolatel prosazovaný postup neplatil ani za účinnosti zákona č. 328/1991 Sb., o konkursu a vyrovnání. Srov. v tomto ohledu např. rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 20. 3. 2003, sp. zn. 15 Cmo 10/2003, uveřejněný pod číslem 18/2004 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, se závěrem, podle kterého zjištěná pohledávka konkursního věřitele zaniká i v případě, že byla v souladu se zákonem uspokojena mimo konkurs. V obdobných souvislostech uzavřel Nejvyšší soud (pro konkursní poměry) v rozsudku ze dne 24. 9. 2003, sp. zn. 29 Odo 604/2001, uveřejněném pod číslem 9/2005 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, že závěr, podle kterého nemůže po prohlášení konkursu dojít k uspokojení pohledávek úpadcových věřitelů jinak než prostřednictvím konkursu, a to bez zřetele k tomu, zda pohledávky budou zcela nebo zčásti uhrazeny až prostřednictvím rozvrhu nebo (např. jako pohledávky za podstatou) již v průběhu konkursního řízení, platí jen za předpokladu, že zákon nestanoví jinak. K tomu dodal, že typickým příkladem takového postupu, plynoucím přímo ze zákona o konkursu a vyrovnání, je zánik bytí řádně přihlášené a při přezkumném jednání zjištěné pohledávky konkursního věřitele za úpadcem v průběhu konkursu, v důsledku její úhrady ručitelem úpadce. V usnesení ze dne 26. 1. 2006, sp. zn. 29 Odo 579/2003, uveřejněném pod číslem 21/2007 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 21/2007“) Nejvyšší soud v podobném duchu (opět pro konkursní poměry) uzavřel, že správce konkursní podstaty i konkursní soud je zjištěním pohledávky vázán a nedošlo-li v průběhu konkursu po zjištění pohledávky k jejímu zániku např. tím, že ji splnil úpadcův spoludlužník nebo ručitel, musí být tato pohledávka při rozvrhu vypořádána.

Takto formulované závěry se beze zbytku prosadí i pro insolvenční řízení. To vedle jednoznačně formulované dikce § 183 odst. 2 insolvenčního zákona vychází vstříc výše popsaným postupům i úpravou obsaženou v ustanovení § 186 insolvenčního zákona.

Dle § 186 insolvenčního zákona totiž platí, že byla-li pohledávka přihlášeného věřitele v průběhu insolvenčního řízení uspokojena nebo zanikla jiným způsobem

a přihlášený věřitel nevzal přihlášku bez zbytečného odkladu zpět, insolvenční soud jeho účast v insolvenčním řízení ukončí rozhodnutím, které se doručuje zvláště přihlášenému věřiteli, dlužníku a insolvenčnímu správci. Proti tomuto rozhodnutí, které musí být odůvodněno, nejsou opravné prostředky přípustné; v odůvodnění však insolvenční soud vždy uvede důvod zániku pohledávky (odstavec 1). Přihlášený věřitel, který tvrdí, že jeho pohledávka nebyla v průběhu insolvenčního řízení uspokojena ani nezanikla jiným způsobem, se může žalobou podanou u insolvenčního soudu domáhat určení, že jeho pohledávka nadále trvá. Žaloba musí být podána proti insolvenčnímu správci, a to ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy přihlášenému věřiteli bylo doručeno rozhodnutí podle odstavce 1. Lhůta je zachována, dojde-li žaloba nejpozději posledního dne lhůty soudu. Nebyla-li žaloba včas podána, platí, že pohledávka přihlášeného věřitele zanikla způsobem uvedeným v rozhodnutí podle odstavce 1. Totéž platí, jestliže insolvenční soud žalobu zamítne, odmítne ji nebo řízení o ní zastaví. Právní mocí rozhodnutí, kterým insolvenční soud žalobě vyhoví, se účast přihlášeného věřitele v insolvenčním řízení obnovuje. Žaloba se projednává jako incidenční spor (odstavec 2).

Jinak řečeno, insolvenční zákon upravuje mechanismus, jehož prostřednictvím lze ukončit účast dlužníkovy věřitele v insolvenčním řízení v případě, že po svém zjištění pohledávka přihlášeného věřitele v průběhu insolvenčního řízení byla uspokojena nebo zanikla jiným způsobem (např. právě tím, že ji v průběhu insolvenčního řízení vedeného na majetek ručitele uhradil osobní dlužník).

Dovolání proto ani potud není důvodné.

2) K možnosti insolvenčního soudu opravovat nebo jiným způsobem korigovat při výkonu dohlédací činnosti úkony insolvenčního správce při přezkoumání přihlášených pohledávek.

V daném případě vydal insolvenční soud rozhodnutí o úpadku dlužníka před 31. 3. 2011 (3. 11. 2010), takže pro režim popírání přihlášených pohledávek je v této věci nadále rozhodný výklad insolvenčního zákona ve znění účinném do 30. 3. 2011. Srov. článek II bodu 1. přechodných ustanovení k zákonu č. 69/2011 Sb., kterým se mění (s účinností od 31. 3. 2011) zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.

I při výkladu insolvenčního zákona v tomto znění však platí, že insolvenční soud při výkonu dohlédací činnosti (§ 10 písm. b/, § 11 insolvenčního zákona) není oprávněn uložit insolvenčnímu správci, jaký postoj má zaujmout k přihlášeným pohledávkám, a to z týchž příčin, pro něž byl takový postup vyloučen i v dřívějších poměrech konkursních. Srov. mutatis mutandis např. již usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. 3. 2002, sp. zn. 1 Ko 556/2001, uveřejněné pod číslem 47/2003 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, k jehož závěrům se Nejvyšší soud přihlásil např. v usnesení ze dne 2. 2. 2011, sp. zn. 30 Cdo 2888/2010, a v usnesení ze dne 19. 12. 2012, sp. zn. 29 Cdo 4120/2011.

Ostatně, i kdyby insolvenční správce popřel co do pravosti nebo výše pohledávky těch věřitelů, kteří posléze hlasovali o způsobu řešení úpadku, mělo by to pouze ten následek, že by o jejich hlasovacím právu na (první) schůzi věřitelů rozhodoval (kdyby jim toto právo nepřiznala vahou hlasů zjištěných věřitelů schůze věřitelů) insolvenční soud (srov. § 50 odst. 1, větu první, insolvenčního zákona, ve spojení s § 51 odst. 1 insolvenčního zákona). Přímé vazby mezi dovolatelem prosazovanou pravomocí insolvenčního soudu zasahovat do výkonu popěrného práva insolvenčním správcem a hlasovacími právy věřitelů na schůzi věřitelů zde tedy není.

Závěry obsažené v napadeném rozhodnutí (jež jinak vychází z R 96/2011) tak obstály a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. není dán.

O tom, že výše vyložená ustanovení insolvenčního zákona jsou v plném souladu s ústavním pořádkem České republiky, Nejvyšší soud žádných pochyb nemá.

Jelikož vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti, se nepodávají ani ze spisu, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 2 o. s. ř.).

INHALT*)

Entscheidungen in Strafsachen

- Nr. 10 I. Wenn ein Beweis zwar nicht Teil der Akte im Vorbereitungsverfahren war und dem Gericht erst nach Einreichung der Klage vorgelegt wurde (vergl. § 180 Abs. 2, 3 StPO), die Parteien jedoch später Gelegenheit erhalten haben, sich mit ihm vertraut zu machen und der gegenständliche Beweis ordentlich im Rahmen der Beweisführung der Hauptverhandlung durchgeführt worden ist, wobei der Angeklagte die Möglichkeit hatte, zu diesem Stellung zu nehmen, ist es durch diese Vorgehensweise zu keiner Kürzung der Rechte des Angeklagten auf Verteidigung gekommen. Deshalb geht es hierbei um keinen wesentlichen Verfahrensmangel im Sinne der Bestimmung des § 258 Abs. 1 Buchst. a), allein der Umstand, dass ein bestimmter Beweis erst in einer späteren Phase des Strafverfahrens durchgeführt worden ist, stellt keine Verletzung der Prinzipien eines gerechten Prozesses dar.
- II. Zur Schlussfolgerung, dass es sich um ein besonders schweres Verbrechen im Sinne des § 14 Abs. 3 StGB handelt, ist nicht die Untergrenze des Strafmaßes des Freiheitsentzugs der zu beurteilenden Straftat ausschlaggebend, denn zur Zuordnung einer Straftat in die Kategorie besonders schwerer Verbrechen ist allein der Umstand entscheidend, ob das Gesetz für dieses den Freiheitsentzug mit Obergrenze des Strafmaßes von mindestens zehn Jahren vorsieht.
- Nr. 11 Qualifizierte Formen des Vorsatzes, d.h. Vorbedacht und vorherige Erwägung als Merkmale der Straftat des Mordes gemäß § 140 Abs. 2 StGB, sind begrifflich nebeneinander unvereinbar, denn die vorherige Erwägung beinhaltet auch das, was die Quintessenz des Vorbedachtes ist, daher können diese beiden Merkmale im Rechtssatz des Schuldpruches nicht gleichzeitig verwendet werden.
- Der Vorbedacht (Reflexion) stellt nämlich einen weniger intensiven Grad der rationalen Kontrolle des Täters über seine strafbare Handlung dar, als die vorherige Überlegung.
- Bei der vorherige Erwägung geht der Straftat im Gegensatz zum Vorbedacht eine gewisse Zeit voraus und sie beinhaltet auch den Plan – die im Voraus geschaffene Vorstellung der Vorgehensweise des Täters zur Verübung der Straftat.
- Nr. 12 Die Handlung des Straftäters, welcher, nachdem er eine durch eine Vermögensstrafat erworbene Sache auf eine Drittperson überführt, namentlich in Form eines Kauf- oder Wechselvertrags, kann nicht als Straftat des Betrugs gemäß § 209 StGB qualifiziert werden.
- Genauso wenig kann die Handlung eines Täters als Straftat des Betrugs qualifiziert werden, der die durch eine Vermögensstrafat erworbene Sache vom Täter der grundlegenden Straftat erworben hat und diese Sache (in Form eines Verkaufs oder Wechsels) an eine Drittperson überführt, wohl wissend, dass es sich hierbei um eine aus einer Straftat stammende Sache handelt. Solch eine Handlung kann den Umständen entsprechend die Merkmale der Straftat der Beteiligung (Hehlerei) gemäß § 214 StGB oder Legalisierung der Erträge aus strafbarer Tätigkeit gemäß § 216 StGB aufweisen.
- Nr. 13 I. Die Gesetzlichkeit der Handlungen im Strafverfahren wird anhand der Prozessvorschrift (Strafprozessordnung) beurteilt, die zum Zeitpunkt wirksam war, als die jeweilige Handlung erfolgte. Wenn die Abhörung und Aufzeichnung des Telekommunikationsverkehrs (Telefonüberwachung) im Einklang mit dem Gesetz erfolgte, kann aufgrund anschließender legislativer Veränderungen nicht geschlussfolgert werden, es gehe hierbei um einen auf ungesetzliche Weise beschafften und durchgeführten Beweis, dessen Durchführung aus diesem Grund im Verfahren vor Gericht nicht möglich sei, denn für die Zulässigkeit der Verwendung der Aufzeichnung aus der Abhörung des Telekommunikationsbetriebs als Beweis ist entscheidend, ob bei der Abhörung und Beschaffung der diesbezüglichen Aufzeichnung die zum Zeitpunkt der Durchführung in der Bestimmung des § 88 Abs. 1, 2 StPO beinhalteten gesetzlichen Bestimmungen erfüllt waren. Die Bestimmung über die zeitliche Wirksamkeit von Strafgesetzen gemäß § 16 Abs. 1 des StGB resp. § 2 Abs. 1 StGB kommen hierbei nicht zur Anwendung.

---

*) Dieser Text wurde in der deutschen Sprache zur Information der Leser des Novatrix Verlags vorbereitet.

II. Der Begriff „vorsätzliche Straftat“, zu deren Verfolgung sich das verkündete internationale Abkommen in § 88 Abs. 1 StPO verpflichtet, darf nicht so ausgelegt werden, dass es sich hierbei lediglich um solche Gesetze handle, bei denen das verkündigte internationale Abkommen direkt zur Verfolgung solcher Straftaten verpflichte. Der zitierte Begriff bezieht sich auf alle Straftaten, die ihre Grundlage in internationalen Abkommen haben oder an diese anknüpfen (z.B. an das Pariser Abkommen zum Schutz des gewerblichen Eigentums und dessen unter Nr. 364/1921 Slg., Nr. 508/1921 Slg., Nr. 129/1931 Slg., Nr. 22/1933 Slg., Nr. 44/1933 Slg., Nr. 61/1936 Slg., Nr. 90/1962 Slg., Nr. 64/1975 Slg., Nr. 81/1985 Slg. veröffentlichten Nachträge), das die Verpflichtung der Staaten und deren Vertragsseiten enthält, gewisse, in den Tatbeständen dieser Straftaten beschriebene Handlungen zu verfolgen oder zu bestrafen, auch wenn die innerstaatliche Ahndung grundsätzlich entsprechend derjenigen Straftatbestände erfolgt, die Teil der Rechtsordnung der Tschechischen Republik sind.

III. Das Gericht ist verpflichtet, vor der Erteilung des Hausdurchsuchungsbefehls (§ 83 Abs. 1 StPO) gründlich zu prüfen, ob in der beurteilten Sache sämtliche gesetzlichen Voraussetzungen zur Anordnung des Hausdurchsuchungsbefehls erfüllt worden sind, was es in der Befehlsbegründung gebührendermaßen und klar zu begründen hat. Wenn der Hausdurchsuchungsbefehl im Stadium der „Überprüfung eines Verdächtigen“ erteilt wird, also mitnichten im Stadium der Strafverfolgung eines Angeklagten, muss in der Begründung erklärt werden, warum es um eine unaufschiebbare (dringliche) und unwiederholbare Handlung geht, ggf. ist dies im Hausdurchsuchungsprotokoll anzuführen (§ 160 Abs. 4 StPO), was aus der Logik der Sache heraus, bereits im Antrag des Staatsanwalts enthalten sein sollte.

Für den Fall, dass der Befehl oder das Protokoll keine solche Begründung enthält, kann der Mangel an formellen Voraussetzungen für den Befehl oder das Protokoll (also auch für die unaufschiebbare Handlung) im weiteren Verfahren und zwar durch Vernehmung der Personen (als Zeugen) beseitigt werden, die an der durchgeführten Handlung teilgenommen oder diese durchgeführt haben. Sinn und Zweck der Pflicht, die sachlichen Gründe zur Unaufschiebbarkeit und Unwiederholbarkeit der Handlung im Protokoll darzulegen, ist es, die Transparenz des Strafverfahrens und dessen Kontrollierbarkeit zu garantieren, d.h. die angemessene Überprüfbarkeit dieser Handlungen sicherzustellen. Wenn bei der anschließenden Beurteilung und Erwägung aller Zusammenhänge festgestellt werden kann, dass die sachlichen Gründe für die Unaufschiebbarkeit oder Unwiederholbarkeit erfüllt waren, dann führt die Nichtexistenz einer Begründung der Dringlichkeit oder Unwiederholbarkeit – obschon sie einen Verfahrensmangel darstellt – nicht zur Schlussfolgerung der Ungesetzlichkeit der entsprechenden meritorische Entscheidung, da es sich von der Sache her um einen formellen Mangel handelt, ohne Auswirkung auf die Durchführung der dringlichen oder unwiederholbaren Handlung.

- Nr. 14 I. Für die Entscheidung über den Anspruch des Geschädigten auf Ersatz eines infolge einer Straftat entstandenen Nichtvermögensschadens in geldlicher Form, ist das Gericht im Adhäsionsverfahren allem voran zu prüfen verpflichtet, ob der Geschädigte als physische Person Nichtvermögensschaden im Sinne des § 13 Abs. 1 des BGB erlitten hat, der ihm aufgrund der Straftat des Beschuldigten entstanden ist, demgegenüber der Anspruch geltend gemacht wird. Für den Fall, dass es sich um Nichtvermögensschaden handelt und eine moralische Genugtuung gemäß § 13 Abs. 1 des BGB unzureichend ist, kann unter den Bedingungen des § 13 Abs. 2 dieses Gesetzes ein geldlicher Schadenersatz zuerkannt werden.

Um eine Herabwürdigung einer physischen Person oder ihres Ansehens in der Gesellschaft in schwerwiegendem Maße, im Sinne des § 13 Abs. 2 des BGB, geht es nur dann, wenn unter Berücksichtigung der konkreten Situation, zu der es aufgrund des unberechtigten Eingriffs in die persönlichen Rechte der entspr. physischen Person gekommen ist, als auch unter Berücksichtigung der betroffenen physischen Person, zuverlässig geschlussfolgert werden kann, dass diesen entstandenen Nichtvermögensschaden in Bezug auf die Intensität und Dauer der nachteiligen, in der Herabwürdigung einer physischen Person oder ihres Ansehens in der Ge-

sellschaft bestehenden Folgen in der Regel jede, an ihrer Statt und in ihrer Stellung befindliche physische Person als schwerwiegend empfinden würde.

II. Über Ansprüche auf den Ersatz von Nichtvermögensschäden, Nichtvermögensschäden in Geld, als auch über die Herausgabe der unberechtigten Bereicherung kann auch nebeneinander entschieden werden, allerdings hat jeder dieser Ansprüche seine eigene gesetzliche Begründung, deshalb sind die Urteilsprüche zu diesen selbstständigen Ansprüchen immer abteilbare Sprüche (§ 254 Abs. 1 StPO)

Entscheidungen nach dem Sachen bürgerlichen, Handels- und Verwaltungsrecht

- Nr. 24 Wenn Subjekte mit Niederlassung in der Tschechischen Republik vereinbart haben, dass ihre eventuellen Streitigkeiten vor dem Internationalen Schiedsgerichtshof an der Internationalen Handelskammer in Paris entschieden werden, mit Abhaltungsort des Schiedsverfahrens in Wien, Österreich, dann gilt der in solch einem Schiedsverfahren erlassene Schiedsspruch nicht als inländischer Schiedsspruch, und so ist in diesem Falle auch nicht die Gerichtsbarkeit tschechischer Gerichte bei Verfahren über ihre Aufhebung gemäß Gesetz Nr. 216/1994 Slg., über Schiedsverfahren sowie über die Vollstreckung von Schiedssprüchen gegeben. An dem hier Angeführten ändert sich auch dann nichts, wenn im Einvernehmen der Parteien die mündliche Verhandlung im Rahmen des Schiedsverfahrens in Prag stattgefunden hat.
- Nr. 25 Der Angeklagte kann seine Pflicht im Sinne der Bestimmung des § 114b Abs. 1 der ZPO, zur Sache selbst Stellung zu nehmen, auch durch die Erklärung eines Nebenbeteiligten wahrnehmen, der so sein Prozessrecht wahrnimmt, die Verteidigung gegen die Anklage zugunsten des von ihm unterstützten Verfahrensteilnehmers geltend zu machen.
Wenn der Angeklagte rechtzeitigen Einspruch gegen einen Zahlungsbefehl eingelegt hat, in dem er angeführt hat, dass er die schriftliche Begründung seines Einspruches dem Gericht durch eine Person zukommen lässt, die dem Verfahren später als Nebenbeteiligter seitens des Angeklagten beigetreten ist und in ihrer dem Gericht zugestellten Erklärung binnen der gemäß § 114b Abs. 1 ZPO zur Erklärungsabgabe festgelegten Frist die Gründe dargelegt hat, derentwegen sie die Klage nicht anerkennt und deren Ablehnung vorgeschlagen hat, dann sind die Voraussetzungen zur Erlassung eines Urteils gemäß § 114b Abs. 5 und § 153a Abs. 3 der ZPO nicht erfüllt.
- Nr. 26 Wenn das Verwaltungsorgan (Wasserrechtsamt) eine Entscheidung gemäß § 8 Abs. 3 Gesetz Nr. 274/2001 Slg., über Wasser- und Kanalisationsleitungen, in dem bis zum 14.3.2006 wirksamen Wortlaut erlassen hat, in welcher sie die Vereinbarung der Eigentümer des betrieblich zusammenhängenden Teils des Kanalisationsnetzes über die Regelung ihrer gegenseitigen Beziehungen ersetzt hat, handelt es sich nur dann um einen Vollstreckungstitel, kraft dessen die Vollstreckung angeordnet werden kann, wenn der Berechtigte nachweist, dass er seine gegenseitige Verpflichtung gegenüber dem Pflichtigen bereits erfüllt hat (§ 43 Abs. 1 und 2 der Vollstreckungsordnung).
- Nr. 27 Wenn kraft Zwischenurteil über die Grundlage des Anspruchs eines Miteigentümers auf die Entrichtung eines Ersatzes für die Nutzung einer Sache durch einen anderen Miteigentümer über den Rahmen seines Miteigentumsanteils hinaus, entschieden werden soll, setzt die Entscheidung über die Grundlage des Anspruchs auch eine Beurteilung des Umfangs und der Qualität der genutzten gemeinsamen Sache voraus; der Nutzungsqualität dort, wo beide Miteigentümer die Sache nutzen und sich nicht um die ausschließliche Nutzung einer gemeinsamen Sache durch nur einen Miteigentümer geht.
- Nr. 28 Der Umstand allein, dass der Geschädigte Umsatzsteuerzahler (MwSt.-Zahler) ist, bedeutet nicht, dass er keinen Anspruch auf Schadenersatz, einschließlich dieser Steuer hat, die er im Rahmen des Reparaturpreises entrichtet hat, sofern nicht zweifelsfrei belegt ist, dass er beim Steuerverwalter gleichzeitig Vorsteuerabzug bei einer konkreten angenommenen steuerbaren Leistung (der Reparatur) geltend gemacht hat oder hierzu berechtigt war.
- Nr. 29 Die Verfahrenskosten, die in den Kosten zur Verteidigung in Strafverfahren bestehen, die nicht durch ein rechtskräftiges, verurteilendes Urteil abgeschlossen wurden, dürfen dem Geschädigten

(als Kosten, die im Sinne § 31 Abs. 1, Ges. Nr. 82/1998 Slg., im Wortlaut späterer Vorschriften nicht zweckmäßig aufgebracht worden sind) nicht nur deswegen abgesprochen werden, weil es sich hierbei um zur Verteidigung durch einen zweiten Verteidiger des Geschädigten aufgebrachte Kosten handelt.

- Nr. 30 Der Insolvenzmasseverwalter ist nicht aktiv sachlich zur Geltendmachung des Rechts auf angemessene Genugtuung gemäß § 31a, Gesetz Nr. 82/1998 Slg. (im Wortlaut späterer Vorschriften) für einen Nichtvermögensschaden legitimiert, der ihm aufgrund der unangemessen langen Dauer des Insolvenzverfahrens entstanden ist, in dem er tätig ist.
- Nr. 31 Sofern im Leasingvertrag nichts anderes verankert ist, entsteht ab der Übergabe des im zentralen Fahrzeugregister der Tschechischen Republik registrierten Kraftfahrzeuges, das Gegenstand des Leasings ist, vom Leasinggeber (Vermieter) an den Leasingnehmer (Mieter), die Berechtigung des Leasingnehmers zu dessen Betrieb entsprechend § 2 Abs. 16, Gesetz Nr. 56/2001 Slg., wobei der Leasingnehmer zu dessen Betreiber wird.
- Nr. 32 Der Antrag des Vermieters auf Erhöhung der Miete für eine von den Ehegatten gemeinsam gemieteten Wohnung gemäß § 696 Abs. 2 des BGB muss an beide Ehegatten adressiert sein.
- Nr. 33 Dort, wo zwischen dem Insolvenzkläger und Insolvenzschuldner ein Streit um den „schikanösen Charakter“ des Insolvenzantrags geführt wird (z.B. deshalb, weil der Schuldner zum Insolvenzantrag Stellung nimmt und die Behauptung bezüglich seiner Schikanierung noch vor Ablauf der sieben-tägigen Frist geltend macht), besteht kein Grund, den Insolvenzantrag wegen offensichtlicher Grundlosigkeit gemäß § 128a des Insolvenzgesetzes abzulehnen. Die Schlussfolgerung auf den „schikanösen Charakter“ des Antrags kann sich jedoch – nach eventueller Bezeugung oder entspr. Nachweis solch einer Verteidigung des Schuldners – als Grund für die Abweisung des Insolvenzantrags nach dessen sachlicher Erörterung erweisen.
- Nr. 34 Über die Berufung gegen die aus dem Beschluss der (ersten) Gläubigerversammlung über die Art und Weise der Abwicklung der Insolvenz (Bankrott) des Schuldners – Unternehmers hervorgegangene Entscheidung des Insolvenzgerichts kann das Berufungsgericht auch ohne Anordnung einer (Berufungs-)Verhandlung entscheiden. Die Gläubigerversammlung ist eine Sonderform der Gerichtsverhandlung. Dabei geht es um keine Verhandlung, deren Anordnung durch das Insolvenzgericht im Berufungsverfahren ein Hindernis dafür darstellen würde, dass das Berufungsgericht (auch) ohne Anordnung der Berufungsverhandlung über die Berufung gegen die Entscheidung des Insolvenzgerichts entscheidet, die aus dem Beschluss der (ersten) Gläubigerversammlung über die Art und Weise der Abwicklung der Insolvenz des Schuldners hervorgegangen ist.
- Das Insolvenzgericht ist bei der Ausübung seiner Aufsichtstätigkeit (§ 10, Buchst. b/, § 11 des Insolvenzgesetzes) nicht berechtigt, dem Insolvenzverwalter aufzuerlegen, welche Position er zu den angemeldeten Forderungen einzunehmen habe.

CONTENTS*)

Resolution in Criminal Law Cases

No. 10 I. If some evidence was not part of a dossier in the preparatory procedure and it was only submitted to the court after a suit had been filed (comp. section 180 par. 2, 3 of criminal regulations) but later the parties were given a chance to acquaint themselves with it and the evidence in question was made duly within the process of proving during the trial and the defendant was allowed to comment on it, this procedure has not resulted in reduction of the rights of the defendant for his/her defence. Therefore it is not a substantial defect of the proceedings pursuant to the provisions of section 258 par. 1 (a) of criminal regulations, and from the mere fact that some evidence was made at a later stage of the criminal proceedings it is not possible to infer a breach of principles of a fair trial.

II. To make a conclusion that it is a particularly grave offence pursuant to section 14 (3) of criminal regulations, the lower limit of the penalty of imprisonment for the judged criminal offence or duration of imprisonment inflicted by the court is not significant as for qualification of a criminal offence in a category of particularly grave offences the only decisive fact is whether the law stipulates imprisonment for it with the maximum penalty of minimum ten years.

No. 11 The qualified forms of intentional behaviour, i.e. deliberation and previous intention as features of a criminal offence of murder pursuant to section 140 (2) of criminal code cannot be used next to each other with respect to their meaning as previous intention also includes in its meaning what is the core of deliberation and therefore these features cannot be used together in a legal verdict of guilt.

Deliberation (reflection) represents a less intensive degree of rational control of the offender over his/her criminal act than previous intention.

Unlike deliberation, previous intention occurs some time before the actual criminal act and it includes planning – an idea about the procedure of the offender when committing the crime created in advance.

No. 12 An act of an offender, who after gaining a thing by means of a property criminal offence transfers this thing further to another person, mainly in the form of a purchase or exchange contract, cannot be qualified as a criminal offence of deceit pursuant to section 209 of criminal code.

Similarly, a criminal offence of deceit does not include activities of an offender who obtained a thing gained by means of a property criminal offence from the offender of the original criminal offence who transfers this thing further (in the form of sale or exchange) to another person even if he/she is aware of the fact that it is a thing originating from a criminal offence. Based on circumstances, such behaviour may have features of a criminal offence of sharing pursuant to section 214 of criminal code or legalisation of proceeds of criminal activities pursuant to section 216 of criminal code.

No. 13 I. Legality of acts in criminal proceedings is assessed according to the procedural regulations (criminal regulations) effective at the time when the act was carried out. If wiretapping and recording of telecommunication operation was carried out in accordance with law, subsequent legislative changes cannot lead to a conclusion that it is evidence obtained and performed illegally which due to this reason cannot be used at the court, as for admissibility of use of a recorded wiretapped telecommunication operation as evidence it is decisive whether for this wiretapping and recording the legal conditions contained in the provisions of section 88 (1) and (2) of criminal regulations were met at the moment of its implementation. The provision concerning time-specific operation of criminal acts pursuant to section 16 (1) of criminal code or section 2 (1) of criminal code will not be applied here.

II. The term “wilful criminal offence prosecution of which is required by a declared binding international treaty” in section 88 (1) of criminal regulations cannot be interpreted in such a way that it includes only criminal offences prosecution of which is required directly by the binding international treaty. The specified term applies to all the criminal offences which are based on or

connected with an international treaty (e.g. Paris Convention for the Protection of Industrial Property and its supplements published under No 364/1921 Coll., No 508/1921 Coll., No 129/1931 Coll., No 22/1933 Coll., No 44/1933 Coll., No 61/1936 Coll., No 90/1962 Coll., No 64/1975 Coll. and No 81/1985 Coll.) including an obligation for states as its contracting parties to prosecute or sanction some actions in the state of facts of these above described criminal offences, even if the concrete internal recourse is inflicted basically according to the states of facts of the criminal offences which are included in the legal regulations of the Czech Republic.

III. Before giving an order for a house search (section 83 (1) of court regulations), the court is obliged to examine thoroughly whether in the examined matter all the legal conditions have been met for ordering a house search and these conditions must be explained duly and clearly in the justification of the order. If the order for the house search is given in the stage of “checking of a suspect”, not in the stage of criminal prosecution, it is necessary to explain why it is an urgent or unrepeatable act, or to specify it in the record of the house search (section 160 (4) of court regulations), which should be contained already in the proposal from the public prosecutor according to the logic of the matter.

If the order or record does not contain such justification, lack of formal conditions of the order or record (also concerning urgency of the act) can be rectified in the following proceedings, e.g. by means of interrogation of persons who took part in performance of the act or carried it out (in the position of a witness). The meaning and purpose of the obligation to explain the material reasons for urgency and unrepeatability of the act in the record is to ensure transparency of the criminal proceedings and their controllability, i.e. to ensure sufficient possibility of reviewing of these tasks. If during the subsequent assessment and after having considered all the circumstances it is possible to state that material reasons for urgency or unrepeatability of an act were met, then non-existence of justification of this urgency or unrepeatability (even though it is a defect of the proceedings) does not lead to a conclusion about unlawfulness of the relevant judgement on the merits, as in its nature it is only a formal defect without an impact on the material correctness of implementation of an urgent or unrepeatable act.

- No. 14 I. For decision about a claim of the damaged party for compensation of non-property damage in money arising to this party as a result of a criminal offence, in the adhesion procedure the court is obliged to examine first whether the damaged party as a natural person suffered non-property damage pursuant to section 13 (1) of civil code which occurred to this party due to the criminal offence of the offender against whom this claim was made. If it is not non-monetary damage and moral satisfaction is not sufficient pursuant to section 13 (1) of civil code, under the conditions pursuant to section 13 (2) of this act it is possible to award damage compensation in money.

A significant decrease of dignity of a natural person or his/her respect in society pursuant to section 13 (2) of civil code will only occur in cases where with regard to the particular situation in which the unjustified infringement in the personal rights of a natural person occurred, as well as with regard to the affected natural person, it can be inferred reliably that every natural person in place and position of the affected natural person would normally see the occurring non-property damage as significant, with regard to the intensity and duration of the adverse consequence based on decreasing of his/her dignity and respect in society.

II. It is also possible to decide parallel about the claims for compensation of property damage, non-property damage in money as well as handing over of unjustified enrichment but each of these claims has its own legal substance and therefore verdicts concerning these separate claims are separable verdicts (section 254 (1) of criminal regulations).

Resolutions in Civil Law, Business Law and Administration Law Cases

- No. 24 If entities with the registered offices in the Czech Republic agreed that their possible dispute would be decided by International Arbitration Court at International Chamber of Commerce in Paris while the arbitration proceedings would be held in Vienna in Austria, an arbitration award made in such proceedings is not a domestic arbitration award and therefore Czech courts do not

have competence for proceedings deciding about its cancellation pursuant to Act No 216/1994 Coll. on arbitration proceedings and enforcement of arbitration awards. The specified situation is not changed by the fact that according to the agreement of the parties the oral part of the arbitration proceedings was held in Prague.

- No. 25 The defendant may fulfil the obligation to comment on a particular matter pursuant to the provisions of section 114b (1) of court regulations by means of a statement of a secondary participant who thus exercises his/her procedural right to use defence against the legal action in favour of the proceedings participant supported by him/her.
If the defendant lodged an appeal against the payment order in time and specified in it that a written justification of the appeal would be sent to the court by the person who entered the proceedings later as a secondary participant at the side of the defendant and in its statement delivered to the court within the deadline determined for making a statement, pursuant to section 114b (1) of court regulations this person described his/her reasons why he/she does not recognize the legal action and proposed to reject it, the conditions for giving a verdict for acceptance pursuant to section 114b (5) and section 153a (3) of court regulations were not met.
- No. 26 If an administrative body (water authority) issued a decision pursuant to section 8 (3) of Act No 274/2001 Coll. on water mains and sewers, in the wording effective until 14th March 2006, which replaced an agreement of the owners of sewer parts connected operationally concerning settlement of their mutual relations, it is a distraint title according to which it is possible to order distraint only if the entitled party proves that it has already fulfilled its mutual obligation towards the obliged party (section 43 (1) and (2) of distraint procedure regulations).
- No. 27 If an interlocutory verdict is supposed to decide about the basis of the claim of a co-owner for payment of compensation for using of a thing by the other co-owner above the scope of his/her co-ownership share, the decision about the basis of the claim also assumes the extent and quality of the use of the shared thing; the quality of use is assessed where the thing is used by both co-owners and it is not exclusive use of a shared thing by one of the co-owners.
- No. 28 The actual circumstance that the damaged party is a value added tax payer does not mean that this party is not entitled to the damage compensation including this tax which has been paid within the price of the repair if it is not proved for sure that at the same time this party claimed or was entitled to claim from the tax administrator a deduction at the input of the particular received taxable supplies (repair).
- No. 29 The costs of proceedings comprising of the expenses spent on defence in criminal proceedings which were not concluded with a condemning verdict cannot be denied to the damaged party (like costs which were not spent purposefully pursuant to section 31 (1) of Act No 82/1998 Coll., as amended by later regulations) only due to the fact that they are costs spent on defence by the second defender of the damaged party.
- No. 30 Trustee in bankruptcy is not actively materially legitimized to exercise a right for adequate satisfaction pursuant to section 31a of Act No 82/1998 Coll. (as amended by later regulations) for non-property damage arising from inadequate duration of bankruptcy proceedings in which it acts.
- No. 31 Unless a leasing contract shows otherwise, starting from the moment when a road vehicle registered in the register of road vehicles of the Czech Republic, which is subject of leasing, is handed over by the lessor to the lessee, an authorisation for its operation occurs to the lessee pursuant to section 2 (16) of Act No 56/2001 Coll. and the lessee becomes its user.
- No. 32 The proposal of a tenant for increasing of a rent for a flat in joint ownership of spouses pursuant to section 696 (2) of civil code must be addressed to both spouses.
- No. 33 Where there is a dispute about “bullying nature” of an insolvency proposal between the insolvency proposer and the debtor (e.g. due to the fact that the debtor comments on the insolvency proposal and makes a claim about being bullied by it before a period of seven days expires) and where it is appropriate to confirm or prove the statement about bullying at the level of the state of facts, there is no reason to reject the insolvency proposal due to obvious groundlessness pursuant

to section 128a insolvency act. However, after such a debtor's defence is possibly confirmed or proved, a conclusion concerning the bullying nature of the insolvency proposal may be used as a reason for rejecting of the insolvency procedure after it has been heard materially.

- No. 34 The court of appeal may decide about an appeal against a decision of the court of bankruptcy based on the resolution from the (first) meeting of creditors about the way of solving bankruptcy of a debtor – entrepreneur even without an order of hearing (of the appeal). A meeting of creditors is a special kind of court hearing. It is not a hearing by ordering of which the court of bankruptcy creates an obstacle in the appeal proceedings so that the court of appeal decided without ordering of appeal procedure about the appeal against the decision of the court of bankruptcy based on the resolution of the (first) meeting of creditors about the way of solution of the debtor's bankruptcy.

When performing supervisory activities (section 10 (b), section 11 of insolvency act), the court of bankruptcy is not entitled to order to the trustee in bankruptcy what attitude he/she should take to the registered receivables.

POZNÁMKY

POZNÁMKY